Chronologische ontwikkelingen Joegoslavië

Map 5 A

Overgangsregering

In Servië wordt macht nu gedeeld

2000

BELGRADO, 25 OKT. Het Servische parlement heeft gisteren alsnog zijn fiat gegeven aan een coalitieregering van de socialisten van ex-president Milošević en de aanhangers van zijn opvolger Koštunica.

De overgangsregering blijft aan tot de vervroegde verkiezingen op 23 december. De twee grote oppositiegroepen, de Democratische Oppositie van Servië (DOS) van Koštunica en de Servische Vernieuwingsbeweging SPO, zijn er nu in geslaagd (mede) aan de macht te komen in Servië. Ze regeren in een coalitie met de socialisten van Milošević, maar ze hopen diens partij SPS bij de verkiezingen van december verder te marginaliseren.

De dag vertraging bij de installatie van de nieuwe regering is te wijten aan de parlementariërs van de Servische Radicale Partij (SRS) van de ultra-nationalist Vojislav Šešelj, die tot dusverre met de socialisten regeerde en die door de vorming van de overgangsregering geheel buitenspel is komen te staan. Maandag hielden de ruim tachtig SRS-parlementariërs de voortgang op met zeven uur lang uitgesponnen redevoeringen. Gisteren liepen ze weg uit het parlement. Omdat een quorum toen ontbrak, moesten afwezige parlementariërs snel worden opgetrommeld. Uiteindelijk brachten 136 parlementariërs (van de 250 die het parlement telt) hun stem uit: 133 voor en drie tegen de nieuwe overgangsregering.

De drie betrokken partijen hebben maatregelen getroffen om te voorkomen dat een van hen de dienst uitmaakt. De vier belangrijkste ministeries – die van Binnenlandse Zaken, Financiën, Justitie en Informatie – worden niet door één minister geleid, maar door drie co-ministers, afkomstig uit de drie partijen. Elke beslissing moet unaniem worden genomen. Dat geldt ook voor de besluiten van de premier, de socialist Milkomir Minić; ze dienen ook te worden onderschreven door de vicepremiers Spasoje Krunić (SPO) en Nebojša Ović (DOS).

De belangrijkste taak van de overgangsregering is het verhinderen van een verdere economische achteruitgang. De regering heeft van het regime-Milošević een economische ruïne geërfd. Het is van belang dat ze er voor de winter in slaagt een verdere daling van de levensstandaard te voorkomen en economische relaties met het buitenland aan te knopen. Daarvoor is een ministerie van economische banden met het buitenland gesticht, geleid door de DOS-econoom Goran Pitić. (AFP, AP)

• DOSSIER VAL MILOSEVIC: www.nrc.nl

Oppositie boos

EU bekort 'zwarte lijst' met Serviërs

BELGRADO, 15 NOV. De Europese Unie heeft de lijst van Joegoslaven die in EU-landen niet welkom zijn wegens hun nauwe banden met het regime van oud-president Milošević, ingekort. De maatregel is op kritiek gestuit bij de Democratische Oppositie van Servië (DOS).

Volgens een EU-diplomaat in Belgrado is met de regering van de nieuwe Joegoslavische president Vojislav Koštunica overeenstemming bereikt over de inkortingen. Onder de medewerkers van Koštunica's voorganger Milošević die tot voor kort niet, maar nu wel op een visum voor de EU-landen kunnen rekenen bevinden zich de stafchef van de Joegoslavische strijdkrachten, Nebojša Pavković, en de chef van de Servische inlichtingendienst, Rade Marković. In vergelijking met de vorige lijst zijn volgens diplomaten „meer dan honderd, maar minder dan tweehonderd" namen geschrapt. Het zou daarbij vooral gaan om militairen.

Dat de namen van Pavković en Marković van de lijst zijn verdwenen is DOS-leider Zoran Djindjić in het verkeerde keelgat geschoten. DOS is al enige tijd verwikkeld in een conflict met Koštunica: ze eist dat Pavković en Marković worden ontslagen. Koštunica weigert aan die eis te voldoen omdat een ontslag van deze kopstukken van het vorige bewind destabiliserend zou werken. Dat de Europese Unie beide omstreden leiders zou toelaten als ze naar een EU-land zouden willen reizen is volgens Djindjić een vorm van „manipulatie" door „iemand [bij de EU] met sympathie voor het regime van Milošević". Dat de EU met name Marković in genade aanneemt, steekt Djindjić. DOS en een andere voormalige oppositiepartij hebben gedreigd uit de nieuwe Servische regering te stappen als Marković in functie blijft.

Het Stabiliteitspact voor de Balkan heeft gisteren na een tweedaagse conferentie in Belgrado beloofd 430 miljoen dollar bijeen te brengen om Joegoslavië de winter door te helpen. Het geld zal worden besteed aan olie en elektriciteit voor de gemeenten in Servië en verder aan onderwijs- en vervoersfaciliteiten.

Daarnaast hebben individuele landen als de Verenigde Staten en Duitsland nog miljoenen aangeboden. De Europese Unie wil eind deze week met Belgrado een akkoord sluiten over hulp op het gebied van energie, medische zorg en de voedselbevoorrading.

De bijeenkomst was de eerste van het Stabiliteitspact die in Joegoslavië zelf werd gehouden. De noden van de gemeenten in Joegoslavië stonden bij de conferent voorop. „We zijn onder de indr van de Joegoslavische burgem ters die de rotste banen he voor de laagste lonen die in pa worden uitbetaald", ald van de Westerse deelnemer meeste gemeenten in Joe is het energietekort nih vrijwel alle gemeenten regelmatig tot black outs bleem dat nog zal toenen winter doorzet. (Reuters,

Liever geen arrestaties en onrust in Bosnië

Verdachten van oorlogsmisdaden bekleden belangrijke functies in Bosnië. De internationale gemeenschap kijkt werkeloos toe. Liever geen arrestaties want die verstoren de rust.

2000

Door onze redacteur PETRA DE KONING

ROTTERDAM, 2 NOV. Een nuttige tip voor oorlogsmisdadigers in Bosnië die niet gearresteerd willen worden: ga wonen in gebieden die worden gecontroleerd door Franse of Amerikaanse militairen van de internationale troepenmacht SFOR. Dat staat in het rapport 'War criminals in Bosnia's Republika Srpska: who are the people in your neighbourhood?' van de *International Crisis Group* (ICG), een invloedrijke, onafhankelijke organisatie van politieke analisten en onderzoekers die regeringen wereldwijd adviseren over crisisgebieden. „Als SFOR vanaf het begin actiever was geweest in het arresteren van verdachten," aldus het rapport, „hadden die niet de kans gekregen zich te vestigen in het politieke en maatschappelijke leven in Bosnië."

In een grondig gedocumenteerd rapport, dat vandaag of morgen verschijnt, beschrijft de ICG-afdeling in Sarajevo welke vooraanstaande posities, in gemeenteraden en bij de politie, worden ingenomen door Bosnisch-Servische verdachten van oorlogsmisdaden. Vijf jaar na het eind van de oorlog zijn deze mannen – vloedrijke personen – in staat om de uitvoering van het vredesakkoord van Dayton te verhinderen.

Op basis van, deels geheime, rapporten noemt de ICG bijvoorbeeld acht namen van betrokkenen bij het bloedbad in Srebrenica, in de zomer van 1995, die nu gemeenteraadslid zijn, politieman of leider van een paramilitaire eenheid. Eén van hen, Miodrag Josipovic, heeft het zelfs gebracht tot burgemeester van de stad Brătunac.

Het is volgens de ICG zeker niet alleen het gevolg van het lakse optreden van vooral Amerikaanse en Franse SFOR-militairen (over hen wordt in Bosnië gezegd: *they avoid The Hague like the plague*). Ook de Verenigde Naties, de OVSE en andere internationale organisaties zijn ervoor verantwoordelijk. Politie-korpsen waar verdachten bij horen, staan onder toezicht van de VN. Verdachten die werden gekozen in gemeenteraden, werden meestal gescreend door de OVSE. In het rapport worden ook zaken inzeden genoemd – vaak rijk geworden door de oorlog en de etnische zuivering – die stevige invloed uitoefenen op de lokale politiek. De meeste van hen onderhouden intensief contact met de Bosnisch-Servische leider Radovan Karadžić, voor het Joegoslavië-tribunaal in Den Haag één van de belangrijkste verdachten zijn – politici met vaak deze verrissen en zakenmannen – die aanslagen

'Ze waren niet zo enthousiast over onze beschrijving'

Amerikaan James Lyon, hoofd van de ICG-afdeling in Sarajevo en auteur van het rapport, zegt in een telefonisch vraaggesprek: „Ze komen naar Bosnië op een kort contract, meestal zes maanden. Ze weten nauwelijks wat er aan de hand is en omgeving waarin het niet de bedoeling is dat ze onrust veroorzaken." *Het beleid* gens Lyon: afwachten, niet te veel doen, dan zal het vanzelf wel beter gaan. „Maar het gaat niet beter."

De ICG-afdeling in Sarajevo besloot vijf maanden geleden dat moest worden uitgezocht waarom het maar niet opschiet met het vredesproces in Bosnië. Ze kregen toegang tot bronnen bij inlichtingendiensten, bij het Joegoslavië-tribunaal in Den Haag en ze hadden beschikking over interne documenten van de VN. De uitkomst van hun onderzoek blijkt vernietigend voor de internationale gemeenschap. Vertegenwoordigers van internationale organisaties, die het rapport twee weken gelden onder ogen kregen, probeerden volgens Lyon wijzigingen aan te brengen en publicatie uit te stellen tot ná de verkiezingen in Bosnië, op 11 november. „Ze waren niet erg enthousiast over onze beschrijving van hun optreden." De Bosnisch-Servische verdachten die door de ICG worden genoemd, wisten volgens Lyon niets van het ICG-onderzoek. Erg blij zullen ze er niet mee zijn. „Voor onze eigen veiligheid zullen we de komende tijd niet in Bosnië zijn."

De ICG-onderzoekers beschrijven in hun rapport hoe makkelijk het was om inplaatsen van Radovan Karadžić. Karaposten van de internationale troepenmacht. SFOR-eenheden weten precies waar hij is en wie zijn vrienden zijn. Maar waarom bij niet wordt gearresteerd? Een van een Navo-lidstaat zegt in het rapport: „We hebben daar nog geen opdracht voor gekregen."

James Lyon verwacht dat de Westerse regeringen die onwillige houding niet langer kunnen volhouden. „Mijn inschatting is dat ze genoeg beginnen te krijgen van Karadžić. Ik denk dat hij ná de verkiezingen zal worden gepakt."

De ICG stelt vast dat het Joegoslavië-tribunaal over te weinig personeel en middelen beschikt om hun werk goed te doen. Onderzoeker James Lyon is bezorgd over de niet-openbare lijst van aangeklaagden. Die blijkt maar heel kort te zijn. Er staan geen honderden, maar tientallen namen op, zo blijkt uit het ICG-onderzoek. Lyon: „Ik vraag me af wat ze dan wél doen in Den Haag."

Afzettingsprocedure Estrada onafwendbaar

De Filipijnse president Joseph Estrada heeft gezegd zijn onschuld te zullen bewijzen in een impeachmentproces.

Dat proces lijkt onafwendbaar nu het huis van afgevaardigden op het punt staat een aanklachten tegen Estrada in te dienen bij de senaat. De juridische commissie van het huis werd het gisteren binnen vier uur eens om het impeachmentvoorstel voor te leggen aan het voltallige huis, hoewel zij daar volgens de wet tot 60 dagen de tijd voor had.

Huisvoorzitter Manuel Villar zei dat de aanklachten waarschijnlijk nog deze maand zullen worden overgedragen aan de senaat, die een proces moet beginnen als tweederde van de 22 senatoren akkoord gaat. De senaat komt op 13 november voor het eerst weer bijeen. Senaatsvoorzitter Franklin Drilon heeft opdracht gegeven tot het opstellen van een impeachmentreglement.

De huidige politieke crisis begon toen Estrada een maand geleden door een vroegere bondgenoot werd beschuldigd van het

COLUMN

De diepe digitale da

Een kleine stap voor de mer mij. Het is eindelijk gebeu columnist heeft een e-mailadr gebruikt! Met mijn cabaret-co programma *Spijkers met koppe* elkaar geknutseld en zodade

redactie@metronieuws.nl

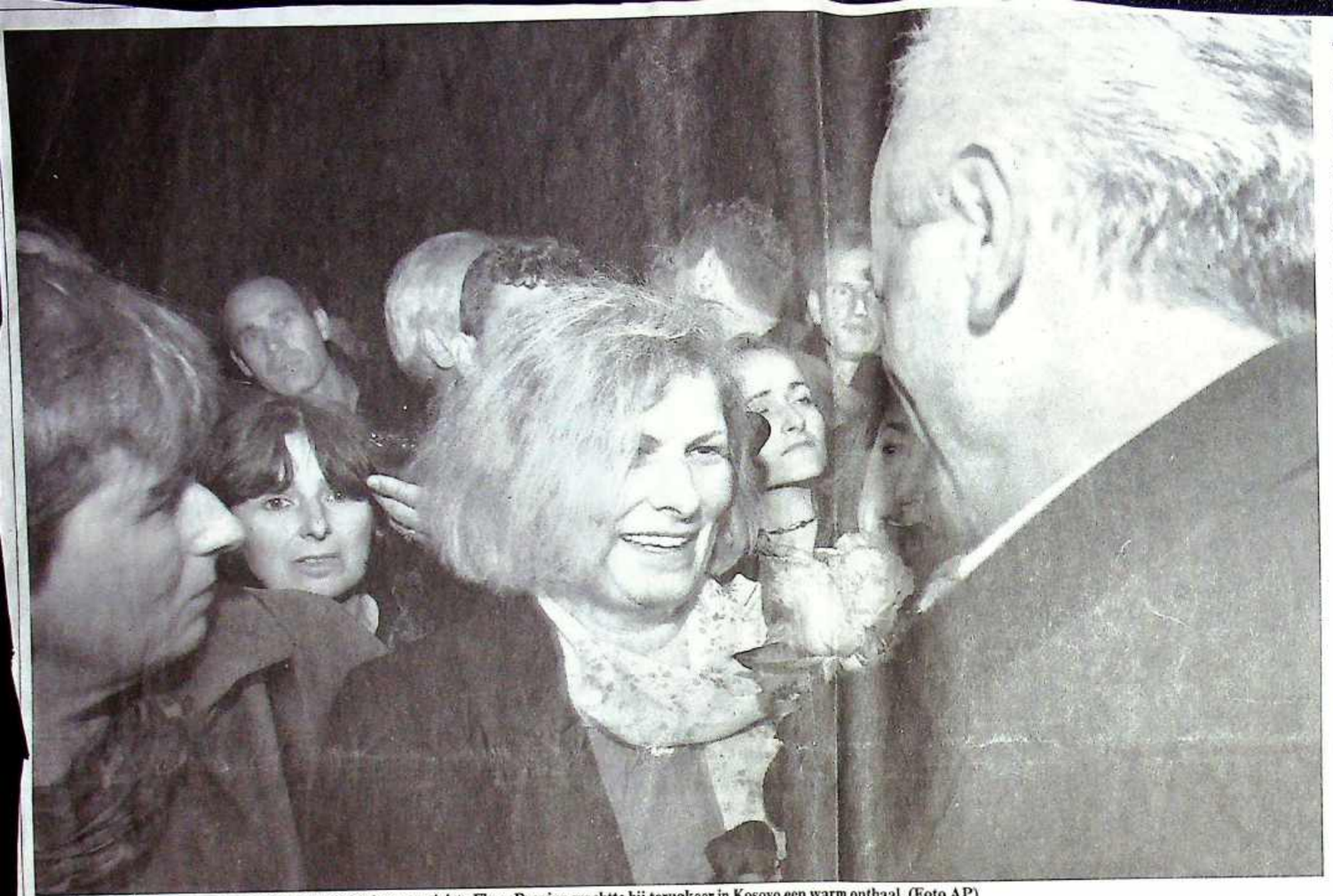

De gisteren uit de gevangenis van Pozarevać ontslagen activiste Flora Brovina wachtte bij terugkeer in Kosovo een warm onthaal. (Foto AP)

Koštunica laat politieke gevangenen vrij

MERDARE, 2 NOV. Joegoslavië heeft gisteren twaalf etnische Albanezen uit de gevangenis ontslagen. Onder hen bevindt zich de vooraanstaande activiste voor de rechten van de mens Flora Brovina.

Voor de vrijlatingen kreeg de nieuwe Joegoslavische president Koštunica internationaal onmiddellijk lof toegezwaaid. Ze worden gezien als een stap naar verzoening tussen de Serviërs en de Kosovo-Albanezen.

Flora Brovina, een 50-jarige kinderarts en dichter, werd in juni vorig jaar opgepakt toen de Joegoslavische troepen zich terug moesten trekken uit Kosovo. Zij hekelde het regime-Milošević en leidde de Liga van Albanese Vrouwen die onder meer een weeshuis opzette en vredesmarsen organiseerde.

In december vorig jaar werd zij tot twaalf jaar gevangenisstraf veroordeeld wegens terrorisme en verboden contacten met het Kosovo Bevrijdingsleger. Dat proces werd door het Westen en door organisaties voor de rechten van de mens gelaakt als een politiek proces onder regie van de eind september weggestemde president Milošević.

Het Servische hooggerechtshof vernietigde afgelopen zomer het vonnis en gelastte een nieuw proces dat tot 16 november was uitgesteld, officieel omdat de rechter ziek is.

Honderden belangstellenden bereidden Brovina een emotioneel welkom toen zij, in gezelschap van medewerkers van het Internationale Rode Kruis, enkele uren na haar vrijlating uit de gevangenis in Požarevac bij Merdare de Servisch-Kosovaarse grens passeerde. Ze kuste de grond drie keer en zei: „Vrij Kosovo."

Tegen verslaggevers zei ze: „Ik weet dat de oorlog voorbij is, maar tot het moment dat alle mensen die in Servische gevangenissen zitten nog niet vrij zijn, is er geen sprake van vrijheid".

Brovina zei dat haar was verteld dat alle etnisch-Albanese en Servische politieke gevangenen binnenkort vrijkomen als Koštunica zijn handtekening heeft gezet onder een amnestieregeling. Volgens het Rode Kruis gaat het om meer dan achthonderd personen.

Het hoofd van het VN-bestuur in Kosovo, Bernard Kouchner, sprak in een reactie op de vrijlatingen van „een cruciale stap in het helen van wonden die bestaan tussen de Servische en Albanese gemeenschappen". Hij drong er bij Koštunica op aan ook de andere politieke gevangenen vrij te laten. (AP, Reuters)

Joegoslavië onder applaus terug in VN

NEW YORK, 2 NOV. De Algemene Vergadering van de Verenigde Naties heeft gisteravond bij acclamatie en onder luid applaus ingestemd met het lidmaatschap van de Federale Republiek Joegoslavië, bestaande uit Servië en Montenegro, van de volkerenorganisatie.

Het nieuwe bewind in Belgrado onder leiding van president Koštunica had eind vorige week verzocht om toetreding tot de VN. Het oude Joegoslavië van ex-president Milošević raakte zijn zetel acht jaar geleden kwijt, nadat de deelrepublieken Kroatië, Slovenië, Bosnië-Herzegovina en Macedonië zich onafhankelijk hadden verklaard.

Verscheidene ambassadeurs wezen er gisteren op, dat het VN-lidmaatschap de verplichting inhoudt mee te werken aan het Joegoslavië-tribunaal in Den Haag, dat onder anderen Milošević heeft aangeklaagd wegens oorlogsmisdaden. „Het is onze wettige, politieke en morele plicht samen te werken bij de vervolging van oorlogsmisdaden om het lot van vermiste mensen te achterhalen en om herhaling van de tragedie te voorkomen", zei VN-ambassadeur Ivan Simonović van Kroatië tijdens de vergadering.

Na zijn verkiezingsoverwinning op 24 september zei Koštunica aanvankelijk dat hij niet zou meewerken aan de uitlevering van Milošević en andere Servische verdachten aan het Joegoslavië-tribunaal. Later zwakte hij dat standpunt af. Op bezoek, half oktober, bij de Europese regeringsleiders in de Franse badplaats Biarritz zei hij: „We zijn verplicht mee te werken met het tribunaal, maar het kan, gegeven onze deplorabele toestand, niet onze eerste prioriteit zijn." Hij zei voorrang te moeten geven aan het democratiseringsproces en de wederopbouw.

Koštunica's vertegenwoordiger bij de VN, Goran Svilanović, beloofde gisteren dat Joegoslavië de „nobele doelen en beginselen" van het VN-Handvest zal respecteren, zonder expliciet in te gaan op het tribunaal. Svilanović, die wellicht minister van Buitenlandse Zaken wordt, gaf de verzekering dat Belgrado zich bij problemen coöperatief zal opstellen. (AP)

Koštunica erkent misdaden in Kosovo

BELGRADO, 25 OKT. De nieuwe Joegoslavische president, Vojislav Koštunica, heeft gisteren als eerste Servische leider toegegeven dat er door de Serviërs in Kosovo oorlogsmisdaden zijn gepleegd; hij zei tevens dat die misdaden hem spijten en dat hij er de verantwoordelijkheid voor neemt.

„Ik ben bereid de schuld op me te nemen voor al de mensen die zijn vermoord en voor wat [ex-president] Slobodan Milošević heeft gedaan", zo zei Koštunica in een televisie-vraaggesprek dat gisteren werd uitgezonden door het Amerikaanse tv-station CBS. „Als Servier zal ik de verantwoordelijkheid op me nemen voor deze misdaden." Op de vraag of Milošević hiervoor terecht moet staan, zei Koštunica: „Ergens, ja."

Tot nu toe heeft Koštunica zich steeds verzet tegen uitlevering van Milošević aan het tribunaal van de Verenigde Naties in Den Haag. Hij tekende aan dat er in Kosovo ook Serviërs zijn vermoord.

Žarko Korac, aanhanger van Koštunica en mogelijk binnenkort minister van Buitenlandse Zaken, zinspeelde op een berechting van Milošević in Servië zelf. Hij zei dat „de Serviërs Milošević voor de rechter en in de gevangenis willen zien". Ook Velimir Ilić, de burgemeester van de stad Niš en een van de 'architecten' van Milošević' val begin deze maand, zei dat de ex-president in Servië berecht moet worden. „Er is heel veel bewijsmateriaal dat aanleiding kan zijn voor zijn arrestatie", zo zei hij.

Mladan Dinkić, de econoom die na het aantreden van Koštunica de leiding van de Joegoslavische Nationale Bank heeft overgenomen, zei gisteren dat het niveau van corruptie, diefstal en verduistering van staatsgelden door Milošević en zijn aanhangers „gigantisch" is geweest en dat Milošević daarvoor zou moeten worden vervolgd.

In de Servische stad Niš begint volgende week een proces tegen drie Joegoslavische militairen, onder wie een majoor, die ervan worden beschuldigd vorig jaar in Kosovo Albanezen te hebben vermoord. Majoor Dragiša Petrović gaf de twee soldaten op 29 maart vorig jaar in een dorp bij Priština opdracht een bejaard Albanees echtpaar uit hun huis te „verwijderen". De soldaten brachten de man naar buiten en schoten hem dood. Zijn invalide vrouw werd in haar bed vermoord. (AP)

ZATERDAG 28 OKTOBER 2000

Gaskraan weer open Russische leiding steunt Koštunica

MOSKOU, 28 OKT. De Russische leiding heeft gisteren de Joegoslavische president, Vojislav Koštunica, beloofd Joegoslavië spoedig weer gas te leveren; president Poetin steunde gisteren Koštunica ook in diens opvattingen over Kosovo.

Koštunica bracht gisteren zes uur door in Moskou voor besprekingen met Poetin en minister van Buitenlandse Zaken Igor Ivanov. De thema's gas en Kosovo stonden voorop. Rusland draaide enkele maanden geleden de gaskraan naar Joegoslavië – toen nog geregeerd door Koštunica's voorganger Slobodan Milošević – dicht, omdat de Joegoslaven hun schuld van vierhonderd miljoen dollar niet meer konden betalen. Sindsdien speelt een energiecrisis de Serviërs parten. Waarnemers gaan ervan uit dat Koštunica's politieke toekomst ten dele afhangt van zijn vermogen, de levensstandaard van de Serviërs te verbeteren.

Rusland bleek gisteren bereid hem tegemoet te komen. „De internationale gemeenschap is verplicht alles te doen om de economie van [Joegoslavië] weer op de been te helpen. Rusland is bereid zijn aandeel op zich te nemen", zo heette het in een slotverklaring. „We zijn het met de president eens geworden dat Rusland zeer spoedig de energieleveranties aan Joegoslavië zal hervatten." Poetin prees Koštunica gisteren als de man die zonder geweld zijn land „uit een moeilijke situatie heeft geleid".

Ook over Kosovo bleken Koštunica en zijn Russische gesprekspartners het eens: in de slotverklaring wordt gevraagd om „een volledig en onvoorwaardelijk respect voor resolutie 1244 van de VN over Kosovo". In deze resolutie wordt Kosovo onder VN-bestuur geplaatst, maar wordt ook aangetekend dat het gebied deel uitmaakt van de Joegoslavische federatie.

Het bezoek van Koštunica was van de kant van de Russen tot op zekere hoogte een kwestie van *Wiedergutmachung*. Na het aantreden van de nieuwe president wachtte Moskou zeer lang voordat het afstand nam van Milošević en Koštunica erkende. In Moskou is toegegeven dat men té lang heeft gewacht. De verkeerde inschatting is toegeschreven aan de invloed die de Joegoslavische ambassadeur in Moskou, een broer van Milošević, op de Russische leiding had. Hij ontbrak gisteren overigens tijdens Koštunica's bezoek: Borisav Milošević is weliswaar formeel nog steeds ambassadeur in Moskou, maar hij is enkele dagen voor het bezoek van Koštunica „voor overleg naar Belgrado teruggeroepen", zoals de Joegoslavische ambassade in Moskou meldde. (Reuters, AFP)

Krstić schuift schuld voor 'Srebrenica' op Mladić

Radislav Krstić, een van de verantwoordelijken van 'Srebrenica', is de hoogste Bosnisch-Servische militair die terechtstaat voor het Joegoslavië-tribunaal. Hij zou door Mladić aan de kant zijn gezet.

Door onze redacteur
PETRA DE KONING

DEN HAAG, 30 OKT. In de oorlog in Bosnië, begin jaren negentig, verloor generaal Radislav Krstić méér dan alleen zijn rechterbeen. Hij raakte ook een deel van zijn geheugen kwijt. „Het komt door mijn slechte gezondheid", zei de Bosnisch-Servische militair in de rechtszaal van het Joegoslavië-tribunaal, „dat ik me niet meer alle details kan herinneren".

Volgens zijn advocaten heeft Krstić nog steeds hevige pijn aan de stomp van zijn been, en iets anders kon hijzelf even niet meer bedenken. De Amerikaanse aanklager had hem gevraagd naar een officier van de Servische veiligheidsdienst. Was die op 11 juli, de dag van de verovering van de moslimenclave Srebrenica door Bosnisch-Servische troepen, samen met de generaal in Srebrenica geweest? „Nee", zei Krstić. De aanklager liet foto's zien, gemaakt op 11 juli: Krstić stond erop, én de officier van de veiligheidsdienst. Ze waren samen in Srebrenica. „Generaal, wie is die man?" Op Krstić' gezicht verscheen een pijnlijke grimas, onder tafel bewoog hij zijn beenprothese heen en weer, en hij begon over zijn geheugen.

Krstić (52) is tot nu toe de hoogste Bosnisch-Servische militair die door het tribunaal wordt berecht. Hij is nu al twee weken getuige in zijn eigen zaak. Krstić was chef-staf, later bevelhebber, van het legerkorps dat in de zomer van 1995 Srebrenica veroverde – het 'veilig' verklaarde gebied dat zou worden beschermd door Nederlandse VN-soldaten. Zo'n 7.000 moslims werden geëxecuteerd.

Krstić zou speciale eenheden hebben samengesteld voor het vuile werk. Onder zijn leiding zou ook zijn geprobeerd bewijzen van het bloedbad te vernietigen. Vorige week werd hij ondervraagd door zijn eigen advocaten. Hun bedoeling is helder: ze proberen niet aan te tonen dat het wel meeviel met de misdaden. Maar, zeggen ze, Krstić was er niet voor verantwoordelijk. Het was de Bosnisch-Servische legerleider Ratko Mladić die besliste dat Srebrenica moest worden veroverd. En het was Mladić die bepaalde wat er zou gebeuren met de gevangen moslims. Krstić was 'opzij gezet'. Hij was het er niet mee eens geweest, hij was kwáád geweest op Mladić, maar hij had niks te zeggen gehad.

Krstić durfde geen kritiek te geven op generaal Mladić

Mladić, de Bosnisch-Servische leider Radovan Karadžić en Krstić worden beschouwd als de hoofdverantwoordelijken voor de massaslachting. Al vóór het begin van deze rechtszaak, in maart dit jaar, wisten de aanklagers dat Krstić de schuld zou gaan afschuiven op de anderen – hoger in rang dan hij. Omdat hij van de drie de enige is die vastzit.

Een deel van Krstić' getuigenis was niet openbaar. Maar uitspraken die hij in besloten zitting had gedaan kwamen toch naar buiten, in vragen die de aanklager hem stelde. Krstić bleek in de rechtszaal te hebben toegegeven dat er oorlogsmisdaden waren gepleegd, en hij zei dat Mladić ervoor verantwoordelijk was. Krstić had er, zei hij, één of twee maanden na de val van Srebrenica over gehoord. Het was, zei hij ook, zijn plicht geweest, als korpscommandant, om een onderzoek in te stellen naar die misdaden en verantwoordelijken te straffen. Voor de aanklagers een belangrijke bekentenis. „Maar", zei Krstić, „nog niet in mijn wildste dromen kwam het in mij op om dat ook echt te doen." Hijzelf, zijn vrouw en de familie van zijn vrouw waren bedreigd. Krstić was bang voor Mladić.

Krstić zei dat hij vanaf het begin van de aanval op Srebrenica, op 5 juli 1995, in een commandopost in het veld was geweest. Hij had het aanvalsplan gelezen en goedgekeurd, maar na een paar dagen had Mladić het bevel overgenomen. Daarna werd, anders dan volgens Krstić de bedoeling was geweest, de héle moslimenclave ingenomen. Krstić had niet geprobeerd Mladić op andere gedachten te brengen. Dat was, zei hij, „zinloos". De aanklager toonde aan dat Krstić en zijn officieren Mladić later, na de val van de enclave, wél hadden tegengehouden. Mladić had door willen gaan met de aanval, maar hij deed dat uiteindelijk niet – hij luisterde naar zijn ondergeschikten. Krstić' verweer was mager: doorgaan met de aanval zou „te gevaarlijk" zijn geweest voor zijn mannen, en hij kon niet anders dan legerleider Mladić daarop wijzen.

Chef-staf schold moslims nooit uit voor 'Turken'

De aanklager gaat ervan uit dat Krstić betrokken was bij het plan Srebrenica te veroveren, moslimgevangenen af te voeren en te executeren. Was Krstić, vroeg hij, werkelijk al die dagen en nachten in het veld geweest, ver weg van het hoofdkwartier? De aanklager kwam met hotelbonnen, van overnachtingen van Krstić in Bratunac, ruim een uur rijden van de commandopost waar Krstić naar eigen zeggen was geweest. Maar Krstić hield vol. Er was misschien wel geboekt, en dus moest er ook betaald worden, maar hij had niet in het hotel geslapen. De reservering was een vergissing geweest.

De aanklager liet Krstić reageren op uitspraken van Mladić, op videoband, over moslims: „Het is nu tijd om wraak te nemen op de Turken." Nee, zei Krstić, dat woord had hijzelf nooit in de mond genomen. Het was ook niet goed, vond hij, om dat in het openbaar te zeggen. Het zou een „negatieve uitwerking" hebben op de soldaten, die zouden er agressief van kunnen worden. „Zijn er nog ernstiger scheldwoorden voor moslims?" vroeg de aanklager. Krstić knikte. *Balija*, dat zoiets betekent als 'achterlijke islamieten', Maar ook dat woord had hijzelf natuurlijk nooit gebruikt.

„Kent u het blad *Drinski Magazine*?" vroeg de aanklager. Nee, zei Krstić. De aanklager drong aan. „Maar het is een blad van uw legerkorps." Krstić schudde zijn hoofd. Zijn advocaat stond op en wees de aanklager op een „mogelijk vertaalprobleem". Het blad dat hij bedoelde heette *Drinski*, niet *Drinski Magazine*. De aanklager glimlachte, richtte zich opnieuw tot de getuige: „Generaal, kent u het blad *Drinski*?" Ja, dat kende Krstić wel. Dat was een publicatie van een van de brigades.

De aanklager toonde een interview met Krstić, gepubliceerd in *Drinski* in november 1995. En daar stond het: Krstić noemde de moslimsoldaten 'Balija'. De generaal ontkende niet dat hij die uitspraak had gedaan, maar hij had, zei hij, alleen de moslimtroepen bedoeld die tijdens de Tweede Wereldoorlog hadden samengewerkt met nazi's. De moslims van nu zou hij nooit zo noemen.

De aanklager gaat nog de[elfde] week door met het verhoor van Krstić. Daarna komt de verdediging met andere getuigen. Het proces zal, naar verwachting, [worden afgerond] tot eind van dit jaar.

'Kosovo moet non-probleem worden'

Daan Everts, OVSE-chef in Kosovo

De Kosovaren gaan vandaag, voor het eerst na de oorlog, naar de stembus. De organisator, de Nederlander Daan Everts, is opgetogen. Een gesprek.

Door onze correspondent
YAËL VINCKX

PRISTINA, 28 OKT. Het zijn de eerste, vrije verkiezingen in Kosovo, herhaalt zijn organisatie keer op keer. Daan Everts, hoofd van de Organisatie voor Vrede en Samenwerking in Europa (OVSE) in Kosovo, is er trots op. „Ik vind het een fenomenale prestatie."

Bescheiden is de organisator van de eerste, lokale verkiezingen na de NAVO-bombardementen niet. Daar is hij de man niet naar. De kiezers hebben 'uitbundig' gereageerd, de partijen zijn 'uit de grond gestampt', het geweld is 'binnen de perken' gebleven, aldus Everts.

Toch zijn er forse kanttekeningen te maken. Zo nemen de Kosovo-Serviërs nauwelijks deel aan de verkiezingen. Slechts enkele honderden hebben zich geregistreerd. En ze kunnen niet eens op een Servische partij stemmen; de vierentintig politieke partijen zijn Albanees. „Een minpunt", geeft Everts toe. Hij tekent aan dat de meeste Serviërs onder „zware druk vanuit Belgrado" hebben geweigerd.

De weigering leidt tot rare situaties. In de Servische enclave Zvecan bijvoorbeeld, zijn 23 kiezers (allen Albanezen) en een partij (ook Albanees) geregistreerd. De 23 kiezers stemmen over de verdeling van 17 zetels. „Dat kan dus niet", zegt Everts beslist.

Voor Zvecan en andere Servische enclaves zal de organisator van de eerste vrije verkiezingen dan ook overgaan tot een ondemocratische maatregel. „De uitslag zal niet worden erkend." In plaats daarvan zal het internationale bestuur in Kosovo een aantal Serviërs aanwijzen als gemeenteraadslid.

Is dat een beloning, voor de boycot van de verkiezingen? „Zo kan men het zien." Zelf ziet Everts het anders. Het doel heiligt de middelen – en dus ook een dergelijke forse ingreep. „Goed lokaal bestuur prevaleert boven slecht geadviseerd gedrag." Dat slechte advies kwam van de Joegoslavische expresident Slobodan Milošević, bedoelt-ie, die onlangs het veld moest ruimen.

Die onverwachte omwenteling in Joegoslavië heeft verstrekkende gevolgen voor Kosovo. Het Westen heeft in de nieuwe Joegoslavische president Vojislav Koštunica een gesprekspartner gevonden om de discussie over de toekomst van Kosovo aan te gaan. De Albanese leiders in Kosovo zien die discussie overigens argwanend tegemoet; zij vrezen dat de door hen zo fel nagestreefde onafhankelijkheid in gevaar komt. De nieuwe president is in hun ogen helemaal geen aanwinst. Daan Everts, gedecideerd: „Koštunica is een aanwinst voor de wereld."

Foto Oleg Klimov / Fotoloods

Maar er zijn, opnieuw, kanttekeningen. Zo pleitte een van Servië's nieuwe leiders, Zoran Djindjić, onlangs over de terugkeer van Joegoslavische soldaten en agenten naar Kosovo. „Ik beschouw dat als uitlatingen voor binnenlandse consumptie", aldus Everts. Uitlatingen, bedoeld om de nationalisten onder het Servische volk rustig te houden.

Maar toch. Servië is een belangrijke factor in de ontwikkeling van Kosovo. En het heeft met de komst van Koštunica aan belang gewonnen. Daarom, zegt Daan Everts, willen de Albanezen zo snel mogelijk een eigen vertegenwoordiging hebben – om namens hen het woord te voeren. Op dit moment behartigt de speciale afgevaardigde van de Verenigde Naties, de Fransman Bernard Kouchner, hun belangen. „Maar Kouchner is geen Kosovaar."

Een eigen vertegenwoordiging betekent, opnieuw, verkiezingen. Het hoofd van de OVSE kan zich daar goed in vinden. Maar dan moeten de VN wel beslissen wat het met Kosovo wil. „Kan Kosovo een parlement, een regering en zelfs een eigen president hebben", vraagt Everts zich af. De omstreden VN-resolutie 1244, die een einde maakte aan de luchtoorlog om Kosovo, spreekt van 'zelfbestuur' en 'substantiële autonomie'. Maar diezelfde resolutie spreekt ook van Kosovo als Joegoslavische provincie.

Zelf is hij voorstander van een grote mate van autonomie; een eigen parlement en een eigen regering voor Kosovo. Die oplossing is weinig Joegoslavisch. „Zelfbestuur kan daar naast staan", zegt hij eenvoudig. En: „Het is ongemakkelijk, maar mogelijk." De kwestie van de onafhankelijkheid kan voorlopig maar beter worden omzeild.

Intussen dient zich een andere, ongemakkelijke kwestie aan: de Servische verkiezingen op 23 december. Doen de Kosovaren mee, dan erkennen zij onderdeel van Servië te zijn. Doen de Kosovaren niet mee, dan raken zij de voor hen gereserveerde zetels in het Servische parlement kwijt – zoals die al tien jaar lang onbezet zijn.

Het is vanuit rationeel oogpunt goed om mee te doen, verklaart Everts. „Dan heeft de bevolking een betere onderhandelingspositie." Maar wie denkt dat de Kosovo-Albanezen massaal op Koštunica zullen stemmen, heeft niets begrepen van de situatie. „De Albanezen willen niets met Servië te maken hebben." Moet Kosovo mee doen aan de Servische verkiezingen, dan dreigt het geweld opnieuw uit te barsten, meent Everts.

Kosovo moet volgens het hoofd van de OVSE daarom buiten de Servische verkiezingen worden gehouden. „We moeten Kosovo tot een non-probleem maken." Het lijkt vooralsnog valse hoop.

DINSDAG 14 NOVEMBER 2000

In 'protectoraat' Bosnië is democratie een aanfluiting

Het ach en wee kan beginnen: bij de verkiezingen in Bosnië lijken de nationalistische partijen te hebben gewonnen, de Servische Democratische Partij (SDS) bij de Bosnische Serviers, de Partij van Democratische Actie (SDA) bij de moslims en de Kroatische Democratische Gemeenschap (HDZ) bij de Bosnische Kroaten. „Na vijf jaar en vijf miljard dollar hebben we niets bereikt. We zijn terug bij af," concludeerde James Lyon van de Balkandenktank International Crisis Group. Het lijkt er op. Alle pogingen van de internationale gemeenschap om 'gematigde' partijen te steunen hebben niets opgeleverd.

Vijf jaar nadat 'Dayton' een einde maakte aan de oorlog, Bosnië onder internationaal bestuur werd geplaatst, vele internationale organisaties, met 50.000 hulpwerkers en 35.000 soldaten van de vredesmacht SFOR neerstreken en de geldkraan wagenwijd open werd gezet lijken de resultaten bedroevend. De economie is een drama: de helft van de bevolking is werkloos, investeerders lopen met een boog om Bosnië heen en maar drie procent van de staatsbedrijven is geprivatiseerd. Vluchtelingen zijn slechts mondjesmaat naar hun woonplaatsen teruggekeerd. De etnische gemeenschappen voeren geen oorlog meer, maar van verzoening of toenadering is geen sprake. Van de Bosnische Kroaten toog zaterdag 71 procent naar de stembus voor een (illegaal) referendum; van hen stemde 98,96 procent voor een eigen entiteit, want met de moslims in één federatie – dat willen ze net zo min als in 1994, toen ze in die dwangbuis werden gedwongen.

Toch schuilt er iets oneerlijks in de analyse dat 'de nationalisten' – lees: de oorlogspartijen – weer hebben gewonnen en dat het politiek 'dus' niet beter gaat. Bosnië is geen normaal land. Het is al vijf jaar als onofficieel protectoraat een laboratorium van de internationale gemeenschap, waarin een land dat daar niet toe in staat wordt geacht, wordt geleerd wat democratie en verzoening inhouden. Bosnië is het epicentrum van interventionisme. De internationale gemeenschap, in de persoon van Wolfgang Petritsch, heeft er absolute macht – wetgevend zowel als uitvoerend – en verkiezingen zijn dan ook geen verkiezingen, maar opgetuigde opiniepeilingen,

Peter Michielsen

zoals parlementen en regeringen geen parlementen en regeringen zijn, maar organen die moeten doen wat Petritsch wenst. Doen ze dat niet, dan wordt hun die wil opgelegd. Wie niet spoort, wordt ontslagen en wat de Bosniërs zelf willen, is irrelevant. De plaatsvervanger van Petritsch' voorganger Carlos Westendorp zei eens: „Ik ben simpelweg niet geïnteresseerd in wie wat wil. Wij dicteren wat er gedaan wordt. We besteden gewoon geen enkele aandacht aan diegenen die dwarsliggen."

De internationale gemeenschap trok na 1995 Bosnië binnen met twee taken: wederopbouw en democratisering. Maar Petritsch, en voor hem Westendorp, hebben zich geconcentreerd op de wederopbouw, en de democratisering laten sloffen. Aan de opbouw van levensvatbare zelfbesturende organen is men niet toegekomen. Bos-

'Wij dicteren wat er gedaan wordt'

nische instanties worden eerder ondermijnd dan opgebouwd op basis van de veronderstelling dat democratie kan worden geleerd, dat democratie en verzoening kunnen worden opgelegd en dat de Bosniërs zelf niet beschaafd en pienter en rationeel genoeg zijn om zichzelf te regeren.

Daarbij wordt alleen in zwart en wit geredeneerd. De 'nationalisten' – de SDS, de SDA en de HDZ – zijn zwart, en hun rivalen zijn wit. Door dik en dun steunt Petritsch in de Servische Republiek premier Milorad Dodik, hoewel Dodik een corrupte, impopulaire en incompetente blunderaar is die door het parlement allang is weggestemd. Omgekeerd bestempelt Richard Holbrooke de SDS, de partij die door Radovan Karadžić is gesticht, als „een organisatie van criminelen" (oorlogsmisdadigers) „die erop uit is Bosnië te verdelen". Die opmerking is onwaar (de SDS is meer dan een verzameling oorlogsmisdadigers), ze is ook misplaatst (er zitten oorlogsmisdadigers in álle grote Servische, Kroatische en moslimpartijen in Bosnië, zonder uitzondering) en ze is ook nog onwijs. Immers, de opmerking suggereert dat de SDS niet aan de verkiezingen zou mogen deelnemen, maar omdat de partij zich aan de regels houdt kon Petritsch deze „organisatie van criminelen" niet weren.

Vijf jaar lang heeft de internationale gemeenschap de Bosniërs zelf geen grein soevereiniteit, autonomie of zelfbestuur toegekend. Daarmee miskent ze de situatie van de Bosniërs. De nationalisten weten allang dat Bosnië niet op te delen is – nu in Zagreb en Belgrado fatsoenlijke regimes zijn aangetreden weten ze het zelfs beter dan ooit. In de SDS heeft al drie jaar niemand meer voor aansluiting bij Joegoslavië gepleit en de roep van de Kroaten om een eigen entiteit is een vlucht naar voren van een partij, de HDZ, die met Franjo Tudjman haar patroon kwijt is.

Petritsch cs. beoordelen de 'nationalisten' al te zwart-wit. Men kan een Bosnische Serviër niet kwalijk nemen dat hij bang is in een eenheidsstaat slachtoffer te worden van het overwicht van moslims en Kroaten, en daarom SDS stemt, en men kan een Bosnische Kroaat niet kwalijk nemen als hij aansluiting zoekt bij volksgenoten aan de andere kant van de grens en daarom HDZ stemt. Die partijen behartigen simpelweg zijn belangen beter. Bovendien zijn SDS, SDA en HDZ meer dan politieke partijen. Als 'de' partijen van hun etnische gemeenschappen hebben ze gerespecteerde mensen in huis die de problemen van de gewone burger kennen. Ze controleren lokale netwerken en bieden die burger – die geen economisch perspectief heeft – toegang tot schaars werk, schaarse spullen, en schaarse veiligheid.

In Bosnië zal politiek pas iets veranderen als de internationale gemeenschap de Bosniërs zelf meer autonomie en beslissingsrecht geeft: dan zullen ze pas echt kunnen kiezen. Nu maakt die internationale gemeenschap van het begrip democratie een aanfluiting: in Bosnië is democratie niet de uitkomst van een beslissing van het volk, maar een proces van voldoen aan van boven en van buiten opgelegde doeleinden.

Peter Michielsen is redacteur van NRC Handelsblad

Kosovaarse vragen

DE LANG VERGUISDE Ibrahim Rugova van de Democratische Liga in Kosovo heeft zaterdag de gemeenteraadsverkiezingen gewonnen. Althans, dat is de indruk van de Liga zelf en van internationale waarnemers. (De officiële uitslag laat overigens op zich wachten.) Dit betekent dat de Kosovaren hebben gekozen voor democratie en gematigdheid. Het eerste blijkt uit de hoge opkomst, het tweede uit de voorkeur voor de man die jarenlang aan het hoofd van een etnisch-Albanese schaduwregering, tevergeefs, een compromis zocht met de machthebbers in Belgrado. De partijen die zijn voortgekomen uit het gewapend verzet tegen de Serviërs en die sinds de ingreep van de NAVO de toon zetten, zijn, met dank voor bewezen diensten, naar het tweede plan verwezen. Zij kunnen daar hun democratische volwassenheid bewijzen door zich naar de uitslag te voegen.

Hoe positief die uitslag ook kan worden beoordeeld, er kleven stevige tekortkomingen aan de door het internationale bestuur opgezette verkiezingen. De afwezigheid van de Servische inwoners van Kosovo in de stemlokalen moet weliswaar in de eerste plaats worden geweten aan oproepen uit Belgrado tot een boycot, maar heeft toch ook te maken met het verregaand tekortschieten van het internationale bestuur en de vredesmacht waar het gaat om de veiligheid van de Servische minderheid. Het gevolg is dat velen de provincie zijn ontvlucht en dat de achtergeblevenen geen vertrouwen hebben in wat voor lokaal bestuur dan ook. Die tekortkoming is een smet op het succes dat het verloop van de campagne en van de verkiezingen zelf desondanks mag worden genoemd.

DE LOKALE VERKIEZINGEN zijn een opmaat naar verkiezingen voor een Kosovaars parlement in de loop van volgend jaar. Dan worden vragen actueel die tot dusver op grond van pragmatische overwegingen onbeantwoord werden gelaten. De status van Kosovo in, een democratisch, Joegoslavië levert zo een vraag op. In zekere zin komt hij al in december aan de orde wanneer vervroegde verkiezingen worden gehouden voor het Servische parlement. Formeel is Kosovo niet alleen een deel van Joegoslavië, maar ook een provincie van Servië. De etnisch-Albanezen van Kosovo staan voor een afweging. Afzien van deelname aan de verkiezingen van december zou de Kosovaren monddood laten in Servië.

Als gevolg van de nieuwe verhoudingen in Servië is de taak van het internationale bestuur in Kosovo ingewikkelder geworden. Zolang Milošević in Belgrado aan de macht was, behoefde bij het opzetten van een democratisch bestuur in Kosovo nauwelijks rekening te worden gehouden met Servische gevoeligheden. Nu Joegoslavië en Servië zelf bezig zijn zich om te vormen tot een democratie en een rechtsstaat heeft dat een directe weerslag op de ontwikkelingen in Kosovo. Wanneer, na parlementsverkiezingen, een Kosovaarse regering wordt gevormd, kan de internationale gemeenschap democratisch tot stand gekomen regeringen in Joegoslavië en Servië niet langer negeren. Temeer niet omdat de VN-Veiligheidsraad heeft gekozen voor het voortbestaan van Kosovo binnen het Joegoslavische staatsverband – zij het dat de modaliteiten waaronder dat moet gebeuren, vaag zijn gebleven.

Rugova heeft zich uitgesproken voor onafhankelijkheid van Kosovo. Zijn overwinning biedt de internationale gemeenschap nauwelijks meer armslag dan wanneer de oudstrijders zouden hebben gewonnen.

olitieke opvolger UÇK overklast

Verkiezingswinst Rugova in Kosovo

Door onze correspondent YAËL VINCKX

PRISTINA, 30 OKT. De gematigde leider Ibrahim Rugova zegt de verkiezingen in Kosovo te hebben gewonnen. Zijn claim is gebaseerd op de voorlopige uitslag en wordt niet tegengesproken door de internationale gemeenschap.

Ruim 900.000 Kosovo-Albanezen togen zaterdag naar de stembus om een nieuwe gemeenteraad te kiezen. Het waren de eerste verkiezingen sinds het einde van de bombardementen van de NAVO op Joegoslavië, juni vorig jaar. De definitieve uitslag volgt later deze week.

De waarschijnlijke winst in de lokale verkiezingen is een opsteker voor Rugova en de zijnen, die eerder door het voormalige Kosovo Bevrijdings Leger (UÇK) naar de achtergrond waren verdreven. De verkiezingen gingen vooral tussen Rugova, leider van de gematigde Democratische Liga voor Kosovo (LDK), en Haçim Thaci, leider van de militante Democratische Partij van Kosovo (PDK), de politieke opvolger van het bevrijdingsleger. Thaci was tijdens de oorlog een belangrijk commandant.

Na het uitbrengen van zijn stem liet Rugova weten snel op onafhankelijkheid van Kosovo aan te sturen. „Ik ben een voorstander van een directe, formele erkenning van de onafhankelijkheid van Kosovo. Wat mij betreft liever vandaag dan morgen." Kosovo wordt bestuurd door de Verenigde Naties, maar is formeel een provincie van de Joegoslavische deelrepubliek Servië.

De Servische minderheid in Kosovo, die bestaat uit circa 100.000 achtergebleven Serviërs, boycotte de verkiezingen. Zij noemen deze 'ondemocratisch'. Ze kregen afgelopen weekeinde bijval van de nieuwe president van Joegoslavie, Vojislav Koštunica, tegenstander van een onafhankelijk Kosovo. Hij verklaarde de verkiezingen 'ongeldig' en wees op het feit dat alleen Kosovo-Albanezen hebben meegedaan. Koštunica riep de internationale gemeenschap te handelen naar VN-resolutie 1244. Deze rept van 'zelfbestuur' en 'substantiële autonomie' voor Kosovo, maar schrijft ook voor dat Kosovo deel blijft uitmaken van Joegoslavië.

Bernard Kouchner, de vertegenwoordiger van de Verenigde Naties in Kosovo, heeft al aangekondigd Serviërs te zullen aanwijzen om deel te nemen in de gemeenteraden. Hij wil voorkomen dat dorpen en steden, bewoond door de Servische minderheid, een Albanees gemeentebestuur krijgen. De verkiezingen verliepen op veel plaatsen chaotisch, vanwege de enorme aantallen kiezers. Politie en soldaten werden ingezet om de menigten in bedwang te houden.

Buitenlandcoördinator Solana van de Europese Unie juichte de „politieke volwassenheid" van de Kosovaren toe. De Duitse minister van Buitenlandse Zaken, Fischer, sprak van „vredige en fatsoenlijke" verkiezingen.

• REPORTAGE: pagina 4
• HOOFDARTIKEL: pagina 7

Arrestatie van vriend Milošević

2-02

Door onze correspondent

SKOPJE, 26 FEBR. De Servische autoriteiten hebben het voormalige hoofd van de geheime dienst gearresteerd. De arrestatie wordt gezien als een klap in het gezicht van de voormalige president van Joegoslavië, Slobodan Milošević.

Het voormalig hoofd van de geheime dienst, Rade Marković, werd zaterdag aangehouden op verdenking van moord. Hij heeft volgens de Servische autoriteiten opdracht gegeven voor een aanslag op het leven van Vuk Draskovic in 1999. Draskovic was in die dagen een van de belangrijkste oppositieleiders. Een vrachtwagen reed op zijn auto in. De oppositieleider overleefde de aanslag, maar vier andere inzittenden kwamen om het leven.

Rade Marković was een van de belangrijkste bondgenoten van Slobodan Milošević. Politieke opponenten van Milošević verdwenen tijdens zijn tijd bij de geheime dienst. Marković werd enkele weken geleden door het nieuwe bewind in Belgrado ontslagen. Zijn arrestatie kan een stap zijn op weg naar de arrestatie van Milošević.

„Het net sluit zich om Milošević", aldus minister van Justitie, Vladan Batić. En, zei hij: „Marković is niet de laatste die wordt gearresteerd. We zullen uiteindelijk bij Slobodan Milošević zelf uitkomen", aldus parlementariër Cedomir Jovanović.

Maar het is moeilijk bewijzen te vergaren tegen de voormalige president, erkennen de nieuwe leiders. Vooralsnog hebben de Servische autoriteiten slechts bewijzen tegen Milošević inzake fraude met onroerend goed. Dat vinden ze een te kleine rechtszaak.

De ex-president wordt ook gezocht door het Joegoslavië-tribunaal van de Verenigde Naties in Den Haag voor oorlogsmisdaden. Maar de Servische autoriteiten hebben gezegd Milošević zelf te willen berechten voor misdaden tegen het Servische volk. De berechting van oorlogsmisdaden in Kosovo en Bosnië bijvoorbeeld komt voor hen op de tweede plaats.

Onwil om Milošević uit te leveren slinkt snel

Goede relaties met de internationale gemeenschap zijn voor het nieuwe bewind in Belgrado van levensbelang. Zozeer, dat de onwil om Milošević uit te leveren, snel afkalft.

2-02

Door een onzer redacteuren

ROTTERDAM, 16 FEBR. In Belgrado begint de stemming over een mogelijke uitlevering van Slobodan Milošević te veranderen: steeds meer stemmen gaan op om de voormalige president uit te leveren aan het Joegoslavië-tribunaal in Den Haag, om toch vooral de relaties met de internationale gemeenschap op orde te houden.

Officieel blijft zowel de Joegoslavische als de Servische regering staan op berechting van Milošević in eigen land. President Vojislav Koštunica is daarbij het hardnekkigst: de steile (zo niet fundamentalistische) jurist vindt het tribunaal een anti-Servisch NAVO-instrument en voert daarnaast aan dat uitlevering van Joegoslavische staatsburgers door de grondwet wordt verboden. Maar die argumenten worden steeds vaker doorgeprikt door andere woordvoerders van de Joegoslavische en de Servische regering, die weten dat het tribunaal op de eerste plaats heel wat Kroaten en moslims berecht en bovendien geen NAVO-maar een VN-schepping is en die daarnaast aanvoeren dat de Joegoslavische grondwet sowieso moet worden gewijzigd, omdat het een onding is dat door Milošević is geschapen en dat geheel is toegeschreven op de handhaving van zijn eigen regime. Ook Koštunica's argument dat de uitlevering van Milošević hem tot 'martelaar' zou maken, vindt weinig weerklank. Het is de vraag hoeveel Serviërs nog wakker liggen van het lot van hun vroegere leider: ze hebben het druk met overleven.

Gisteren besloot Belgrado alvast de juridische mogelijkheid te scheppen om niet-Joegoslaven aan het tribunaal uit te leveren – een belangrijke doorbraak: door het tribunaal gezochte Kroatische en Bosnische Serviërs als Ratko Mladić, de voormalige legerleider van de Bosnische Serviërs, zouden kunnen worden opgepakt (tenzij ze de afgelopen jaren de Joegoslavische nationaliteit hebben aangevraagd en gekregen). „We willen geen tehuis zijn voor mensen die vrouwen en kinderen hebben vermoord", zo zei de Servische premier Zoran Djindjić – en dat klinkt al heel anders dan wat Koštunica over het tribunaal te melden heeft gehad. Inmiddels wordt gewerkt aan een wet die het de Joegoslavische autoriteiten mogelijk maakt met het tribunaal samen te werken.

Ook elders binnen de Servische samenleving pleiten steeds meer stemmen voor die samenwerking – variërend van niet-gouvernementele maar wel invloedrijke groepen als de economen van de G17 en het Servische Burgerparlement tot gemeenteraden.

Een belangrijke stok achter de deur is het ultimatum dat de nieuwe Amerikaanse regering van president George Bush Belgrado onlangs voorlegde: Washington wil dat Belgrado uiterlijk op 31 maart moet hebben aangetoond met het tribunaal samen te werken. Blijft Joegoslavië in gebreke, dan schrapt Washington alle economische hulp. Bovendien zullen de Amerikaanse vertegenwoordigers bij de Wereldbank en het Internationale Monetaire Fonds zich dan tegen nieuwe hulp aan Joegoslavië uitspreken.

> 'In juni is het te laat om te zeggen dat we met het tribunaal samenwerken'

In Belgrado wordt dat ultimatum uiterst serieus genomen, want het nieuwe bewind kan zich economisch absoluut geen sancties veroorloven. De geloofwaardigheid van het bewind hangt volledig af van zijn vermogen, de levensstandaard te verhogen en een eind te maken aan de economische misère van de Servische burgers: dat is een sine qua non voor de overleving van het bewind. En zonder hulp lukt dat niet.

Met het IMF wordt op het ogenblik gepraat over een krediet van 150 miljoen dollar. In samenwerking met deskundigen van het IMF hebben de Joegoslavische autoriteiten zojuist ontdekt dat de buitenlandse schuld van het land nog groter is dan ze vermoedden: 12,2 miljard dollar, anderhalf keer het jaarlijkse bbp en ten minste vijf keer de jaarlijkse export.

De Joegoslavische vice-premier Miroljub Labuš zei gisteren – niet voor het eerst – dat Joegoslavië de consequenties moet trekken uit het feit dat het Westen samenwerking met het tribunaal tot lakmoesproef voor het nieuwe bewind heeft gemaakt. „In juni zal het te laat zijn om te zeggen dat we met het tribunaal samenwerken. Dan gelooft niemand ons meer", aldus Labuš, verwijzend naar gesputter als zou het Joegoslavië bijna een half jaar kosten om zijn wetgeving over uitlevering van verdachten te wijzigen.

Als Joegoslavië de internationale gemeenschap niet meekrijgt, „staat het land voor een bankroet", zo zei Labuš. „Crediteuren schenken ons geen vergeving als er geen samenwerking [met het tribunaal] is". Daar komt nog bij dat Joegoslavië ook politiek de internationale gemeenschap niet kan missen – bijvoorbeeld in de steeds pijnlijker kwestie Zuid-Servië.

Servië biedt zakenlieden volop

8-2-2002

Het nieuwe Servië kent een enorm potentieel voor buitenlandse investeerders. Het is haasten, zeggen buitenlandse ondernemers in Servië. Wie wil investeren in het nieuwe Servië, moet niet te lang wachten. Veel ondernemers hebben de raad van hun collega's opgevolgd. Het Hyatt hotel in Belgrado zit vol. "Mijn baas komt morgen uit Duitsland en ik kan geen kamer voor hem vinden", klaagt een salesmanager. De westerse staatsgreep is voorlopig gelukt, dus wordt het dringen voor de op winst beluste 'vrije jongens'.

Door Wil van der Klift

Twee maanden na de val van de regering-Milosevic staan de handelsdelegaties op de stoep. Servië heeft volgens buitenlandse ondernemers een enorm potentieel, dat onder meer bestaat uit een markt van negen miljoen mensen met een redelijke koopkracht. Het land ligt strategisch op de doorgangsroute naar Turkije. De snelwegen zijn in redelijke staat, bommen en granaten ten spijt, daar heeft het sociale systeem van Milosevic wel voor gezorgd. En de vaarroute over de Donau, die vol ligt met delen van gebombardeerde bruggen, wordt nu ook binnenkort schoongemaakt door Oostenrijkse firma's.

Nederlandse bedrijven zijn in Servië ook al vertegenwoordigd: Philips, Akzo Nobel, Unilever en KLM. "Servië biedt goede kansen", zegt een Nederlandse ondernemer. Het land heeft, in tegenstelling tot Bosnië bijvoorbeeld, een eigen economie en kan produceren. Juist daarom moest de eigenzinnige Servische regering van Milosevic ten val worden gebracht.

De nieuwe directeur van de Nationale Bank, Mladan Dinkic, is uit westers hout gesneden, hij is blij dat Joegoslavië onlangs weer is toegelaten tot het Internationaal Monetair Fonds (IMF). "Dat betekent een omslag voor Joegoslavië, we worden weer een land waarin men veilig kan investeren."

De hervormingen die het IMF bepleit, zijn bedoeld om het ondernemingsklimaat te verbeteren. Allereerst moeten de Servische ondernemingen een maatje kleiner worden, omdat het Westen nu de markten van Kosovo en Montenegro gaat bedienen in plaats van de Servische ondernemingen. "Veel ondernemingen zijn uitgeput. Ze zijn als een uitgeknepen citroen. Een flink aantal bedrijven kan zich niet eens veroorloven om grondstoffen te kopen", aldus Ljubomir Madzar, een vooraanstaande econoom van de onafhankelijke denktank G17. Deze wollige taal moet verhullen dat er een 'Treuhand'-afbraakbeleid voor de deur staat. Westerse ondernemingen zullen de Servische verdringen en afbreken. Intussen heeft het IMF een lening van 372 miljoen gulden aan Joegoslavië goedgekeurd, waarmee de eerste stap op weg naar versnelde wurging door het westerse kapitaal is gezet.

Westerse ondernemers opgelet

Op korte termijn moeten vooral banken, aannemers en verkopers van medische apparatuur opletten. De Oostenrijkse Raiffaisenbank opent volgende maand haar eerste filiaal in Belgrado. Het eveneens Oostenrijkse Bau Holding Strabag AG probeert orders binnen te slepen om de kapotgeschoten bruggen over de Donau te herstellen. De handelaren in medische apparatuur krijgen het moeilijker. Servië heeft weliswaar een grote behoefte aan de meest elementaire zaken als bijvoorbeeld plastic operatiehandschoenen, maar de ziekenhuizen hebben geen geld.

Telefonie is een andere interessante markt. De staat wil haar belang van 51 procent in Telekom Srbija verkopen, en een derde frequentie voor mobiele telefonie veilen. Mobiele telefoons en computers zijn zo'n 40 procent duurder dan in Nederland. Omdat veel Serviërs zich de afgelopen periode financieel aardig hebben weten te redden, het Bruto Binnenlands Product bedroeg in 1999 14 miljard dollar, is er een markt voor luxe dumpgoederen uit het Westen. Het gemiddelde maandinkomen is onlangs weliswaar gedaald van 100 naar 86 mark. Maar die cijfers zeggen weinig. Servië kent immers veel gastarbeiders die samen naar schatting zo'n 100 miljoen dollar per maand overmaken naar familie. En veel Serviërs verdienen zwart bij.

Afbraak werkgelegenheid en openbare diensten

De regering van president Kostunica heeft intussen aangekondigd een aantal fabrieken snel te zullen privatiseren. Daarbij zullen veel banen verdwijnen, weet iedereen, maar dat speelt in het nieuwe kapitalistische Servië geen rol meer. Voor behoud van werkgelegenheid en openbare diensten en een rechtvaardiger verdeling van goederen en geld, moest je bij de vorige regering zijn. In Servië geldt nu ook het kapitalistische recht van de grofste, van de meest medogenloze. Maar voor hoelang? De kosten voor het dagelijks leven rijzen de pan uit, de elektriciteitsvoorziening hapert, de maatschappelijke tweedeling groeit. Dat was natuurlijk niet de bedoeling van het Servische volk. Waarover spraken Milosevic en Kostunica echt met elkaar?

Arrestatie van vriend Milošević

2-07

Door onze correspondent

SKOPJE, 26 FEBR. De Servische autoriteiten hebben het voormalige hoofd van de geheime dienst gearresteerd. De arrestatie wordt gezien als een klap in het gezicht van de voormalige president van Joegoslavië, Slobodan Milošević.

Het voormalig hoofd van de geheime dienst, Rade Marković, werd zaterdag aangehouden op verdenking van moord. Hij heeft volgens de Servische autoriteiten opdracht gegeven voor een aanslag op het leven van Vuk Draskovič in 1999. Draskovič was in die dagen een van de belangrijkste oppositieleiders. Een vrachtwagen reed op zijn auto in. De oppositieleider overleefde de aanslag, maar vier andere inzittenden kwamen om het leven.

Rade Marković was een van de belangrijkste bondgenoten van Slobodan Milošević. Politieke opponenten van Milošević verdwenen tijdens zijn tijd bij de geheime dienst. Marković werd enkele weken geleden door het nieuwe bewind in Belgrado ontslagen. Zijn arrestatie kan een stap zijn op weg naar de arrestatie van Milošević.

„Het net sluit zich om Milošević", aldus minister van Justitie, Vladan Batić. En, zei hij: „Marković is niet de laatste die wordt gearresteerd. We zullen uiteindelijk bij Slobodan Milošević zelf uitkomen", aldus parlementariër Cedomir Jovanović.

Maar het is moeilijk bewijzen te vergaren tegen de voormalige president, erkennen de nieuwe leiders. Vooralsnog hebben de Servische autoriteiten slechts bewijzen tegen Milošević inzake fraude met onroerend goed. Dat vinden ze een te kleine rechtszaak.

De ex-president wordt ook gezocht door het Joegoslavië-tribunaal van de Verenigde Naties in Den Haag voor oorlogsmisdaden. Maar de Servische autoriteiten hebben gezegd Milošević zelf te willen berechten voor misdaden tegen het Servische volk. De berechting van oorlogsmisdaden in Kosovo en Bosnië bijvoorbeeld komt voor hen op de tweede plaats.

Onwil om Milošević uit te leveren slinkt snel

Goede relaties met de internationale gemeenschap zijn voor het nieuwe bewind in Belgrado van levensbelang. Zozeer, dat de onwil om Milošević uit te leveren, snel afkalft.

2001

Door een onzer redacteuren

ROTTERDAM, 16 FEBR. In Belgrado begint de stemming over een mogelijke uitlevering van Slobodan Milošević te veranderen: steeds meer stemmen gaan op om de voormalige president uit te leveren aan het Joegoslavië-tribunaal in Den Haag, om toch vooral de relaties met de internationale gemeenschap op orde te houden.

Officieel blijft zowel de Joegoslavische als de Servische regering staan op berechting van Milošević in eigen land. President Vojislav Koštunica is daarbij het hardnekkigst: de steile (zo niet fundamentalistische) jurist vindt het tribunaal een anti-Servisch NAVO-instrument en voert daarnaast aan dat uitlevering van Joegoslavische staatsburgers door de grondwet wordt verboden. Maar die argumenten worden steeds vaker doorgeprikt door andere woordvoerders van de Joegoslavische en de Servische regering, die weten dat het tribunaal op de eerste plaats heel wat Kroaten en moslims berecht en bovendien geen NAVO-maar een VN-schepping is en die daarnaast aanvoeren dat de Joegoslavische grondwet sowieso moet worden gewijzigd, omdat het een onding is dat door Milošević is geschapen en dat geheel is toegeschreven op de handhaving van zijn eigen regime. Ook Koštunica's argument dat de uitlevering van Milošević hem tot 'martelaar' zou maken, vindt weinig weerklank. Het is de vraag hoeveel Serviërs nog wakker liggen van het lot van hun vroegere leider: ze hebben het druk met overleven.

Gisteren besloot Belgrado alvast de juridische mogelijkheid te scheppen om niet-Joegoslaven aan het tribunaal uit te leveren – een belangrijke doorbraak: door het tribunaal gezochte Kroatische en Bosnische Serviërs als Ratko Mladić, de voormalige legerleider van de Bosnische Serviërs, zouden kunnen worden opgepakt (tenzij ze de afgelopen jaren de Joegoslavische nationaliteit hebben aangevraagd en gekregen). „We willen geen tehuis zijn voor mensen die vrouwen en kinderen hebben vermoord", zo zei de Servische premier Zoran Djindjić – en dat klinkt al heel anders dan wat Koštunica over het tribunaal te melden heeft gehad. Inmiddels wordt gewerkt aan een wet die het de Joegoslavische autoriteiten mogelijk maakt met het tribunaal samen te werken.

Ook elders binnen de Servische samenleving pleiten steeds meer stemmen voor die samenwerking – variërend van niet-gouvernementele maar wel invloedrijke groepen als de economen van de G17 en het Servische Burgerparlement tot gemeenteraden.

Een belangrijke stok achter de deur is het ultimatum dat de nieuwe Amerikaanse regering van president George Bush Belgrado onlangs voorlegde: Washington wil dat Belgrado uiterlijk op 31 maart moet hebben aangetoond met het tribunaal samen te werken. Blijft Joegoslavië in gebreke, dan schrapt Washington alle economische hulp. Bovendien zullen de Amerikaanse vertegenwoordigers bij de Wereldbank en het Internationale Monetaire Fonds zich dan tegen nieuwe hulp aan Joegoslavië uitspreken.

> 'In juni is het te laat om te zeggen dat we met het tribunaal samenwerken'

In Belgrado wordt dat ultimatum uiterst serieus genomen, want het nieuwe bewind kan zich economisch absoluut geen sancties veroorloven. De geloofwaardigheid van het bewind hangt volledig af van zijn vermogen, de levensstandaard te verhogen en een eind te maken aan de economische misère van de Servische burgers: dat is een sine qua non voor de overleving van het bewind. En zonder hulp lukt dat niet.

Met het IMF wordt op het ogenblik gepraat over een krediet van 150 miljoen dollar. In samenwerking met deskundigen van het IMF hebben de Joegoslavische autoriteiten zojuist ontdekt dat de buitenlandse schuld van het land nog groter is dan ze vermoedden: 12,2 miljard dollar, anderhalf keer het jaarlijkse bbp en ten minste vijf keer de jaarlijkse export.

De Joegoslavische vice-premier Miroljub Labuš zei gisteren – niet voor het eerst – dat Joegoslavië de consequenties moet trekken uit het feit dat het Westen samenwerking met het tribunaal tot lakmoesproef voor het nieuwe bewind heeft gemaakt. „In juni zal het te laat zijn om te zeggen dat we met het tribunaal samenwerken. Dan gelooft niemand ons meer", aldus Labuš, verwijzend naar gesputter als zou het Joegoslavië bijna een half jaar kosten om zijn wetgeving over uitlevering van verdachten te wijzigen.

Als Joegoslavië de internationale gemeenschap niet meekrijgt, „staat het land voor een bankroet", zo zei Labuš. „Crediteuren schenken ons geen vergeving als er geen samenwerking [met het tribunaal] is". Daar komt nog bij dat Joegoslavië ook politiek de internationale gemeenschap niet kan missen – bijvoorbeeld in de steeds pijnlijker kwestie Zuid-Servië.

Servië biedt zakenlieden volop

8-2-2001

Het nieuwe Servië kent een enorm potentieel voor buitenlandse investeerders. Het is haasten, zeggen buitenlandse ondernemers in Servië. Wie wil investeren in het nieuwe Servië, moet niet te lang wachten. Veel ondernemers hebben de raad van hun collega's opgevolgd. Het Hyatt hotel in Belgrado zit vol. "Mijn baas komt morgen uit Duitsland en ik kan geen kamer voor hem vinden", klaagt een salesmanager. De westerse staatsgreep is voorlopig gelukt, dus wordt het dringen voor de op winst beluste 'vrije jongens'.

Door Wil van der Klift

Twee maanden na de val van de regering-Milosevic staan de handelsdelegaties op de stoep. Servië heeft volgens buitenlandse ondernemers een enorm potentieel, dat onder meer bestaat uit een markt van negen miljoen mensen met een redelijke koopkracht. Het land ligt strategisch op de doorgangsroute naar Turkije. De snelwegen zijn in redelijke staat, bommen en granaten ten spijt, daar heeft het sociale systeem van Milosevic wel voor gezorgd. En de vaarroute over de Donau, die vol ligt met delen van gebombardeerde bruggen, wordt nu ook binnenkort schoongemaakt door Oostenrijkse firma's.

Nederlandse bedrijven zijn in Servië ook al vertegenwoordigd: Philips, Akzo Nobel, Unilever en KLM. "Servië biedt goede kansen", zegt een Nederlandse ondernemer. Het land heeft, in tegenstelling tot Bosnië bijvoorbeeld, een eigen economie en kan produceren. Juist daarom moest de eigenzinnige Servische regering van Milosevic ten val worden gebracht.

De nieuwe directeur van de Nationale Bank, Mladan Dinkic, is uit westers hout gesneden, hij is blij dat Joegoslavië onlangs weer is toegelaten tot het Internationaal Monetair Fonds (IMF). "Dat betekent een omslag voor Joegoslavië, we worden weer een land waarin men veilig kan investeren."

De hervormingen die het IMF bepleit, zijn bedoeld om het ondernemingsklimaat te verbeteren. Allereerst moeten de Servische ondernemingen een maatje kleiner worden, omdat het Westen nu de markten van Kosovo en Montenegro gaat bedienen in plaats van de Servische ondernemingen. "Veel ondernemingen zijn uitgeput. Ze zijn als een uitgeknepen citroen. Een flink aantal bedrijven kan zich niet eens veroorloven om grondstoffen te kopen", aldus Ljubomir Madzar, een vooraanstaande econoom van de onafhankelijke denktank G17. Deze wollige taal moet verhullen dat er een 'Treuhand'-afbraakbeleid voor de deur staat. Westerse ondernemingen zullen de Servische verdringen en afbreken. Intussen heeft het IMF een lening van 372 miljoen gulden aan Joegoslavië goedgekeurd, waarmee de eerste stap op weg naar versnelde wurging door het westerse kapitaal is gezet.

Westerse ondernemers opgelet

Op korte termijn moeten vooral banken, aannemers en verkopers van medische apparatuur opletten. De Oostenrijkse Raiffaisenbank opent volgende maand haar eerste filiaal in Belgrado. Het eveneens Oostenrijkse Bau Holding Strabag AG probeert orders binnen te slepen om de kapotgeschoten bruggen over de Donau te herstellen. De handelaren in medische apparatuur krijgen het moeilijker. Servië heeft weliswaar een grote behoefte aan de meest elementaire zaken als bijvoorbeeld plastic operatiehandschoenen, maar de ziekenhuizen hebben geen geld.

Telefonie is een andere interessante markt. De staat wil haar belang van 51 procent in Telekom Srbija verkopen, en een derde frequentie voor mobiele telefonie veilen. Mobiele telefoons en computers zijn zo'n 40 procent duurder dan in Nederland. Omdat veel Serviërs zich de afgelopen periode financieel aardig hebben weten te redden, het Bruto Binnenlands Product bedroeg in 1999 14 miljard dollar, is er een markt voor luxe dumpgoederen uit het Westen. Het gemiddelde maandinkomen is onlangs weliswaar gedaald van 100 naar 86 mark. Maar die cijfers zeggen weinig. Servië kent immers veel gastarbeiders die samen naar schatting zo'n 100 miljoen dollar per maand overmaken naar familie. En veel Serviërs verdienen zwart bij.

Afbraak werkgelegenheid en openbare diensten

De regering van president Koštunica heeft intussen aangekondigd een aantal fabrieken snel te zullen privatiseren. Daarbij zullen veel banen verdwijnen, weet iedereen; maar dat speelt in het nieuwe kapitalistische Servië geen rol meer. Voor behoud van werkgelegenheid en openbare diensten en een rechtvaardiger verdeling van goederen en geld, moest je bij de vorige regering zijn. In Servië geldt nu ook het kapitalistische recht van de grofste, van de meest medogenloze. Maar voor hoelang? De kosten voor het dagelijks leven rijzen de pan uit, de elektriciteitsvoorziening hapert, de maatschappelijke tweedeling groeit. Dat was natuurlijk niet de bedoeling van het Servische volk. Waarover spraken Milosevic en Kostunica echt met elkaar?

AANKLACHT TEGEN VREDESMISSIE

WERELDEN: EINDE OEFENING!, NEDERLAND 1, 23.00-23.50 UUR

15-11-2003

Nu de discussie over zin en onzin van militaire interventie door vredesmachten weer eens hoog is opgelaaid, heeft de IKON een goed moment gekozen om de documentaire *Einde Oefening!* uit te zenden. Een dramatisch zwartboek van de Deense journalisten Ulrik Holmstrup en Ole Vestergaard, en een regelrechte aanklacht tegen de VN-vredesmissie van 1992 in Cambodja. Al tijdens het anderhalf jaar durende verblijf van UNTAC in Cambodja waren er de nodige problemen. De VN werd overspoeld met klachten van de lokale bevolking over de vredessoldaten; over hun gebrek aan respect voor de cultuur van het land, over onbeschoft gedrag, over seksuele intimidatie en verkrachting. Sancties tegen deze misdragingen waren er amper, en ook tegen het hard-drugsgebruik, dat met de UN-soldaten z'n intrede deed in het nachtleven van Phnom Penh, werd niet of nauwelijks opgetreden. Maar de gevolgen van UNTAC werden pas echt goed duidelijk toen de militairen en ander VN-personeel drie miljard dollar later weer uit Cambodja waren vertrokken. Ze lieten een golf van zwangere vrouwen en buitenechtelijke kinderen achter, moeders die nog steeds op de beloofde terugkeer van 'hun' soldaat zitten te wachten en die maar zelden in staat zijn om alleen voor hun kind te zorgen. Zij die hun baby niet ter adoptie hebben gegeven of op straat hebben achtergelaten zijn voor het leven gestigmatiseerd, omdat de Cambodjaanse samenleving hen niet meer accepteert. Maar ook dat is nog niet de meest schrijnende consequentie van de komst van de vredesmacht. In de documentaire, die een soort optelsom van menselijk leed, schandalen en misstanden is, is het enige echte erfgoed van UNTAC de komst van het HIV-virus. Waar soldaten zijn is prostitutie en ook tijdens de VN-missie bloeiden de bordelen als nooit tevoren. Maar pas een half jaar na hun komst werden de soldaten gewaarschuwd voor de verspreiding van Aids en aangemoedigd tot het gebruiken van condooms. Een advies dat en masse in de wind werd geslagen, zodat de Cambodjaanse bevolking nu de zure vruchten plukt. Het land dat voor 1992 nog nauwelijks met Aids te maken had gehad, heeft nu het hoogste percentage HIV-besmetting van heel Azië. Naar schatting zijn op dit moment 200.000 mensen geïnfecteerd met het virus, en dagelijks komen er honderd tot tweehonderd nieuwe bij. De ziekenhuizen liggen vol stervende vrouwen en kinderen en van de bloedbank van Phnom Penh is 7% van de voorraad besmet. De toenmalige VN-leiding toont zich desalniettemin tevreden over de vredesmissie in Cambodja. De crisis was opgelost, er konden vrije verkiezingen plaatsvinden en het land werd in vrede achtergelaten onder een democratische regering. Dat die na het vertrek van UNTAC al snel bloedig van de troon werd gestoten door een voormalig leider van de Rode Khmer lijkt voor niemand ter zake te doen. PvdV

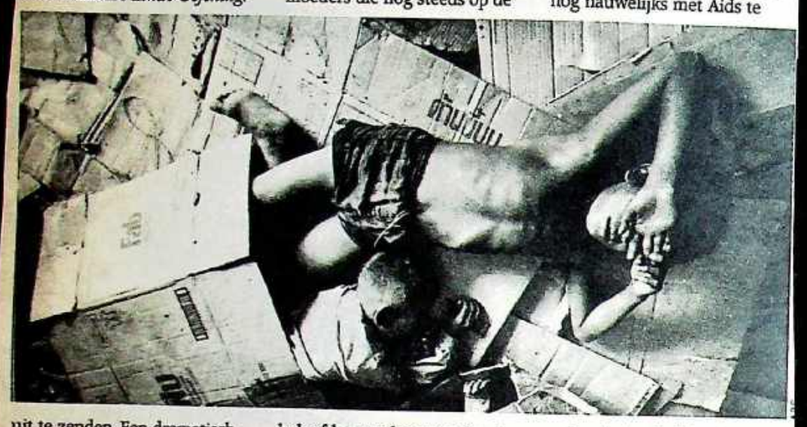

Belgrado demonstreert tegen Solana

FEBR 2000

DOOR MILOSH ZORICH

De Joegoslavische hoofdstad Belgrado was op 8 februari het toneel van een grote demonstratie tegen de komst van voormalig secretaris-generaal van de NAVO, Javier Solana. Verslaggevers schatten het aantal demonstranten op enige duizenden. Zij verbrandden een pop die Solana voorstelde en wierpen stenen naar de Amerikaanse ambassade. Verder werd een krans gelegd bij het zwaar beschadigde gebouw van de Joegoslavische generale staf en werden kaarsen aangestoken om de slachtoffers van de NAVO-aanvallen van maart tot juni 1999 te gedenken. Aan de optocht nam een groot aantal Grieken deel die naar Belgrado waren gereisd om te protesteren tegen de aanwezigheid van de NAVO op de Balkan.

Veroordeeld

'De moordenaar keert terug naar de plaats van het delict' is de beste omschrijving voor de reacties op de komst van Javier Solana naar Belgrado. Op dit moment bezet hij een hoge post binnen de Europese Unie, maar hij was de topman van de NAVO op het moment dat in 1991 Joegoslavische orpen en steden werden ebombardeerd. Een groot ntal civiele gebouwen, ziehuizen, scholen, kerken, ggen, infrastructuur en een sagierstrein werden toen nietigd. Solana is door een Joegoslavische rechtbank veroordeeld tot twintig jaar celstraf wegens agressie en oorlogsmisdaden.

Een probleem voor de nieuwe regering is, hoe de arrestatie van Solana kan worden voorkomen. Hij is immers veroordeeld tot twintig jaar gevangenis door een rechtbank in Belgrado in het afgelopen jaar. Zal hun gast vrijuit door de stad kunnen reizen en de verwoeste monumenten kunnen bezichtigen? Zal hij de families ontmoeten van hen die bij de bombardementen zijn omgekomen? Zal hij praten met de wetenschappers en fysici die op dit moment proberen om de consequenties en langetermijneffecten van het gebruik van verarmd uranium te beperken?

Volgens officier van justitie Andria Milutinovic die de NAVO-leiders afgelopen jaar aanklaagde, heeft rechter Justice Verolub Rakitic het complexe vonnis nog niet volledig klaar. Op dit moment wordt het vertaald in vier talen en is het nog niet aan de politie overhandigd tezamen met een arrestatiebevel voor Solana.

Westen verantwoordelijk

De protesten trokken veel burgers die geen deel uitmaken van een politieke partij, maar worden verenigd door hun veroordeling van de misdaden van de NAVO en hun geloof dat Solana daar persoonlijk verantwoordelijkheid voor draagt.

"Ik heb mijn man en broer verloren. Het Westen is verantwoordelijk voor hun dood. En toen ik naar Servië kwam, verwoestte de NAVO mijn verblijfplaats. Solana moet worden gestraft", zegt Maria Potkonyak, een gepensioneerde Servische die Kroatië moest ontvluchten tijdens 'Operatie Storm' in 1995.

"Ik verloor mijn baan", zegt Zdravko Yagic, arbeider van de gebombardeerde Milan Blagoyevic fabriek voor huishoudelijke apparaten. "De NAVO stal het brood van mijn familie. Ik denk dat Solana een ordinaire crimineel is."

Interessant genoeg hebben zelfs de kranten die steun gaven aan de veranderingen in Joegoslavië en die kritisch stonden ten opzichte van Milosevic en zijn regime, uitgebreid bericht. Men gaf ruim baan aan de beschuldigingen tegen Solana en keurden zijn bezoek af. Het dagblad 'Glas Yavnosti' (Stem van het Publiek) bijvoorbeeld citeerde veel burgers die eisen dat de regering niet met Solana praat.

Dilemma

De Joegoslavische regering zit voor een groot dilemma. Het Westen, en met name de Verenigde Staten, eist de uitlevering van Milosevic aan het Joegoslavië Tribunaal en stelt daar financiele 'hulp' van afhankelijk. De Amerikanen hebben al een uiterste termijn van uitlevering van eind maart op tafel gelegd. De prowesterse krachten in de nieuwe Joegoslavische regering, willen Milosevic inderdaad ook uitleveren, maar Kostunica durft dat nog niet aan, gezien de grote tegenstand hiertegen die onder de bevolking leeft. Inmiddels dringt in Europa ook het besef door dat de uitlevering van Milosevic wel eens grote consequenties kan hebben voor het politieke draagvlak van de regering. Het Spaanse blad El Pais gaf in een uitvoerig artikel uiting van de vrees dat de uitlevering van Milosevic het effect van een boemerang kan hebben, gezien het feit dat Milosevic nog op steun kan rekenen van zeker eenderde van de bevolking. De Amerikaanse druk voor snelle uitlevering wordt daarom niet overal gewaardeerd.

(Bron: Emperor's Cloths)

Protest Een etnisch-Albanese vrouw toont portretten van haar man en zoon tijdens een protest gisteren in Pristina, Kosovo. Duizenden Albanezen zouden nog gevangen zitten in Servië. (Metro)

14-6-2003

Stabiliteitspact in Belgrado bijeen om hulp aan Joegoslavië te bespreken

De regering in Belgrado heeft gisteren afgevaardigden van de lidstaten van het Stabiliteitspact voor Zuidoostelijk Europa ontvangen op een bijeenkomst.

Er wordt hoofdzakelijk gesproken over de steun die Joegoslavië door de winter moet helpen. VN-vertegenwoordiger Frank O'Donnel zei dat Joegoslavië in de komende maanden hulp voor naar schatting 460 miljoen gulden nodig heeft. Duitsland stelde 128 miljoen gulden In het vooruitzicht en de Oostenrijkse steden Wenen en Graz beloofden vijftig bussen en vuilniswagens voor Belgrado. Ook landen als Zweden en Japan beloofden steun. De Joegoslavische president Kostunica pleitte voor investeringskredieten. (AP)

Vredesplan zuid-Servië misjukt

3-2-2003

PRISTINA – De etnisch-Albanese guerrillabeweging in zuid-Servië heeft gisteren een plan van de Joegoslavische overheid verworpen, dat een einde moest maken aan het geweld in de regio. Het plan beoogde de opname van etnische Albanezen in lokaal bestuur en politie, in ruil voor demilitarisering van de Presovo-vallei. De guerillabeweging noemde het voorstel 'onacceptabel'. Westerse regeringen hebben de reactie van de guerrilla's veroordeeld. Joegoslavië heeft gevraagd om internationale bemiddeling.

Albanezen raken slaags met Serviërs

12-11-99

KOSOVO Servische en Albanese inwoners van de stad Kosovska Mitrovica in het noorden van Kosovo zijn dit weekeinde opnieuw slaags geraakt. Bij de rellen vielen aan Servische zijde vijf gewonden. De ongeregeldheden deden zich voor bij de brug over de Ibar die het Servische en Albanese deel van de stad scheidt. Zo'n tweehonderd Albanezen wilden de Servische wijk intrekken waar de inwoners klaarstonden om ze op te vangen. (DPA)

Servische agenten gedood door mijn

JOEGOSLAVIË Twee Servische politiemensen hebben gisteren de dood gevonden en zes anderen zijn gewond geraakt door de ontploffing van een mijn die door het UÇK zou zijn geplaatst. (AFP)

Servië berecht oorlogsmisdadiger

17-11-99

BELGRADO – Een Servische openbare aanklager heeft een Serviër uit Kosovo aangeklaagd voor het vermoorden van drie etnische Albanezen. Het is nog niet eerder voorgekomen dat het Joegoslavische openbare ministerie actie onderneemt in zaken van geweldaden tegen Albanezen. Boban Petkovic (32) werkte bij de veiligheidstroepen en schoot op 9 mei drie Albanezen op straat dood in de omgeving van Orahovac. Het zou om wraak gaan, nadat een Servische soldaat in schermutselingen door Albanezen verwond was. Ook de Servische politieman, die Petkovic het wapen gaf waarmee de moord werd begaan, wordt berecht.

Generaal Krstic toch betrokken bij Srebrenica

14-6-2003

DEN HAAG – De Bosnisch-Servische generaal Krstic is dinsdag in de problemen geraakt tijdens zijn kruisverhoor voor het Joegoslavië-Tribunaal. Hij moest toegeven dat hij na de val van Srebrenica wel degelijk manschappen onder zijn directe commando stuurde naar het gebied, waar op dat moment de massamoorden plaatsvonden. Tot nu toe had Krstic volgehouden dat hij toen bezig was met de verovering van Zepa, een andere Bosnische Moslim-enclave. (ANP)

nrust tijdens de tot anarchie leidende financiële crisis in Albanië in 1997. Een jongetje op de schouders van zijn vader draagt een bord met de tekst 'ik wil papa's geld'. FOTO EPA

Gewond Albanië koestert hoge ambities

16-11-2000

ervorming

Vilma' van Meteren

)EN HAAG – In hun eerste proe-e van markteconomie privati-eerden de Albanezen het open-aar vervoer, herinnert profes-or Barbara Heyns van de uni-ersiteit van New York zich. Buschauffeurs parkeerden op le meest uitgelezen plekken en vachtten tot hun bussen vol za-en. Dienstregelingen waren ge-chrapt, dus je wist nooit hoe aat je zou vertrekken. Hoe lang le trip zou duren was ook onbe-end. Als je de chauffeur tipte, verd de route naar believen aan-epast. Er was toch een vrije narkt."

Nu, tien jaar later, is de eufo-ie en gekte van de omwenteling n het toenmalige Stalinistisch olwerk al lang verstomd en voelt Albanië nog steeds de pijn van de overgang van de meest entralistisch geleide economie in Oost-Europa naar een westers georiënteerde markteconomie, van een autoritaire staat naar en democratie. Bij het opma-en van de balans gisteren tij-ens een conferentie in het daagse Institute of Social Stu-ies (ISS) erkende premier Ilir leta met een verfrissende open-eid dat zijn land nog een lange weg heeft te gaan. Armoede, grote werkloosheid, georganiseerde misdaad, corruptie, het gebrek aan vaardige en kundige mensen om democratische instellingen vorm te geven, een oppositie die zich democratisch noemt, maar niet is, om maar eens wat te noemen.

De nog jonge, ambitieuze Meta is met zijn minister van buitenlandse zaken Paskal Milo in Nederland om steun te zoeken voor aansluiting bij de Europese Unie. Tirana wil zo snel mogelijk onderhandelen met de unie over een associatie-akkoord en zo Kroatië en Macedonië achterna. Het startsein zou eind deze maand bij de grote internationale Balkanconferentie in Zagreb moeten komen. Maar een aantal EU-lidstaten, met in het geheugen de ontluisterende beelden uit 1997 van piramidefondsen en de daaropvolgende anarchie met overvallen op wapendepots en voedselpakhuizen, twijfelt of Albanië wel rijp is voor deze stap.

Ook al onverbloemd beaamt minister Milo dat „het zigzaggen van Albanië een beeld heeft geschapen van een instabiel land dat grote zorgen baart, voor de Albanese samenleving, maar voor de hele regio en daarbuiten." Maar de huidige coalitieregering heeft Albanië veranderd van een land dat crises en conflicten genereerde in een positieve kracht die voor stabiliteit in de regio kan zorgen. Hij roemt de ontwikkeling van goed nabuurschap en de samenwerking met omliggende landen, zoals het westen zo graag wil zien. Met de nieuwe wind in Belgrado is er hoop dat ze „vreedzaam kunnen bouwen aan een Europese toekomst".

Belgrado lijkt cruciaal voor de toekomstige ontwikkelingen in Albanië en op de hele Balkan. De EU mag de nieuwe Joegoslavische leider Kostunica in de armen hebben gesloten, de Albanese regering is bepaald „niet euforisch, maar voorzichtig", onderstrepen de bewindslieden. Eerst willen ze afwachten welke relaties Belgrado wil aanknopen met Tirana, de nieuwe regering van Joegoslavië zal duidelijk afstand moeten nemen van de „chauvinistische politiek en mentaliteit van Milosevic".

> **'Albanië is veranderd in een land dat voor stabiliteit kan zorgen'**

De kwestie Kosovo met zijn Albanese meerderheid is daarin de achilleshiel, analyseert Max Spoor, coördinator van het nieuwe, aan het ISS verbonden centrum dat de economische overgang en ontwikkelingen in Oost-Europa en Azië bestudeert. Dat een VN-resolutie meldt dat Kosovo deel is van Joegoslavië is één ding, doen is iets anders, meent Spoor. Enigszins ongerust signaleert hij dat het westen van Kosovo een protectoraat heeft gemaakt waar de Kosovaren onder westerse leiding bouwen aan onafhankelijke instellingen en de dinar hebben verruild voor de Duitse mark. „Wat is de volgende stap", vraagt hij zich af.

Ondanks het Balkan-stabiliteitspact en de aanwezigheid van vredestroepen heeft het westen volgens hem nog altijd te weinig aandacht voor het gebied. Een land als Albanië, bijvoorbeeld, zou van minister Herfkens ontwikkelingshulp moeten krijgen, zoals landen in Afrika. Hoewel het een snelle ontwikkeling doormaakt, is het land sociaal nog instabiel. Bovendien zijn er veel wapens in omloop. Dat maakt de situatie voor de hele regio gevaarlijk.

Gelukkig zijn er ook mensen – vrouwen – in het land zelf die dit gevaar zien. Brigitte Holzner van het ISS registreerde een hoopgevend initiatief van de Albanese afdeling van de internationale vrouwenliga voor vrede en vrijheid. Ze zamelen wapens in, met het doel de samenleving te demilitariseren. De vrouwen betalen bij uitstek de rekening van de pijnlijke overgang van Albanië. Ze hebben hun betaalde banen verloren, zien hun zoons en mannen naar het buitenland vertrekken om geld te verdienen, missen de sociale bescherming van de overheid, worden geronseld voor de seksindustrie en ervaren aan den lijve de verharding van de maatschappij en toename van geweld. Hun positie is radicaal verslechterd. In de post-communistische samenleving herleven de oude patriarchale ideologieën, signaleert ze. „Na tien jaar verkeert het land in een diepe crisis. De sociale en economische relaties staan onder grote spanning. Grote politieke inzet is vereist."

Ondanks de kwaden die de grote (sociale) veranderingen in de afgelopen tien jaar hebben gebracht, zijn de Albanezen geen apathische wezens geworden, constateert professor Heyns. Het meest hoopgevende teken voor de toekomst van Albanië is de 'overweldigende overtuiging' onder de bevolking dat dingen beter zullen gaan.

Europa moet tegen ontaarde Albanezen zijn

Politici en journalisten durven maar geen duidelijke uitspraak te doen over de positie van Kosovo: wel of niet onafhankelijk? Vooral IKV-secretaris Mient Jan Faber laat het dapper afweten, vindt **F. Hartman**. *Volgens hem is een onafhankelijk Kosovo onmogelijk.*

VORIGE week woensdag stond er weer eens een artikel in *de Volkskrant* van de hand van de secretaris van het IKV, Mient Jan Faber (*Forum*, 24 oktober). Nu schreef hij over de toekomstverwachtingen van Kosovo, na de dramatische ommezwaai naar democratie in Joegoslavië. Het is toch verbazingwekkend te zien hoe hij nu al jaren de media weet te bespelen en blijkbaar als een geloofwaardige kenner van de Balkan-kwestie overkomt, terwijl hij nu al twintig jaar iedere keer iets anders weet te verkondigen dan de voorgaande keer. Vroeger heette zoiets: zoals de wind waait, waait mijn rokje, maar tegenwoordig schijnt dat onder de noemer 'voortschrijdend inzicht' te vallen.

Mient Jan Faber maakt het wel erg bont. Nadat hij miljoenen mensen zo gek had gekregen om zijn strijd tegen de plaatsing van kruisraketten te ondersteunen, pleitte hij twee jaar geleden voor het bombarderen van Joegoslavië met diezelfde wapens.

Toen de bombardementen eenmaal begonnen waren, haastte hij zich te zeggen dat dit niet de manier was om het probleem op te lossen. Wel riep hij voortdurend, in *de Volkskrant* en op televisie, dat de gevluchte Albanese Kosovaren zo snel mogelijk terug moesten naar huis en dat de genocide op vele tienduizenden niet ongestraft mocht blijven.

Zo heeft hij het afgelopen jaar voortdurend andere meningen te berde gebracht en dat doet hij nu weer. Maar erger is dat hij opnieuw (zoals ook zovele politici en journalisten) niet de vinger op de zere plek legt. Overheersend in zijn artikel was dat het nu zeer moeizaam zou worden om snel naar een onafhankelijk Kosovo te werken. De Kosovaren zouden daartoe allereerst de democratische beweging in Joegoslavië (Faber spreekt overigens nog steeds van Servië, terwijl volgens de VN-resolutie 1244 Kosovo deel uitmaakt van Joegoslavië) moeten omarmen.

Waarom hoeft hij dat niet geschreven vóór de verkiezingen waarbij de Serviërs helemaal alleen stonden en in de steek werden gelaten door de Albanezen en Montenegrijnen (die overigens allemaal een Joegoslavisch paspoort hebben)? Hij had toen moeten opstaan en op moeten roepen om mee te doen met de verkiezingen. Alleen al de Albanezen hadden zodoende voor een simpele verkiezingsoverwinning voor Kostunica kunnen zorgen. Maar zoals bekers artikel is dat nergens het rapport van een internationale commissie onder voorzitterschap van oud-aanklager Goldstone van het Joegoslavië Tribunaal wordt genoemd. Goldstone heeft het nu voor elkaar gekregen zijn frustraties – na zijn mislukte werk bij het tribunaal – nog eens een vervolg te geven en schrijft dat Kosovo onafhankelijk moet worden. Juist nu democratische krachten in Joegoslavië proberen de banden met hun buurlanden te verbeteren en op het moment dat zelfs Kostunica enige schuld in het Kosovo-conflict erkent, probeert Goldstone nog eens olie op het vuur te gooien.

Dat Faber daar niet over schrijft geeft aan dat hij slechts oppervlakkige stukken schrijft waar je alle kanten mee op kunt. Zo eindigt Faber dan ook, met een open vraag: wat je dan moet en krijgt zij al tientallen jaren verantwoordelijk zijn voor het ondermijnen van de democratie in Joegoslavië, zo hebben zij ook dit keer weer nu met behulp van het Westen bijna weten te zorgen voor een hermenuwde verkiezingsoverwinning van Milosevic.

Verder laat Faber het er wel erg bij zitten als hij op geen enkele manier aandacht besteed aan de 250 duizend uit Kosovo verdreven Serviërs. Hij stond op de barricaden om de gevluchte en verdreven Kosovaren een hart onder de riem te steken en riep voortdurend dat er een etnische zuivering plaatsvond ten koste van deze bevolkingsgroep. En hij deed een appel op de wereld om te zorgen voor een spoedige terugkeer van deze ontheemden. Maar nu schrijft hij niets over vluchtelingen. Is hij dan toch verblind? Of zijn Servische vluchtelingen voor hem gewoon onbelangrijk? Toen KFOR de VN de macht in deze provincie over hadden genomen, bende bij dat er nu verkiezingen te komen, maar niet nadat ta alle waarborgen zou zijn voldaan om deze democratisch te laten verlopen. Dat hield in berechting van misdadigers en het opzetten van een goed kiessysteem zodat iedereen in vrijheid kon stemmen.

Dat geldt blijkbaar in zijn visie niet voor de Serviërs. Al anderhalf jaar lang bedreigd, verdreven en gediscrimineerd, levend in concentratiekampen die bewaakt worden door westerse soldaten, is het blijkbaar nu democratisch genoeg om te gaan stemmen? Dat is een van de redenen dat slechts weinig Serviërs ingeschreven staan als kiesgerechtigd; er wordt voor hen geen veiligheidsgarantie gegeven. Ook verbazingwekkend in Faber wanneer de Albanezen zonder internationale instemming hun eigen staat uitroepen?

Het zou Faber, maar ook journalisten en vooral politici, sieren om eens duidelijk te zijn over de toekomstige status en de gevolgen. Eenieder die de situatie op de Balkan van nabij heeft gevolgd weet wat er gaat gebeuren. De Serviërs zullen deze provincie nooit opgeven omdat het de bakermat is van hun volk. De Albanezen zullen altijd zeggen dat, gezien hun overtal, Kosovo een onafhankelijke status moet hebben. Zij zullen uiteindelijk zelfs ijveren voor aansluiting bij Albanië.

Als de internationale troepenmacht ook zal vertrekken zal dat een etnische zuivering tot gevolg hebben van de overgebleven Serviërs. Dat betekent dat de troepen er de eerskomende vijftig jaar niet weg zullen kunnen en zelfs daarna is het de vraag of de Kosovaarse Albanezen in zullen stemmen met een autonome status binnen Joegoslavië. Mocht de wereld instemmen met een onafhankelijk Kosovo dan zijn de rapen gaar. Dan zal er heel snel opnieuw een troepenmacht naar de Balkan moeten of zullen landen moeten worden gebombardeerd door de NAVO om opnieuw een zogenaamde rust te verkrijgen in dit gebied.

Het zal hier dan gaan om de Republika Srpska die aansluiting wil bij wat dan nog is overgebleven van Joegoslavië. Maar ook om gebieden in Bosnië waar de Kroaten nog altijd hunkeren naar aansluiting bij hun moederland. En Macedonië en zelfs in kleine gebieden in Griekenland; zij zullen dan inzien dat het gevolg zoals dat door het UCK is bedreven en heeft geleid tot een NAVO-interventie, ook daar zoden aan de dijk zou kunnen zetten.

Kortom, Europa zal de Kosovaren duidelijk moeten maken dat er een democratische beweging in Joegoslavië de macht heeft en zolang die de (mensen)rechten respecteert het geen enkele zin heeft om nog voor onafhankelijkheid te pleiten. Dat is de duidelijkheid die de mensen daar nodig hebben.

F. Hartman is oud-waarnemer voor de VN en Balkan-kenner.

Ibrahim Rugova, midden, beantwoordt vragen na de door hem gewonnen gemeenteraadsverkiezingen in Kosovo FOTO AP

Montenegro weet nog lang niet wat het eigenlijk wil

De Montenegrijnse president Milo Djukanović wil zijn volk in juni 2001 naar de stembus sturen voor een referendum over de onafhankelijkheid. Dat in Belgrado een nieuw bewind is aangetreden verandert niets aan zijn plannen.

Door onze redacteur
PETER MICHIELSEN

ROTTERDAM, 10 NOV. Er schuilt veel ironie in de plotselinge wens van de Montenegrijnen – beter: veel Montenegrijnen – om uit de broederlijke federatie met de Serviërs te treden. De Montenegrijnen hebben zich altijd beschouwd als hele, driekwart of halve Serviërs. Volgens de overlevering werd Montenegro gesticht door Servische ridders, die na de nederlaag tegen de Turken in de Slag op het Merelveld in 1389 naar een leeg land trokken om er een nieuw vorstendom te stichten: het land van de Crna Gora, de Zwarte Bergen: Montenegro. Eeuwenlang hebben ze zich verdedigd tegen de Turken en verlangd naar vereniging (of hereniging) met de Servische broeders. En toen die er kwam, in 1918, na twee Balkanoorlogen en een Wereldoorlog, zetten ze zonder aarzelen de laatste telg uit hun heerserslegacht van prins-bisschoppen aan de kant en schurkten ze zich in het nieuwe Joegoslavië eindelijk tegen de Serviërs aan.

In dat nieuwe land en in die aloude alliantie hebben ze zich, van 1918 tot het eind van de eeuw, ook heel prettig gevoeld, anders dan de Kroaten en de Slovenen en de moslims die zich decennia lang ergerden over de Servische overheersing. Zo tevreden waren de Montenegrijnen dat ze in 1991 binnen Joegoslavië bleven, al konden ze er toen uit en al werd dat Joegoslavië geleid door Slobodan Milošević en al raakten ze ook nog betrokken bij de verwoestende oorlogen in Kroatië en Bosnië.

Het tij keerde pas begin 1998, toen de presidentsverkiezingen in Montenegro werden gewonnen door Milo Djukanović, een criticus van Milošević, een voorstander van hervormingen en democratisering en een opening naar het Westen. Hij wees op de desastreuze gevolgen van de Westerse sancties voor het economisch kwetsbare Montenegro.

Het resultaat was een ellenlange reeks van dreigementen uit Belgrado. En het bleef niet bij dreigementen, er kwamen ook acties. Milošević weigerde Djukanović als president van Montenegro te erkennen en trok zich verder van de grondwettelijk voorgeschreven federatieve verplichtingen niets meer aan: exit de invloed van Montenegro op federaal niveau. Het Tweede Joegoslavische Leger, gelegerd in Montenegro, werd een van afstand (Belgrado) te bedienen bom onder het bewind van Djukanović. Een elite-eenheid van de militaire politie, het Zevende Bataljon, duizend Miloševićgetrouwen, werd naar Montenegro gestuurd, als intimidatie, en om, mocht het tot geweld komen, als een stormram de bezetting van Podgorica door het Tweede Leger voor te bereiden. Montenegrijnen werden geweerd van de universiteit van Belgrado, ook al staat daar een standbeeld van de Montenegrijnse dichter, prins en bisschop Peter II Petrović Njegoš voor de deur. Begin dit jaar sloot Milošević zelfs de grens tussen Servië en Montenegro. De economische boycot dwong Montenegro voedsel en geneesmiddelen duur in landen als Albanië en Kroatië te kopen. Uiteindelijk maakte Milošević dit jaar met grondwetswijzigingen ook formeel een eind aan de zeggenschap van de Montenegrijnse regering binnen de federatie.

Maar Djukanović bond niet in. Gesteund – moreel, politiek, financieel – door het Westen kapselde hij Montenegro zelf zoveel mogelijk van Servië af: de

Duitse mark werd officiële munteenheid, Montenegro opende handelskantoren in de wereld, het stelde een eigen staatsburgerschap in en het trok zich zijnerzijds niets meer aan van welk federaal gezag dan ook.

Een tweede ironie: toen een maand geleden Milošević eindelijk werd verslagen – de boeman die als enige dissonant een eind had gemaakt aan een eeuwenlange broederlijke Servisch-Montenegrijnse idylle – en de macht in Belgrado werd overgenomen door een bondgenoot van Djukanović, Vojislav Koštunica, zette Milo Djukanović zijn streven naar volledige onafhankelijk voort – alsof in Belgrado nog steeds de vijand aan de macht was. Formeel wil hij nog altijd niets weten van het federaal gezag. Hij heeft de eisen van Montenegro opgeschroefd tot ver boven het niveau van autonomie dat Montenegro bezat voordat Milošević met de uitholling en afschaffing ervan begon: hij eist de vorming van twee onafhankelijke staten, Servië en Montenegro, die allebei lid worden van de VN, verbonden een losse unie die alleen hun munteenheid en hun leger delen – maar alleen als die munt convertibel is en alleen als dat leger gescheiden commando's krijgt.

Het resultaat van die hardnekkigheid is – alweer die ironie – een serieuze handicap voor Koštunica bij het vestigen van zijn gezag op federaal niveau. Hij werd uiteindelijk gedwongen een federale regering te vormen met uitgerekend de Montenegrijnse aanhangers van Milošević (en de binnenlandse vijanden van Djukanović). Die, verenigd in de Socialistische Volkspartij SNP, zijn na de val van Milošević haastig naar diens tegenstander Koštunica overgelopen: Koštunica wil de federatie redden, en dat willen zij ook. Djukanović heeft aldus met zijn weigering, het federale gezag te erkennen, zijn binnenlandse vijanden aan veel macht in Belgrado geholpen.

De vraag is of Djukanović het redt. Koštunica geeft vooralsnog de Montenegrijnen zoveel mogelijk hun zin. De internationale steun die Djukanović als enige efficiënte opposant van Milošević genoot, is op slag verdampt nu de boze Slobo is gevallen: het Westen zit allerminst te wachten op de stichting van weer een nieuw landje op de Balkan met een twijfelachtige levensvatbaarheid en het zit ook niet te wachten op de zee van problemen die op de nieuwe held Koštunica afkomen als Montenegro zich afscheidt. Men kent Djukanović nu liever niet meer. Missies van de Wereldbank en het IMF gaan nu naar Belgrado en mijden Podgorica. Het Stabiliteitspact heeft Joegoslavië als federatie verwelkomd, de OVSE deed dat vandaag ondanks smeekbeden van Djukanović om te wachten hebben de Verenigde Naties Joegoslavië weer als lid toegelaten. Milo Djukanović staat plotseling heel alleen.

Ook binnenlands gaat het hem niet niet voor de wind. Binnen zijn eigen Coalitie voor Beter Leven neemt de verdeeldheid toe. Zijn twee coalitiepartners twijfelen over of zijn ronduit tegen de onafhankelijkheid. Zelfs binnen Djukanović' eigen Democratische Partij van Socialisten (DPS) neemt de twijfel toe. Twee vice-voorzitters van de DPS, premier Vukanović en parlementsvoorzitter Marović, presenteerden onlangs in Belgrado de eisen van Montenegro, maar zeiden erbij dat daarover nog kon worden onderhandeld. Dat laatste hadden ze van de aanhangers van onafhankelijkheid nooit mogen zeggen, en ze kregen dan ook, eenmaal terug in Podgorica, het verwijt van 'verraad' naar het hoofd geslingerd.

En het volk? Die 600.000 Montenegrijnen zelf? Niemand die het weet. Volgens de laatste opiniepeiling is 48 procent voor en 39 procent tegen onafhankelijkheid. In juni waren die percentages 36 voor en 28 tegen. Maar peilingen zijn in Montenegro zeer onbetrouwbaar. De voorstanders van onafhankelijkheid zeggen gesteund te worden door zestig of zelfs tachtig procent van de bevolking, de tegenstanders roepen zestig procent van de Montenegrijnen achter zich te hebben.

Zo blijft Montenegro nog wel een half jaar een bom onder de Joegoslavische federatie (en Koštunica's stoel), met een lont die klaarligt maar nog niet is aangestoken.

Rapport over verdachten in Bosnië valt slecht bij OVSE

Door onze redacteur
PETRA DE KONING

ROTTERDAM, 3 NOV. Internationale organisaties in Bosnië vinden dat zich voldoende inspannen om te voorkomen dat oorlogsmisdadigers op belangrijke posities terechtkomen. Dat er toch veel verdachten van oorlogsmisdaden lid zijn van gemeenteraden of werken bij de politie, is „moeilijk te voorkomen", omdat bewijzen voor beschuldigingen vaak ontbreken.

Dat zeggen woordvoerders van internationale organisaties in Bosnië, in een reactie op een rapport van de *International Crisis Group* (ICG). Deze invloedrijke organisatie van politieke analisten publiceerde gisteren een onderzoek waaruit bleek dat een groot aantal Bosnisch-Servische verdachten van oorlogsmisdaden vooraanstaande functies bekleden op lokaal niveau, met steun van de internationale gemeenschap. Deze personen – in het onderzoek worden zo'n vijfenzeventig namen genoemd – blokkeren volgens de ICG de uitvoering van het vredesakkoord van Dayton, dat vijf jaar geleden werd gesloten, en houden de etnische zuivering in stand.

Een woordvoerder van de OVSE, die op 11 november verkiezingen organiseert in Bosnië, vindt het rapport op een slecht moment naar buiten komt. De OVSE vreest dat het onrust veroorzaakt en dat het 'verkiezingsproces' erdoor zal worden beïnvloed. „Dit zou zo kunnen zijn?" De woordvoerder vindt dat de onderzoekers de problemen „te simpel" presenteren. „De OVSE kan kandidaten niet afwijzen alleen maar op grond van beschuldigingen. Dat zou op een vreselijke manier politiek misbruikt kunnen worden."

In het ICG-rapport worden namen genoemd van politici die door lokale rechtbanken zijn aangeklaagd voor oorlogsmisdaden. Het Joegoslavië-tribunaal in Den Haag heeft voor die aanklachten goedkeuring verleend. Toch werd de kandidatuur van deze vertegenwoordigers van politieke partijen door de OVSE officieel goedgekeurd. „We gaan uitzoeken hoe het zit", aldus de woordvoerder. „Maar een aanklacht is niet genoeg. Deze mannen moeten ook door rechtbanken zijn opgeroepen en ze moeten dan hebben geweigerd om te verschijnen. Pas dan kunnen wij wat doen."

De afdeling van de VN in Bosnië, die toezicht houdt op de politie-eenheden, is pas vorig jaar zomer begonnen met de registratie van alle 20.000 politieagenten. Daarbij hoort een onderzoek naar een mogelijk crimineel verleden. De VN verwacht dat dat onderzoek pas over twee jaar klaar zal zijn. „Het is heel veel werk", zegt een woordvoerder in Sarajevo. „En in de eerste jaren na de oorlog hadden we andere prioriteiten."

De woordvoerster van hoofdaanklaagster Carla del Ponte van het Joegoslavië-tribunaal in Den Haag is „verrast" over de uitspraak in het rapport, van een functionaris van een inlichtingendienst in een NAVO-lidstaat, over de arrestatie van Radovan Karadžić. De opdracht voor die arrestatie zou nog niet gegeven zijn. „Er is een arrestatiebevel uitgevaardigd, dus de opdracht is er. Maar als de politieke wil bij regeringen nog ontbreekt, kunnen wij niets doen. We hebben geen eigen politiemacht of speciale eenheden." Volgens het ICG-rapport is de niet-openbare lijst van personen die zijn aangeklaagd door het tribunaal opvallend kort. Er zouden hooguit „tientallen" namen op staan. De woordvoerster van Del Ponte wil er niet op reageren. Ze zegt wel: „We moeten met grondige bewijsvoering komen voordat we iemand kunnen aanklagen." Of het tribunaal, zoals de ICG veronderstelt, te weinig personeel heeft om het werk goed te doen? „We begonnen met honderd medewerkers, nu hebben we er meer dan duizend. Genoeg is het natuurlijk nooit, er zijn zoveel verdachten."

Raad van Europa inviteert Baku

STRAATSBURG, 10 NOV. De Raad van Europa heeft gisteren na een debat van twee dagen Armenië en Azerbeidzjan uitgenodigd lid te worden, maar aan die uitnodigingen voorwaarden verbonden.

De raad van ministers eiste dat Azerbeidzjan binnen een maand tekst en uitleg verschaft over beschuldigingen van internationale waarnemers als zou bij de parlementsverkiezingen die zondag in Azerbeidzjan zijn gehouden, sprake zijn van fraude op grote schaal. Tekortkomingen moeten bovendien worden hersteld.

De Raad van Europa legde gisteren Azerbeidzjan en Armenië nog een andere voorwaarde op: ze dienen hun pogingen om een vreedzame oplossing te vinden voor de kwestie-Nagorny Karabach te intensiveren. Om die Armeense enclave in Azerbeidzjan is van 1988 tot 1994 fel gevochten; sinds 1994 is een bestand van kracht. De enclave (plus twintig procent van het grondgebied van Azerbeidzjan zelf) worden beheerst door de Karabach-Armeniërs, die eenzijdig hun eigen republiek hebben uitgeroepen. Alle pogingen om een oplossing voor de kwestie te vinden zijn de afgelopen zes jaar stukgelopen.

Azerbeidzjan en Armenië willen in het kader van hun integratie in Europa al sinds 1996 lid worden van de Raad van Europa, het belangrijkste orgaan in Europa op het gebied van de rechten van de mens. Vooral de kwestie-Karabach stond tot nu toe dat lidmaatschap in de weg. Daarbij komt, dat de Raad het verstandig vindt beide landen tegelijk uit te nodigen om de schijn van partijdigheid te vermijden – dit hoewel tegen het zeer autoritair geregeerde Azerbeidzjan aanzienlijk meer bezwaren bestaan dan tegen Armenië. Dat bracht gisteren een woordvoerder van het Armeense ministerie van Buitenlandse Zaken tot de klacht dat Armenië „niet de gijzelaar van Azerbeidzjan" wil zijn.

Wat de Raad van Europa van Azerbeidzjan concreet verwacht ten aanzien van het rechtzetten van de stembusfraude is niet duidelijk.

De Italiaanse minister Lamberto Dini, voorzitter van de ministerraad van de Raad van Europa, zei gisteren dat Armenië en Azerbeidzjan in januari volgend jaar tot de Raad kunnen toetreden. (Reuters, AFP)

Nr. 2001

UNEP RAPPORT OVER VERARMD URANIUM IN KOSOVO

Vorige maand werden de bevindingen gepubliceerd van de UNEP over de mogelijke gevolgen voor het milieu van het gebruik van verarmd-uranium-munitie door de NAVO in Kosovo. Tien jaar na het grootschalige gebruik van dit soort munitie door de Amerikaanse en Britse strijdkrachten in de Golfoorlog is er dan eindelijk het eerste internationale onderzoek naar de milieueffecten van verarmd uranium in militaire conflicten. Volgens het UNEP Verarmd Uranium Onderzoeksteam is er geen sprake van detecteerbare en wijdverspreide besmetting van het grondoppervlak door verarmd uranium. De radiologische en toxicologische risico's worden nihil en zelfs niet bestaand genoemd. De besmetting met verarmd uranium op het grondoppervlak, zo wijst het onderzoek uit, beperkt zich tot gebieden binnen een paar meter van de gebruikte munitie, en gelokaliseerde punten van geconcentreerde besmetting die veroorzaakt zijn door inslag van de munitie. Een aantal van deze besmettingspunten werden door het onderzoeksteam vastgesteld, maar de meeste werden slechts licht besmet bevonden. Het enige risico, vanuit toxicologisch oogpunt, zou fysiek contact zijn met een besmettingspunt. Verder waarschuwt de UNEP voor besmetting van het grondwater en / of drinkwater in de regio's van de 112 met verarmd uranium besmette plekken.

Helaas kent het rapport veel onzekerheden en talrijke beperkingen. Van de elf onderzochte plekken konden er slechts vier volledig worden geïnspecteerd, omdat de andere zeven plekken te gevaarlijk waren om te onderzoeken door de aanwezigheid van mijnen en / of niet geëxplodeerde clusterbommen of andere projectielen. Dit feit geeft aan hoe moeilijk het is om deze gebieden te ontsmetten en te ontmijnen. In de inleiding van het rapport merkt de voorzitter van het UNEP onderzoeksteam Pekka Haavisto op: "Er is een gebrek aan informatie over het gedrag van verarmd uranium (en de gerelateerde risico's) in gevallen waar munitie van verarmd uranium aanwezig is in mijnenvelden die opgeruimd worden door explosies."Wat wel zeker is bij de detonatie van een mijn in een besmet gebied, is dat de uraniumdeeltjes weer opdwarrelen, de meest risicovolle verschijningsvorm van verarmd uranium.

Een ander belangrijk aspect is de mogelijke besmetting van de lokale burgerbevolking, de veldstaf van internationale organisaties en het militair personeel in de afgelopen twee jaar. Pekka Haavisto spreekt zijn bezorgdheid uit over de mensen die in de nabijheid verkeerden van aanvallen met verarmd-uraniummunitie en in de periode daarna. Vervolgens onthult hij en passant dat er al schoonmaak van met verarmd uranium besmette plekken heeft plaatsgevonden door de NAVO: "Tijdens de schoonmaak van bestookte doelen kan er besmettingsgevaar zijn opgetreden, waarbij beschermende maatregelen zijn vereist - vooral wanneer er gedeeltelijk besmette gepantserde voertuigen zijn betreden. Geen van zulke voertuigen waren aanwezig op de plekken die door het UNEP-team in november 2000 zijn bezocht en het is daarom waarschijnlijk dat de militaire schoonmaak al had plaatsgevonden. De UNEP heeft geen informatie over de verwijdering van of mogelijk huidige locaties van met verarmd uranium beschadigde voertuigen van de bezochte plekken." Verder komt hij niet, want de omstandigheden vanaf de beschietingen in mei-juni 1999 tot het UNEP-onderzoek, van 5 tot 19 november 2000, vallen buiten het bestek van het onderzoek. Het is opmerkelijk dat deze belangrijke passage in het rapport niet voorkomt in de berichtgeving in de media. Immers, hoe kunnen er nu conclusies worden getrokken wanneer blijkt dat een besmette plek al gedeeltelijk is schoongemaakt door KFOR? Om een compleet beeld te krijgen van de werkelijke uitwerking van verarmd uranium op het milieu en de gezondheid is het natuurlijk van groot belang om te weten wanneer en hoe deze plekken zijn 'schoongemaakt'.

Neem bijvoorbeeld de vroegere basis van het Joegoslavische leger nabij Djakovica, ongeveer 200 meter ten zuiden van de oude stadskern, die ook door het UNEP-team werd bezocht op 7 en 8 november 2000. De legerbasis met gepantserde voertuigen en een munitiedepot werd op 14 mei 1999 volgens gegevens van de NAVO beschoten met 300 anti-tankpatronen van verarmd uranium. Toen het onderzoeksteam de basis bezocht, bleek dat de bebouwing op het terrein was gesloopt en dat de getroffen voertuigen opgestapeld lagen. Uit de beschrijving van de situatie komt het beeld naar voren dat pas tijdens de schoonmaak-werkzaamheden, onder supervisie van KFOR, verarmd-uraniummunitie werd gevonden tussen het metaalschroot. Het is dus aannemelijk dat de militairen die aan de schoonmaakoperatie deelnamen, aan stofdeeltjes verarmd uranium hebben blootgestaan. Veel erger nog zijn de gevolgen voor de lokale bevolking. Dat blijkt bijvoorbeeld uit een verslag van Scott Peterson in de Christian Science Monitor van 5 oktober 1999. De verslaggever beschrijft hoe teruggekeerde Albanees Kosovaarse vluchtelingen en hun kinderen zich op, in en tussen de besmette voertuigen op de legerbasis begeven op zoek naar bruikbare onderdelen of om te spelen (kinderen). Ook ziet hij kinderen lopen met gebruikte verarmd-uraniummunitie. Een ter plaatse aanwezige Britse veteraan, die bekend is met de gevaren van verarmd-uraniumbesmetting, en in het gebied werkt als instructeur van een lokale mijnopruimploeg, slaat het tafereel met afschuw gade en probeert de mensen weg te houden van de besmette voertuigen. Hij slaagt daar niet in, omdat de mensen totaal niet op de hoogte zijn van de gevaren waar ze aan bloot staan. Net als in Djakovica zullen er ongetwijfeld tal van andere plaatsen zijn waar burgers maandenlang hebben blootgestaan, of nog steeds blootstaan, aan stofdeeltjes verarmd uranium op een manier die in militaire kringen wordt beschouwd als een van de meest riskante situaties. De lucht in een met verarmd-uraniummunitie beschoten tank of pantservoertuig is bij geringste beweging verzadigd met micro-deeltjes uraniumoxide, die bij inademing jarenlang in de longen en andere organen verblijft om uiteindelijk in de botten terecht te komen. De mogelijke effecten zijn kanker en het ontstaan van allerlei gezondheidsklachten die verband houden met de aantasting van het afweersysteem (slapeloosheid, ernstige vermoeidheid, aantasting van het geheugen, haarverlies, auto-immuunziektes, etc).

EUROPESE INTEGRATIE, EEN ZAAK VAN ORDINAIRE MACHTSPOLITIEK

Lezing gehouden op 10 maart jl door Fred van der Spek voor de LV van de PSP'92

De doelstelling van de Europese eenwording was een einde te maken aan alle oorlogen in Europa. De vredesstichters van Europa zijn echter wel voorstander van bewapening van het bolwerk zelf. Ook de geschiedenis van bijvoorbeeld de VS, Italië en Duitsland laten zien dat van eenwording vaak oorlog komt.
Er waren rond de eenwording van Europa, rond 1949 een drietal visies:
-1 Eenwording, waarbij een supermacht zou ontstaan met politieke en militaire macht
-2 Civiele eenwording, dwz op economisch, sociaal en cultureel vlak, waarbij de politieke en militaire macht bij de staten zelf blijft
-3 Paneuropese eenwording, waarbij ook Oost-Europa zou worden betrokken.
Uiteindelijk is gekozen voor de Civiele eenwording.

Het civiele Europa vond allereerst zijn uitdrukking in de in 1949 opgerichte 'Raad van Europa'met een tweeledig doel: erfdeel van Europa beheren en de rechten van de mens waarborgen.
De raad van Europa had naast humanitaire ook machtspolitieke aspecten.Ten eerste werd er veel gedaan aan de voorbereiding van de Europese integratieverdragen op economisch en op militair terrein.
Ten tweede zijn de parlementsleden die door de lidstaten benoemd worden in de raadgevende vergadering dezelfde als degenen die benoemd worden in de raadgevende vergadering van het militaire pact, de West Europese Unie!

De EU, ooit begonnen als samenvoeging van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal (EGKS), Europese Economische Gemeenschap (EEG) en Euratom in de Europese Gemeenschappen (EG), is machtiger dan welk ander economisch samenwerkingsverband op deze wereld dan ook.

De EU is een kapitalistisch machtsblok en wel vanwege de volgende punten:
-1 De EU is voorwaarden scheppend voor het 'grensoverschrijdende' bedrijfsleven, het maakt op administratief en juridisch terrein de weg vrij voor de vrijhandel
-2 In het verdrag staat dat er een verbod is op staatssubsidie en staatssteun. Er kunnen wel subsidies door Europa worden verstrekt, maar niet door staten. Dit verbod gaat eventuele socialistische ontwikkelingen tegen.
-3a De verdragen die de EU met de derde wereld heeft gesloten voorzien in lage invoertarieven voor goedkope grondstoffen. Zodra er echter half- of eindfabrikaten ingevoerd worden zijn er hoge invoertarieven
-3b Er is geen vrije handel voor landbouwproducten die vallen onder de gemeenschappelijke markt-ordening.
-3c Er is voorrang geregeld voor Europese bedrijven bij de exploitatie en exploratie van mineralen.
-4 Het gedrag van de EU bij bijvoorbeeld de discussie met betrekking tot het broeikaseffect is er puur op gericht om de economie van Europa boven het milieu te stellen
-5 De Europese Monetaire Unie is er op gericht om één munt in te voeren, waarbij geen financiële last meer zal zijn van de onderlinge concurrentie.
-6 Bij de Europese Integratie is sprake van uitgebreid nationalisme, want met een aantal landen sta je sterker tegen de rest van de wereld, dus sterk nationalistisch.

De EU is een kapitalistisch machtsblok. Voor grensoverschrijdende zaken zoals op milieugebied zijn al genoeg andere organen. Of je moet deze zaken op wereldniveau bespreken. De EU is dus overbodig.

En dan is er ook nog het gemeenschappelijke Euroleger, dat het machtsblok EU moet verdedigen.
In 1948 is een verdrag gesloten tussen België, Nederland, Luxemburg, Engeland en Frankrijk (het verdrag van Brussel) met als doel tegen een mogelijke agressie van Duitsland te kunnen optreden. In 1954 (6 jaar later dus) sluiten Duitsland en Italië zich al aan bij eerder genoemde landen. De doelstelling moest toen natuurlijk wel even veranderen.

Tot een paar jaar geleden heeft de WEU een sluimerend bestaan geleid, maar nu is het klaar voor de militaire functie van de EU.

Naast een aantal landen die zowel van de EU als van de NAVO lid zijn, zijn er landen die wel van de WEU, maar niet van de NAVO lid zijn, of andersom of van geen van beide.
De EU zet zich zowel af tegen rijke concurrenten als de Verenigde Staten en Japan als tegen derde wereld landen.

*Zowel de sterker geworden en uitgebreide WEU, als het kapitalistische machtsblok dat nu EU heet, geven aan dat de **supermacht visie** voor de Europese Integratie dus uiteindelijk toch gewonnen heeft.*

Fred van de Spek/
Daphne van der Werf

Op de volgende LV van de PSP'92, op 12 mei 2001 in Zwolle, zal Fred op dit verhaal terug komen en doorgaan.

Door verarmd uranium te vergelijken met het uranium dat van nature om ons heen voorkomt, wordt de suggestie gewekt dat het allemaal wel meevalt. In vrijwel alle rapporten van het Amerikaanse leger en ook nu weer in het UNEP rapport wordt die vergelijking voortdurend gemaakt. Zo ook in de schrijfsels van stralingsdeskundige Dr. A.S. Keverling Buisman (ECN) naar aanleiding van de vermiste hoeveelheid verarmd uranium dat bij de Bijlmerramp mogelijk is verbrand. Het uranium dat van nature voorkomt (in de bodem, in het water, in de lucht, in ons lichaam en ons voedsel) is aanwezig als een mineraal die geen biochemische reacties aangaat in het lichaam. De hoeveelheid in het lichaam blijft constant; er komt even veel uranium in het lichaam als dat ons lichaam verlaat. De chemische stofdeeltjes van verarmd uranium (vooral het slecht oplosbare uraniumdioxide) zijn reactief en hopen zich op in het lichaam, met alle gevolgen van dien. De deeltjes die in de longen terechtkomen zijn in feite 'hot spots'. Buiten het lichaam geldt verarmd uranium als een licht radioactieve stof, maar binnen het lichaam kan deze zwakke alfa-straler veel schade aanrichten. De straling van een alfadeeltje (een helium-ion) heeft slechts een korte dracht, maar in een longblaasje is die actieradius voldoende om op termijn ernstige schade toe te brengen aan het longweefsel en dat geldt ook voor de weefsels en organen die worden gepasseerd op de weg naar het bot. Tegelijkertijd spelen ook de chemotoxische effecten een rol. Net als lood en cadmium is verarmd uranium een zwaar metaal. Voor interne besmetting met verarmd uranium zouden nieuwe modellen moeten worden ontwikkeld. De gangbare modellen van de Internationale Commissie voor Stralingsbescherming (ICRP) zijn niet toereikend, omdat ze zijn gebaseerd op studies naar de effecten van externe radioactieve straling die in Hiroshima en Nagasaki hebben plaatsgevonden.

Voor een serieus medisch onderzoek onder de bevolking in de nabijheid van besmette zones is het van groot belang om duidelijkheid te krijgen over de mate waarin de bevolking aan radioactieve stofdeeltjes is blootgesteld, vooral in de periode van voor de schoonmaak-operaties van KFOR. De periode van na de schoonmaak, zoals in het UNEP-rapport wordt beschreven, kan nooit als maatgevend worden beschouwd. Het kwaad is immers al lang geschied. Veel besmette plekken liggen in de omgeving van bewoonde gebieden.

Ondanks intensief zoeken vond het onderzoeksteam van de UNEP slechts zeven en een halve projectiel van verarmd uranium. Volgens de rapporteurs 'kan dit betekenen dat: andere patronen niet op het grondoppervlak, maar diep in de grond terecht zijn gekomen; ze zijn verspreid over een groter gebied dan wordt aangenomen; ze al zijn weggenomen, bijvoorbeeld door de militaire schoonmaak van een plek of bij het opruimen van mijnen'. Een andere mogelijkheid, die slechts en passant in een bijlage van het rapport wordt beschreven, is dat kinderen de radioactieve patronen hebben opgepakt, in hun zak gestopt - of zoals ook is waargenomen als een trofee om hun hals gehangen - en mee naar huis genomen. Bij contact met de huid bedraagt het dosistempo 2 milliSievert per uur. (De dosislimiet voor het gehele lichaam bedraagt 1 mSv per jaar) Langdurig contact kan leiden tot stralingsdoses die beduidend hoger liggen dan de geldende dosislimieten. Met de modellen van het ICRP worden de plaatselijk hoge doses weggecijferd door de lokale dosis te verrekenen ten opzichte van de dosis die het gehele lichaam ontvangt. Net als de radioactieve stofdeeltjes in de longen wordt zo de suggestie gewekt dat de effectieve dosis lager is dan de achtergrondstraling.

In de media kwam na publicatie van het UNEP rapport het beeld naar voren dat er geen reden is tot ongerustheid. De uitvoerend directeur van de UNEP, Dr. Klaus Töpfer, zei: "Deze bevindingen zal de angst van mensen die in Kosovo leven of werken verlichten." Evenals de aanbeveling dat de bevolking, bijna twee jaar na de bombardementen, wordt geadviseerd om geen uraniumhoudende munitie op te pakken en mee naar huis te nemen, snijdt deze opmerking geen hout. De aanbevelingen van de UNEP komen wel erg laat en zijn soms ook totaal gespeend van de realiteit. Het grondwater en drinkwater moet, afhankelijk van de soort grond, de komende tien tot wellicht honderden jaren op verarmd uranium worden getest. En wat te bedenken van de besmette grond die geborgen moet worden in een speciaal daarvoor bestemd depot voor radioactief afval? De hoge kosten van de opslag van verarmd uranium in de VS is juist een van de redenen waarom het radioactieve en zware metaal wordt toegepast in munitie. Al sinds de jaren vijftig voert het Amerikaanse ministerie van Energie (DoE), en haar voorloper AEC (Atomic Energy Council), het beleid om zoveel mogelijk laag radioactief afval te recyclen of te 'verdunnen' om de kosten die met de opslag gepaard gaan te besparen. Verarmd uranium past helemaal in dat plan. De vraag blijft wie de astronomische kosten van de schoonmaak in Kosovo gaat betalen. Dat geldt ook voor Irak (Golfoorlog, 1991) en Bosnië. Behalve tijdens de 78 dagen durende luchtoorlog tegen Joegoslavië in 1999, werden de radioactieve projectielen ook gebruikt in Bosnië in 1994 en 1995.

Henk van der Keur

Geraadpleegde bronnen:
-1- UNEP, Depleted Uranium in Kosovo, Post-Conflict Environmental Assessment, UNEP Scientific Mission to Kosovo, 5 - 19 November 2000, 13 March 2001
-2- Christian Science Monitor, Oct.5, 1999
Scott Peterson, The trial of a bullet - New evidence emerges of radioactive contamination in Kosovo
-3- Middle East Report MER 215, summer 2000, Scott Peterson, Depleted Uranium haunts Kosovo and Iraq
-4- Kosovo uranium 'poses little risk'
BBC news, 13 March, 2001, Alex Kirby

WIL LEEUWARDEN ZE ZIEN VLIEGEN?

Minister Pronk heeft bedacht dat het marinevliegkamp Valkenburg moet worden verplaatst. In een gebied waar de bouwgrond vrij schaars is zou daardoor ruimte ontstaan voor woningbouw. Voor een nieuwe locatie van het kamp is het oog van de bewindsman gevallen op Den Helder.

Maar dat stuit op weerstand. Zo heeft de Tweede Kamerfractie van GroenLinks, gesteund door enkele andere partijen, bezwaar aangetekend. Moeten PvdA, VVD, CDA en D66 nu bezorgd zijn? Absoluut niet! GroenLinks wil het kamp beslist niet opheffen en blijft dus een betrouwbare toekomstige regeringspartner. De weerstand van GroenLinks is namelijk niet ingegeven door pacifistische oprispingen, nee, men vindt dat de Orion patrouillevliegtuigen niet zo dicht bij de Waddenzee gestationeerd mogen worden. Toegegeven: de zorg voor dit unieke natuurgebied is terecht. Daarover is geen discussie mogelijk! Maar het tekent wel de intentie van GroenLinks: Als toekomstige regeringspartner vooral *acceptabel zijn en blijven.*

Ondertussen is er in Leeuwarden verdeeld gereageerd. Zo zijn de GroenLinksers in deze stad bepaald niet vrolijk geworden van het idee van hun broeders en zusters in de Tweede Kamer. Ook sommige inwoners bleken niet gecharmeerd te zijn van nog meer lawaai boven hun hoofden. En dan waren er natuurlijk ook nog voorstanders. Vooral zakenlieden, van diverse pluimage, benadrukten dat overplaatsing naar Leeuwarden een goede zaak zou zijn voor de verdere ontwikkeling van de stad. Ze zagen de extra te verdienen guldens kennelijk al glinsteren...

De PSP'92 overbodig? Vergeet het maar!

Piet Hofman

VREDESIMAGO NAVO ONGELOOFWAARDIG

Op 16 april jongst leden (tweede paasdag) namen ruim 150 personen deel aan de negende Paasmars voor Vrede en Ontwapening. Onder het motto 'Stop Oorlogsvoorbereiding' liep de mars van het station in Heerlen naar het NAVO-commandocentrum AFNORTH in Brunssum. Bij de hoofdingang kreeg het internationale gezelschap een politieke en culturele manifestatie voorgeschoteld. De deelnemers waren afkomstig uit verschillende vredesorganisaties. Zij vinden het vredesimago van de NAVO ongeloofwaardig. Zij bepleiten geweldloze conflictpreventie, de opbouw van burgervredesteams en rechtvaardige wereldverhoudingen.

De mars vormde de afsluiting van het Paasvredesactiekamp dat op 12 april begon. Vanuit dit kamp zijn een aantal succesvolle acties tegen AFNORTH en de NAVO opslagplaatsen uitgevoerd. Zo werden er leuzen geschilderd en militaire voertuigen onklaar gemaakt. Op zaterdag werd de voormalige marechaussee-kazerne in Brunssum voor korte tijd in gebruik genomen als vredesbureau Brunssum. Ook vond er 's avonds op eerste paasdag een fakkelwake plaats. Hiermee werd ondermeer geprotesteerd tegen de ontwikkeling van nieuwe kernwapens. Daarnaast werden enkele prikacties uitgevoerd.

Persbericht van de website van www.ddh.nl/vrede

Wie zijn de grootste slachtoffers van oorlogsziekten? Mei 2004

Het oorlogssyndroom

Jef de ...

Eigenlijk kennen we al meer ... oorlogsziekten. Het begon met het Vietnamsyndroom, toen toegeschreven aan het massale gebruik van ontbladerings- en andere chemische middelen. We maakten het Golfsyndroom mee, waar 300 ton DU-munitie werd gebruikt en door de bombardementen en het branden van de oliebronnen zeer veel chemische stoffen vrijkwamen. Waar zand en wind de verspreiding ervan bevorderden.

Gewoonlijk hebben we slechts oog voor de ziekten van onze eigen manschappen. Het is echter de plaatselijke bevolking die het grote slachtoffer is. Zeker in Irak is dit het geval. Volgens Unicef sterven nog dagelijks 180 kinderen aan de gevolgen van de oorlog.

In het zuidelijk deel van Irak, waar de wind het zand voortdurend opwaait en waar het meest DU werd gebruikt, is het aantal kankergevallen volgens de VN statistieken, gepubliceerd in *The British Medical Journal* verzevenvoudigd tussen 1989 en 1994. Wetenschappers berekenden door extrapolatie dat in Basra, de meest getroffen stad, 40% van de bevolking de volgende jaren door kanker zou sterven. Verarmd uranium als wapen is ongetwijfeld kankerverwekkend en giftig, ook al heeft het waarschijnlijk weinig of niets te maken met het Balkansyndroom, zoals we dit vandaag kennen. De kans is zeer groot dat het een belangrijke rol speelt in het Golfsyndroom dat vandaag in Irak woedt.

Niemand kan vandaag op wetenschappelijk verantwoorde wijze ontkennen noch bevestigen of er een verband bestaat tussen oorlogsfeiten, in het bijzonder tussen DU ... en ...

... het vastgesteld dat ... bestaat;

... het Pentagon destijds weigerde aan te nemen dat er een verband bestond tussen de Amerikaanse kernproeven en ziekte en dood onder de militairen die er aan deelnamen, maar achteraf schadevergoeding moest betalen.

Het Pentagon, de NAVO, Solana stellen iedereen gerust. Er is geen verband tussen het gebruik van DU en kanker. Nochtans had Leslie Groves, het hoofd van het Manhattan project, al in 1943 bij de ontwikkeling van de atoombom er voor gewaarschuwd dat uraniumdeeltjes, gebruikt in munitie, blijvende beschadiging van de longen kunnen veroorzaken. De *UK Atomic Energy Authority* verklaarde in 1991 dat, als ongeveer 8% van het in de Golfoorlog gebruikte verarmd uranium zou worden ingeademd, dit 300.000 doden tot gevolg zou kunnen hebben.

Er is in elk geval een groot verschil tussen de bewering dat er geen verband bestaat en het feit dat dit nog niet wetenschappelijk werd vastgesteld. Het is bedrieglijk de twee te verwarren, zoals ook de journalist deed die de titel 'Geen verband tussen ... en kanker' plaatste boven een artikel waarin stond dat een onderzoeksteam van de Wereldgezondheidsorganisatie na een summier onderzoek geen verband had kunnen vinden tussen de blootstelling aan verarmd uranium en het begin van kanker of andere ziekten, maar dat nog meer onderzoek wenselijk was.

Het oorlogssyndroom: ook een tijdsteken?

Het is wel eigenaardig dat vóór de Vietnamoorlog nooit sprake was van een oorlogssyndroom, hoewel de omstandigheden op het slagveld en de druk op de burgerbevolking vroeger erger waren dan vandaag.

Ik heb de indruk dat bij alle andere factoren die een oorlogssyndroom kunnen doen ontstaan een belangrijke factor ontbreekt: de geringere bereidheid in onze westerse wereld om zich te lenen tot zinloze gevaarlijke oorlogen; het ongeloof in leiders en in militairen die zo maar beslissen tot het inzetten van mensenlevens.

Het is de gezonde kritische houding van de burger die historici achteraf commentaar hoort geven op de dwaasheden van voorbije oorlogen; het niet meer aanvaarden van het vaderland als het hoogste goed, waarvoor desnoods de laatste onderdaan moet sneuvelen.

Aan het sprookje van de verheerlijking van de oorlogshelden komt stilaan een einde. Dat is een grote stap vooruit. De burger begint aan zijn echte emancipatie.

Hoorzitting in Vlaams Parlement georganiseerd door AGALEV

Balkansyndroom; 'iets tussen de oren'?

Ward Kusters

Op vrijdag 2 februari 2001 vond in het Vlaams parlement een hoorzitting plaats over het zogenaamde Balkan-syndroom. De organisatie werd verzorgd door AGALEV (Anders Gaan Leven) - de Vlaamse groene partij. De dag was georganiseerd in twee delen. In de voormiddag waren er getuigenissen van militairen of hun nabestaanden. De namiddag was gewijd aan besprekingen door experts. De voorzitter en de covoorzitters waren volksvertegenwoordigers waaronder Eloi Glorieux, die jarenlang secretaris is geweest van de Vlaamse vleugel van IPPNW.

Als eerste sprak de weduwe van een overleden militair. Na zijn terugkeer werd een maligne lymfoom vastgesteld. Het stellen van de diagnose nam verschillende maanden in beslag. Eerst werd een huidaandoening vastgesteld op de rechterarm. Later verschenen er op dezelfde arm duivenei grote zwellingen die bij biopsie een non-Hodgkin lymfoom toonden. Hij overleed een jaar later. Zijn aandoening bracht hij in verband met zijn verblijf in de kelders van een oude kazerne waar waarschijnlijk chemische stoffen opgestapeld geweest waren. Tijdens het gevaar van beschietingen dienden deze kelders als schuiloord. Na een nacht in de kelder vertoonde hij de eerste maal huiduitslag op de rechterarm.
Zijn weduwe krijgt thans een klein weduwepensioen.
Zij heeft kinderen. Op dit ogenblik werkt zij. Wanneer zij echter ook maar een dag ziek zou zijn en een vervangingsinkomen zou krijgen, verliest ze niet alleen het weduwe-pensioen maar moet zij ook het reeds betaalde pensioen terugbetalen. De reden is dat de Belgische wet niet toelaat vervangingsinkomens te cumuleren.
De tweede getuige was vroeger een sportieve man. Na zijn terugkeer uit de Balkan klaagde hij van vermoeidheid en futloosheid. Omdat hij geen sport meer deed steeg zijn gewicht. Verschillende onderzoeken brachten geen duidelijkheid. Uiteindelijk werd de diagnose van het Chronisch Vermoeidheidssyndroom voorgesteld. Een arts verklaarde dat zijn immunologisch systeem helemaal uit balans was. Voor zijn werkgever bleef hij in twijfel een reële ziekte aanvaarden. Zij werd [illegible] en het onderzoek van de latrines.
Het griefde hem dat een van de artsen zich beperkte tot de bemerking dat het psychomatisch was en allemaal maar 'tussen de oren' zat. Hij zal waarschijnlijk vervroegd op pensioen gesteld worden. Zijn uitkering zal zeer klein zijn.
Als derde getuige kwam een militair verpleegkundige. Zij werkte als operatieassistente in een veldhospitaal. Buiten een klein ongeval met kneuzing van de rechter voorarm had zij geen meldenswaardige zaken meegemaakt. Zij deed haar werk met plezier. Na terugkeer begonnen klachten van vermoeidheid en gewichtsverlies. Men is niet tot een duidelijke diagnose gekomen. Zij was ontstemd over het verschil in uitspraken tussen de artsen van haar onmiddellijke werkomgeving en de degenen die officieel belast waren met het onderzoek. De legerleiding heeft besloten tot een grote enquête bij alle militairen die op zending in de Balkan waren. De resultaten van deze enquête over aard en incidentie van de klachten zijn nog niet bekend.
Daarna werden de ervaringen met de Bijlmer ramp besproken waarbij het risico van blootstelling aan verarmd uranium speciaal werd belicht. De experts (van de Hoge Gezondheidsraad en het studiecentrum voor Kernenenergie in Mol) achtten het onwaarschijnlijk dat verarmd uranium de oorzaak van de klachten zou zijn. Deze hypothese druist in tegen de bestaande inzichten. De ioniserende werking van verarmd uranium is te gering om merkbaar boven de natuurlijke achtergrond uit te komen. Het symptomencomplex is te divers. Voor maligne aandoeningen is de latentietijd te kort. Er is de discrepantie tussen de incidentie van maligne aandoeningen bij de militairen die er maar enkele maanden verbleven en de plaatselijke bevolking.
Toch blijken er onverwachte nieuwe zaken op te duiken. Logischerwijze zou men denken dat 'verarmd uranium' van ertslagen zou komen waaruit het splijtbare isotoop uranium-235 (0.7% van het natuurlijk uranium) voor het grootste deel is verwijderd. Men zou dan enkel de isotopen uranium-238 (99.2% van natuurlijk uranium) en het isotoop uranium-234 (0.0056%), een volgproduct van het radioactieve verval van uranium-238 mogen terugvinden en nog een minimale hoeveelheid (0,3%) U-235. Het blijkt echter dat in de achtergelaten wapenresten ook isotopen zijn teruggevonden die enkel voorkomen na gebruik in kernreactoren. Dit zou erop wijzen dat er eveneens verarmd uranium uit de opwerkingsketen werd gebruikt in plaats van het restprodukt van de verrijking van natuurlijk uranium. Hoe dan ook, bij veel militairen werd voor en na hun verblijf in de Balkan uranium bepaald in urine. Er zou geen toename zijn.

Granaten met een kop van verarmd uranium.

Algemene Bespreking

De ganse hoorzitting verliep in een serene sfeer. Mij trof de waardigheid en de objectiviteit waarmee de slachtoffers hun verhaal vertelden. Maar ook zo klonk de bitterheid van het niet ernstig genomen te worden duidelijk door. Het etiket 'psychosomatische oorzaken' plaatsen tegenover 'externe pathosfysiologische oorzaken' komt goedkoop over. Geïmpliceerd wordt daarbij dat het eerste aan eigen zwakheid te wijten is en dat men maar wat flinker moet zijn. Het tweede is meer eervol en daarom is het redelijk dat de hulp der wereld tussenkomt in de extra kosten. Hiermee samenhangend is de ondoorzichtigheid van het Belgische verzekeringssysteem. Arbeidsongeval, beroepsziekte, ziekte, enzovoorts geven elk recht op andere uitkeringen. Voor het leger is dit nog meer uitgesproken en kunnen de vergoedingen tot 400% verschillen. Praktisch houdt dit in dat de betrokkene een causaal verband moet kunnen aantonen. Dit is uiteraard niet altijd mogelijk. Het gevolg is dat artsen die mede verantwoordelijk zijn voor de uitkeringen zich behoedzaam opstellen en zwijgen of alleen uitspraken doen die met de huidige kennis in overeenstemming zijn. Curatieve artsen voelen zich minder geremd en doen veel verdergaande uitspraken.
Het gevoel van niet erkend te worden door de verantwoordelijke instanties is reëel. De noodzaak om een causaal verband aan te tonen maakt het aanvaardingsproces voor de zieke en zijn omgeving zeker niet gemakkelijker.

Het geheel afdoen met 'wij weten het niet' en de mensen aan hun lot overlaten lijkt ook onrechtvaardig. Men heeft de mensen gevraagd een bepaalde opdracht uit te voeren. Dit hebben zij in overeenstemming met hun contract gedaan. Achteraf blijkt dat er ziekteverschijnselen zijn niet alleen bij Belgische militairen maar ook bij militairen van andere naties. Dit afdoen als psychosomatiek of toevallige clusters is onverantwoord tegenover de mensen met wie men een contract heeft afgesloten.
Is dit trouwens allemaal zo nieuw? Er is niet alleen het Golfsyndroom maar

Resten van een tank getroffen door een DU-granaat.

ook andere gebeurtenissen waarbij groepen mensen plots verplaatst werden. In dit verband is het verhaal genoemd dat er clusters van leukemieën gevonden werden niet allen bij kerncentrales maar ook op plaatsen waar kerncentrales gebouwd zouden worden. De hypothese van een verstoord immunologisch systeem bij de ingeweken populatie werd hierbij genoemd.
Zowel in het Golfsyndroom als hier in het Balkansyndroom duiken dezelfde geluiden op: groot aantal vaccinaties op korte tijd, verplaatsing in groep en verblijf in slechte hygiënische omstandigheden.
Eerder dan de groepen op zichzelf te onderzoeken zou het nuttig zijn een vergelijking te maken tussen de verschillende nationaliteiten omdat uitrusting en verzorging zeer sterk konden verschillen.

Persoonlijke bedenkingen

Los van dit menselijk leed kan men bij de kosten/baten van deze operatie vraagtekens zetten. Wie heeft er voordeel uit gehaald? De militairen hebben de opdracht die men hun gegeven, heeft volbracht. Het officiële doel was de onderdrukte minderheden te beschermen. Los van het feit of dit het werkelijke doel was, is zinvol hierbij even stil te staan. Ieder mens heeft meerdere identiteiten: de identiteit van man of vrouw zijn, de identiteit van een familie, van een dorp, een gemeenschap, een firma waartoe men behoort, een taal, een land, een volk, een godsdienst, enzovoorts. Het is verkeerd hierover laatdunkend te spreken. Het zijn deze identiteiten die ons helpen staande te blijven. Zij betekenen een enorme steun. Even zeker is dat individuen en kleine groepen mensen deze identiteitsgevoelens gebruiken en vele individuen opofferen om er zelf beter van te worden. De geschiedenis herhaalt zich niet, het zijn enkel de mensen die zich herhalen (Voltaire). Vanaf de kruistochten tot de hedendaagse zogenaamde vredesmissies heeft men in de naam van het ware geloof, mensen omgebracht. Moslims, Catharen, Hussieten, Lutheranen, enzovoorts moesten bestreden worden. Hiervoor was alles toegestaan. Thans is het begrip godsdienst gewijzigd in het begrip misdaden tegen de menselijkheid.
Voor de rest blijft alles hetzelfde. Ook nu zijn alle middelen toegelaten. Het doet denken aan de woorden van een Amerikaanse officier tegen een Vietnamees: "Wij moeten u doden om u te bevrijden." Uiteraard is ook de regel 'Vae victis'- 'wee de overwonnenen' niet gewijzigd. Het zal altijd wel een delicaat evenwicht zijn. Maar op dit ogenblik wordt juist zoals vroeger te weinig aandacht gegeven aan informatie en rechtvaardiging van dergelijke tussenkomsten. Het zou nuttig zijn als onze vereniging een studie zou maken van de publieke en verborgen doelstellingen van een vredesmissie en haar kosten/baten rekening.

IPPNW, IANSA en anderen nemen handvuurwapencampagne op, na erkenning op Hague Appeal for Peace

Vuurwapens en de IPPNW
van Parijs naar New York

Ferry H.M. Zoutenbier

Nadat vuurwapens op de *Hague Appeal for Peace* als een van de erkende thema's werd (h)erkend, heeft ook de IPPNW in samenwerking met andere organisaties zoals het IANSA (*International Action Network on Small Arms*, www.IANSA.org) deze campagne opgepakt. In een tweetal bijdragen wil ik graag de problematiek nader bij u toelichten. Daarbij wil ik vooral proberen aan te geven op welke wijze de IPPNW zich met dit onderwerp bezighoudt, maar ook waarom ik het onderwerp persoonlijk van belang vind.

Een algemene update

Waarom zijn lichte wapens, en dan met name handvuurwapens, een mondiale gezondheidszorg?

• Lichte wapens zijn een belangrijke doodsoorzaak: 30 landen in het VN-onderzoek van 1997 rapporteren meer dan 200.000 doden per jaar ten gevolge van moord, ongelukken en suïcide (1). Veel daarvan zijn te voorkomen (2).

• Het aantal slachtoffers onder kinderen en jongeren is daarbij vooral hoog (3).

• Vuurwapens zorgen voor een toename van de lethaliteit van zelfmoordpogingen (4).

• Vuurwapens spelen een grote rol in het toenemende geweld tegen vrouwen overal in de wereld. Onderzoeken in Zuid-Afrika, de Verenigde Staten, Canada en Australië geven vergelijkbare bevindingen (5).

• Kleine vuurwapens zijn verantwoordelijk voor een groot aandeel van de doden en gewonden in een

Kleine wapens?

gewapend conflict. Een substantieel deel van de slachtoffers zijn kinderen, zowel strijders als slachtoffers (6).

• Het stelen van handvuurwapens is de bron van andere misdaden. Regeringen die hebben deelgenomen aan het internationale onderzoek van de VN met betrekking tot de *Firearms-Regulation* rapporteerden dat er jaarlijks meer dan 100.000 vuurwapens worden verloren of gestolen. Andere bronnen schatten dat er alleen al in de Verenigde Staten jaarlijks ongeveer 400.000 vuurwapens worden gestolen (7).

• De ongeremde ontwikkeling van vuurwapens ondermijnt de vredesbevordering, het bestuur en de samenleving in zijn geheel (8).

De ongeremde proliferatie van vuurwapens leidt tot een escalatie van geweld: angst leidt tot bewapening, dat kweekt op zijn beurt geweld, wat op zijn beurt weer leidt tot verdere bewapening. Pogingen om een burgersamenleving opnieuw op te bouwen worden ondermijnd zowel in de oorlogszones als in sommige binnensteden. Het percentage vuurwapendoden en gewonden is direct gerelateerd aan de beschikbaarheid van vuurwapens in de geïndustrialiseerde landen (9). Er is slechts beperkte informatie met betrekking tot de totale mortaliteit en gewonden, veroorzaakt door lichte wapens in conflictsituaties, maar onderzoek toont aan dat wanneer er wapens in omloop zijn, het dodenaantal even hoog blijft, zelfs wanneer het gewapende conflict voorbij is.

De bevoorrading van vuurwapens

Het benoemen van de oorzaken van geweld, conflicten en slachtoffers is onmiskenbaar belangrijk. Tegelijkertijd moeten we ons richten op de instrumenten van geweld. Vuurwapens veroorzaken geen geweld op zichzelf. Maar, ongezien de context (geweld, conflicten, huishoudelijk geweld, zelfmoord) verergeren ze wel de ernst daarvan, verhogen ze wel het aantal slachtoffers en het potentieel voor kinderen om moordenaars te worden. De beste preventieve strategie omvat in ieder geval het verbreken van de keten van oorzaken van geweld of verwonding op het punt waar die keten het zwakst is. Het vuurwapen is daarbij een belangrijk punt van aandacht. Vanwege de link tussen 'wettige' en onwettige vuurwapens, alsmede tussen nationale en internationale wetgeving zijn maatregelen die zich richten op de wapenhandel essentieel.

Maatregelen om misbruik van vuurwapens terug te dringen.

Een uitgebreide strategie om het misbruik van vuurwapens in conflictsituaties, misdaad en ongelukken terug te dringen omvat ondermeer:

• een aanpak van de wortel(s) van geweld: sociale, economische en politieke ongelijkheid en een cultuur van geweld;

• controle op de productie van vuurwapens door het vaststellen van inter-

Leo Kirch, mediabaas en huisvriend van Helmut Kohl, grijpt naar de macht bij de Formule-1. Hij bezit al de rechten op de wereldkampioenschappen voetbal. Wie is deze grootste aanbieder van pulp-tv in Duitsland?

23-2-2001

Door Willem Wansink

Het uitdijende pulp-imperium van Leo Kirch

Leo Kirch (Foto Reuters)

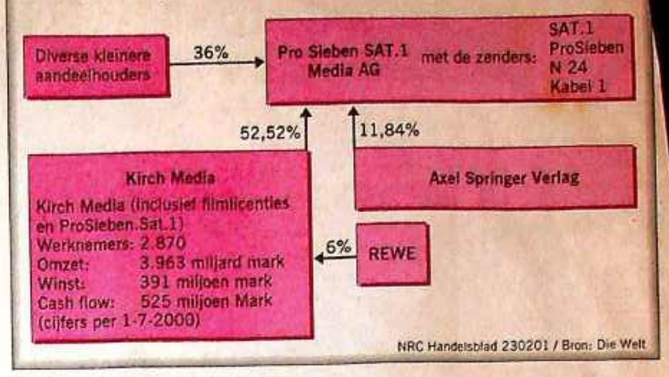

NRC Handelsblad 230201 / Bron: Die Welt

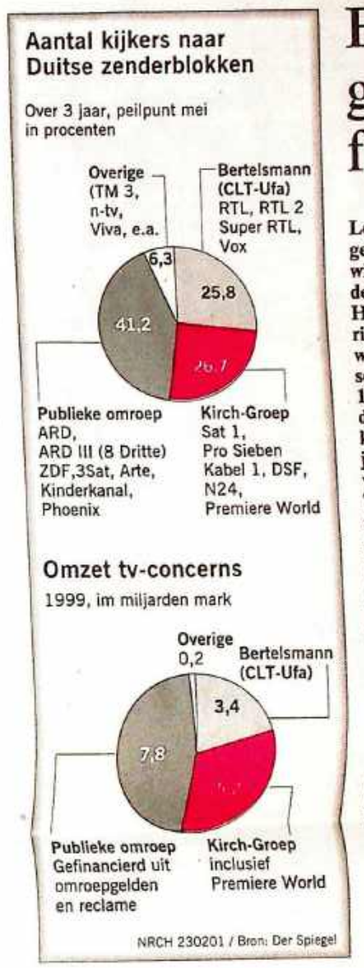

NRCH 230201 / Bron: Der Spiegel

Een fortuin gebouwd op filmrechten

Leo Kirch werd op 21 oktober 1926 geboren als zoon van een Zuid-Duitse wijnboer. Na zijn gymnasium studeerde hij wiskunde en bedrijfseconomie. Hij promoveerde in 1952. In 1956 richtte hij zijn eerste bedrijf op, Sirius, waarmee hij de rechten op de Italiaanse speelfilm La Strada verwierf. In 1959 kocht hij voor zes miljoen mark de uitzendrechten op honderd Amerikaanse films (Lassie, Flipper). In de jaren negentig gaf hij 1,4 miljard uit voor de filmrechten van Columbia/Tristar. Voor 2,3 miljard mark verwierf hij de rechten van Viacom/Paramount, voor 3,8 miljard die van MCA/Universal. Ook de betaal-tv-rechten op Disneyfilms berusten bij hem. Kirch werd tevens actief in de tv-wereld. Hij richtte verschillende zenders op (Pro Sieben, Sat.1). Momenteel omvat zijn Kirch-Gruppe zeventig bedrijven, met een geschatte omzet van meer dan 8 miljard mark per jaar. Kirch verfilmde de bijbel, hij bezit de rechten op de eredivisie voetbal in Duitsland (de Bundesliga), en op de wereldkampioenschappen voetbal in 2002 en 2006.

Ambities van een Duitse sfinx

Leo Kirch is een schuw mens. Ondoorgrondelijk, het liefste houdt hij zich op de achtergrond. Discretie is zijn toverwoord. Bijna blind leidt hij een teruggetrokken leven. Wars als hij is van persoonlijke publiciteit, zondert hij zich gewoonlijk af. Indien hij al op een receptie verschijnt, staat pokerface Leo in zijn eentje met een glas in de hoek. Anderen doen het werk en leveren namens hem commentaar. Interviews geeft Kirch (74) zelden. De hoofdredacteur van het weekblad Focus uit München was de laatste die hij te woord stond, in 1997.

Toch is deze Duitse sfinx in heel Europa bekend. Dat komt omdat de televisiemagnaat een van de machtigste mensen van Duitsland is. Hij mag zich een „eenvoudige filmhandelaar" uit het Beierse Unterföhring noemen. In werkelijkheid kan niemand in omroepland om hem heen. Onomstreden is hij in elk geval niet.

Leo Kirch leidt de zogeheten Kirch-Gruppe, een familieconglomeraat met een zeventigtal (tv-) ondernemingen, een omzet van ruim acht miljard mark per jaar en enkele duizenden werknemers die allen in de mediawereld actief zijn. Hij bezit de rechten op de wereldkampioenschappen voetbal in 2002 en 2006 en speelt een almaar belangrijker rol bij de Formule I-autoraces.

Leo Kirch kortom, is een speler. Een grote speler, bovendien. Vorige week nam hij een belang van 16,74 procent in het film- en sportrechtenbedrijf EM.TV, de vroegere speerslieveling uit München. Met een investering van 1,25 miljard mark redde hij het aangeslagen bedrijf van de ondergang. Uiteraard deed hij dat niet uit altruïsme EM.TV werd opgericht door 'sonnyboy' Thomas Haffa, een vroegere werknemer van Kirch), maar uit eigenbelang.

Door Haffa te helpen, werd Kirch mede-eigenaar van de Formule I. EM.TV heeft een belang van 50 procent in de autoraces, de andere helft is van de Britse oprichter Bernie Ecclestone. Contractueel gezien kan EM.TV zijn aandeel voor 2,2 miljard mark vergroten tot 75 procent. De Formule I is een winstgevende tak van sport die voor miljoenen toeschouwers in de hele wereld wordt gevolgd. Aan advertentie-inkomsten en distributie van de rechten vallen miljarden te verdienen.

Zelfs Bernie Ecclestone, de 70-jarige grondlegger van Formula One, kan niet langer om Kirch heen. Nog is het titanengevecht van de oude mannen om de macht in de autosport niet gestreden. Temeer omdat de autofabrikanten DaimlerChrysler, BMW en Fiat een machtsovername van Kirch schijnen te willen blokkeren. Intussen blijft het een feit dat Kirch zijn doel een stap dichterbij gekomen is. Hij wil de grootste tv-leverancier van Europa worden. Tot 2003 worden de Formule I-races nog bij concurrent RTL (van Bertelsmann) uitgezonden. Daarna worden de kaarten opnieuw geschud. Prompt suggereerde *Der Spiegel* dat de Duitsers Schumi (autocoureur Michael Schumacher, hun grootste idool) straks alleen nog via Kirchs betaal-tv-station Premiere World te zien krijgen.

Zo'n vaart zal het niet lopen. Maar zonder Kirch, zo lijkt het, gaat tegenwoordig weinig meer op sportgebied. Kirch bezit de rechten op de Duitse Bundesliga, de eredivisie voetbal. Enkele jaren geleden kocht hij voor 3,4 miljard mark de exclusieve rechten van de wereldkampioenschappen voetbal 2002 en 2006 die respectievelijk in Japan en Zuid-Korea, en in Duitsland worden gehouden. Net deze week liepen de onderhandelingen spaak met de Duitse publieke omroep, die bereid leek dik 700 miljoen mark voor de beelden te betalen. Geen nood, zo blijkt: Kirch kan de wedstrijden met gemak aan een van zijn eigen commerciële zenders aanbieden.

Wie is deze Leo Kirch, de stille spelbepaler in de wereld van de topsport? Allereerst een oude rot in het vak. Hij werd op 21 oktober 1926 geboren als zoon van een katholieke wijnboer uit het zuiden van Duitsland. Hij studeerde wiskunde en economie en promoveerde in 1952. In de jaren zestig maakte hij naam met zwart-wit-films als Bonanza, Lassie, Flipper en Winnetou. Dat kon, omdat Kirch voor enkele miljoenen marken van United Artists/Warner Brothers de rechten had gekocht op honderd succesvolle Amerikaanse tv-series. Hij liet ze nasynchroniseren en werd vrijwel uit het niets een monopolist op de Duitse markt. De publieke zenders ARD en ZDF, destijds de enige tv-stations in Duitsland, moesten telkens bij hem aankloppen als ze zijn films wilden uitzenden. In wezen geldt dat vandaag nog. De vele herhalingen van oude Kirch-films op tv zijn een goedkope manier om daluren in de zendtijd te vullen.

De handel in filmrechten leverde Kirch honderden miljoenen op. Inmiddels beschikt zijn Kirch-Gruppe over de rechten op 16.000 filmtitels, meer dan 50.000 uur tv-series als Baywatch en een gigantisch archief in Unterföhring bij München. Door haar meerderheidsbelang in de dochterondernemingen Kirch Media en Kirch PayTV is de Kirch-Gruppe eigenaar van zes televisiestations (Pro Sieben, Sat.1, Kabel 1, N24, het sportkanaal DSF en de betaal-tv-zender Premiere World). Met een omzet van meer dan vijf miljard mark en een marktaandeel van 26,7 procent in 2000 is Kirch Media nog vóór Bertelsmanns RTL Group (RTL, RTL 2, Super RTL, Vox) de voornaamste leverancier van commerciële tv-programma's in Duitsland.

Uiteraard staan daarbij niet de kwaliteit of de inhoud voorop, maar de kijkcijfers. Tenslotte levert Kirch vooral pulp-tv. Het aanbod van Pro Sieben en Sat.1 varieert van triviale docusoaps tot glamourprogramma's als Blitz, van gouwe ouwes als Matlock en Al Bundy tot een quiz als Wer heiratet den Millionär of de Big Brother-kloon Girlscamp. Zelfs de personality-show van de semi-intellectueel Harald Schmidt en TV Total van Stephan Raab (een kruising van Paul de Leeuw en Jack Spijkerman) blinken uit in flauwe grappen.

Mede-eigenaars van Kirch Media zijn onder anderen de Italiaanse tycoon en kandidaatpremier Silvio Berlusconi, de Saoediër prins Al Waleed en zoon Thomas Kirch (43). Ook de Brits-Australische mediagigant Rupert „de haai" Murdoch maakt deel uit van dit selecte gezelschap. In ruil voor een aandeel van ruim twee procent in Kirch Media stond Murdoch (70) de kleine tv-zender tm3 uit München af. Terwijl Kirch zijn minderheidsbelang in Murdochs tv-station BSkyB alweer heeft afgestoten, is een belangrijk deel van Kirch Media, de tv-groep ProSiebenSat.1 Media AG, reeds aan de beurs genoteerd.

Wie het over Kirch heeft, praat over geld, invloed en macht. Over plat geld welteverstaan, snelle winsten, aanzienlijke risico's, grote namen en veel onoverzichtelijke transacties. Als een spin heeft Leo Kirch in ruim veertig jaar een ingewikkeld web van deelnames opgebouwd. Zo beschikt zijn bedrijf over een belang van 40 procent in het conservatieve Springer-concern uit Hamburg. Springer geeft het boulevardblad Bild uit, de grootste krant van Duitsland, maar ook Die Welt, Bild am Sonntag en Welt am Sonntag. Op deze manier heeft Kirch een extra vinger in de pap bij de beïnvloeding van het publiek en van bondskanselier Gerhard Schröder, die beweert maar één ding echt belangrijk te vinden: „Bild, BamS und Glotze" (Bild, Bild am Sonntag en de tv).

Omdat Kirch meer onderdelen van zijn concern naar de beurs wil brengen, is inmiddels bekend dat de Kirch Beteiligungs GmbH, die voor honderd procent in handen is van de Kirch Holding, een meerderheidsbelang bezit in het beursgenoteerde Constantin Film uit München. De participatiemaatschappij bezit diverse muziekrechtenbedrijven en BetaResearch, een onderneming die de exclusieve software voor de decoder ontwikkelde waarmee de ruim twee miljoen abonnees Kirchs betaal-tv-zender Premiere kunnen ontvangen.

Kirchmedewerkers produceren speelfilms, zoals over het ontstaan van Rome. Die kost honderd miljoen mark en moet in 2002 worden vertoond. En ook op internationaal gebied is Kirch actief. Hij sloot een strategische alliantie met Berlusconi's Mediaset, het grootste filmbedrijf in Italië. Doel is in heel Europa een netwerk van commerciële tv-stations op te bouwen. Kirch werkt nauw samen met de Spaanse Telecinco-Group, met diverse Amerikaanse tv-producenten en met de Hollywood-studio Regency Entertainment.

Om zijn belangen te verdedigen, onderhoudt Leo Kirch goede banden met de politiek, vooral met de christen-democratische CDU/CSU van oud-bondskanselier Helmut Kohl. Kirch geldt als een van de geheime donateurs van zijn huisvriend Kohl, al weigert de vroegere „kanselier van de eenheid" consequent diens naam te noemen tegenover de parlementaire enquêtecommissie van de Bondsdag die de zwartgeld-affaire van de CDU onderzoekt. Geheel legaal doneerde Leo Kirch in 1999 nog 38.000 mark aan de Beierse CSU, meldt de voorlichtingsdienst van de Bondsdag. Daarmee staat Kirch niet alleen. Ook andere bedrijven en families geven geld aan politieke partijen, zoals de Quandts, die grootaandeelhouder zijn van BMW.

Zijn handelwijze mag in overeenstemming zijn met die van de conservatieve Duitse elite, in wezen blijft hij een buitenstaander. Dat komt omdat zijn imago smoezelig is en Kirch als een soort anti-Bertelsmann ageert. Het veel grotere mediaconcern Bertelsmann (omzet in 1999: 25 miljard mark) heeft een goede naam. Daar trekt de protestant Reinhard Mohn op de achtergrond aan de touwtjes. Ooit werkte Kirch met Mohn samen. Voor de 79-jarige Mohn zijn betrouwbaarheid en sociale verantwoordelijkheid belangrijk. Kirch daarentegen heeft moeite met een begrip als integriteit. Vazallentrouw schijnt een eigenschap te zijn waarop hij medewerkers selecteert.

Onbekommerd geniet Kirch van het risico dat het vrije ondernemerschap met zich meebrengt. Telkens stelt de solitaire Draufgänger met zijn goklust ook zijn particuliere vermogen in de waagschaal. Terwijl het economische tijdschrift *Manager Magazin* Mohn zojuist met 16 miljard mark op de vierde plaats zette in de top-100 van rijkste Duitsers, levert Kirchs zeven miljard mark slechts een zesentwintigste positie op, ex aequo met de familie Brenninkmeyer van C&A.

Dat hij bij het zakendoen weleens de grenzen van de legaliteit overschreed, de belastingen ontdook en graag politici voor zijn karretje spande, wordt er niet bij gezegd. Voor Kirch is dit slechts een te verwaarlozen detail. Maar wie wil beweren dat hij met deze staat van dienst niet geknipt zou zijn voor de schimmige glitterwereld van de Formule I?

Vier doden bij ongeregeldheden in zuiden van Servië

Door onze correspondent

PRESEVO, 19 FEBR. Bij nieuwe ongeregelheden in het zuiden van Servië zijn drie Servische agenten en een Albanese rebellenleider gedood. In Kosovo hielden duizenden Kosovo-Serviërs dit weekeinde demonstraties tegen het geweld.

De drie Servische agenten kwamen gisteren om het leven toen hun auto op twee anti-tankmijnen reed. De mijnen waren geplaatst in de bufferzone; een vijf kilometer brede gedemilitariseerde strook in Servië langs de grens met Kosovo. Sinds een jaar houdt het Albanese rebellenleger UÇPMB zich op in deze strook. De rebellen, die vechten voor aansluiting van Zuid-Servië bij Kosovo, worden volgens internationale waarnemers gesteund door leden van het voormalige Kosovaarse bevrijdingsleger UÇK.

In de gedemilitariseerde zone zijn alleen licht-bewapende Servische agenten toegestaan. De Servische vice-premier Nebošja Čović noemde de aanslag een 'klassieke terroristische daad'.

Enkele uren na de aanslag schoten Servische agenten een leider van het Albanese guerrillaleger dood, aldus UÇPMB-commandant Jonuz Misliu. De man zou zijn getroffen in het dorp Lucane, dat is verdeeld tussen Joegoslavische strijdkrachten en Albanese rebellen. Twee rebellen raakten volgens Misliu gewond toen zij probeerden het lijk weg te slepen, op zo'n vijftig meter van een Servische politiepost.

In de Joegoslavische provincie Kosovo, sinds het einde van de NAVO-luchtoorlog onder bestuur van de Verenigde Naties, gingen duizenden Kosovo-Serviërs gisteren de straat op om te protesteren tegen het geweld in de provincie. Afgelopen vrijdag kwamen zeven Servische burgers om het leven bij een bomaanslag op een bus. Tientallen mensen raakten daarbij gewond. De bus werd bewaakt door Zweedse soldaten van de internationale vredesmacht KFOR.

De woede van de Kosovo-Serviërs richtte zich naderhand niet alleen op de Albanese bevolking van Kosovo, maar ook tegen de vredesmacht en het internationale bestuur. Zij zouden de Serviërs onvoldoende beschermen. Bij de demonstraties deden zich geen grote incidenten voor.

De Joegoslavische president Vojislav Koštunica heeft gisteren na crisisberaad verklaard 'maatregelen te nemen tegen het terrorisme' in het gebied. Hij ging niet in op de aard van die maatregelen.

Albanese rebellen heten nu extremisten

Volgens de één heet het gebied Zuid-Servië, volgens de ander Oost-Kosovo. Albanese rebellen voeren er ouderwets strijd tegen de Servische autoriteiten, maar volgens nieuwe regels.

Drie Servische agenten werden zaterdag gedood in de bufferzone met Kosovo. (Foto AP)

Door onze correspondent
YAËL VINCKX

BUJANOVAC, 19 FEBR. „Vroeger hadden we nooit problemen", zegt arts Sladan Dimitrijević. Zelfs nu is het ziekenhuis in Bujanovac een oase van tolerantie in een woestijn van etnische haat. Albanese en Servische artsen werken samen; Albanese en Servische patiënten zitten naast elkaar in de wachtkamer. „Daar is de situatie anders", zegt de dokter en wijst met zijn hand naar buiten. Tussen het ziekenhuis en het dorp staat het Joegoslavische leger opgesteld. Geen Serviër durft nog in het dorp te komen. En Albanezen blijven 's avonds ook liever binnen.

Amerikaanse diplomaten maken graag gekscherend de vergelijking: de omstreden 'bufferzone' op de grens van Kosovo en Servië is even groot als Central Park in New York. Maar het Servische Central Park heeft het inmiddels wel tot *issue* in de VN-Veiligheidsraad geschopt. Want het gebied is een tijdbom onder de verse vrede in Zuidoost-Europa.

De bufferzone is vijf kilometer breed en ligt langs de grens met Kosovo. Ze werd ingesteld door de NAVO, na het einde van de luchtoorlog om Kosovo, in de zomer van 1999. De zone is verboden terrein voor bewapende, Joegoslavische strijdkrachten en de Albanese rebellen. Maar Britse en Amerikaanse vredestroepen kijken vanuit Kosovo recht in een trainingskamp van de guerrillastrijders.

Die strijders, die meer rechten en aansluiting bij Kosovo eisen, zijn de schrik van de internationale gemeenschap. Ook de buurlanden zijn er niet gerust op. De Albanese minderheid in Macedonië bijvoorbeeld zou ook wel eens de wapens kunnen opnemen om voor aansluiting bij Kosovo te strijden.

In het ziekenhuis van Bujanovac zijn ze op de nieuwe oorlog voorbereid. Met hulp van het Internationale Rode Kruis hebben de artsen een eerste-hulpafdeling opgezet: tien matrassen op houten schragen, tien infuuszakken aan kapstokken. Het ziekenhuis dat jarenlang met plakband bij elkaar is gehouden, bevindt zich ineens in de frontlinie.

Over de precieze aanvang van het conflict verschillen de meningen. „In de jaren tachtig", zegt Abdel Selimi, de Albanese ex-burgemeester van het stadje Preševo nabij de Servisch-Kosovaarse grens. „Toen kregen de Serviërs de beste banen. Na het aantreden van Milošević werden alle Albanezen op straat gezet."

„In de zomer van 1999", zegt Borivoje Pešić, een Servische leraar geschiedenis. „Ik woon al twintig jaar in een gemengd flatgebouw, maar de sfeer is sinds het verlies van Kosovo veranderd. Mijn Albanese kennissen zitten tussen twee vuren: de Albanese extremisten die strijden voor aansluiting bij Kosovo en de Servische buren die daar tegen protesteren."

„Op 26 januari vorig jaar", zegt Blagoje Tabaš, de Servische voorzitter van de gemeenteraad van Bujanovac. Op die dag pleegden de leden van het nieuwe rebellenleger UÇPMB vanuit de heuvels hun eerste aanslag op Servische agenten.

De afkorting staat voor het Bevrijdingsleger van Preševo, Medvedja en Bujanovac. In Preševo zijn de Albanezen ver in de meerderheid, in Medvedja zijn de Serviërs sterker, in Bujanovac zijn beide groepen gelijk verdeeld. Het aantal leden van het UÇPMB wordt op duizend geschat. Ze beschouwen Zuid-Servië als Oost-Kosovo. „Maar ik noem dit de vallei van Preševo", zegt de Albanese oud-burgemeester ontwijkend. De huidige burgemeester, ook een Albanees, zegt ook niet aan de bestaande grenzen te willen tornen.

Het is een eeuwige strijd. „Wij kwamen in de negende eeuw naar

dit gebied. En ik leer dat aan de kinderen", zegt de Servische leraar geschiedenis. Maar even verderop, op de Albanese school, leren de kinderen dat hun voorouders zich in de vierde eeuw in de vallei vestigden. Honderden jaren later loopt dat meningsverschil nog altijd hoog op.

De situatie in de Preševo-vallei vertoont grote overeenkomsten met het Kosovo van voor de NAVO-oorlog. De Albanezen zijn woedend over de hun ontnomen rechten. De Serviërs pretenderen van niks te weten. „De Albanezen zijn zelf uit de fabrieken weggelopen", houdt voorzitter Tabaš van de gemeenteraad stug vol.

De spanningen zijn toegenomen met de komst van het UÇPMB. De toenmalige president Slobodan Milošević stuurde het Joegoslavische leger naar het gebied. Maar de nieuwe autoriteiten slaan een heel andere toon aan. Ze willen een dialoog en een 'vreedzame' oplossing en integratie van de Albanezen in het lokale bestuur en de politie. Het Westen steunt Belgrado. Wisten de Albanese rebellen in Kosovo in 1999 de NAVO voor het eerst in haar vijftigjarige bestaan tot militair ingrijpen te dwingen, nu (en hier) hebben ze geen enkele steun van het Westen. Hun voormalige bondgenoten zien Belgrado als vriend en noemen de Albanese strijders 'extremisten'. Voor grenswijzigingen voelt behalve het UÇPMB niemand.

„Het maakt ons niets uit", zegt een rebel in de vallei. „We stikken liever dan dat we moeten slikken." Hij doelt op het vredesplan van de Servische regering. Dat biedt een dialoog, meer rechten, meer banen voor de Albanezen en economische investeringen in het gebied. De guerrilla's moeten dan wel uit de bufferzone vertrekken. Maar die hebben het plan afgewezen.

Het leven is inmiddels drastisch veranderd. Restaurant Terminal was 24 uur open, maar gaat om zes uur dicht. Dan kunnen de diensters naar huis voor het schieten begint. Hotel Terminal liet de receptioniste om elf uur aflossen, maar zij installeert zich voor de nacht. Door het donker durft ze niet meer.

In de avonden worden de café's bevolkt door dienstplichtige soldaten in gevechtstenue. Ze zijn standby. Wordt er geschoten, dan moeten ze er op af – dronken en wel. Hun moeders hebben tevergeefs gedemonstreerd tegen de plaatsing van hun zonen in dit gebied.

Want favoriet is de Preševo-vallei nooit geweest – bij niemand. Het kleine ziekenhuis van Bujanovac verslijt tien artsen per jaar. De arts die hier komt werken krijgt 50 procent extra loon. Geïnvesteerd is er ook nauwelijks in de vallei. De belangrijkste verkeersader, uitvalsroute naar Macedonië en Griekenland, is een tweebaansweg vol kuilen en aangereden honden. De fabrieken voor de productie van mineraalwater, textiel en auto-onderdelen werken op halve kracht.

„Investeringen kunnen alle problemen oplossen", zegt de Serviër Tabaš in het gemeentehuis van Bujanovac. Maar dan moeten alle partijen eerst aan de onderhandelingstafel aanschuiven. Eenvoudig is dat niet. De Servische regering weigert bij de 'terroristen' van het UÇPMB aan te zitten, de Albanezen vinden dat de Serviërs nog voor het begin van de onderhandelingen „dictaten op tafel leggen".

Intussen groeit het ongeduld, zowel bij de Albanese opstandelingen als bij de Servische strijdkrachten. Oud-burgemeester Selimi is voor onderhandelingen, maar zou zijn zoon niet tegenhouden zich aan te sluiten bij het UÇPMB. „Daar zou ik zelfs trots op zijn."

Het personeel van Donald Duck

17-2-2001

Niet Amerika, maar concentratie van de media bedreigt het vrije denken. Slot van een reeks artikelen over commercie en cultuur.

door H.J.A. Hofland

Mens erger je niet is voor mischien wel miljoenen kinderen het spel waardoor ze voor het eerst het rauwe leven hebben geproefd. Als het je tegen zat, moest je huilen. Maar het viel mee, want daar was dan je moeder die je op schoot nam. Op de doos waarin het spel was opgeborgen stond het plaatje van een man met een gemarteld gezicht. Toen heeft Walt Disney de rechten gekocht. Er is een nieuwe doos. Donald Duck leunt over het bord, zijn tong hangt uit zijn snavel, hij kijkt scheel van ellende. De pionnen zijn vervangen door rechtop staande plaatjes van Duck, Goofy en Mickey Mouse. Graag had ik u de afbeeldingen laten zien, maar deze dagbladuitgever vreest een grote navordering wegens geschonden copyright. Wilt u zelf vergelijken, ga naar de speelgoedwinkel. Beide versies zijn te koop.

Voor deze revolutie heb ik twee theoriëen. De eerste: het is een uitstekend besluit van Disney om het plaatje op de doos te vernieuwen. Het is beschadigend voor de kinderen als ze zo vroeg al met een ouwe somberaar worden geconfronteerd. Er kan iets van blijven hangen en dan, jaren later, moeten ze worden opgevangen. Als ze Donald Duck zien, begrijpen ze dat het zo erg niet is, en dat [illegible] de *fun* gaat. Duck, Mickey vrije markt op de immateriële zaken, de kunst, de literatuur, de journalistiek, kranten, weekbladen, omroepen, nieuwsvoorziening, amusement, en tenslotte de moraal - alles wat met *cultuur* wordt samengevat.

Er ontwikkelt zich een vrije markt, schreef ik, 'zonder de boosaardige opzet van wie dan ook, een systeem van krachten dat het onafhankelijk denken kanaliseert binnen de grenzen van het commercieel gebonden opportunisme. De gelijkschakeling wordt er bevorderd; het scheppende vermogen miskend, verdrongen door *gimmicks* en tierlantijnen. (-) Er zijn geen wetten voor aangenomen, er is geen geheime politie aan te pas gekomen, de formele vrijheid van meningsuiting is er niet door beschadigd. Aanwijsbaar is alleen het resultaat van het naamloos collectief en zijn talrijke *fellow travellers*, zijn leugenachtige, cynische of domme hulpprofeten.'

Daarna schreef Rudy Kousbroek zijn artikel van bijval, voegde er Khomeiny en de Satan aan toe, en dat bleek de detonator te zijn. Eerlijk gezegd was ik verbaasd. Het leek me dat niet alleen Kousbroek, maar iedereen die zijn ogen en oren de kost geeft en nadenkt, het met me eens zou zijn, zelfs al zou hij alleen iets van de recente Nederlandse mediageschiedenis weten. Als er al een debat zou komen, had ik verondersteld, zou het daarover gaan: fusies, in- en verkoop van media, radeloosheid van de opiniepers, hype [illegible] verkoop van fre-

Robert Crumb, 'R.Crumb Himself'illustratie uit 'Crumb Comics'

de geschiedenis van het *fund raising* en het *soft money* in de Verenigde Staten leert. Mocht u het geluk hebben naar New York te gaan, verzuim niet de *New York Post* te lezen.

Dat Europa de Amerikanen volgt in de trend naar grotere economische concentraties, ook in de media, is geen wonder. Bertelsmann is een van de grootste *spelers*. Zelfhandhaving dwingt tot economische concentratie, dat is de wet van nu. Een andere vraag is het, of de betrokken media dan ook genoodzaakt zijn, zich naar de discipline van het *meer van universeel lekker* te voegen en hun huik te laten hangen naar de wind die de voorkeur van de eigenaar heeft.

Dat de wereld onophoudelijk verandert, dat de smaken, de bezigheden, werk, spel en ideaal van de generaties wisselen – het is onvermijdelijk en maar goed ook, want zo houden ze plezier in hun leven. Je moet er niet aan denken dat je je bestaan zou inrichten zoals je opa dat heeft gedaan. Maar dat is niet het onderwerp. Het gaat over de jaren van een misschien revolutionaire overgang waarin we nu leven, een overgang die radicaler en omvattender is dan de vorige, die van de jaren zestig. Het gaat om de vraag hoe we deze politieke en culturele omwenteling moeten waarderen, welke kant we kiezen.

Dat gebeurt in Amerika aanmerkelijk scherper, consequenter, moediger en vooral met meer kennis van zaken dan in Nederland. Hiernaast staat een lijstje boeken en essays met fundamentele kritiek op de pogingen van *Corporate America* tot verovering en exploitatie van de Amerikaanse cultuur (en een paar waarin iets anders wordt verdedigd – ter wille van de objectiviteit). Ik beschouw de auteurs niet als 'cultuurpessimisten' maar, integendeel als optimisten die zich inspannen ten behoeve van vrije, zelfstandig denkende, niet verdoofde mensen - die abstracte mensensoort waar we in theorie allemaal vóór zijn. In Nederland bestaat een

Waar is nog gevaar?

reld van het kind. Dankzij Disney kan het kind langer zijn onbedorvenheid bewaren.

De tweede theorie. Dit mannenhoofd wordt een markant beeld in het geheugen. Het heeft iets raadselachtigs, het kind denkt erover na. Jaren later brengt het de sfeer terug die je jeugd omgaf, het gezicht van je vader en moeder, hoongelach van een broertje, en wat er verder aanwezig was als je het spel speelde. De wereld van het kind is al overbevolkt met als idioten snaterende eenden, scheel kijkende leeuwen en zich als halve garen gedragende grote mensen in de televisiereclame. Het zou goed zijn zo'n plaatje ongeschonden te bewaren, voor later, als het veel meer waarde blijkt te hebben dan we nu, al spelend, kunnen vermoeden.

Later kom ik op Mouse (82) en Duck (78) terug. Maar nu eerst, zoals de commerciële omroepers zeggen. Vorig jaar heb ik op verzoek van de redactie in plaats van de wekelijkse column een serie langere stukken van actuele strekking geschreven. Het was me welkom. Ik wilde een poging wagen op papier te zetten wat me sinds het einde van de Koude Oorlog is overkomen, niet als particulier persoon maar als iemand die zich betrokken voelt bij de politiek, de literatuur, de beeldende kunst en zijn eigen land. Dat koos ik tot mijn onderwerp.

Er was ook een bijzonder aanknopingspunt. Veertig intellectuelen en schrijvers hadden een open brief gepubliceerd waarin ze hun verontwaardiging erover uitspraken dat alle onderzoek naar de schuld van Srebrenica op niets was uitgelopen. Die brief is een stuiptrekking van het 'engagement' waartoe hun voorgangers in de Koude Oorlog zich verplichtten. Je kon op je vingers natellen, dat dit initiatief zou eindigen in het glibberig conglomeraat van de anonieme en ongrijpbare deelverantwoordelijkheden waarin de politiek bij zulke gelegenheden verandert. En ijdelheid, hang naar zelfpubliciteit was er niet vreemd aan. Het was een exemplarisch geval om het verschil te illustreren tussen 'vroeger', de periode die een jaar of tien geleden is geëindigd, en nu.

Het schrijven van alles gaat altijd anders dan de schrijver denkt. Vooral ontstaat vertraging. Vijf afleveringen schreef ik in het buitenland, ver van het intellectuele Nederlandse discours. De laatste in New York terwijl door het Hooggerechtshof werd besloten dat George W. Bush de volgende Amerikaanse president zou worden, hoewel over zijn legitimiteit tot op de dag van vandaag gerede twijfel bestaat.

In mijn serie heb ik het volgende verdedigd. Ik ben van mening dat de westerse beschaving, na lange voorbereiding, geleidelijk, zonder revoluties, op grondslag van de overwinning in de Koude Oorlog bezig is, een nieuwe biotoop voor zichzelf te construeren. Dat is de revolutie die we nu meemaken. Deze constructie verloopt zonder utopie, zonder plan, langzamerhand zelfs zonder een scherp omschreven, door een grote meerderheid gedeelde moraal. De strekking van de revolutie is dat wij niet meer de redelijke partijen op de vrije markt zijn, maar dat de vrije markt bezig is ons te veroveren. Met vrije markt bedoel ik niet die van de vitaminen, rundvlees, vliegtuigtickets, aspirientjes, limonade. Het gaat over het effect van de quenties, populisme van een staatssecretaris. Vergissing. In het 'cultureel debat' dat zich de afgelopen maanden in deze krant heeft ontsponnen, heb ik gelezen dat ik een 'oude man' ben (acht keer), hardhorend, angstig en machteloos, een vrek, iemand die zich afsluit voor het nieuwe, zijn strippenkaart ondersteboven houdt, een somberaar, een mopperaar, een bejaarde cultuurpessimist die de ontwikkelingen in moderne tijd als degeneratie ziet en iemand die 'Amerika niet begrijpt'. In dit genre weet ik nog wel het een en ander. Op aanvraag verkrijgbaar.

Voorzover dit verhaal een verweer is, hang ik het op aan de bijdrage van Ian Buruma, omdat hij in de diepste ernst, met de grootste uitstalling van eruditie verreweg de domste bijdrage heeft geleverd. Al in de eerste alinea's wordt de musket twee keer afgeschoten. Hij schuift me een idee in de schoenen dat ik nooit heb verdedigd en bedeelt me met verdachte bondgenoten. In mijn 'cultuurpessimisme' ruikt hij 'een Duitse geur': Spengler. Hoe zou Toynbee ruiken? Hij vergelijkt me met Charles Maurras, berucht literair fascist en antisemiet in het interbellum. *Guilt by association* wordt deze techniek sinds Joseph McCarthy genoemd. Uit de rest van zijn hutspot van namen (ik doe een greep: Shakespeare, Marx, Jerry Springer, Rembrandt, Gore en Bush), rijst één groot idee op: dat ik me zou hebben laten leiden door een ouderwets, overgeleverd anti-amerikanisme. Weet u wel, zeggen Buruma c.s., dat juist de Amerikanen het Westen al ettelijke malen hebben gered? En u drinkt toch ook cola?

Dat is een belangwekkend bijverschijnsel van het debat, waarop ik hieronder terugkom. Door de nadruk daarop heeft het een andere wending genomen. Mijn punt van uitgang is *niet* 'de rol van Amerika', maar de groei van wereldmachten die 'content'- inhoud - fabriceren en mediaconcentraties vormen. Zij domineren de vrije markt van de cultuur. Het gaat niet over de commercie maar over de massale omvang. Het gaat over het bekende punt van omslag waarin kwantiteit in kwaliteit verkeert. De kritiek die ik op deze rol van de vrije markt heb geformuleerd, is niet 'anti-amerikaans' maar voor een groot deel van Amerikaanse oorsprong. Allerlei denkbeelden vinden we in de Amerikaanse literatuur, de politiek en de beeldende kunsten. En dit alles dateert niet van vandaag of gisteren.

Om eens met een vrolijk voorbeeld te beginnen, uit de tijd dat er nog geen televisie was. In zijn korte verhaal *The Man Who Shot Snapping Turtles* (1942) vertelt Edmund Wilson van iemand die zich van eendenliefhebber tot schilpadsoepfabrikant ontwikkelde. Het is een ironisch verhaal waarin men kan lezen hoe de markt een man ertoe kan brengen, zijn liefhebberij vaarwel te zeggen om zich voor geld te verhoeren. Of iets volstrekt anders: het essay van Norman Mailer, *The White Negro* (1958) waarin, afgezien van allerlei achterhaalde romantische rebellie een mooie definitie van de consument voorkomt, zijn voorliefde voor *deodorants, filter cigarettes and all the other attempts of the succker esprit to get something for no.* Vooruitziende blik in de *virtual reality*. Zijn de schilderijen van Edward Hopper en de installaties van Edward Kienholz niet kritisch? De strips van Robert Crumb? Iedere strip in iedere aflevering van de *Village Voice* en de *New York Press*, *Doonesbury* in de *Herald Tribune* bevat meer Amerikaanse zelfkritiek dan de verstokste Europese anti-amerikaan kan verzinnen. De ontwikkeling van de Amerikaanse cultuur valt niet te beschrijven zonder de voortdurend begeleidende stroom van zelfkritiek. Een niet gering deel van de Amerikaanse romanliteratuur bestaat uit zelfkritisch engagement. Dikwijls is zelfkritiek de bron van creativiteit.

De Amerikaanse cultuur heeft een andere kant. Dat is de imperialistische. Zeker vergeleken met de Nederlandse omgangsvormen zijn de Amerikaanse harder en directer, niet alleen onderling maar ook tegenover de rest van de wereld. En dan hebben de Amerikanen de sleutel gevonden tot het *geheim van universeel lekker*. Dat reikt, zoals iedereen weet, van Coca Cola, hamburgers tot Hollywood, de sitcoms en de reclame die de wereld laat weten dat dit alles universeel lekker is, op die manier dat een groot deel van de wereld daar ook van overtuigd raakt. De cola en de hamburgers zijn niet mijn onderwerp.

De ondergang van de Sovjet-Unie markeert voor de westerse cultuur de omslag. Eerst heeft hier een poosje het triomfantelijk gedaver van 'het gelijk van rechts' geklonken. Toen, halverwege de jaren negentig, is de continuïteit van meer dan een halve eeuw Koude Oorlog definitief geëindigd. Reaganomics en Thatcherisme, privatisering en deregulering bleken de grondslag te hebben gelegd voor een nieuwe periode van economische groei, zo rigoreus en omvattend dat een utopist die dat nog maar tien jaar tevoren had voorspeld, voor gek was versleten. Tegelijkertijd nam de noodzaak tot politieke organisatie af. Mondialisering van de economie wordt een zelfstandige kracht, internet grijpt in, de depolitisering is onstuitbaar, nationale staten gaan op in grotere eenheden, de macht van de staat zelf brokkelt af, weinig staat nog de privatisering op alle fronten in de weg.

De toenemende felheid van de concurrentie op de vrije markt dwingt, zoals de praktijk onophoudelijk bewijst, tot steeds groter concentraties, op ieder gebied. Zo zijn, als producenten van de immateriële producten, de mediaconcentraties ontstaan, het kranten- en televisierijk van NewsCorp, de film- en evenementenindustrie van Disney, het nieuwe en oude mediaconcern van AOL-Time Warner. Dat zijn wereldmogendheden op zichzelf die zich toeleggen op vergroting van het rendement door het produceren, op alle gebieden, van het meer van lekker. Daarbij ontwikkelen ze een enorme inventiviteit. Alle gebieden van de geschiedenis, de beschaving, de godsdienst, het nieuws, de wetenschap, de menselijke verhoudingen kunnen tot lekker worden teruggebracht. Daarvan zijn honderden voorbeelden te geven. Bovendien gebruiken ze hun enorme, ongecontroleerde macht ook om politieke invloed uit te oefenen op de manier die de raden van bestuur of de voorzitter past, zoals

Mij heeft in de reacties van mijn geachte opponenten vooral hun lichtgeraaktheid getroffen. Een *fine fleur* van de nationale intelligentsia die ik de afgelopen maanden in de 'polemiek' op deze pagina's heb ontmoet, sist, scheldt, schampert en schuimbekt over een 'anti-amerikanisme' waarvan Kousbroek noch ik vertegenwoordigers zijn, en verdedigt, impliciet of expliciet, de vijand van Amerikaanse intellectuelen: de *corporate media* en hun macht in de cultuur. Ze laten hun bondgenoten in de steek. Ze collaboreren met de tegenstander, niet tersluiks met een speldje aan de achterkant van hun revers, maar blakend van trots. Ze demonstreren wat Nietzsche als het authentieke kenmerk van de knecht beschouwt: hij doet meer dan wat er van hem gevraagd wordt, met hijgende serviliteit en een gedienstige buiging toe.

In het leveren van *content* die de massamedia van de nieuwe orde past, lopen de Hollanders voorop. De intelligentsia, om het zo maar te noemen, denkt dat ze daar meedoet, en ook een vlag mag dragen. In werkelijkheid loopt dit personeel van Donald Duck achteruit, achteraan. Dit is de voornaamste conclusie die ik uit dit 'cultuurdebat' heb getrokken.

Dit is de laatste aflevering van een reeks artikelen in het CS over commercie en cultuur, verschenen onder de noemer 'Waar is er nog gevaar?' (vanaf 29/12 'Waar is nog gevaar?'). Twee maal werd een selectie van de vele ingezonden brieven geplaatst, op 1/12/2000 en 2/2/2001.

Eerder verschenen de volgende artikelen:

H.J.A. Hofland
- Dat was echt een mooie tijd, 22/9
- Zoveel mogelijk lucht in niets, 29/9
- Het heden is tevreden, 6/10
- Nee! Niet weer een draaiorgel, 13/10
- Verzet is door werving vervangen, 20/10
- Vermaak als levensdoel, 27/10

Rudy Kousbroek
- De Grote Satan, 17/11

Arnon Grunberg
- We hebben niet geluisterd, 24/11

Ian Buruma
- Leve de zakenman, 1/12

Rudy Kousbroek
- Het nieuwe obscurantisme, 8/12

Leon de Winter
- Het dorpsplein is voor iedereen, 15/12

Theo van Gogh
- Zelfs de paus hurkt niet zo diep, 22/12

Rudy Kousbroek
- De geprivatiseerde mens, 29/12

Comel Bierens
- Met dank aan de geldwolven, 12/1

Louise O. Fresco
- De markt bestaat niet, 26/1

Om zelf verder te lezen.

1. John Kenneth Galbraith, *The Concept of Countervailing Power* (1951) en *The Affluent Society* (1958). Twee klassieken, tientallen malen herdrukt, ook in Nederlandse vertaling.

2. Robert Kuttner, *Everything for Sale, the Virtues and Limiys of Markets*, New York 1997. 'A society that was a grand auction block would not be a political democracy worth having. And it would be far less attractive economically than its enthusiasts imagine. We must beware of this utopia, as we have been properly wary of others. Everything must not be for sale.' Zo besluit deze omvangrijke (350 pagina's) en evenwichtige verhandeling.

3. Daniel Yergin and Joseph Stanislaw, *The Commanding Heights, The Battle Between Government and the Market Place that is remaking The Modern World*, New York, 1998. 'For many countries, participation in the global economy is very much a mixed blessing. It promotes economic growth and brings new technologies and new opportunities. But it also challenges the values and identities of national and regional cultures.' Wie zal het voor het zeggen krijgen? Doorwrochte poging tot antwoord op eenvoudige vraag.

4. Charles Lewis and the Center for Public Integrity, *The Buying of the President*, New York, 1996. Cijfers over de kosten van de Amerikaanse presidentsverkiezingen in 1995. Kevin Phillips schrijft in zijn voorwoord: 'They are an essential context for understanding the processes and corruptions described in this book. (-) Read about it and get angry.'

5. Jean-Marie Guéhenno, *Het einde van de democratie*, Tielt, 1994. 'In deze tijd is de transactie verheven tot de enige waarheid en is elk kredietwaardig verzoek legitiem. Is het dan nog mogelijk, van het Gouden Kalf niet onze oppergod te maken.' Snijdend essay van de Franse diplomaat. Menige passage is met de jaren beter geworden.

6. Daniel J. Boorstin, *The Image, a Guide tot Pseudo-Events in America*, New York 1961. 'The celebrity is a person who is known fot his well-knowness. His qualities - or rather his lack of qualities - illustrate our peculiar problem. He is neither good nor bad, great nor petty. He is the human speudo-event.' Dit boek is op zijn gebied even klassiek als die van Galbraith dat zijn.

7. Neal Gabler, *Life: the Movie. How Entertainment Conquered Reality*, New York 1998. 'The deliberate application of the techniques of theater tot politics, religion, education, literature, commerce, warfare, crime, everything, has converted them into brachnes of show business, where the overriding objective is getting and satisfying an audience. Acting like a cultural Ebola virus, entertainment has even invaded organisms no one would ever have imagined could provide amusement.'

8. Robert W. McChesney, *Rich Media Poor Democracy, Communication Politics in Dubious Times*, Chicago, 1999. 'In the United States, and to varying degrees worldwide, the media have become a significant anti-democratic force. The wealthier and more powerful the corporate media giants have become, the poorer the prospects for participatory democracy.'

9. Thomas L. Friedman, *The Lexus and the Olive Tree, Understanding Globalisation*, New York, 1999. 'On top of it all, globalisation has a distinctly American face. It wears Micke Mouse ears, it eats Big Macs, it drinks Coke or Pepsi and it does its computing on an IBM or Apple laptop. (-) In most societies people cannot distinguish any more between American power, American exports, American cultural assaults, American cultural exports and plain vanilla globalization. The are now all wrapped into one.' Het boek van Friedman is één lange (380 pagina's) klaroenstoot voor de nieuwe wereld van de totale mondialisering.

10. Tyler Cowen, *In Praise of Commercial Culture*, New York 1999. 'Does a market economy encourage or decourage music, literature, and the visual arts? Do economic forces of supply and demand help or harm the pursuit of creativity?' vraagt deze zeer belezen hoogleraar in de economie. Ja en nee, met de nadruk op een luid en duidelijk ja! Mozart, Haydn, de Stones en de Sex Pistols komen aan de orde. En veel literatuur. Cowen zoekt de zonzijde en heeft die in dit boek ook gevonden.

Slapende rechter velt correct vonnis

2001

Door een onzer redacteuren

21 FEBR. Meestal vijf tot tien seconden. Soms oplopend tot dertig seconden. En „slechts één keer leek de rechter gedurende dertig minuten in slaap te zijn gevallen."

Dergelijk gedrag is „onacceptabel" oordeelde de Kamer van Beroep van het Joegoslavië-tribunaal gisteren in het hoger begroep in de Celebici-zaak. Als een rechter een probleem heeft dat hem ervan weerhoudt „volledige aandacht" te schenken aan een rechtszaak, „dan is het de plicht van die rechter medische hulp te zoeken en, als dat niet helpt, zich uit de zaak terug te trekken", aldus de Kamer van Beroep.

De voorzittend rechter, de Nigeriaan Karibi-Whyte, zat tijdens het Celebici-proces regelmatig te knikkebollen. De drie veroordeelde verdachten eisten daarom een nieuw proces. De vijf rechters van de Kamer van Beroep constateren aan de hand van video-opnames dat Karibi-Whyte af en toe slaapt, tochzijzen zij de eis af.

Ten eerste had de verdediging het probleem tijdens het proces moeten aankaarten, en niet pas in hoger beroep. „Zodra de rechter is gewekt, kunnen getuigen desnoods relevante uitspraken herhalen die de slapende rechter heeft gemist", aldus de Kamer. Ten tweede is het enkele feit dat een rechter heeft geslapen, onvoldoende om een veroordeling nietig te verklaren. De verdediging moet aantonen dat de verdachten zijn benadeeld door deze „justitiële onoplettendheid". Dat hebben de advocaten volgens de Kamer van Beroep niet bewezen. Het college verwijst naar jurisprudentie uit de VS, Duitsland, Groot Brittannië en Canada. „In Nederland bestaat daar geen jurisprudentie over", zegt de Leidse hoogleraar strafrecht T. de Roos. „We kennen geen lange rechtszaken. Het is dus ook geen grote opgaaf om wakker te blijven".

Schuld Bosnische moslims bevestigd

Door een onzer redacteuren

DEN HAAG, 21 FEBR. Het Joegoslavië-tribunaal heeft gisteren voor het eerst Bosnische moslims in hoger beroep schuldig bevonden aan oorlogsmisdaden tegen Serviërs.

De Kamer van Beroep vernietigde onderdelen van het vonnis dat tribunaal-rechters eerder hadden uitgesproken in het zogenoemde Celebici-proces, en bepaalde dat nieuwe rechters een nieuwe straf moeten opleggen aan de drie veroordeelden.

In 1998 kregen de Bosnische moslims Hazim Delic en Esad Landzo en de Bosnische Kroaat Zdravko Mucic straffen opgelegd van respectievelijk 20, 15 en 7 jaar. De vrijspraak voor de Bosnische moslim Zejnil Delalic is bevestigd door de Kamer van Beroep.

De Kamer stelde vast dat voorzittende rechter Karibi-Whyte uit Nigeria geregeld tijdens het proces in slaap was gevallen, maar de verdediging had onvoldoende aangetoond dat zij hierdoor nadeel heeft ondervonden.

Celebici was een kamp vlakbij de Centraalbosnische plaats Konjic, waar in 1992 meer dan vijfhonderd Serviërs uit dorpen in de buurt werden vastgezet. Getuigen beschreven tijdens de rechtszaak, die duurde van maart 1997 tot november 1998, hoe Serviërs werden gemarteld, verkracht, in brand gestoken, en met honkbalknuppels doodgeslagen.

De moslim Delalic (52) werd als lokale militaire commandant aangeklaagd wegens de algehele verantwoordelijkheid voor de gruwelijkheden in het kamp. De Kroaat Mucic (46) was commandant van het kamp, Delic (36) was zijn plaatsvervanger en de dienstplichtig soldaat Landzo (27) was bewaker.

Begin 1993 werd op initiatief van de VN-veiligheidsraad het Joegoslavië-tribunaal opgericht, voor de berechting van oorlogsmisdadigers vanaf 1991 in het vroegere Joegoslavië.

Het Celebici-proces was politiek beladen omdat het de eerste rechtszaak betrof waarbij Serviërs het slachtoffer waren. Daarnaast werd voor het eerst sinds de processen van Neurenberg en Tokio – waarbij oorlogsmisdadigers werden berecht door een internationaal strafhof – iemand veroordeeld vanwege zijn positie in de bevelstructuur, en niet omdat hij zélf misdaden had gepleegd. Tot slot werd verkrachting voor het eerst als oorlogsmisdaad erkend. Morgen doet het tribunaal uitspraak in de zogenoemde Foca-verkrachtingszaak, waarbij drie Bosnische-Serviërs terecht staan. Tegen hen zijn straffen geëist van 15 tot 35 jaar.

• UITSPRAAK: www.un.org/icty/schedule/week-e.htm

VRIJDAG 23 FEBRUARI 2001

Voor verkrachting en slavernij

Tribunaal deelt hoge straffen uit

2001

Door een onzer redacteuren

DEN HAAG, 23 FEBR. Drie Bosnische Serviërs zijn gisteren door het Joegoslavië-tribunaal in Den Haag tot gevangenisstraffen van 12 tot 28 jaar veroordeeld voor verkrachting, marteling en seksuele slavernij van moslimvrouwen tijdens de oorlog in Bosnië begin jaren negentig. Het is voor het eerst dat een internationaal hof massale verkrachting en seksuele slavernij berecht als oorlogsmisdaad.

Op initiatief van de VN-Veiligheidsraad werd begin 1993 het Joegoslavië-tribunaal opgericht voor berechting van oorlogsmisdaden in het vroegere Joegoslavië. In maart vorig jaar begon voor het tribunaal het proces tegen de Bosnische Serviërs Dragoljub Kunarac, Radomir Kovac en Zoran Vukovic, die verkrachtingskampen in de plaats Foca, zuidoost Bosnië, hebben georganiseerd.

Volgens de Zambiaanse rechter Florence Mumba werden „de vrouwen beroofd van elke menselijke waardigheid" en „behandeld als vee". Er was sprake van seksuele slavernij omdat de vrouwen door de Bosnische Serviërs werden verkocht.

De rechter legde de hoogste straf, 28 jaar, op aan Kunarac (40) op grond van zijn zogenoemde commandoverantwoordelijkheid. Hij gaf leiding aan de paramilitaire eenheid en had zijn positie moeten gebruiken om de misdaden van zijn ondergeschikten een halt toe te roepen. Hij deed echter het tegenovergestelde: hij organiseerde en nam zelf deel aan de verkrachtingen. Kunarac, zo stelde de rechter, „gebruikte en verwoestte Moslimvrouwen vanwege hun etnische afkomst".

Kovac (39) kreeg 20 jaar omdat hij de vrouwen en meisjes niet alleen verkrachtte, maar ze ook gebruikte als huisslaaf en uiteindelijk verkocht. De wijze waarop hij een twaalfjarig meisje misbruikt heeft, vormde voor het hof het bewijs van zijn „verdorven karakter".

Vukovic (36) kreeg 12 jaar voor verkrachting en marteling van een meisje van vijftien jaar oud; het meisje was even oud als zijn eigen dochter. Het „volledig ontbreken van wroeging" liet het hof zwaar meewegen in het vonnis.

Carla del Ponte, de openbare aanklaagster van het tribunaal, probeerde tijdens het proces aan te tonen dat de systematische en geplande verkrachtingscampagne in Foca deel uitmaakte van de Servische oorlogsstrategie. Volgens rechter Mumba kon niet bewezen worden dat „het een van boven opgelegde" campagne was. De drie veroordeelden zijn geen architecten van de etnische zuivering. Maar „het hof accepteert een lage rang of een ondergeschikte functie niet als uitvlucht voor de begane misdaden". Als doel van de systematische verkrachting zag rechter Mumba het zaaien van angst en terreur onder de bevolking om de moslims uit Foca te verdrijven. Mumba: „Dat is hen gelukt."

De uitspraak is in zijn geheel na te lezen op de website van het Joegoslavië-tribunaal: http://www.un.org/icty/. Ook staat er een chronologisch overzicht van het proces, inclusief alle getuigenverklaringen. Alle andere zaken voor het hof, 22 in totaal, worden eveneens bijgehouden.

Spanning in Kosovo stijgt na bomaanslag

17-2

Van onze redactie buitenland

PRISTINA – Een bomaanslag op een bus in Kosovo heeft minstens zeven Serviërs het leven gekost. Er vielen ruim 40 gewonden, van wie er tien zwaargewond zijn. De aanslag voert de spanning in Kosovo en het zuiden van Servië verder op.

Volgens de internationale vredesmacht Kfor, die het konvooi van in totaal zeven bussen begeleidde, werd de bom van afstand tot ontploffing gebracht toen de eerste bus langskwam bij de stad Podujevo. De passagiers waren op weg vanuit Nis in Servië naar enkele dorpen net buiten Pristina, de hoofdstad van Kosovo. Berichten over een tweede bomaanslag, bij Strpce in het zuiden, bleken later onjuist. Dinsdag was daar al wel een Servische bus onder vuur genomen, waarbij een man en twee kinderen werden vermoord.

Kfor en de Navo – de belangrijkste troepenleverancier van de vredesmacht – bestempelden het geweld als 'weerzinwekkend'. In de Joegoslavische hoofdstad Belgrado nam het parlement een minuut stilte in acht en schorste de vergadering to
gens parlemen
novic is de aans
extremistische
een van etnisch
verd Kosovo def
scheiden van Joe
Juist deze week
een plan voorgele
en de Organisatie
en Samenwerkin
(OVSE) om het ge
den van Servië te
gebied willen Alba
strijders bij Kosovo
organisaties hebber
ren de Europese U
stel verwelkomd. H
der meer terugtrek
guerrillastrijders, d
vierkante kilometer
hebben – het Joegosl
mag in die bufferz
een akkoord met de
komen. Volgens het p
daarnaast verkozen A
tegenwoordigers Zuid
politieke rol krijgen i
De guerrillastrijders
falikant tegen ieder
stapelen actie op actie
haalden ze bij Cerevajk
vische burgers uit een b
men ze mee naar onbel
stemming. Vanwege het
dende geweld overweegt
de afspraken met het Jo
sche leger te herzien, en
de te maken aan de buff

Vredesmacht in Kosovo machteloos tegen terroristen

Bommen in vuilnisbakken, granaten in cafe's – wat kan de internationale vredesmacht in Kosovo doen? Nog eens waarschuwen voor de laatste keer.

2001

Door onze correspondent

YAEL VINCKX

SKOPJE, 17 FEBR. Ze kwamen om de Albanezen te beschermen tegen de Serviërs. Maar hun opdracht veranderde al snel. De NAVO-geleide vredestroepen werden gedwongen hun voormalige vijanden uit de luchtoorlog om Kosovo te beschermen, tegen wraakacties de Albanezen. Een moeilijke opdracht, zo blijkt.

Gisteren was weer zo'n dag. De internationale vredesmacht in Kosovo, KFOR, moest toekijken bij een bloedige aanslag op een bus. Weer – want het was niet de eerste keer dat een aanval op een Servisch burgerkonvooi werd uitgevoerd. Een jaar geleden bijvoorbeeld, lanceerde een Albanees vanaf zijn schouder een raket op een door KFOR bewaakte bus. De raket ging dwars door de bus en doodde een bejaard echtpaar.

Gisteren hadden Zweedse soldaten de weg voor het konvooi gecontroleerd en hadden ze twee verdachte Albanezen aangehouden – maar de bom hadden ze over het hoofd gezien. Hij werd op afstand tot ontploffing gebracht.

Dergelijke aanslagen brengen KFOR tot wanhoop. Bommen in vuilnisbakken, granaten in cafe's, automobilisten die inrijden op Servische kinderen, de soldaten zijn er niet op voorbereid. Ze zijn getraind voor een oorlog. Maar dit zijn terroristische acties.

De secretaris-generaal van de NAVO, George Robertson, zei het gisteren zelf: „We hebben geen luchtoorlog gevoerd om te zien hoe de etnische zuivering van de ene groep wordt vervangen door etnische aanvallen en intimidatie door de andere groep." De Russische regering, erkend vriend van de Serviers, zei het ronder: „De provincie wordt etnisch gezuiverd."

Honderdduizenden Serviers hebben inmiddels de officieel nog altijd Joegoslavische provincie onder druk van de Albanese extremisten verlaten. De zuivering vindt vaak plaats recht onder de neuzen van KFOR en het VN-bestuur. De daders zijn meestal individuen, maar de internationale gemeenschap vermoedt de hand van het voormalige Kosovo Bevrijdingsleger (UÇK) in het geweld.

De voormalige guerrilla's strijden voor een onafhankelijk Kosovo. De politieke arm van hun leger moest echter bij de lokale verkiezingen afgelopen najaar de overwinning laten aan de gematigde leider Ibrahim Rugova. Dat zette kwaad bloed onder de extremisten. De Serviërs die achterblijven, hokken samen in enclaves. Willen ze boodschappen doen buiten hun enclave, dan moet de soldaten van KFOR mee. Intussen durven steeds minder Serviërs hun getto uit te komen. Soms is de zuivering brutaal, zoals gisteren in Podujevo en Strpce. Soms vindt zij bijna onmerkbaar plaats, zoals in Kosovo Polje, waar Serviers worden gedwongen hun huizen ver onder de marktwaarde te verkopen.

NIEUWSANALYSE

Bomaanslag Kosovo

De internationale gemeenschap heeft furieus gereageerd op de recente aanslagen. Maar ze staat tegelijk met lege handen. Secretaris-generaal Robertson heeft laten doorschemeren de hulp aan Kosovo stop te zetten. „De steun van de internationale gemeenschap moet niet voor lief worden genomen", dreigde hij de Albanese bevolking van Kosovo gisteren.

Het is een loos dreigement. Wat kan het Westen ondernemen? Het heeft zichzelf in dit wespennest gestoken – en is vervolgens overrompeld door de geweldadige gebeurtenissen. De internationale gemeenschap is niet bij machte het geweld te doen stoppen. Maar ze kan evenmin haar spullen pakken: vertrek zou een nieuwe oorlog inluiden in Zuid-Oost Europa.

De EU-commissaris voor buitenlands beleid, Chris Patten, ziet een relatie tussen het nieuwe, democratische bewind in Belgrado en de toenemende aanslagen in Kosovo. „Dit is een wrede poging om de vooruitgang te dwarsbomen", reageerde hij gisteren. Hij doelde daarbij niet alleen op Kosovo, maar ook op Zuid-Servie. Daar strijdt een Albanees rebellenleger met hulp van voormalige UÇK'ers voor inlijving van het gebied bij Kosovo. En ook daar is het aantal aanslagen op Serviërs, voornamelijk agenten, de afgelopen weken opgevoerd.

De secretaris-generaal van de NAVO onderstreepte gisteren: „Kosovo verliest de sympathie van de wereld tenzij het etnische geweld stopt." George Robertson heeft de Albanese extremisten gewaarschuwd – opnieuw voor de laatste keer.

Cocaïne uit maag onbekende man

Register voor gevaarlijke stoffen

Door een onzer redacteuren

DEN HAAG, 24 FEBR. Er komt een centraal register van plaatsen en situaties die risicovol zijn, zoals de opslag en productie van gevaarlijke stoffen. Dat heeft het kabinet gisteren besloten. Het register moet de burger beter informeren over risico's in zijn omgeving. Het gaat bijvoorbeeld ook om transporten van gevaarlijke stoffen.

land niet meer automatisch een bijdrage verblijfsvergunning, omdat de veiligheid in het land "over het algemeen goed" is volgens een ambtsbericht van het ministerie van Buitenlandse Zaken. De afgelopen twee jaar kwamen een kleine 800 asielzoekers uit Rwanda naar Nederland. (ANP)

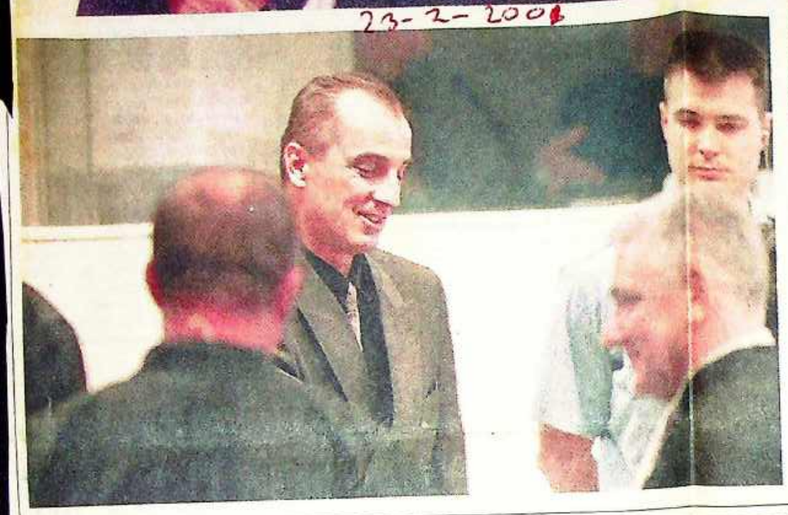

DEN HAAG – Het Joegoslavië-tribunaal in Den Haag heeft gisteren drie Bosnische Serviërs veroordeeld wegens grootscheepse verkrachting, marteling en seksuele slavernij tijdens de oorlog in Bosnië. Het is de eerste keer dat een internationaal gerechtshof systematische verkrachting berecht als oorlogsmisdaad. Voormalig commandant Dragoljub Kunarac (linksboven) kreeg 28 jaar. Hij droeg de meeste verantwoordelijkheid voor het kamp in Foča, waar tientallen moslimvrouwen en -meisjes volgens de rechter „als vee" werden behandeld. Radomir Kovac (linksonder) werd veroordeeld tot 20 jaar voor onder meer het misbruiken en doorverkopen van een twaalfjarig meisje. Zoran Vuković (boven) kreeg 12 jaar cel, voor het verkrachten en martelen van een vijftienjarige. De rechter liet zwaar meewegen dat de drie nauwelijks berouw hebben getoond. (Foto's AP) *Pagina 5: Vonnis*

Ex-premier in Bosnië ontslagen

SARAJEVO, 24 FEBR. De international bestuurder van Bosnië, Wolfgang Petritsch, heeft gisteren de vroegere premier van de moslim-Kroatische federatie in Bosnië, Edhem Bicakcic, ontslagen als directeur van het staatsenergiebedrijf. Hij mag nooit meer een publieke functie bekleden omdat hij corrupt is, zo heeft Bosnië-gezant Petritsch bepaald.

Volgens Petritsch, die krachtens het Dayton-akkoord namens de internationale gemeenschap het bestuur uitoefent over Bosnië, heeft Bicakcic ten tijde van zijn premierschap misbruik gemaakt van zijn functie door via allerlei sluipwegen overheidsgeld weg te sluizen naar de kas van zijn nationalistische Partij van Democratische Actie (SDA).

Bicakcic trad vorig jaar af als premier nadat de SDA bij de verkiezingen in november een nederlaag leed tegen de hervormingsgezinde en multiculturele Sociaal-Democratische Partij (SDP). Hij trad vervolgens toe tot de top van het energiebedrijf Elektroprivreda. Volgens de Britse zender BBC, die documenten over de fraudezaak heeft ingezien, heeft Bicakcic ten minste dertien miljoen dollar verduisterd. Petritsch zei gisteravond op de BBC dat hij niet anders kon doen dan strafmaatregelen te nemen tegen Bicakcic. Uit onderzoek is „een duidelijk patroon van misbruik" naar voren gekomen in de periode dat Bicakcic nog premier was van de moslim-Kroatische federatie, zei Petritsch. (BBC, Reuters)

Etnische Albanezen staan er alleen voor

De val van Milošević blijkt rampzalig uit te pakken voor de etnische Albanezen, want daardoor kon het Westen de betrekkingen met Belgrado normaliseren en lijkt de terugkeer van Kosovo onder Joegoslavisch bewind opeens mogelijk. De etnische Albanezen betalen de prijs. Zij worden door iedereen in de steek gelaten, meent **Jonathan Eyal.**

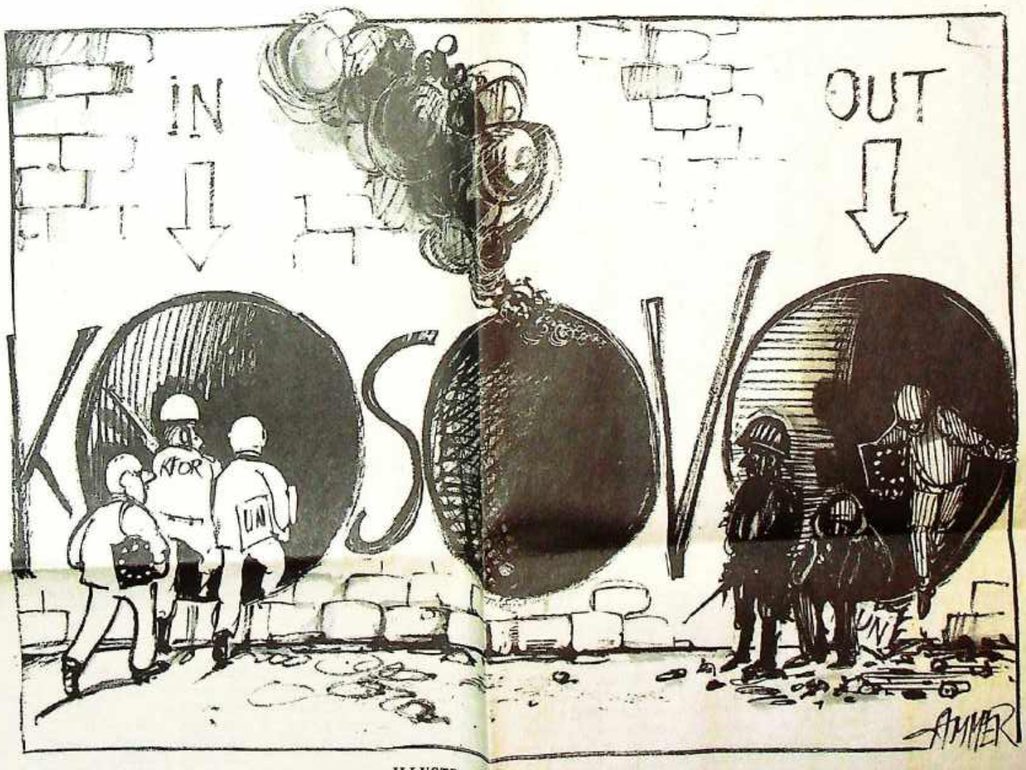

ILLUSTRATIE WOLFGANG AMMER

Etnische Albanezen uit Kosovo en Joegoslaven zullen elkaar deze week in Londen ontmoeten, in een poging het toenemende geweld op de Balkan in te dammen. De NAVO, de Europese Unie en afzonderlijke Westerse regeringen zullen alle mogelijke druk uitoefenen om een dialoog tussen de Albanezen en de Joegoslavische autoriteiten op gang te brengen. Maar de kansen op een regeling zijn klein, want geen Westerse regering is bereid de Albanese wensen in te willigen en voor de Albanezen is het aanbod van het Westen en Joegoslavië niet meer voldoende.

De laatste paar weken waren op de Balkan de bloedigste sinds het einde van de oorlog in Kosovo, in juni 1999. Vrijwel dagelijks vinden in het dal van Presevo in Servië gevechten plaats met Albanese guerrillastrijders. Intussen zijn eind vorige week in Kosovo etnische Serviërs afgeslacht bij een terreuraanval die vrijwel zeker door Albanezen is gepleegd. Er is geen nieuwe oorlog ophanden. Maar het heeft er alle schijn van dat het nieuwe patroon in het zuidelijk deel van de Balkan een 'koude vrede' is, nu en dan onderbroken door bloedvergieten.

Theoretisch houdt het geweld in Kosovo en Servië geen verband met elkaar. Het dal van Presevo is een erkend deel van Joegoslavië, ook al heeft het etnische problemen; Kosovo staat daarentegen onder internationaal bestuur, waarbij NAVO-troepen voor veiligheid zorgen. Maar in de praktijk komen die twee incidenten voort uit hetzelfde gevoel van teleurstelling onder de etnische Albanezen over hun onduidelijke wettelijke status, gekoppeld aan hun groeiende angst dat het Westen op het punt staat om voor de derde keer binnen een eeuw de belangen van de Albanezen op te offeren teneinde de Serviërs te vriend te houden.

Het militaire NAVO-optreden in Kosovo is altijd tegenstrijdig geweest. Het bondgenootschap heeft herhaaldelijk beweerd dat het niet uit naam van de Albanezen streed, ook al waren de Albanezen de enigen die van de operatie in 1999 hebben geprofiteerd. De NAVO heeft luidkeels de Albanese terreur veroordeeld, maar toch alleen Joegoslavische militaire doelen weten te bombarderen. De oorlog was ook bedoeld om het multi-etnische

> In het zuiden van de Balkan heerst een 'koude vrede'

karakter van Kosovo te beschermen, maar uiteindelijk heeft de NAVO niet de uittocht van honderdduizenden etnische Serviërs en Roma (zigeuners) uit de provincie kunnen voorkomen. Tenslotte bleef het bondgenootschap vasthouden aan de Joegoslavische soevereiniteit over Kosovo, ook al heeft geen Westerse leider ooit aangegeven hoe de provincie ooit weer onder bewind van Belgrado moest worden gebracht als de bevolking daar in meerderheid tegen was.

Deze tegenstrijdigheden waren aanvankelijk geen reden tot zorg voor de Albanezen. Ze meenden – terecht – dat de NAVO hun intimidatie van de etnische Serviërs in de provincie niet zou kunnen tegenhouden en dat Kosovo vroeg of laat een zuiver Albanees gebied zou zijn, ondanks de Westerse liefde voor 'multi-etniciteit'. Evenmin verontrustte het de Albanezen dat Kosovo zijn onafhankelijkheid werd ontzegd, want ze wisten dat dit een zuivere formaliteit was: feitelijk werd de provincie van Joegoslavië losgescheurd en dat zou waarschijnlijk wel zo blijven.

Maar de etnische Albanezen hielden geen rekening met twee verrassingen: een politieke verandering in Belgrado, hun grootste vijand, en ook nog één in Washington, tot dusver hun voornaamste bondgenoot. De val van het bewind van Slobodan Milošević in Joegoslavië mag dan in de rest van Europa zijn beschouwd als een overwinning voor de democratie en een rechtvaardiging van de NAVO-strategie, voor de Albanezen was het een ramp, want daardoor kon het Westen de betrekkingen met Belgrado normaliseren. De terugkeer van Kosovo onder Joegoslavisch bewind – nog onlangs niet meer dan een theoretische kwestie – lijkt opeens alleszins mogelijk. En de verkiezing van een nieuwe Amerikaanse regering die ogenschijnlijk voor de terugtrekking van de VS-troepen uit Kosovo is, heeft het onbehaaglijke gevoel van de Albanezen alleen maar versterkt.

Zoals vaak op de Balkan is de beeldvorming belangrijker dan de werkelijkheid. Hoeveel haast het Westen ook heeft om de betrekkingen met Joegoslavië te herstellen, het blijft een vergezocht idee dat Kosovo onder dwang weer onder Joegoslavische heerschappij zal worden gebracht. En uitspraken van naaste adviseurs van president Bush als zou de terugtrekking van VS-troepen uit de provincie aanstaande zijn, moeten ook niet al te ernstig worden genomen.

Maar de Albanezen zagen plotseling hun ergste nachtmerrie op zich afkomen: het gevaar dat ze juist op het moment dat de verwezenlijking van hun bevrijdingsdroom zo dichtbij leek, in de steek gelaten zouden worden. Dat is de politieke achtergrond van de huidige golf van geweld. De etnische Albanezen in het dal van Presevo

> De NAVO bevindt zich in een hopeloze situatie

weten heel goed dat geen regering hun eis tot afscheiding van Joegoslavië zal steunen; ze worden aangemoedigd om te vechten en zo de NAVO onder druk te zetten om zich met het vraagstuk van de definitieve status van Kosovo bezig te houden. En degenen die vorige week Serviërs hebben afgeslacht deden dat om de NAVO te dwingen zich met hun eis tot onafhankelijkheid in te laten.

En het lijkt wel of de toestand met de dag verergert. Onlangs zijn rechtstreeks Franse militaire installaties aangevallen, vooral omdat Frankrijk wijd en zijd als een historische vriend van de Serviërs wordt gezien. Van alle NAVO-troepen kregen de Fransen uiteindelijk de ergste militaire sector in Kosovo. Zij moeten de vrede bewaren in Kosovska Mitrovića, een stad in het noorden van Kosovo die vrijwel langs etnische lijnen tussen Serviërs en Albanezen is opgedeeld. De Fransen hebben hun best gedaan om de bescherming van beide gemeenschappen te waarborgen. Maar ze hebben het geweld niet kunnen voorkomen en werden ten slotte door beide gemeenschappen gehaat. Bijna twee jaar geleden trokken de NAVO-troepen de provincie als bevrijders binnen. Zoals het van oudsher bij dergelijke interventies gaat, worden ze nu steeds meer als bezetters beschouwd.

Maar de NAVO staat voor een dilemma. *Zolang etnisch geweld blijft bestaan in Joegoslavië zelf, waar een broze democratische regering voet aan de grond probeert* te krijgen, kan de kwestie-Kosovo niet worden aangepakt. Bovendien zou zelfs als de Westerse regeringen bereid zouden zijn om de onafhankelijkheid van Kosovo in te willigen, een verandering in de bepalingen van het VN-mandaat nodig zijn, iets wat de Russen en Chinezen in de VN-veiligheidsraad zeker zullen tegenhouden. Maar het is ook ondenkbaar dat de NAVO zich uit het gebied zou terugtrekken. En zo bevindt het bondgenootschap zich in de hopeloze positie dat het tracht op te komen voor de aanspraken van de Albanezen op zelfbestuur, maar hun het recht op volledig zelfbestuur ontzegt.

Intussen ontstaat in plaats van onafhankelijkheid een cultuur van afhankelijkheid; grote aantallen plaatselijke bewoners zijn aangewezen op de Westerse bedeling en de provincie wordt in alles op haar naam na in hoog tempo een Europese kolonie. De Albanezen zijn niet sterk genoeg om een totale onafhankelijkheidsoorlog te beginnen. Maar ze hebben wapens te over om hun plaagstoten te blijven uitdelen. Hoe het ook zij: wat in 1999 nog een eclatante overwinning voor de Westerse principes leek, draait uit op een ellenlange kwelling voor het hele Europese continent. En het allerwrangste is dat juist nu de Balkan voor het eerst in meer dan vijftig jaar vrij van dictatuur is, het gebied weer verder bloedvergieten tegemoet gaat.

Jonathan Eyal is verbonden aan het Royal United Services Institute for Defence Studies in Londen.

Amerikanen en Britten beschieten Bagdad

17-2-2001

WASHINGTON,BAGDAD – Amerikaanse en Britse gevechtsvliegtuigen hebben gisteren installaties van de luchtafweer even ten zuiden van de Iraakse hoofdstad Bagdad gebombardeerd. De actie was een antwoord op de toegenomen pogingen van Irak om geallieerde toestellen in de zogenoemde no-fly-zones met radar te volgen, aldus een defensiewoordvoerder in Washington.

Vanuit Londen werd de Britse deelname aan de actie bevestigd.

Een woordvoerder van de Amerikaanse president George W. Bush zei in Mexico dat de president persoonlijk toestemming voor de actie had gegeven. Bush brengt op dit moment een bezoek aan zijn Mexicaanse collega Vicente Fox.

Bush zelf omschreef de actie later als een routinehandeling, maar de actie lijkt een signaal dat het de president ernst is met zijn verzekering dat hij een harde lijn tegenover president Saddam Hoessein voorstaat. De regering van Bush, die in januari aantrad, is ervan overtuigd dat de Iraakse leider nog steeds werkt aan massavernietigingswapens om zijn buren mee te bedreigen.

In Bagdad begonnen om 19.00 uur de sirenes te loeien. Kort daarop was het geluid van luchtafweergeschut te horen aan de zuid- en de westrand van de stad. Ongeveer een halfuur later loeiden de sirenes opnieuw, dit keer ten teken dat de bombardementen waren afgelopen.

De aanval op Iraakse posities was de derde in een week tijd, maar het was de eerste keer sinds december 1998 dat de geallieerde vliegtuigen toesloegen buiten de no-fly-zones, die verboden terrein zijn voor de luchtmacht van Irak.

In Bagdad meldde een televisiezender dat bij de actie acht Irakese burgers gewond zijn geraakt. De zender toonde beelden van volwassenen en kinderen met verwondingen in een ziekenhuis.

De duistere hemel boven Bagdad licht op na inslagen van Amerikaanse en Britse raketten.

Ex-generaal Kroatië meldt zich bij politie

2001

ZAGREB, 22 FEBR. De voormalige Kroatische generaal Mirko Norac heeft zich gisteren bij de politie gemeld. Hij werd gezocht op verdenking van oorlogsmisdaden. Het Joegoslavië-tribunaal zal niet om zijn uitlevering vragen.

Norac dook twee weken geleden onder, nadat een rechtbank een onderzoek gelaste naar zijn rol bij de dood van veertig Servische burgers in de stad Gospic in 1991. Norac wordt door veel Kroaten wordt gezien als een held uit de strijd om afscheiding van Joegoslavië in de jaren 1991-1995. Het vooronderzoek in de zaak-Norac leidde de afgelopen weken tot een golf van demonstraties in Kroatië, zowel tegen als vóór zijn vervolging. Onder de tegenstanders roerden zich vooral oorlogsveteranen en aanhangers van de rechtse oppositie.

De 33-jarige ex-generaal gaf zich gisteren over nadat hij de garantie had gekregen dat hij eventueel in Kroatië zal worden berecht. Premier Stipe Račan kon die garantie geven, nadat het Joegoslavië-tribunaal in Den Haag had laten weten dat het niet om Norac' uitlevering zal vragen. Hoofdaanklager Carla Del Ponte zei dat het tribunaal nu eenmaal „niet alle oorlogsmisdadigers zelf kan berechten".

Norac zei gisteren op de Kroatische staats-tv dat de verdenkingen tegen hem volledig ongegrond en gemakkelijk te weerleggen zijn. Hij zei ook nooit de bedoeling te hebben gehad te vluchten voor eventuele berechting in Kroatië. Norac is de hoogste Kroatische militair tegen wie onderzoek loopt wegens mogelijke oorlogsmisdaden. Onder president Tudjman maakte Kroatië geen werk van het opsporen van oorlogsmisdaden. Het bewind onder de nieuwe president Stipe Mesić probeert daarin verandering te brengen. (AP, Reuters)

Vervolging generaal verdeelt Kroatië

15-2-2001

Analyse

redactie buitenland

AMSTERDAM – Stopzetting van de vervolging van oorlogsmisdadigers in eigen land, verbreking van de banden met het Joegoslavië-Tribunaal in Den Haag en nieuwe verkiezingen: dat waren de drie eisen van de naar schatting honderdduizend demonstranten afgelopen zondag in Split en Osijek. Vandaag gaan ze, ditmaal in de hoofdstad Zagreb, opnieuw de straat op. Een jaar na het aantreden staan de nieuwe Kroatische leiders voor hun eerste echte krachtproef.

De directe aanleiding voor de onrust is het recente, door Kroatië zelf uitgevaardigde arrestatiebevel tegen de generaal buiten dienst Mirko Norac (33). Hij wordt verdacht van betrokkenheid bij de moord op veertig Serviërs, allen burgers, in 1991. Voor veel Kroaten gaat het niet om Norac voor de rechter te dagen. Zij zien zichzelf nog altijd als slachtoffers van Servische agressie in de oorlog tussen 1991 en 1995, waarmee Kroatië zich van Joegoslavië losmaakte. Norac, commandant in het Kroatische leger in die oorlog, is voor hen een held.

De in december 1999 overleden Tudjman en zijn nationalistische Kroatische Democratische Beweging HDZ hebben in de tien jaar van hun bewind niets nagelaten om dat zelfbeeld van de Kroatiërs te bevestigen. Maar de nieuwe regering, die na de verkiezingen begin vorig jaar aantrad, gooide het roer om. President Stipe Mesic en premier Ivica Racan, die een coalitie van zes partijen uit de oppositie onder Tudjman leidt, zoeken aansluiting bij Europa. En dus werken ze samen met het Joegoslavië-Tribunaal in Den Haag, dat onder meer de 'blitzkrieg' onderzoekt waarmee het Kroatische leger de Kroatische Serviërs in de Krajina in 1995 onder de voet liep. Daarbij werden honderden burgers gedood en 200 000 op de vlucht gedreven.

Kroatië vervolgt zelf de schuldigen aan het bloedbad in de stad Gospic, dicht bij de Adriatische Zee. Al in 1997 vertelde de Kroaat Milan Levar voor het Joegoslavië-Tribunaal dat daar in 1991 tientallen Serviërs werden vermoord. In april werd in een voorstad van Gospic een massagraf geopend, in augustus werd Levar vermoord. Een maand later volgden veertien arrestaties in de zaak.

Generaal buiten dienst Mirko Norac was in 1991 commandant in de regio Gospic. Hij is tot nu toe de hoogste Kroatische (ex-) militair die voor oorlogsmisdaden is aangeklaagd. Hij zou zich nu in Bosnië schuilhouden.

'Franjo' klonk het afgelopen zondag tijdens de demonstraties die door de HDZ en oorlogsveteranen werden georganiseerd, een verwijzing naar ex-president Tudjman. HDZ-leider Ivo Sanader riep alle partijen 'met een nationaal bewustzijn' op om de coalitie van premier Racan te verlaten. President Mesic reageerde daarop met de opmerking dat de HDZ probeert de jonge democratie te destabiliseren.

De nationalisten lijken weer aan aanhang te winnen. Ze profiteren daarbij van de economische malaise. De werkeloosheid bleef vorig jaar stijgen: naar schatting 20 tot 25 procent van de Kroaten zit zonder baan. De open-deur-naar-Europa-politiek van Mesic en Racan, die daarin verandering moet brengen, bracht tot nu toe vooral symbolische successen. Kroatië werd lid van het Partnerschap voor Vrede van de Navo en lid van de Wereldhandelsorganisatie WTO.

Voor Mesic en Racan lijkt er echter geen weg terug: Zagreb onderhandelt met de Europese Unie over een samenwerkingsovereenkomst. En Brussel heeft er geen twijfel over laten bestaan dat ratificatie daarvan alleen mogelijk is als de vervolging van Kroatische oorlogsmisdadigers wordt voortgezet.

EU maant Albanese leiders in Kosovo

2001

Door onze correspondent
YAËL VINCKX

SKOPJE, 24 FEBR. Kosovo-Albanese leiders moeten hun politieke houding wijzigen, anders zetten zij de autonomie voor Kosovo op het spel. Dit heeft de speciale afgezant van de Europese Unie, Javier Solana, gisteren gezegd. Zijn collega EU-commissaris Chris Patten riep de Kosovo-Albanezen op het etnisch geweld niet langer „te tolereren".

De EU-leiders deden hun uitspraken op een Balkan-top in de Macedonische hoofdstad Skopje. De top werd overschaduwd door het recente geweld in en rond Kosovo. In de afgelopen week werden veertien mensen bij diverse aanslagen gedood. In het noorden van Kosovo vonden vorige week vrijdag ten minste zeven Kosovo-Serviërs de dood na een bomaanslag op hun bus. In het zuiden van Servië kwanen zondag drie Servische agenten om toen ze met hun auto op een mijn reden.

„Ik roep de leiders en de burgers van Kosovo op bij te dragen aan de arrestatie van de daders", zei Solana over de aanslag op de bus. „Zijn zij serieus over een democratisch en multi-etnisch Kosovo, dan moeten zij hun politieke houding wijzigen. Anders gaan sommige leden van de internationale gemeenschap zich afvragen of de Kosovaren wel klaar zijn voor substantiële autonomie."

Bij het einde van de NAVO-luchtoorlog (in 1999) is de Kosovaren op termijn autonomie beloofd. Kosovo maakt officieel nog altijd deel uit van Joegoslavië, maar wordt bestuurd door de Verenigde Naties.

De leiders van Albanië, Bosnië, Bulgarije, Macedonië, Joegoslavië, Griekenland, Turkije en Roemenië toonden zich gisteren zeer bezorgd over de uitbreiding van het geweld. In het zuiden van Servië strijdt een Albanees guerrillaleger, het UCPMB, voor aansluiting van het gebied bij Kosovo. Op de Macedonische/Kosovaarse grens schoten gemaskerde mannen eerder deze week op Macedonische grenswachten. [• *Vervolg* KOSOVO: pagina 4]

en fraude te onderzoeken onder de voormalige president van Joegoslavië, Slobodan Milosevic.

Vice-premier Vuk Obradovic, die het onderzoek leidt stelde dat zijn commissie „het spoor zal volgen waarlangs ons land de laatste twaalf jaar is leeggeroofd".

De regering beloofde bij haar aantreden vorige maand te vech-

zal alle verkoop- en verhuurcontracten controleren van overheidsbezit. Obradovic verwacht dat het onderzoek 'grote banken en bedrijven' zal compromitteren.

De regering werkt ook aan een nieuwe belastingwet die zal gelden voor mensen die onder Milosevic enorme rijkdom vergaarden. Volgens Obradovic kan Servië daarmee 'een paar honderd miljoen mark' binnenhalen.

Oorlogsmisdaden

„WAAR VINDEN universele rechten van de mens eigenlijk hun begin? In kleine plaatsen, dicht bij huis." Deze observatie van Eleanor Roosevelt vlak na de Tweede Wereldoorlog is wel zeer toepasselijk op het conflict in het voormalige Joegoslavië, waar naaste buren zich met ongekende felheid tegen elkaar keerden. Stelselmatige verkrachtingen vormen een van de gruwelijkste aspecten van de etnische zuiveringen. Het VN-tribunaal voor het voormalige Joegoslavië in Den Haag heeft ze in zijn uitspraak in de zogeheten Focazaak nu zonder omhaal bestempeld als misdrijf tegen de menselijkheid.

24-2-2001

Deze kwalificatie komt niet uit de lucht vallen. In september 1998 heeft het VN-tribunaal voor Rwanda in Arusha de verantwoordelijkheid voor massale verkrachtingen door Hutu-burgemeester Jean-Paul Akayesu al met zoveel woorden gerekend tot de ernstigste internationale misdrijven. Wel is nu voor het eerst ook seksuele slavernij aangewezen als een afzonderlijk vergrijp tegen de menselijkheid. Er is onmiskenbaar sprake van een doorbraak in het internationale recht. Een „razendsnelle ontwikkeling" noemt de jurist e en journaliste Verrijn Stuart het in een nog te verschijnen studie voor de Adviesraad Internationale Vraagstukken.

VERKRACHTING IS LANG beschouwd als een ongelukkig maar onvermijdelijk bijproduct van de spanningen van de oorlog. Sterker nog, als verdiende oorlogsbuit. Toch waren er van oudsher commandanten die hun troepen het bevel gaven onschuldigen te ontzien. De middeleeuwse koningen van Engeland legden dat formeel vast in hun *Ordinances of War*. En in de Amerikaanse Burgeroorlog trok de befaamde Lieber Code een duidelijke grens tussen willekeurig geweld en militaire noodzaak.

Ten tijde van de Tweede Wereldoorlog was het verbod van verkrachting duidelijk ingeburgerd in het internationale recht. Toch hebben de tribunalen van Neurenberg en Tokio *er slechts in beperkte mate* aandacht aan besteed, al is het *wel tot een aantal strafvervolgingen* gekomen. Bij het van *start gaan van de VN-tribunalen was duidelijk* dat geen rechter of aanklager „militaire noodzaak" nog als excuus voor seksueel geweld zou aanvaarden.

Het omzetten van deze algemene norm in concrete veroordelingen is echter een tweede. Met reden is voorspeld dat het vinden van een balans tussen de belangen van getuigen en verdachten bij de bewijsvoering nog een heel karwei zou zijn. Zo ging in de zaak-Furundzija tegen de leider van de paramilitaire groep de Jokers de psychologische hulp aan een getuige een belangrijke rol spelen, ondanks protesten dat dit een wel zeer grote inbreuk op de privacy van een slachtoffer betekende.

Deze episode gaf het tribunaal overigens aanleiding vast te stellen dat de omstandigheid dat een getuige aan het 'posttraumatisch stresssyndroom' lijdt, nog niet betekent dat zijn of haar verklaring minder accuraat is. In de Foca-zaak besteedt het hof speciale aandacht aan de omstandigheid dat de aangeklaagden niet behoorden tot de 'masterminds' achter de gruweldaden. Hoewel het tribunaal vooral op zoek is naar de leiders, wijst het een ondergeschikte positie uitdrukkelijk af als een escape voor strafvervolging.

Nu ging het in dit geval om „wetteloze opportunisten", zoals de rechters het uitdrukken, die aan de terreurcampagne „een zeer persoonlijke dimensie" gaven. Er zijn echter ook gevallen waarin verdachten aannemelijk kunnen maken dat hun eigen leven gevaar liep als zij niet meededen aan de oorlogsmisdaden. Mag men iemand verwijten het vege lijf te redden?

HET JOEGOSLAVIË-TRIBUNAAL heeft, overigens na een lang debat, uitgemaakt dat het nemen van het leven van een ander nooit kan worden gepardonneerd en dat de ondervonden dwang alleen in de strafmaat kan worden meegewogen. De moeilijkheid is alleen dat er niets te verdisconteren valt als de betrokkene ten gevolge van zijn principiële weigering zelf is omgebracht.

De rechters in de Foca-zaak tonen in elk geval weinig twijfel: „Politieke leiders en generaals staan machteloos als gewone mensen weigeren misdadige activiteiten uit te voeren in oorlogstijd." Nu de 'masterminds' van de etnische zuivering nog.

Servische tv-chef opgepakt

BELGRADO – De voormalige directeur van de Joegoslavische staatstelevisie, Dragoljub Milanovic, wordt vervolgd wegens medeplichtigheid aan de dood van zestien medewerkers, die omkwamen toen de Navo in april 1999 het televisiegebouw in Belgrado bombardeerde. Milanovic is gisteren gearresteerd.

14-2-2001

Familieleden van de slachtoffers beschuldigen de voormalige televisiechef ervan dat hij op de hoogte was van de aanstaande aanval, maar het televisiegebouw niet liet ontruimen. In juli afgelopen jaar dienden zij een aanklacht in tegen Milanovic.

Omdat Milanovic destijds een hoge functie bekleedde in de Socialistische Partij van president Slobodan Milosevic, was die aanklacht destijds kansloos. Na Milosevic' aftreden in oktober nam een officier van justitie de aanklacht over. Gisteren werd Milanovic verhoord en direct daarna in hechtenis genomen.

De nabestaanden van de slachtoffers hebben ook de Navo aangeklaagd, bij het Europese Hof voor de rechten van de mens en het Joegoslavië-Tribunaal in Den Haag. Die laatste rechtbank heeft in juni vorig jaar gezegd geen reden te zien om een onderzoek te openen tegen het militaire bondgenootschap.

De hoofdaanklager van het tribunaal, Carla del Ponte, bezocht vorige maand Belgrado. Ze verzekerde nabestaanden van de slachtoffers toen dat Milosevic van tevoren wist dat de Navo de televisietoren zou aanvallen.

Zo'n vijftig mensen demonstreerden gisteren voor het gerechtsgebouw in Belgrado tegen het verhoor van Milanovic. Ze eisten dat niet Serviërs, maar de Navo zou worden vervolgd. Het westerse bondgenootschap rechtvaardigde het bombardement, uitgevoerd tijdens de oorlog in Kosovo, destijds met het argument dat de Servische staatstelevisie deel uitmaakte van de oorlogsmachine van Milosevic.

Hoge straffen bij Tribunaal voor Servische verkrachters

DEN HAAG – Het Joegoslavië-tribunaal heeft gisteren drie Bosnische Serviërs, die in 1992 een rol speelden in 'verkrachtingskampen', veroordeeld wegens misdaden tegen de menselijkheid. Hun straffen variëren van 12 tot 28 jaar.

23-2-2001

Het is voor het eerst in de internationale rechtspraak dat een veroordeling is uitgesproken wegens seksuele slavernij. Voor de eerste keer ook merkte het Joegoslavië-tribunaal in Den Haag verkrachting aan als misdaad tegen de menselijkheid. Bij het Rwanda-tribunaal in de Tanzaniaanse stad Arusha is dat al eerder gebeurd.

Voorzittend rechter Florence Mumba, die het vonnis voorlas, stelde dat de vele verkrachtingen in en rond het stadje Foca, in het oosten van Bosnië, een georganiseerde vorm van terreur waren met als doel de regio etnisch te zuiveren.

De drie Bosnische Serviërs voerden volgens haar niet simpelweg een gewetenloos plan uit. Mumba stelde: „Deze verdachten zijn geen normale soldaten wiens morele waarden werden losgeslagen door de oorlog. Zij voelden zich thuis in de donkere sfeer van de ontmenselijking van hen die zij als vijand zagen."

De zwaarste straf, van achtentwintig jaar, was voor Dragoljub Kunarac, die meisjes heeft verkracht en verhandeld. Hij nam volgens het Hof deel aan „een uitzonderlijk weerzinwekkend, nachtmerrie-achtig plan voor seksuele uitbuiting".

Zoran Vukovic kreeg twaalf jaar voor het verkrachten en martelen van een meisje van vijftien jaar – ongeveer dezelfde leeftijd als die van zijn dochter. Radomir Kovac kreeg twintig jaar gevangenisstraf.

Niet-nationalistische regering in Bosnië

23-2-2001

SARAJEVO – Voor het eerst in het tienjarige bestaan van het land heeft Bosnië-Herzegovina een regering die een multi-etnische samenleving voorstaat.

Na een drie maanden durend politiek steekspel tussen nationalisten en gematigde partijen koos het parlement gisteren de sociaaldemocraat Bozidar Matic tot premier.

„De nieuwe regeringsleider, een lid van de Academie voor Kunst en Wetenschap, noemde in een toespraak een onafhankelijke rechtspraak zijn hoogste prioriteit. Verder zei hij privatisering van staatsbedrijven, hervorming van het financierings- en belastingstelsel van het land en aantrekken van buitenlandse investeerders te zien als belangrijkste doelen van zijn beleid.

Tijdens de Bosnische oorlog van 1992-95 en in de jaren daarna werd de politiek in Bosnië bepaald door drie nationalistische partijen. Bij de verkiezingen in november vorig jaar boekten multi-etnische partijen voor het eerst veel winst. Zij vormden vervolgens de Alliantie voor Verandering, die nu in het parlement de overhand heeft.

Een gevaar voor de gematigde regering en de eenheid van Bosnië is de nationalistische Bosnisch-Kroatische Democratische Unie (HDZ). Afgevaardigden van die partij verlieten de vergaderzaal toen over Matic werd gestemd. Hij is voor hen onaanvaardbaar als premier omdat hij geen Kroaat is.

De HDZ behaalde bij de parlementsverkiezing in november de meeste stemmen onder de Bosnische Kroaten en beschouwt zichzelf als hun enige legitieme vertegenwoordiger.

„Laten we niet een fout maken die een hele natie kan uitvagen", zei HDZ-kamerlid Grabovac. Zijn partij had al eerder gedreigd een Kroatische mini-staat binnen Bosnië op te richten als zij niet de premier mochten leveren.

Net sluit zich om Milosevic

Ex-chef geheime dienst Rade Markovic aangehouden

26-2-2001

BELGRADO – In Joegoslavië is met grote instemming gereageerd op de arrestatie van Rade Markovic, het voormalige hoofd van de gevreesde geheime dienst. Markovic was de rechterhand van de voormalige leider Milosevic.

Markovic is zaterdag aangehouden. Hij wordt ervan verdacht dat hij opdracht heeft gegeven oppositieleider Vuk Draskovic te vermoorden. In 1999 overleefde Draskovic een geheimzinnig verkeersongeluk. De vier andere inzittenden van de auto kwamen om bij een frontale botsing met een vrachtauto.

De arrestatie van de 54-jarige Markovic wordt door sommigen opgevat als teken dat het nieuwe bewind in Belgrado binnenkort ook zal overgaan tot arrestatie van Milosevic zelf. Markovic werd in 1998 door Milosevic benoemd als hoofd van de beruchte geheime dienst. Hij had jaren voor de familie gewerkt als lijfwacht en heeft connecties met de Joegoslavische onderwereld. Toen Markovic aantrad verfoeide hij zijn medewerkers: „Wij werken voortaan voor één man: Milosevic". Markovic is vorige maand ontslagen uit zijn functie door de nieuwe, democratische regering.

Als Markovic bereid is te getuigen tegen zijn vroegere baas, gaat de beerput open. De vroegere Servische president Milosevic is aangeklaagd door het Joegoslavië-Tribunaal wegens oorlogsmisdaden. Milosevic trad in oktober af na massale demonstraties. De regering wil Milosevic niet uitleveren, maar wil hem in eigen land berechten voor corruptie en moordaanslagen. Het onderzoek naar de villa die hij kreeg van de staat.

Mensenrechtenorganisaties zeggen dat 'Markovic' geheime dienst achter een reeks politieke moordaanslagen zit. Die aanslagen vonden plaats in de laatste jaren van Milosevic' bewind. Het 'ongeluk' van oppositieleider Draskovic is slechts een van de onopgeloste zaken. Nooit opgehelderd is het lot van de vermiste ex-president Stambolic, die in augustus verdween toen hij ging joggen. Stambolic had zich tegen zijn oude bondgenoot Milosevic gekeerd. Nooit opgehelderd is ook de moord op de kritische journalist Slavko Curuvija. Hij werd doodgeschoten in de eerste weken van de Navo-acties.

'Rebellenacties vanuit Macedonië'

23-2-2001

BRUSSEL – Etnisch-Albanese rebellen voeren sinds kort aanvallen uit op Zuid-Servië vanuit het aangrenzende Macedonië. Het is onduidelijk hoe Kfor, de internationale vredesmacht in Kosovo, die infiltraties moet tegengaan.

Dat meldden Navo-woordvoerders gisteren. Volgens hen heeft Kfor te weinig manschappen om de grens af te sluiten, maar zal de vredesmacht wel meer patrouilles in het grensgebied uitvoeren.

De Navo heeft tevens aan Belgrado gevraagd het 'Pristina Korps' terug te trekken uit Zuid-Servië. Volgens de Navo heeft dat korps, dat nu als politiemacht opereert in de bufferzone tussen Kosovo en Servië, eerder deelgenomen aan etnische zuiveringen tijdens de Kosovo-oorlog.

Hof bevestigt veroordeling Bosniërs

21-2-2001

DEN HAAG – Het Joegoslavië-tribunaal heeft gisteren in hoger beroep de veroordeling bevestigd van twee moslims en een Kroaat. In 1998 werden zij schuldig bevonden aan misdaden begaan in 1992 in het Celebici-kamp in Bosnië.

De Kamer van Beroep moet nog oordelen over de strafmaat. De Bosnische moslim Hazim Delic, plaatsvervangend kampcommandant, kreeg twee jaar geleden 20 jaar. Zijn straf valt wellicht lager uit, omdat hij gisteren werd vrijgesproken van een moord waarvoor hij was veroordeeld.

Een andere moslim Esad Landzo, bewaker in het Celebici-kamp, is in 1998 tot 15 jaar veroordeeld. De Bosnische Kroaat Zdravko Mucic, kampcommandant en veroordeeld tot zeven jaar, krijgt misschien een hogere straf. Hun meerdere, de moslim Zejnil Delalic, zag zijn vrijspraak uit 1998 gehandhaafd.

* DE ONDERKRANT

DE VOLKSKRANT

KWESTIES / Joegoslavië-tribunaal rondt gruwelijke processen af

21-2-2001

* Twee geruchtmakende zaken worden deze week afgesloten door het Joegoslavië-tribunaal in Den Haag: het hoger beroep in de Celebici-zaak en de Foca-zaak.

De Celebici-zaak eindigde in november 1998 met een veroordeling van de Kroaat Zdravko Mucic en de moslims Esad Landzo en Hazim Delic. Voor de geloofwaardigheid van het Hof was dat belangrijk, omdat in geen enkele andere zaak misdaden tegen Bosnische Serviërs aan de orde zijn gesteld. Advocaten van de veroordeelden gingen na het proces in beroep, en vroegen om een nieuw proces omdat voorzittend rechter Karibi-Whyte tijdens het proces herhaaldelijk in slaap viel.

In het Celebici-kamp werden Bosnische Serviërs gevangen gehouden. Enkele van hen deden schokkende getuigenissen tijdens het proces. Bewakers zouden gevangenen hebben doodgeslagen met knuppels, planken en geweerkolven, in brand hebben gestoken, en hebben verkracht of gedwongen seks te hebben met familieleden.

Het proces werd destijds door juristen met argusogen gevolgd, omdat het de eerste zaak sinds de Neurenberg-processen was waarin een meerdere verantwoordelijk werd gesteld voor misdaden tegen de menselijkheid door zijn ondergeschikten. Bevelhebber Zejnil Delalic werd toen echter vrijgesproken.

Morgen wordt uitspraak gedaan in de beruchte Foca-zaak over 'verkrachtingskampen'. In november vorig jaar, tijdens zijn slotverklaring, stelde de aanklager: „Geen vonnis dat deze rechtbank kan bedenken doet recht aan de onrechtvaardigheid die de slachtoffers van deze mannen hebben ondergaan". Hij vroeg de rechtbank om 'geen genade' te tonen jegens de verdachten.

Tijdens de Bosnische oorlog werd de Partizan-sporthal van het stadje Foca als 'verkrachtingskamp' gebruikt. Honderden vrouwen en meisjes, van wie sommige niet ouder waren dan twaalf jaar, werden stelselmatig verkracht en mishandeld.

Meer dan 30 vrouwen, vanwege privacy aangeduid met nummers in plaats van namen, getuigden in de zaak. Zij vertelden ondermeer over urenlange groepsverkrachtingen door soms wel twintig soldaten en verkrachtingen op tribunes in de open lucht. De jongste meisjes waren slechts twaalf jaar oud. Een vrouw vertelde meer dan 150 maal te zijn verkracht.

De verkrachtingen in Foca waren georganiseerde misdaden. 'Getuige 95' vertelde dat het zelfs een bewaker eens te veel werd. Toen hij haar verkrachter zei dat het 'genoeg' was geweest, toonde die een document waarin stond dat soldaten de seks nodig hadden om hun moreel op peil te houden.

Drie jaar geleden werd een arrestatiebevel uitgevaardigd tegen de 'acht van Foca'. In 1997 was in het geheim gefilmd hoe zij opschepten over hun seksuele prestaties („wij zijn de beste neukers ter wereld").

De drie mannen die terecht staan zijn de Bosnische Serviërs Dragoljub Kunarac, Zoran Vukovic en de militaire politieman Radomir Kovac. De laatste moest toezien op misdaden door soldaten, maar deed dat allerminst. Hij sloot telkens nieuwe vrouwen in zijn huis op. Die werden dagelijks verkracht en later verkocht voor 200 tot 500 Duitse mark. Een andere verdachte, Dragan Gagovic, werd in 1999 doodgeschoten door Franse militairen.

Rutger van der Hoeven

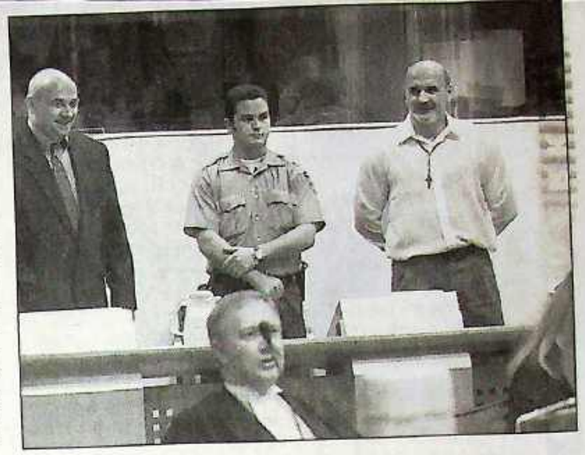

De Bosniërs Delic, Mucic en Landzo (vlnr) tijdens hun proces.

Opnieuw Serviërs vermoord

19-2-2001

Joegoslavië eist ingrijpen Navo na aanslag in Kosovo-bufferzone

BELGRADO – Opnieuw zijn drie Serviërs omgekomen bij een aanslag door vermoedelijk Albanese extremisten. Nadat vrijdag al zeven Servische burgers werden opgeblazen in een bus, stierven gisteren drie politieagenten toen hun pantserwagen in de Zuid-Servische Presevo-vallei op landmijnen liep.

De aanslag had plaats op de weg naar Bujanovac, in de bufferzone aan de grens met Kosovo. Daar mag het Joegoslavische leger volgens een afspraak met de Navo niet komen. Er patrouilleren alleen lichtgewapende Servische politiemannen. Albanese guerrillastrijders gebruiken de bufferzone als uitvalsbasis voor aanvallen in het zuiden van Servië, dat volgens hen bij Kosovo moet worden gevoegd en onafhankelijk moet worden. De ontploffing van de landmijnen reet het voertuig aan stukken, en blies de resten tot tweehonderd meter ver weg. Bij gevechten daarna zou gisteren ook een Albanese guerrillastrijder zijn omgekomen.

Het incident maakt volgens de Joegoslavische regering deel uit van een terreurcampagne door Albanese extremisten. In de strook in het zuiden van Servië zijn de afgelopen maanden dertig mensen omgekomen. De Joegoslavische minister van buitenlandse zaken Goran Svilanovic heeft onmiddellijk en 'concreet' ingrijpen van de Navo geëist – met name afsluiting van de grens tussen Kosovo en Zuid-Servië. „Het is duidelijk dat we te maken hebben met goedgeplande en goed afgestemde aanvallen, die de bedoeling hebben de Joegoslavische veiligheidstroepen te provoceren en zo een veel breder conflict uit te lokken", aldus Svilanovic in een brief aan Navo-secretaris-generaal Robertson. De bufferzone is in 1999 ingesteld om direct contact te voorkomen tussen het Joegoslavische leger en de door de Navo geleide vredesmacht Kfor, die de vrede in Kosovo moet garanderen.

De guerrillastrijders uit de Presevo-vallei ontkenden overigens gisteren 'met kracht' iets met de bomaanslag van vrijdag van te doen te hebben. Mogelijk is die gepleegd door extremistische Albanezen uit Kosovo zelf, die de – nog steeds – Servische provincie willen ontdoen van etnische Serviërs. Het dodental na de zware bomexplosie van vrijdag kan nog verder oplopen. Dertien mensen worden nog vermist.

Deskundigen twisten over vrede Zuid-Servië

20-2-2001

Kosovo en Zuid-Servië staan na het geweld van dit weekeinde weer volop in de aandacht. Is dit de nieuwe fase van een eindeloos conflict zoals in Noord-Ierland of de stuiptrekking van een gelopen oorlog? Clingendael-defensiedeskundige Rob de Wijk en hoofd van de OVSE-missie in Kosovo, Daan Everts, zijn het oneens.

Etnisch geweld

Rutger van der Hoeven

AMSTERDAM – Het recente geweld op de Balkan vond plaats in of nabij de gedemilitariseerde bufferzone tussen Servië en Kosovo. Vanuit die zone opereren radicale milities van het Kosovaarse bevrijdingsleger UCK, die zich er na de Kosovo-oorlog vestigden om te voorkomen dat zij moesten ontwapenen. De aangrenzende Presevo-vallei heeft haar eigen etnisch-Albanese bevrijdingsleger, het UCPMB. Die groepen voeren aanvallen uit op lichtbewapende Servische politietroepen.

„Het is eigenlijk een heel simpel en overzichtelijk conflict", vindt Daan Everts van de OVSE. „Met enkele aanpassingen in het vredesplan en enige inspanning van de internationale gemeenschap moet het zeker op te lossen zijn."

„De mogelijkheden om het conflict in goede banen te leiden zijn relatief groot", stelt hij. „Het is een heel klein gebied. Belgrado wil het vreedzaam oplossen, veel lokale Albanese leiders in Zuid-Servië ook, en de internationale gemeenschap heeft er met Kfor een grote militaire aanwezigheid."

De internationale gemeenschap moet volgens Everts wel initiatief nemen en lef tonen. „Je kunt je afvragen wat in West-Europa met 'conflictpreventie' wordt bedoeld als dit op zijn beloop wordt gelaten." In ieder geval moeten er volgens Everts veel Europese waarnemers komen. Tevens moet Kfor de grens tussen Kosovo en Servië beter afgrendelen, meer Kosovaarse extremisten opsluiten en jacht maken op wapentransporten in Kosovo. Unmik, het VN-bestuur van Kosovo, kan Kosovaarse leiders onder politieke druk zetten.

Everts verwacht dat het onlangs afgeketste vredesplan van de nieuwe Servische regering uiteindelijk zal slagen. De weigering van het UCPMB – dat zei het vredesplan 'genadeloos en met alle middelen' te willen bestrijden – moet volgens hem worden gezien als een 'eerste reactie', niet als een definitieve afwijzing.

Volgens Everts is er een scheuring tussen Albanese groepen in de bufferzone. Gematigden staan er tegenover radicalen die proberen meer geweld uit te lokken. Maar Everts denkt dat de extremisten kunnen worden geïsoleerd. Hij ziet signalen dat de belangrijkste Albanese groepen in Zuid-Servië na aanpassing het vredesplan willen accepteren, wat de rust kan terugbrengen.

Rob de Wijk van Clingendael is het hier faliekant mee oneens. „De situatie in het grensgebied tussen Servië en Kosovo is gelijk aan die in Noord-Ierland. Een kleine groep saboteert het vredesproces en de meerderheid is gedwongen zich aan te passen."

VERVOLG OP PAGINA 5

Westen moet kiezen als strijd in regio escaleert

20-2-2001

Etnisch geweld

VERVOLG VAN PAGINA 1

„Het gaat niet om welwillende gematigde leiders", zegt de defensiedeskundige De Wijk over de situatie in Zuid-Servië, „en ook niet om Belgrado of de internationale gemeenschap. Het gaat om dat handjevol strijders dat niet wil stoppen met vechten."

„Ik kijk tegen het conflict in die regio aan als tegen elk ander", vervolgt hij. „En het mag dan overzichtelijk zijn, maar ik zie geen enkele manier om het op te lossen. Terreuraanslagen zijn nauwelijks te bestrijden en als ze blijven voorkomen, zullen de Serviërs beschermin eisen."

Dat gebeurt nu al. Vorige maand gaf de regering van de Joegoslavische president Kostunica al aan desnoods zelf de orde te herstellen als het vredesplan zou falen. Gisteren beschuldigde minister van binnenlandse zaken Zoran Zivkovic Kfor ervan, te zacht op te treden tegen Albanese extremisten uit angst met hen in conflict te komen.

Als het geweld in de bufferzone verder escaleert, wordt het Westen gedwongen te kiezen tussen zelf de orde herstellen, of Joegoslavië toestaan zijn leger het gebied in te sturen. Everts ziet dat laatste niet snel gebeuren, vanwege de ingrijpende gevolgen die zo'n maatregel kan hebben. „Als het leger de strijd plotseling opvoert, kan een stroom vluchtelingen op gang komen. Stel dat vijftigduizend mensen het noorden van Kosovo instromen, en wraak willen nemen op Serviërs of eisen te worden gehuisvest in hun woningen. Dat zou zeer destabiliserend werken."

Ook De Wijk ziet het niet gebeuren dat Belgrado mag ingrijpen in de zone, al was het alleen al vanwege de politieke problemen om zo'n besluit erdoor te krijgen. „Niettemin is geen andere concrete maatregel mogelijk dan opheffen van de zone als de strijd escaleert", denkt De Wijk.

'Joegoslavië krijgt geen toestemming orde op zaken te stellen'

Hij meent dat het in de huidige situatie onmogelijk is om een terreurgroep, die vastbesloten is het vredesproces te saboteren, werkelijk te bestrijden. „Kfor en de Navo zijn deel van het probleem geworden. Zij moeten een politieke situatie beschermen die de internationale gemeenschap heeft afgesproken, maar die niet stand kan houden: een multi-etnisch Kosovo binnen de grenzen van Joegoslavië. Albanese strijders zullen daartegen blijven vechten", gelooft de Wijk. „De enige werkelijke oplossing zou een historische conferentie zijn waarop alle openstaande problemen op de Balkan worden besproken. „Ik denk dat er dan weinig anders opzit dan verdeling van gebieden langs etnische lijnen. Helaas."

Rutger van der Hoeven

PRESS NOW
Wibautstraat 3 - 5 / 1091 GH Amsterdam / the Netherlands /
Tel. +31.20.5962000 / Fax +31.20.5962001 / Postbank 7676 /
E-mail: pressnow@pressnow.nl / Website: www.dds.nl/pressnow

PRESS NOW

support free press in the Balkans

Amsterdam, december 2000

Geachte donateur, sympathisant van Press Now,

Eindelijk is er een einde gekomen aan het bewind Milosevic! In de aanloop naar de verkiezingen wisten de oppositie-partijen (DOS) voor het eerst hun onderlinge tegenstellingen te overwinnen en voerden ze eensgezind campagne voor presidentskandidaat Kostunica als alternatief voor Milosevic. De onafhankelijke media speelden daarbij een cruciale rol. Ze gaven, onder vaak zeer moeilijke omstandigheden, onafhankelijke voorlichting en boden de oppositie de mogelijkheid haar verkiezingsboodschap uit te dragen als alternatief voor de propaganda van Milosevic en de zijnen, die vooral via de staatstelevisie sinds tien jaar over de bevolking werd uitgestort.

Betekent dit dat Press Now het nu wat rustiger aan kan gaan doen? Nee, in het geheel niet! Ondersteuning van onafhankelijke media met geld, materiaal en training blijft nog steeds hard nodig in Zuidoost Europa. De politieke situatie is instabiel, de positie van onafhankelijke media verre van verzekerd. Het is belangrijk te werken aan de structurele opbouw van een professioneel en divers media-landschap, waarin journalistieke kwaliteit verder wordt ontwikkeld. Door middel van goede opleidingen voor journalisten bijvoorbeeld. Veel opleidingen journalistiek op de Balkan bieden geen goede vooropleiding aan toekomstige journalisten. Er wordt veel theorie gedoceerd, maar er is zeer weinig aandacht voor praktische training in het schrijven van nieuwsberichten, dan wel het produceren van een radio- of televisie-programma. Computers en digitale apparatuur zijn vaak afwezig. Dit is een van de terreinen waar Press Now zich de komende tijd op wil richten.

Naast ons werk in de 'gebruikelijke' landen willen we ook aan de slag in drie andere landen waar het slecht gaat met politiek, democratie en media.
In Roemenië, een van de grootste landen in Centraal Europa en kandidaat-lidstaat van de EU, haalde de extremistische kandidaat Tudor in de eerste ronde maar liefst 30% van de presidentiële stemmen. Onafhankelijke kwalitatief goede media, een onmisbaar onderdeel van elke democratie, zijn er te

deze strook niet meezenden

acceptgiro

Gift voor onafhankelijke media op de Balkan - december 2000

over te schrijven/te storten

gld ct

van girorekening of van bankrekening

handtekening

van/door

naam

adres

plaats

zijn alle rode rubrieken ingevuld?
de ruimte hieronder niet beschrijven

op rekening 7676
tgv Press Now / Recht van Spreken
Wibautstraat 3 - 5, 1091 GH Amsterdam

op rekening 7676
Press Now / Recht van Spreken
Wibautstraat 3 - 5
1091 GH Amsterdam

D020 D009
formulier met blauwe of zwarte inkt invullen

gezamenlijke banken en spaarbanken © postbank

nadruk verboden | de ruimte hieronder niet beschrijven | niet vouwen

betalingskenmerk | X van rekening | gld | ct X | diversen | X naar rekening | code

90007676+ 32>

weinig en die er zijn ontberen vaak de middelen om te overleven en zo hun positieve invloed uit te oefenen.
In het straatarme Moldavië, waar de regionale kranten nauwelijks geld hebben om papier te kopen, hebben we vorig jaar uit onze donateursgelden twee kleine projecten bekostigd. Dat zouden we graag weer doen.
In Wit-Rusland waar de laatste dictator van Europa nog altijd in het zadel zit is het leven voor onafhankelijke journalisten extreem moeilijk. De situatie vertoont veel overeenkomsten met die in Servië, voorafgaand aan de laatste verkiezingen. Volgend jaar zijn er presidentsverkiezingen. Loekashenko beschikt over zijn eigen propaganda-machine, terwijl hij tegelijkertijd onafhankelijke media het zwijgen oplegt. Oppositie-partijen hebben veel moeite de bevolking te bereiken met hun boodschap dat het anders kan en moet in Wit-Rusland. Press Now is verzocht bij te dragen aan de ontwikkeling van de vrije pers daar.

Voor al onze activiteiten, in Albanië en voormalig Joegoslavië en zo mogelijk ook in Roemenië, Moldavië en Wit-Rusland alsmede voor voorlichtingsactiviteiten in Nederland en een goed functionerend bureau, hebben we uw steun, naast de hulp die wij ontvangen van de Nederlandse overheid en institutionele donoren, heel hard nodig.

Bij deze doe ik dan ook een dringend beroep op u om onafhankelijke journalistiek op de Balkan en in andere landen in Centraal en Zuidoost Europa, te steunen met een financiële bijdrage.

Mede namens de journalisten die werken aan vrije pers, bedank ik u voor uw steun. Ik wens u goede feestdagen toe.

Met vriendelijke groet,

Paul Staal,
directeur Press Now

deze ruimte niet beschrijven

de ruimte hieronder niet beschrijven

Gebruiksaanwijzing
Met dit formulier kunt u het te betalen bedrag overschrijven of storten.

*** overschrijven**
Zend het formulier naar uw girokantoor of bankkantoor. De **strook** houdt u zelf. Plaats altijd uw handtekening. Vul zonodig het nummer van uw girorekening of bankrekening, het bedrag, uw naam en volledig adres in.

*** storten**
Op alle postinrichtingen en bij alle banken en spaarbanken; hiervoor zijn in het algemeen stortingskosten verschuldigd. De **strook** laat u aan het formulier zitten; na afstempeling ontvangt u deze terug als bewijs van storting.

Servië: politiechefs met vuile handen

De Servische regering wil schoon schip maken, en breken met het Milošević-verleden. Maar de nieuwe lichting politiecommandanten heeft een vuil verleden. 2001

Door onze correspondent
YAËL VINCKX

BELGRADO, 12 FEBR. De Servische minister van Binnenlandse Zaken, Dušan Mihajlović, begrijpt niets van de commotie over de benoeming van zijn nieuwe staatssecretaris, verantwoordelijk voor de politie. Hij noemt Sreten Lukić een goede vakman. Hij heeft zelf het dossier van de staatssecretaris gecheckt. „Lukić heeft niets verkeerd gedaan", meent de minister.

De Kosovo-Albanezen denken daar anders over. Lukić heeft dood en verderf gezaaid, zeggen ze. Zijn manschappen moordden, verkrachtten en roofden in Kosovo toen de Serviërs daar nog de baas waren.

Sreten Lukić (1955) trad in de zomer van 1998 aan als chef-staf van de politie in Kosovo. De strijd tussen het Albanese Bevrijdingsleger UÇK de Servische politie was in volle gang. Albanese strijders pleegden aanslagen op Servische politiebureaus; Servische agenten namen Albanese dorpen onder vuur. Lukić kreeg speciale bevoegdheden. Hij had de leiding over de reguliere en de niet-reguliere politiekrachten. Hij bleef een vol jaar in Kosovo, een jaar waarin het aantal Albanese vluchtelingen drastisch groeide. Op 24 maart 1999 begon de NAVO haar bombardementen op Joegoslavië. In de maand daarop verjoegen de Serviërs honderdduizenden Albanezen over de grens. In juni was het uit met de Servische zeggenschap over Kosovo.

Niet alleen de Kosovo-Albanezen hebben kritiek op de benoeming. De mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch heeft de recente aanwijzing van Lukić ook gehekeld. „Dit roept twijfels op over het voornemen van de nieuwe Servische regering om de politie te reorganiseren." Het Westen fronst de wenkbrauwen. Wil de nieuwe leiding van Servië wel breken met het beleid van oud-president Slobodan Milošević en diens angstaanjagende (geheime) politie? En ook in de Servische media heeft de benoeming van Lukić tot onrust geleid. Hij staat waarschijnlijk op de geheime lijst van verdachten van het Joegoslavië-Tribunaal, wegens oorlogsmisdaden in Kosovo. Commentatoren vragen zich af of zijn benoeming de kersverse relaties met het Westen niet onnodig onder druk zet.

> Chef Servische politie in Kosovo nu onderminister

Minister Mihajlović houdt vast aan zijn nieuwe staatssecretaris. „Dat hij de politie in Kosovo heeft geleid, betekent niet automatisch dat hij is betrokken bij een misdaad", zei de bewindsman vorige week op een verhitte persconferentie.

Maar waarom kiest de Servische regering zo'n omstreden man? Ten eerste omdat Lukić zeer geliefd is bij de politie. En dat komt van pas bij de grootschalige reorganisatie van de politie die de Servische regering op het oog heeft. Voor de politie is Lukić geen oorlogsmisdadiger, maar een held, die lang stand gehouden heeft in de oorlog tegen de Albanezen en de rest van de wereld.

Ten tweede omdat Lukić de naam heeft onomkoopbaar te zijn. Na de oorlog werd hij benoemd tot hoofd van de grenspolitie – een uiterst lucratieve baan: alleen het hoofd van de douane kan meer geld in zijn zak steken. Maar niemand heeft tot nu toe bewezen dat Lukić zich in die periode persoonlijk heeft verrijkt. En dat komt van pas bij de strijd tegen de corruptie die de politie moet aangaan.

Dan zijn er de geruchten. Sreten Lukić zou op de hoogte zijn van geheimen van de nieuwe leiders. Chantage dus. Sreten Lukić zou de huidige leiders hebben geholpen voor en tijdens de volksopstand die een einde maakte aan het regime-Milošević. Een vriendendienst dus, die moet worden teruggetaald.

Maar die geruchten verklaren niet waarom de Servische regering nog meer omstreden kandidaten op het oog heeft voor andere hoge posten binnen de politie. David Gajić is een van hen. Ook Gajić heeft een verleden in Kosovo. Hij was er hoofd van de staatsveiligheidsdienst tot hij in 1997 op een zijspoor werd gezet. Milutin Popivoda keert ook terug, voormalig chef van de staatsveiligheidsdienst in de provincie Vojvodina, waar de Hongaarse minderheid al jaren voor meer rechten strijdt.

Een oudere politieman wijst de complot-theorieën van de hand. Alle hogere officieren zijn gelieerd geweest aan Milošević, zegt hij. „Anders waren ze geen officier geworden." En de voormalige oppositie heeft eenvoudig geen eigen officieren op voorraad. De nieuwe leiding van Servië zal het voorlopig met de commandanten van het oude Servië moeten doen.

Kroaten betogen voor generaal

2001

ZAGREB, 12 FEBR. Honderdduizend Kroaten hebben gisteren in Split gedemonstreerd voor een generaal, die door de Kroatische justitie wordt gezocht in verband met mogelijke oorlogsmisdaden. Ook elders kwam het tot kwade betogingen ten gunste van de generaal, Mirko Norac.

Een rechtbank in Rijeka vaardigde vorige week een arrestatiebevel uit tegen de 33-jarige Norac, die tijdens de Kroatische onafhankelijkheidsoorlog van 1991 het bevel voerde in en rond de stad Gospić. Hij zou in oktober 1991 bevel hebben gegeven tot de executie van veertig Kroatische Serviërs, alleen burgers, en zelf aan die executies hebben deelgenomen. Algemeen wordt vermoed dat Norac zich in Bosnië schuilhoudt.

De generaal wordt door velen als een held vereerd, zoals de meeste kopstukken van de Kroatische strijd om de onafhankelijkheid van 1991 en 1995. Het arrestatiebevel tegen Norac, het eerste wegens mogelijke oorlogsmisdaden in de onafhankelijkheidsoorlog, heeft een golf van verontwaardiging door Kroatië gejaagd. Overal werden gisteren door woedende betogers wegen versperd. Bij de demonstratie in Split werd Norac uitgeroepen tot „legendarische held van heel Kroatië".

Op die woede wordt ingespeeld door de oppositiepartij Kroatische Democratische Beweging HDZ, de partij van wijlen president Franjo Tudjman. De HDZ riep gisteren op tot vervroegde verkiezingen, een onmiddellijke amnestie voor alle Kroatische oorlogsveteranen en de beëindiging van de samenwerking met het Joegoslavië-tribunaal in Den Haag. Ze stelde een 'verklaring' op waarin president Stipe Mesić van hoogverraad werd beschuldigd wegens zijn pleidooien voor samenwerking met het VN-tribunaal voor oorlogsmisdaden in Den Haag. (Reuters, AFP)

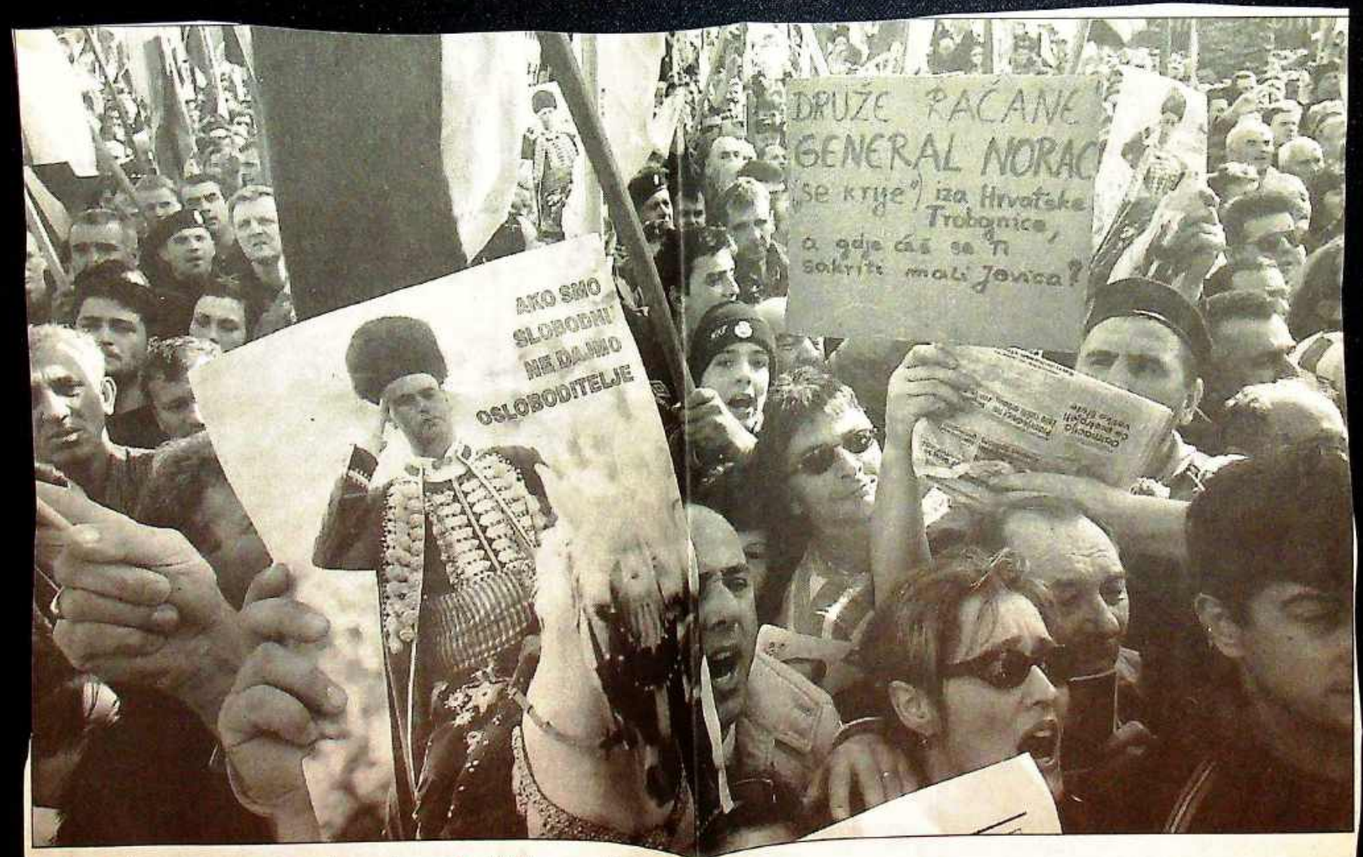

Betoging voor een 'oorlogsheld'

12-2-2001

„Als wij vrij zijn, laten we dan niet de bevrijders uitleveren", staat op de poster links, en het stuk karton rechts waarschuwt: „Kameraad Racan (de premier van Kroatië, red.): generaal Norac heeft zich verborgen achter de Kroatische vlag, maar waar zul jij jezelf verbergen kleine Jovica?!". Bijna 100 000 mensen deden gisteren in de zuidelijke stad Split mee aan een demonstratie voor generaal Mirko Norac, tegen wie in Kroatië onlangs een strafrechtelijk onderzoek is gestart wegens oorlogsmisdaden in de Servisch-Kroatische oorlog. De betogers, veelal leden van de nationalistische HDZ-oppositie, vinden hem een oorlogsheld. FOTO EPA

DONDERDAG 8 FEBRUARI 2001

Geen autonomie
Vredesplan voor roerig Zuid-Servië

BELGRADO, 8 FEBR. De Joegoslavische regering is bereid de Albanezen in Zuid-Servië minderheidsrechten toe te kennen en te integreren, maar autonomie krijgen ze niet. Ook aanluiting van het gebied bij Kosovo wordt uitgesloten.

et vredesplan is onmiddellijk afwezen door het 'Bevrijdingsle- UÇPMB, dat in Zuid-Servië Serviërs bestrijdt. Het plan l met alle middelen genade- worden bestreden", aldus verklaring van het UÇPMB. gebied van de Albanezen s de grens met Kosovo is al nden uiterst onrustig wegens optreden van het UÇPMB, wordt gesteund door extre- n in Kosovo. Het voert zijn illastrijd in de vijf kilometer gedemilitariseerde zone de Servisch-Kosovaarse gebruikmakend van de bedat het Joegoslavische le- t in de zone mag komen. vredesplan van Belgrado t in een vredesproces dat internationaal toezicht worden afgewikkeld, begen met de Albanezen, tand, en garanties voor de ie van de Albanezen in ale bestuur, inclusief de Maar enige vorm van au- zal de Albanezen in rvië niet worden toege- Dat geldt ook voor een status van het gebied of sluiting van het gebied vo. Woordvoerders van nationale gemeenschap zich inmiddels positief vredesplan uitgelaten. anezen van Zuid-Servië gisteren duidelijk bereid t een dialoog. Daartoe uit negen personen benderhandelingsdelegatie samengesteld. In die delegatie zitten drie vertegenwoordigers van het UÇPMB; de andere zes vertegenwoordigen politieke partijen of groeperingen. De Albanezen maakten wel duidelijk met Belgrado te willen praten op basis van een referendum dat ze in 1992 in hun regio hebben gehouden. Toen stemde een meerderheid van de Albanezen voor aansluiting bij Kosovo als de grenzen zouden worden gewijzigd.

In Belgrado hebben gisteren en vandaag duizend tot vijftienhonderd aanhangers van ex-president Slobodan Milošević woedend geprotesteerd tegen het bezoek, vandaag, van Javier Solana, de voormalige secretaris-generaal van de NAVO, aan Belgrado. Solana, hoge vertegenwoordiger van de EU voor buitenlands en veiligheidsbeleid, bezoekt Belgrado als lid van een EU-delegatie. Het is de eerste keer sinds de oorlog van 1999 dat hij in Belgrado is.

De demonstranten verbrandden in het centrum van Belgrado afbeeldingen van de voormalige NAVO-chef. Na de NAVO-oorlog tegen Joegoslavië in de eerste helft van 1999 heeft een rechtbank in Belgrado Solana en een aantal andere Westerse leiders in absentie tot twintig jaar gevangenisstraf veroordeeld. De betogers eisten dat Solana op grond van die uitspraak wordt gearresteerd. Ze riepen leuzen als 'Solana kindermoordenaar' en 'slager ga naar huis'. (Reuters, AP, AFP)

NIEUWSBRIEF

PRESS NOW

nummer 3, december 2000

support free press in the Balkans

Hoe is de stemming bij de buren? (een regionaal project over verkiezingen)

In het kader van het Stabiliteitspact is een aantal Albanese media-experts een project gestart dat jonge journalisten bijeen brengt om verkiezingen in verschillende landen in de regio te volgen, te analyseren en erover te schrijven in de pers. Press Now steunt dit project. Tot nu toe zijn de journalisten twee keer aan de slag gegaan: bij de lokale verkiezingen in Albanië op 1 oktober en bij de parlementsverkiezingen in Bosnië-Herzegovina op 11 november.

Het project in Albanië bracht 15 journalisten uit Albanië, Bulgarije, Kosovo, Macedonië en Roemenië bij elkaar. Gedurende hun vierdaagse reis bezochten ze stembureaus en persconferenties, ontmoetten ze politici en verkiezingswaarnemers en wisselden ze onderling ervaringen uit. Voor velen was het de eerste gelegenheid de algemene ontwikkelingen en de politieke situatie in Albanië van zo dichtbij mee te maken en erover te schrijven. Media-experts uit Albanië hadden van tevoren materiaal verzameld als achtergrond bij de verkiezingen en als basis voor een goede verslaggeving in de praktijk.

Aan het tweede project in Bosnië-Herzegovina namen maar liefst 23 journalisten deel uit Albanië, Bosnië-Herzegovina, Bulgarije, Kosovo, Macedonië, Moldavië, Montenegro, Roemenië en Servië. Deze keer werd het project uitgevoerd door de Albanese media-experts in nauwe samenwerking met het mediacentrum in Sarajevo.

Dergelijke projecten zijn zeer belangrijk omdat ze jonge journalisten de kans bieden in contact te komen met andere journalisten uit verschillende landen in de regio. Vaak ontbreekt het aan kennis over wat er gaande is bij de buren. Door met regelmaat bijeen te komen en ervaringen uit te wisselen wordt een positieve impuls gegeven aan professionele verslaggeving over regionale items. Buiten bereik van binnenlandse druk en los van de heersende vooroordelen in eigen land, stonden alle deelnemers open voor

discussie en waren ze zeer geïnteresseerd in een vervolg op dit project. Niet alleen verkiezingen maar ook andere onderwerpen lenen zich uitstekend voor samenwerking en uitwisseling. De eerdergenoemde Albanese media-experts zoeken donoren om tijdens de parlementsverkiezingen eind december in Servië de jonge journalisten opnieuw bijeen te brengen.

Het eerste concrete resultaat van de twee projecten is er al: een verzameling artikelen over de verkiezingen, gepubliceerd door de journalisten die deelnamen aan het project.

Albana Shala, projectmedewerker Albanië en Kosovo Press Now

Servische media en de verkiezingen voor de Federatie en Servië

Minstens 22 miljoen gulden is dit jaar besteed aan vrije media in Servië alleen. Bijna zes miljoen daarvan via het Stabiliteitspact voor de Balkan: ruim tien miljoen uit de V.S. en de rest uit EU-landen en -organisaties, waaronder Press Now, dat ruim een miljoen gulden bijdraagt dit jaar, grotendeels, maar niet alleen uit Nederlandse overheidsgelden. Ook de Duitse regering bijvoorbeeld kanaliseerde haar gelden voor media in Servië via Press Now, een onderstreping van het vertrouwen dat donoren hebben in onze organisatie. Een deel ook kwam uit bijdragen van 'onze' individuele donateurs.

Het zal nooit zijn vast te stellen in welke mate de media exact hebben bijgedragen aan het ten val brengen van het Milosevic regime, aan de omwenteling, de 'revolutie' in het algemeen. Een primaire taak voor media is eerlijke en onafhankelijke nieuwsvoorziening, waarbij analyse, achtergrond en nieuws onderling strikt gescheiden dienen te blijven en die vrij is van persoonlijke en partijpolitieke overtuiging van media en journalisten. Maar Kostunica zou geen zendtijd of aandacht hebben gekregen als het alleen aan de staatsmedia had gelegen (persbureau *Tanjug*, dagblad *Politika*, staatstelevisie *RTS* en vele anderen, allen (in)direct in handen van de oligarchie rond Milosevic).

Het feit dat zulke grote bedragen in zeer korte tijd op tafel kwamen heeft wel te maken met de analyse van westerse regeringen, de EU, de OVSE, Raad van Europa en soortgelijke instituties. Tijdens het Portugees voorzitterschap van de EU in de eerste helft van dit jaar, is aan de juist

benoemde algemeen secretaris van de Europese Algemene Ministerraad, Javier Solana (kersvers van de NAVO(-bombardementen op Servië!) opgedragen te onderzoeken hoe Servië en de wereld van Milosevic' kliek bevrijd konden worden. Hij kwam onder meer tot de conclusie dat de oppositie hopeloos verdeeld was, er weinig invloedrijke civiele organisaties bestonden (*OTPOR* kwam pas later sterk naar voren!) en dat de pers een hoofdrol in de aanloop naar de verkiezingen kon spelen (een van Milosevic laatste trucs was om de verkiezingen bij verrassing vlak na de zomer uit te schrijven).

Solana nam vervolgens contact op met mediatycoons uit West-Europa, met media in Servië en met organisaties als de onze. Dit resulteerde in een grote conferentie in het voorjaar, waar EU, Stabiliteitspact en de Europese Commissie op hoog niveau waren vertegenwoordigd. Niet alleen, maar ook hierdoor werden belangrijke geldstromen voor de Servische media toegankelijk.

Press Now is dit jaar direct betrokken geweest bij de realisering en financiering van een media-pre-verkiezingsfonds voor de Joegoslavische parlements- en presidentsverkiezingen van september, een 'media flash appeal' via het Stabiliteitspact, en nu bij een derde geldstroom voor de eerstkomende verkiezingen op 23 december van het Servisch parlement, en dit alles naast onze doorlopende structurele hulp. Zo werd het eerder genoemde bedrag besteed aan zeker dertig verschillende initiatieven op het gebied van geschreven en audiovisuele media, aan juridische bijstand, aan training, aan *OTPOR*-publiciteit, aan de onafhankelijke journalistenbond etc. etc. We gaven ook met anderen een boekje in het Engels uit over de oppositie in Servië, waar over belangrijke oppositieleiders als Djindjic en Draskovic ook minder aangename en bekende feiten aan het licht werden gebracht.

Niemand zal weten wat dit alles precies bijdroeg aan de overwinning van 6 oktober. Maar dat de rol van *ANEM*, *B2-92* (zij zetten een zendsysteem op, zodat Servië vanuit Bosnië met TV en radio werd bestreken) persbureau *BETA*, kranten als *Danas*, *Blic*, *Vreme* van uitzonderlijk belang is geweest wordt ook door niemand betwist. De Servische vrije pers moet hogelijk geprezen voor de buitengewoon goede onderlinge samenwerking, die onder druk van de uitzonderlijke repressie tot stand kwam. Daardoor konden weinig 'interlocuteurs valables' (zegslieden) snel beslissingen nemen namens de bestaande medianetwerken.

Het mediaverhaal is hiermee niet afgelopen. Er zijn nog steeds grote problemen op te lossen: de hervorming tot publieke omroep of opdoeking van de staatsmedia, vooral de *RTS*; een moratorium op handel in frequenties en media is dringend en onmiddellijk nodig, nu buitenlandse persconcerns zijn begonnen kranten en TV-stations op te kopen (o.m. Berthelsman in Duitsland); de onzekere toekomst van *B2-92/ANEM*; de opleiding van nieuwe journalisten en bijscholing van ouderen onder hen dient met kracht te worden aangepakt.

Paul Staal, directeur Press Now

Medicine or Poison: position and role of minority-media in the Balkans

Woensdagavond 15 november organiseerde Press Now in de Rode Hoed in Amsterdam een debat onder leiding van Ed. van Thijn over de positie en rol van minderhedenmedia op de Balkan. Dragen minderhedenmedia bij aan bewustwording en emancipatie van verschillende bevolkingsgroepen in de regio en daarmee aan de verbetering van hun positie of zorgen ze voor verdere verbreding van de toch al gapende kloof tussen verschillende etniciteiten op de Balkan?

Mustafa Balje van het Bosnische weekblad *Kosovski Avaz* (de stem van Kosovo) benadrukte in zijn inleiding het belang van een blad in Kosovo specifiek bedoeld voor Bosniërs. Op die manier wordt de Bosnische bevolking in Kosovo geïnformeerd over het wel en wee van de eigen groep, een onderwerp dat in andere media niet aan de orde komt. *Kosovski Avaz* is volgens Balje verzoenend van toon jegens alle andere etnische groepen in Kosovo en is absoluut niet uit op verscherping van tegenstellingen.

Ciprian Necula (de tweede inleider van de avond) werkt bij de organisatie *Romani-criss* in Roemenië. Deze organisatie zet zich in voor verbetering van het imago van Roma in de zogeheten mainstream-media in Roemenië. In deze media gaan artikelen over Roma altijd over criminaliteit. Een interessant project waarover Necula vertelde is het aanbod aan Roma-journalisten van een langdurige stage bij nationale Roemeense media. Na afloop van de stage krijgen ze bij de betreffende krant of het betreffende radio/televisiestation een baan aangeboden. Zo krijgen Roma-journalisten een eerlijke kans op de arbeidsmarkt en wordt er tegelijkertijd gewerkt aan de verbetering van de artikelen die over Roma in de Roemeense media verschijnen.

Mariwan Kanie uit Nederland sprak over specifieke Koerdische media. Ondanks het belang dat Kanie hecht aan specifieke media voor Koerden ziet hij ook problemen. De betreffende media zijn namelijk doorgaans gebaseerd op twee discourses: die van verzet en die van herinnering. Dit leidt tot eenzijdige en niet-verzoenende journalistiek. Mariwan Kanie probeert als journalist voor het Koerdische blad *Rahand* deze discourses te overstijgen en genuanceerde artikelen te schrijven. Dit blijkt in de praktijk geen eenvoudige opgave, omdat lezers een sterke voorkeur lijken te hebben voor ongenuanceerde verhalen.

Iso Rusi (journalist uit Macedonië) schetste de algemene media-situatie in Macedonië van dit moment en de positie die minderhedenmedia daarbinnen innemen. Er zijn veel minderhedenmedia in Macedonië. Over de kwaliteit ervan is Rusi niet onverdeeld enthousiast. Een veelvoorkomend kenmerk is 'romantisch nationalisme' met veel aandacht voor het verleden en minder voor de toekomst. Bovendien zijn veel van deze minderhedenmedia in meer of mindere mate verbonden aan politieke partijen. Zelf start Rusi binnenkort met het weekblad *Lobi*, bedoeld voor de Albanese minderheid in Macedonië. Daarin geen romantisch nationalisme, maar professionele journalistiek, aldus Rusi.

Snezana Tarle tenslotte was tijdens het debat de enige vertegenwoordiger van een multi-etnisch medium. De multi-etnische staf van het radio-station *Contact* probeert in Kosovo onder vaak zeer moeilijke omstandigheden zijn werk te doen. Ondanks de extra beveiliging die nodig is om hun radio-programma's te maken gelooft Tarle dat uiteindelijk de multi-etnische media de toekomst hebben op de Balkan en dat daarmee onderling respect en verzoening zullen overwinnen.

Anique ter Welle, beleidsadviseur Press Now

The Balkan Stability Pact: the Aid and the Players

Het volgende debat dat Press Now organiseert gaat over het Stabiliteitspact voor de Balkan, inmiddels anderhalf jaar in werking. Na een algemeen overzicht van het Pact zal de discussie zich met name toespitsen op het

onderdeel mensenrechten en democratie (de zogeheten tafel 1) en in het bijzonder op steun uit het Pact aan onafhankelijke media. Wie zitten er aan tafel? Wie nemen de beslissingen? Wat gaat goed, wat kan beter? Politici uit binnen- en buitenland- onder wie staatssecretaris Benschop-, adviseurs, uitvoerders en ontvangers discussiëren met elkaar en het publiek over de 'ins' en 'outs' van het Pact.

Het debat vindt plaats op dinsdag 23 januari vanaf 20.00 uur in de Grote Zaal van de Balie, Kleine Gartmanplantsoen 10, Amsterdam. Het wordt georganiseerd in samenwerking met de NCDO. De voertaal is Engels. Kaarten reserveren bij de kassa van de Balie (020-5535100)

"Zo zeg je dat niet in het Macedonisch"
(een experiment met tweetalige radio in Skopje, Radio MfM)

Het is al weer meer dan een jaar geleden dat ik met Kreshnik Ajdini op een terrasje zat in Skopje. Hij vertelde over zijn werk voor het UNHCR radioprogramma voor de vluchtelingen uit Kosovo en zijn plannen om een tweetalige radio te beginnen. Tweetalig: Albanees en Macedonisch, gericht op jongeren en met als doel begrip te kweken voor elkaars cultuur. Een station met veel aandacht voor mensenrechten en minderheden. Een mooi plan, maar weinig concreet. We hebben nog een tijdje doorgepraat, maar eerlijk gezegd geloofde ik er niet zo in. Eerdere experimenten met tweetalige radio in Macedonië waren mislukt. Terwijl de meeste etnisch Albanese Macedoniërs wel Macedonisch verstaan, is dat andersom niet het geval. Men 'zapt' naar een andere zender zodra er te lang Albanees wordt gesproken. Bovendien zijn er al zoveel radiostations in Macedonië – meer dan 170 op een bevolking van 2 miljoen.

Maar Kreshnik is vasthoudend. Een jaar later neemt hij opnieuw contact op, ditmaal met een uitgewerkt plan. Zijn baan, bij een van de vele niet-gouvernementele-organisaties (ngo's) in Skopje, heeft hij intussen opgezegd. Dat is nogal wat in een land waar 40 % van de beroepsbevolking werkloos is en waar journalisten vaak nauwelijks iets verdienen. Maar Kreshnik is het soort 'gedreven journalist' zoals je ze soms tegenkomt, vooral in de onafhankelijke media. Mensen die alles opzij zetten om hun droom te verwezenlijken: een eigen radio- of televisiestation of een eigen krant.

Desalniettemin roept het plan nog steeds vragen op. Ik bespreek het met Tanja Lubbers die voor Pax Christi in Macedonië zit en ook door Kreshnik is benaderd voor hulp. En met Rommert Kruithof, journalist en radiomaker, die eerder voor Press Now een training verzorgde in Macedonië. Het idee van Kreshnik is uitdagend: waar de meeste tweetalige radiostations lange blokken programmeren in één taal gevolgd door een blok in de andere taal, wil Kreshnik tweetalige duo presentatie, vraag en antwoord tussen twee presentatoren die ieder hun eigen taal spreken. Om de twee, drie zinnen een wisseling van taal. Het klinkt mooi, maar is het ook radio? Word je daar niet doodmoe van? Rommert is sceptisch, hij 'hoort' het niet. En dan de programmering: iedere dag een lang blok met aandacht voor mensenrechten en het werk van ngo's en internationale organisaties. Willen jongeren – de doelgroep waarop Kreshnik zich richt – daarnaar luisteren? Is het ook niet een beetje te veel van het goede: te veel naar de internationale donoren toegeschreven? Maar Kreshnik kennende, besluiten we hem een kans te geven. Rommert zal twee weken naar Macedonië gaan om samen met Kreshnik en zijn team te experimenteren. Twee weken lang zullen ze radio maken om die te laten beluisteren door een luisterpanel. Voor Macedonië is dat nieuw. Nog nooit heeft iemand de luisteraars gevraagd wat ze er van vinden.

En na twee weken komt Rommert terug. Verrast. Enthousiast. Twee weken hebben ze keihard gewerkt. Kreshnik heeft een paar uitstekende mensen om zich heen verzameld. Hoewel ze nooit eerder met elkaar hadden gewerkt, bleken ze al snel op één lijn te zitten. De tweetaligheid was geen probleem. Het leverde juist spannende, soms hilarische momenten op wanneer de presentatoren met elkaar in de clinch gingen over wat ze nou eigenlijk bedoelden. "Zo zeg je dat niet in het Macedonisch". Want hoewel ze allemaal tweetalig zijn, spreken ze hun tweede taal lang niet vlekkeloos. En ook voor het luisterpanel bleek het te werken. In een land waar taal vooral gebruikt wordt om de eigen identiteit te benadrukken, kan een dergelijke speelse manier van met elkaars taal omgaan, helpen barrières te doorbreken. Met een goede presentatie, goede programmering, goede muziek en goede techniek kan het wat worden. Waar de meeste stations alleen maar 'bagger' uitzenden (volgens Rommert) moet je met goede, professioneel gemaakte radio luisteraars kunnen trekken. Hopelijk kan MfM (spreek uit me-fe-me) begin volgend jaar al de lucht in.

Steven Assies, project coordinator Press Now

Zoals beloofd:
Korte samenvatting van het Press Now jaarverslag 1999

Het jaar 1999 was een tumultueus jaar voor de Balkan en zijn onafhankelijke media. In Kosovo en Servië werden onafhankelijke journalisten vanaf het begin van het jaar door de Servische autoriteiten op tal van manieren gehinderd bij de uitoefening van hun beroep. Tijdens de NAVO-bombardementen werden onafhankelijke media het zwijgen opgelegd en vreesde een aantal journalisten met reden voor hun leven. De oorlog in Kosovo was van invloed op de media-ontwikkeling in de hele regio. In de Republika Srpska (Bosnië) verscherpten in sommige media de opvattingen over de ontwikkelingen in Kosovo. In Macedonië en Albanië werden gratis kranten gedistribueerd onder de vluchtelingen in de kampen. Ook kregen journalisten in Macedonië te maken met (gevluchte) concurrenten uit Kosovo.

Press Now heeft in 1999 geprobeerd de onafhankelijke media zo veel mogelijk te steunen, zodat vernietigde apparatuur vervangen kon worden, zodat media vanuit het buitenland hun uitzendingen konden voortzetten, zodat zo veel mogelijk onafhankelijke media konden blijven berichten over wat er gebeurde in Kosovo. Via *'Open Channels for Kosovo'* op onze website en door steun aan de campagne *'Help B92'* op internet heeft Press Now een bijdrage geleverd aan internationale vrije informatievoorziening over de situatie in de regio.

In Nederland organiseerde Press Now vier publieksdebatten over (media-) ontwikkelingen op de Balkan.U kunt ons jaarverslag over 1999 nog steeds bestellen: 020-5962000. De volledige tekst is eveneens te vinden op onze website: www.dds.nl/pressnow

---

Niet missen!

Twee interessante documentaires die zijn vertoond tijdens het IDFA-filmfestival: *Biography* en *Otpor-the making of the revolution*. In *Biography* (Eline Flipse) vertellen vijf Albanese mannen hun levensverhaal, waarbij hun vitale levenskracht ze steeds op de been heeft gehouden. *Otpor-the making of the revolution* (producent: Niek Koppen, makers: Katarina Rejger en Eric van den Broek) geeft een beeld van de cruciale rol die de jongerenbeweging heeft gespeeld in de aanloop naar de Servische verkiezingen. Grijp uw kans als ze op de tv worden uitgezonden!

800 Roma vermist in Kosovo

FEBR 2001

VAN DE REDACTIE

Meer dan achthonderd Roma (zigeuners) zijn ofwel vermoord ofwel ontvoerd in Kosovo sinds de Verenigde Naties de controle in de regio in 1999 overnamen, aldus een Roma-woordvoerder tegenover het nieuwsagentschap Tanjug. Jovan Damjanovic, voorzitter van de Unie van Roma Verenigingen in Servië beweert over gedetailleerde informatie te beschikken dat 150 Roma zijn vermoord door Albanese separatisten van het UCK. Hij zegt dat het lot van nog eens 530 die als vermist zijn opgegeven, onbekend is en hij sprak zijn bezorgdheid uit over de toekomst van de vluchtelingen. Ondanks de aanwezigheid van 46.000 man van de internationale vredesmacht stelt hij dat Kosovo een hel op aarde is 'waar zij die niet Albanees zijn voor hun leven en bezittingen moeten vrezen'. Meer dan tweehonderdduizend Serviërs en niet-Albanezen zijn Kosovo sinds juni 1999 ontvlucht uit angst voor het geweld van de Albanese meerderheid, aldus de commissaris van de UNHCR. Tegelijkertijd beweert Belgrado dat meer dan duizend Serviërs zijn vermoord of worden vermist sinds de komst van de VN en de beëindiging van de NAVO bommencampagne [illegible] 1999.

[illegible] van de naar [illegible] en [illegible] als het Oudjaarsuur [illegible]

de provincie Kosovo worden vermist, hebben in Belgrado een petitie opgesteld voor hun vrijlating. Woordvoerder Ranko Djinovic bestempelde de ontvoeringen als een daad van genocide, waarvan alle niet-Albanese Kosovaren het slachtoffer zijn geworden. Sommige worden al drie jaar vermist, vanaf het moment dat de Joegoslavische veiligheidstroepen in gevecht raakte met Albanese separatisten.

De meeste vermissingen dateren vanaf het moment dat de NAVO de controle over het gebied overnam, in juni 1999. In de petitie, getiteld 'Levenden of Geraamten', worden de Joegoslavische autoriteiten en de VN gevraagd zich tot het uiterste in te zetten om de verblijfplaats van de vermisten te achterhalen of, wanneer zij niet meer in leven zijn, om hun stoffelijk overschot aan hun familie over te dragen. De organisatie van familieleden heeft afgelopen maand voor westerse ambassades in Belgrado geprotesteerd tegen het duidelijk waarneembare gebrek aan actie van de NAVO-landen om de vermisten te zoeken. Ook in de etnisch verdeelde stad Kosovo Mitrovica is het tot demonstraties gekomen tegen het VN-bestuur en de NAVO-troepen vanwege het uitblijven van elk initiatief om de vermisten op te sporen.

(Bron: AFP)

NAVO-bedrog over Servische executies in Racak

FEBR. 2001

VAN DE REDACTIE

Volgens een wetenschappelijk eindrapport van Finse pathologen-anatomen zijn er totaal geen bewijzen te vinden van de vermeende moordpartij in het dorp Racak in Kosovo op 15 januari 1999. In het gerenommeerde vaktijdschrift voor pathologen-anatomen 'Forensic Science International' verschijnt binnenkort een uitvoerig rapport van de experts Juha Rainio, Kaisa Lalu en Antti Penttilä, waarin het onderzoek naar veertig in Racak gevonden lijken wordt samengevat. In het rapport, dat de 'Berliner Zeitung' al mocht inzien, wordt niet geconcludeerd dat in Racak een groep vreedzame Albanese dorpsbewoners door Servische milities geëxecuteerd zijn.

De Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) verklaarde in het voorjaar van 1999, dat er bewijzen waren gevonden van 'doden en verminken van ongewapende burgers', 'velen zijn van extreem dichtbij neergeschoten'. De vermeende moordpartij door Serviërs in Racak was voor veel politici ook in Duitsland reden voor de toestemming tot een aanvalsoorlog van de NAVO tegen Joegoslavië.

De pathologen-anatomen Rainio, Lalu en Penttilä maken deel uit van een team van Finse experts onder leiding van mevrouw Helena Ranta, dat in het voorjaar van 1999 door de Europese Unie met het onderzoek naar de gebeurtenissen in Racak werd belast. Het onderzoek werd uitgevoerd in samenwerking met Servische en Wit-Russische experts. De herkomst van de doden is onduidelijk gebleven De patholoog-anatomen hadden de taak antwoord te geven op vier veelomvattende vragen: identificatie van de slachtoffers, oorzaak, aard en tijdstip van overlijden, de omstandigheden van het overlijden en tenslotte de vraag naar eventuele verminkingen. In het Finse eindrapport staat: het team 'kon niet bepalen, dat de slachtoffers uit Racak afkomstig waren'. Ook de 'gebeurtenissen' tot aan de autopsie konden 'niet worden bepaald', en tenslotte niet eens 'de situatie van de slachtoffers op de plek van de gebeurtenissen'. Hiertegenover verklaarden de drie experts wel dat er 'geen aanwijzingen waren van verminkingen na het overlijden' door mensenhand.

Geen bewijzen

Zeer nauwkeurig vertelt het rapport, dat er bij de veertig onderzochte lijken één tot twintig schotwonden werden gevonden. Maar slechts in één geval vonden de pathologen-anatomen kruitsporen, die zouden kunnen wijzen in de richting van een executie. De expertise voor het vakblad 'Forensic Science International', dat door Elsevier wordt uitgegeven, bevestigt de eindconclusies die de 'Berliner Zeitung' in een evaluatie van het geheimgehouden autopsierapport al in maart 2000 had getrokken: de bewijzen waarvan de OVSE en veel westerse politici beweerden dat ze die hadden, van een massale executie van Albanese burgers door Servische milities bestaan niet. De vraag of het tenminste bij een deel van de in Racak gevonden doden niet ging om strijders van het Albanese UCK, die in het kader van gevechtshandelingen met Joegoslavische eenheden gesneuveld waren, werd volledig van tafel geveegd. Het VN-tribunaal in Den Haag verklaarde zelfs nog na de publicatie in de 'Berliner Zeitung' dat het ervan bleef uitgaan dat in Racak Albanese burgers vermoord werden.

Het Ranta-document

Veelzeggend in dit kader is het feit dat door de politiek publicatie van de onderzoeksresultaten tot op heden is tegengehouden. De leidster van het team van Finse experts, mevrouw Helena Ranta, gaf op 17 maart 1999 tijdens een persconferentie weliswaar haar 'persoonlijke mening', maar dit statement bevatte tegenstellingen en halve waarheden, die valselijk ten gunste van de oorlog werden uitgelegd, zoals zij later bedeesd moest toegeven. Het Duitse ministerie van Buitenlandse Zaken bracht het commentaar van Ranta onder de misleidende titel 'Rapport van de EU over Racak' in omloop.

Na afloop van de oorlog stelde mevrouw Ranta opnieuw, in opdracht van de EU, een onderzoek in. Op 21 juni 2000 leverde zij een rapport in bij het Joegoslavië Tribunaal, dat de vermeende moordpartij van Racak tot één van de meest essentiële punten van de aanklacht tegen de oude Joegoslavische leiding had gemaakt. Het rapport werd onmiddellijk geheim verklaard. Daags daarna haalde mevrouw Ranta achter gesloten deuren tegenover ambtenaren van de EU-lidstaten haar gevolgtrekkingen aan. Maar ook deze verklaring bleef geheim. Niet alleen de media, maar zelfs de Europarlementariërs kregen geen toestemming zich op de hoogte te stellen van de verklaringen. Misschien heeft hetgeen mevrouw Ranta ook tegenover EU-ambtenaren en een Canadese journaliste die met de 'Berliner Zeitung' samenwerkt, besprak - ver weg van de nieuwsgierige Europese openbaarheid - hiermee te maken: haar onderzoek gaf een onderbouwing van de officiële versie van een massale executie en ze wist niet wat in Racak werkelijk was gebeurd.

Koerswijziging

Een internationaal comité heeft intussen zijn conclusies getrokken uit de toenemende twijfels. In het eindrapport 'De gevolgen van het Kosovo-conflict' dat op de laatste bijeenkomst van de parlementaire vergadering van de NAVO werd aangenomen, gaat het comité kritisch in op de oorlog en vooral op het uitvoerende crisismanagement. In dit kader heeft de NAVO-vergadering het over 'de tot op de dag van vandaag niet volledig opgehelderde moordpartij van Racak'.

Ook aan Joegoslavische zijde is het geval Racak een item. In het licht van de voortdurende overvallen door Albanese guerrillastrijders in de gedemilitariseerde zone, die na de Kosovo-oorlog onder druk van de NAVO tussen Centraal-Servië en het onder VN-bestuur staande Kosovo werd ingesteld, trok Vojislav Kostunica, de president van Joegoslavië, reeds parallellen met de situatie in de winter van 1998/1999. Hij verklaarde met klem dat hij de wil had 'de soevereiniteit van het land in Zuid-Servië te verdedigen'. Tegelijkertijd echter waarschuwde hij ervoor Joegoslavië weer te betrekken in 'een soort provocatie' als in Racak die 'een internationale interventie' had uitgelokt. *(Bron: Berliner Zeitung)*

Balkan-leiders: Destabilisatie regio dreigt

24-2-2001

SKOPJE – Leiders van acht Balkan-landen, die gisteren bijeen waren in de Kroatische stad Skopje, roepen de internationale gemeenschap op maatregelen te nemen tegen de escalatie van geweld in het grensgebied van Kosovo, Macedonië en Servië. Voor het eerst vluchtten gisteren mensen vanuit Noord-Macedonië naar Kosovo.

De afgelopen week kwamen zeker 14 mensen om het leven door aanvallen van Albanese extremisten in Zuid-Servië en aanslagen op etnische Serviërs in Kosovo. Macedonië, dat een grote Albanese minderheid herbergt, zegt dat er sinds kort ook op zijn grondgebied Albanese rebellen actief zijn.

De Macedonische president Trajkovski zei dat de hele regio gedestabiliseerd kan worden „als de internationale gemeenschap het probleem blijft onderschatten". De Balkan-staten slaagden er niet in gemeenschappelijk met een verklaring te komen omdat Albanië het niet eens was met de voorgestelde tekst.

Macedonië en Joegoslavië grepen de bijeenkomst aan om een grensverdrag te sluiten. Vorige week was daarover al een akkoord bereikt.

Rusland wil opheffing Joegoslavië-Tribunaal

24-2-2001

MOSKOU – De Russische minister van buitenlandse zaken, Igor Ivanov, vindt dat het Joegoslavië-Tribunaal moet worden opgeheven in het belang van de stabiliteit op de Balkan. Ivanov vindt het VN-tribunaal overbodig nu het voormalige Joegoslavië bestuurd wordt door democratische regeringen. Hij meent dat het Tribunaal het oplossen van problemen op de Balkan in de weg staat zolang het mensen uit voormalig Joegoslavië blijft vervolgen.

Instemming met plan Zuid-Servië

2-2-2001

BELGRADO – Het VN-bestuur Unmik en de internationale vredesmacht Kfor in de Servische provincie Kosovo hebben ingestemd met een plan dat een eind moet maken aan de crisis in Zuid-Servië.

Dat meldt Nebojsa Covic, vicepremier van Servië en medeopsteller van het plan.

Radicale Albanezen voeren in het gebied al maanden lang een bloedige strijd voor aansluiting bij de naburige provincie Kosovo en onafhankelijkheid van Joegoslavië. Covics wil die strijd beëindigen door de Albanezen beter te integreren.

De Albanezen wezen het plan gisteren af.

MAANDAG 19 FEBRUARI 2001

Krant spreekt van dwang 'Italië moest VS volgen in crisis Kosovo'

Door onze correspondent MARC LEIJENDEKKER

ROME, 19 FEBR. De VS hebben volgens de Italiaanse krant *La Repubblica* Rome tijdens de Kosovo-crisis onder druk gezet om de lijn van Washington te volgen, door duidelijk te maken dat de Amerikanen op de hoogte waren van onrechtmatigheden bij een akkoord van Telecom Italia met de Servische telefoonmaatschappij.

De krant suggereert dat Washington minister van Buitenlandse Zaken Lamberto Dini impliciet heeft gedreigd deze informatie openbaar te maken. Dini, die zich lang tegen militair ingrijpen in Kosovo heeft verzet, heeft in een reactie hierop gezegd dat hij niets te maken heeft gehad met de Telecom-affaire.

Alles draait om een akkoord uit juni 1997. Toen betaalden de Italiaanse en Griekse staatstelefoonbedrijven ongeveer 1,5 miljard mark voor een belang van 49 procent in Telekom Srbija. Dit betekende een belangrijke financiële injectie voor het regime van Milošević. Een deel van het geld zou zijn gebruikt voor de militaire campagne van het Servische leger in Kosovo.

Het contract is nooit openbaar gemaakt. Volgens uitgebreide reconstructies die *La Repubblica* de afgelopen dagen heeft gepubliceerd, hebben Telecom Italia en het Griekse telefoonbedrijf OTE bewust te veel betaald voor hun belangen van respectievelijk 29 en 20 procent van Telekom Srbija. Ongeveer dertig miljoen mark zou zijn teruggestuurd naar de betrokken bedrijven en hun bemiddelaars.

Telecom Italia en OTE werden bijgestaan door de Zwitserse bank UBS. De Servische regering heeft zich laten adviseren door de zakenbank NatWest, met een sleutelrol voor de voormalige Britse minister van Buitenlandse Zaken Douglas Hurd.

Telecom Italia werd ten tijde van het akkoord gecontroleerd door de staat. De rechtse oppositie heeft gesuggereerd dat het, gezien de cultuur van politieke controle op staatsbedrijven, ondenkbaar is dat een belangrijk akkoord als dat met Servië zou zijn afgesloten zonder toestemming van het kabinet. Telecom Italia is inmiddels geprivatiseerd. Het bedrijf wordt nu gecontroleerd door Olivetti.

In Amerikaanse ogen was volgens *La Repubblica* een deel van de Italiaanse aarzelingen over hard optreden in de Kosovo-crisis toe te schrijven aan angst om de investering van Telecom Italia in Servië in gevaar te zien komen. De justitie in Turijn, waar het hoofdkantoor van Telecom Italia zit, is inmiddels een onderzoek begonnen.

Belgrado wil aanpassing van afspraken Kosovo

2001

BELGRADO, NEW YORK, 20 DEC. De Joegoslavische president Vojislav Koštunica wil dat de gedemilitariseerde zone langs de grens tussen Servië en Kosovo wordt versmald om de Servische politie en het Joegoslavische leger de mogelijkheid te geven Albanese „terroristen" te verjagen.

Koštunica zei gisteren dat de internationale vredesmacht in Kosovo, KFOR, er niet in slaagt de grens tussen Kosovo en Servië af te dichten. „Integendeel", aldus Koštunica, „de grens wordt steeds poreuzer". Er is een wijziging van de afspraken over Kosovo nodig, want „we hebben [in het zuiden van Servië] nog steeds terroristische acties, we hebben moorden en ander geweld." Hij zei dat de vijf kilometer brede gedemilitariseerde zone langs de grens, die nu taboe is voor de speciale Servische politie en de Joegoslavische strijdkrachten, tot één of twee kilometer moet worden versmald. „Dat zou bijdragen tot een terugkeer van de stabiliteit in de zone."

Later gisteren sommeerde de Veiligheidsraad van de VN unaniem de Albanese „extremisten" zich uit de regio terug te trekken. Tijdens een debat over de kwestie werd niets gezegd over een aanpassing van de afspraken over Kosovo en de geëiste versmalling van de zone. Joegoslavië kreeg lof, onder andere van de VS, wegens de „aanzienlijke terughoudendheid" en het „verantwoordelijkheidsgevoel" dat door Belgrado wordt opgebracht in de kwestie.

In de grensstreek vecht een Albanees 'bevrijdingsleger' voor de afscheiding van het gebied en aansluiting bij Kosovo. Dit 'leger' wordt van manschappen, wapens en munitie voorzien door geestverwanten in Kosovo. KFOR tracht dit te verhinderen door een uitbreiding van de bewaking. (Reuters)

Servische Albanezen opgepakt

2001

PRISTINA/BRUSSEL, 16 FEBR. In Kosovo heeft de vredesmacht KFOR rond zeventig leden van het Albanese 'Bevrijdingsleger' van Zuid-Servië opgepakt. KFOR meldde gisteren dat „tussen 65 en 75 vermoedelijke leden" van het UÇPMB (Bevrijdingsleger van Preševo, Medvedja en Bujanovac) zijn aangehouden tijdens pogingen illegaal de grens tussen Kosovo en Servië over te steken.

Het 'Bevrijdingsleger' bestrijdt het Servische gezag in de smalle grensstrook in Zuid-Servië met een guerrillastrijd, gebruikmakend van het feit dat de Servisch-Joegoslavische strijdkrachten zich niet in de gedemilitariseerde zone mogen vertonen. Het UÇPMB wordt gefinancierd en van wapens en manschappen voorzien vanuit Kosovo.

Het Servische gezag heeft voor het probleemgebied een vredesplan opgesteld, dat voorziet in een bestand, een demilitarisering van het gebied, een dialoog, de integratie van Albanezen in de lokale staatsinstellingen en economische investeringen. Dat plan kreeg gisteren in Brussel het groene licht van zowel de NAVO als de Europese Commissie. NAVO-secretaris-generaal Lord Robertson riep de Albanezen in Zuid-Servië op te onderhandelen over het plan. Hij riep hen ook op de Servische veiligheidsgaranties voor het gebied te vertrouwen en bestempelde het plan als „een constructieve en beloedigende basis voor onderhandelingen". De Europese Commissie wil met Belgrado praten over economische steun voor Zuid-Servië. (AFP, AP, Reuters)

'NAVO-oorlog Kosovo was niet gerechtvaardigd'

2001

Door een onzer redacteuren

ROTTERDAM, 9 FEBR. Aan de vooravond van de NAVO-luchtoorlog tegen Joegoslavië was in Kosovo geen sprake van massale etnische zuiveringen en was evenmin sprake van een humanitaire ramp, zoals de NAVO ter rechtvaardiging van het militaire ingrijpen beweerde.

Dat zegt de Duitse brigade-generaal b.d. Heinz Loquai in een vraaggesprek met de VPRO-radio, vandaag uitgezonden in het programma Argos. Loquai zei dat de NAVO met het ingrijpen, dat op 24 maart 1999 begon, juist twee humanitaire rampen heeft geschapen: die van de massale verdrijving, door de Serviërs, van talloze Albanezen na 24 maart, en die jegens de Serviërs en de andere minderheden van Kosovo na de oorlog, in de vorm van wraakacties van de Albanezen.

Aan de vooravond van de oorlog hadden de Serviërs 360.000 Kosovo-Albanezen op de vlucht gejaagd. Algemeen ging men er toen van uit dat sprake was van een bewuste campagne, waartegen moest worden opgetreden.

Volgens de Duitse generaal – toen werkzaam bij de Duitse missie bij de OVSE in Wenen – kon echter noch van genocide, noch van een campagne van etnische zuivering worden gesproken. „Er was geen grootschalige verdrijving van de Albanese bevolking." Loquai zei dat de Duitse regering wist dat de vluchtelingen op de loop waren gegaan voor het geweld tussen de Servische politie en het Kosovo Bevrijdingsleger UÇK. Ze wist volgens hem ook dat het geweld in Kosovo niet eenzijdig was, maar van twee partijen kwam en dat óók Kosovo-Serviërs vluchtten. Dat zou aantonen dat de vluchtelingenstroom niet het resultaat was van een doelbewuste campagne. De humanitaire ramp, die de NAVO aanvoerde als legitimering, was volgens Loquai „fictief".

Loquai baseert zich op documenten, zoals een analyse van het Duitse ministerie van Buitenlandse Zaken op 19 maart 1999. Daarin stond dat de Serviërs de Albanese bevolking tevoren waarschuwden voor een operatie tegen het UÇK, zodat ze de wijk konden nemen, en dat ze de Albanezen na de operatie toestonden terug te keren. Dat betekent volgens Loquai dat er geen systematische verdrijving bestond.

Een ander document is een analyse van de Duitse militaire inlichtingendienst op 24 maart 1999 – de dag waarop de oorlog begon. De dienst concludeerde dat de Serviërs niet in staat waren tot een groot offensief tegen het UÇK. Voor de naaste toekomst waren kleinschalige offensieven te verwachten. Daarop zou het UÇK antwoorden, hetgeen de Serviërs tot nieuwe acties zou provoceren, waarop het UÇK dan weer zou reageren, in de hoop de NAVO met die oplopende spiraal van geweld tot ingrijpen te dwingen.

In zijn vraaggesprek baseerde Loquai zich verder op uitspraken van Duitse rechtbanken in asielzaken voor maart 1999. Ze oordeelden op grond van informatie van de Duitse regering dat in Kosovo geen sprake was van „een expliciet op de etnisch-Albanese afkomst gerichte politieke vervolging", maar alleen van militair optreden van de Serviërs tegen hun militaire tegenstander, het UÇK.

Oorlog na Rambouillet al zeker

De vraag of de Serviërs aan het begin van de oorlog om Kosovo bezig waren de Kosovaren systematisch te verdrijven, is moeilijk te beantwoorden. Een humanitaire ramp door het optreden van de Serviërs was er wèl. En de oorlog was toen al onvermijdelijk.

Door onze redacteur
PETER MICHIELSEN

ROTTERDAM, 9 FEBR. Was in Kosovo vóór 24 maart 1999, toen de NAVO haar bommenwerpers op het Joegoslavië van Slobodan Milošević afstuurde, sprake van systematische etnische zuiveringen jegens de Albanese bevolking?

Ja, zegt de NAVO. Er was sprake van een humanitaire ramp. 360.000 Kosovo-Albanezen waren verdreven, binnen negen maanden. Was er geen Plan-Hoefijzer, dat voorzag in de systematische verdrijving van alle Albanezen uit Kosovo? Was de razendsnelle verdrijving van honderdduizenden Albanezen ná 24 maart geen bewijs dat dat plan volop werd uitgevoerd? Had Milošević zelf niet herhaaldelijk gezinspeeld op zijn vermogen, Kosovo in twee weken 'schoon' te kunnen vegen?

Nee, er was géén systematische etnische zuivering, zegt de Duitse generaal b.d. Heinz Loquai: er waren vluchtelingen – Albanezen èn Serviërs – voor het geweld van een burgeroorlog. Een Plan-Hoefijzer? Heeft iemand het plan ooit gezien? Een verzinsel, zegt Loquai (hoewel zijn eigen minister Scharping heeft gezegd het te hebben).

Of de 360.000 Kosovaarse vluchtelingen per 24 maart 1999 het slachtoffer waren van een bewuste verdrijvingscampagne laat zich ook twee jaar na dato moeilijk met zekerheid vaststellen. Een Plan-Hoefijzer is nooit boven water gekomen – maar dat het bestond is vrijwel zeker: daarvoor verliep de wel degelijk systematische verdrijving van een miljoen Kosovaren te snel, te soepel: die verdrijving was zonder twijfel georganiseerd en dan ligt de veronderstelling voor de hand dat er een plan klaar lag – of het nu op 24 maart al uit de la was gehaald of niet. Daar komt bij dat Milošević inderdaad eind 1998 en begin 1999 herhaaldelijk opschepte over een mogelijke massale verdrijving, tegenover de Duitse minister Joschka Fischer (die zich later publiekelijk voor de kop sloeg omdat hij de verhulde waarschuwing niet serieus had genomen), en tegen NAVO-militairen, tegen wie hij zei dat de Serviërs de problemen met de Albanezen in de Drenica, het hartland van Kosovo, in 1946 heel simpel hadden opgelost: door alle Albanezen te doden.

In wezen is de vraagstelling – was de campagne per 24 maart een georganiseerde of niet? – in wezen niet zo relevant, want een simplificatie van het probleem. Vast staat

NIEUWSANALYSE

dat er in Kosovo wel degelijk een humanitaire ramp bestond: die 360.000 vluchtelingen zijn niet weg te redeneren. Vast staat ook dat in lang niet alle gevallen de Serviërs lokale Albanezen eerst vriendelijk waarschuwden voor een naderende militaire operatie en hen daarna even vriendelijk uitnodigden naar hun woningen terug te keren: in de meeste gevallen was het optreden van de Servische politie genadeloos. Het UÇK – óók genadeloos overigens – was een guerrillaleger, en een guerrillaleger bestrijdt men het best door de zee waarin het zich moeiteloos beweegt, te legen. Dat betekent verdrijving van burgers. Duitse rechtbanken kunnen hebben geoordeeld dat in Kosov Albanezen niet als etnische groe werden vervolgd, ze werden wèl a etnische groep vervolgd in dele van Kosovo waar het UÇK doc de Serviërs werd bestreden.

De vraagstelling is ook niet z relevant omdat generaal Loqua geheel voorbij gaat aan de politieke ontwikkelingen: het akkoor tussen Milošević en de Amer kaanse diplomaat Holbrooke va oktober 1998 werden stelselmati door Milošević gesaboteerd; i Rambouillet werd in februari 199 duidelijk dat de Serviërs geen al koord wensten – ze wensten zel geen onderhandelingen; in maa mislukte eerst de nieuwe missie Holbrooke, vervolgens de Parijs vervolgconferentie van Rambouil let en daarna de derde missie-Hol brooke. De conclusie (zie bijvoor beeld het recente boek *Winnin Ugly* van Ivo H. Daalder en Micha el E. O'Hanlon): de Serviërs wen sten de confrontatie met de NA VO, in de verwachting dat zij uit eindelijk niet zou durven aanvalle of dat de cohesie binnen de NAVO het zou begeven. Systematische zuiveringen of niet: de oorlog wa na Rambouillet al onvermijdelijk.

Minstens zeven doden in Kosovo

2001

SKOPJE, 17 FEBR. Ten minste zeven Kosovo-Serviërs zijn gisteren gedood bij een aanslag op een bus in Kosovo. De bus werd begeleid door soldaten van de vredesmacht KFOR.

De internationale gemeenschap heeft verontwaardigd gereageerd. De Britse minister van Buitenlandse Zaken, Robin Cook, sprak van een 'lafhartige daad'. De secretaris-generaal van de NAVO, George Robertson, verklaarde „niet de luchtoorlog te zijn aangegaan om te zien hoe de etnische zuivering door een groep wordt vervangen door etnische aanvallen en intimidatie door de andere groep". Hij zei dat Kosovo de sympathie van de internationale gemeenschap dreigt te verliezen.

De aanslag, die nog niet is opgeëist, is hoogstwaarschijnlijk gepleegd door Albanese extremisten. Het incident vormt een ernstige escalatie van het etnische geweld in Kosovo, niet alleen door het grote aantal slachtoffers, maar ook wegens het feit dat de bus werd begeleid door soldaten van de vredesmacht KFOR. De aanslag geeft aan dat het respect bij de Kosovo-Albanese gemeenschap voor de internationale vredesmacht drastisch afneemt. De bus die gisteren het doelwit van de terroristische aanslag vormde, was de zogenoemde Niš Expres, die van de stad Podujevo in het noorden van Kosovo op weg was naar de grens met Servië. De bus maakte deel uit van een konvooi van vijf bussen. De passagiers waren Servische families op pelgrimstocht naar de graven van hun voorvaderen. De bom is waarschijnlijk van afstand tot ontploffing gebracht. Zeven mensen kwamen om het leven, tien raakten zwaar gewond, vijfentwintig anderen hadden lichte verwondingen. Ooggetuigen spraken van bloed dat van het dak af stroomde en ledematen die door verwrongen raampjes staken.

De Kosovo-Serviërs gingen gisteren direct de straat op. In de enclave Gracanica richtten ze een wegblokkade op en staken ze auto's in brand. In de tussen Albanezen en Serviërs verdeelde stad Mitrovica heeft de lokale Servische leider opgeroepen tot demonstraties. Eerder deze week viel een dode toen een andere bus onder vuur werd genomen. (Reuters, AP, AFP)

• ANALYSE: pagina 5

Geweldsgolf in Colombia niet meer te stuiten

2001

VAN DE REDACTIE

"Dit is geen Vietnam", deze woorden werden nog maar enkele maanden geleden uitgesproken door de Amerikaanse president Bill Clinton. Dat de Amerikanen inmiddels tot over hun oren betrokken zijn in een Vietnam-achtig conflict, wordt een ieder langzaam duidelijk.

Militaire hulp op zeer grote schaal aan het Colombiaanse leger, opleiding van dat zelfde leger door Amerikaanse experts in guerrillabestrijding, het gebruik van ontbladeringsmiddelen (glyphosate, geproduceerd door de firma Monsanto, dezelfde die met behulp van het middel Agent Orange grote delen van Vietnam verwoestte) en grote vluchtelingenstromen: het zijn allemaal ingrediënten van een grootschalig conflict waar de Amerikanen zeggen niet aan mee te willen doen, maar ondertussen hopeloos in betrokken zijn.

Terwijl de omringende landen zich druk maken over de grote aantallen vluchtelingen en de gevolgen die het conflict kan hebben op hun eigen stabiliteit, zucht de Colombiaanse burgerbevolking onder de vreselijke terreur. Het aantal moorden en slachtingen in het land is in het afgelopen jaar dramatisch gestegen. Eind november vond een slachting plaats in het vissersdorp Nueva Venecia: tenminste 37 burgers vonden de dood toen de AUC (de afkorting voor de ultrarechtse doodseskaders, ofwel 'paramilitairen' zoals ze zichzelf noemen) het dorp bestormde en de (nog slapende) bevolking verraste. Wie niet kon wegvluchten werd op het dorpsplein bijeengedreven. Achttien mannen werden daar geëxecuteerd, negentien anderen werden in hun huizen of op de vlucht doodgeschoten. De bevolking van het dorp was overigens al enkele keren bedreigd door de AUC, die de bewoners betichte van sympathie voor de linkse guerrilla. Ironisch genoeg bleken de jonge mannen (waterasichauffeurs) die door de AUC gezocht werden vanwege het leveren van hand- en spandiensten aan de guerrilla, allen tijdig ontsnapt te zijn aan de moordpartij door in hun supersnelle bootjes te vluchten.

Nueva Venecia is inmiddels een spookdorp geworden, van de oorspronkelijk drieduizend inwoners zijn nog slechts enkelen achtergebleven. De overigen hebben hun heil gezocht in naburige plaatsen waar ze hopen veilig te zijn. De ontzetting over de slachting is groot. Ook is er veel kritiek op de guerrilla, die wel nieuwe leden gerekruteerd heeft in het dorp, maar op het moment dat het dorp hulp nodig heeft tegen de aanvallen van de AUC, niet thuis blijkt te geven.

Het toenemende geweld heeft inmiddels grote vluchtelingenstromen in gang gezet. De AUC heeft (geholpen door het leger) haar terrein verlegd van het noorden (waar het al lange tijd actief is tegen het ELN, de op een na grootste guerrillabeweging) naar de zuidelijke districten, met name Putumayo. In antwoord op toenemende aanvallen in dit gebied door de AUC, is de FARC (de grootste guerrillagroepering) overgegaan tot het opwerpen van wegblokkades, waarmee het de doorgang van mensen en goederen probeert te controleren. Door het Colombiaanse leger zijn een aantal van deze blokkades doorbroken. De FARC heeft in november besloten de vredesonderhandelingen met de regering te staken 'zolang de regering doorgaat met haar politiek om de paramilitairen te ondersteunen en hun terroristisch geweld aan te moedigen'.

Ontbladering

Nu vrijwel alle betrokken partijen een oplossing in geweld zoeken, wordt de situatie in Colombia steeds problematischer. Meer dan twee miljoen burgers hebben huis en haard moeten verlaten om een veilig heenkomen te zoeken, niet alleen door het militaire geweld maar intussen ook door het gebruik van ontbladeringsmiddelen door het leger. Deze middelen zijn bedoeld om de coca-plant te vernietigen (en zodoende de drugsproductie tegen te gaan), maar tegelijkertijd wordt de aanplant van bananen, cacao, rubber en yuca vernietigd en daarmee elke mogelijkheid van de bevolking zich in leven te houden.

Pinochet

De verkiezingen van oktober vorig jaar hebben ook geen soelaas geboden: de regeringspartijen verloren een groot deel van hun aanhang, de linkse oppositie bood echter ook geen alternatief voor de wanhopige Colombianen en wist nauwelijks te profiteren van het verlies van de rechtse regeringskandidaten boeken winst.

De rol van de Verenigde Staten wordt in de regio steeds meer omstreden: ondanks de massale militaire hulp aan Colombia lijkt een oplossing voor het conflict steeds verder weg. De buurlanden spuien steeds meer kritiek aan het adres van Washington, terwijl de vluchtelingenstromen naar Peru, Ecuador en Venezuela toenemen.

Ook het nieuws dat Pinochet lange tijd banden heeft onderhouden met de Colombiaanse drugsmaffia en daarmee 'onverklaarbaar hoge banktegoeden in de Verenigde Staten' heeft opgebouwd, heeft geleid tot vraagtekens in de Verenigde Staten zelf. En zo krijgt 'Plan Colombia' steeds meer critici.

rekenen, tot voor tien jaar werd naast Grass' deur getracht het nodige te doen, wat betreft armoede, kinderarbeid, kinderprostitutie, enz.
Grass beantwoordt de vraag: Wat maakt dat schrijvers her en der als gevaarlijk werden en worden? ("Ik kom uit het land van de boekverbranding".) Volgens hem blijft het zwaarste vergrijp geen gemene zaak te willen maken met overwinnaars in het verloop van de geschiedenis, maar veel liever op de plek zijn waar de verliezers van historische processen langs de lijn staan en veel te vertellen hebben, maar niet aan het woord komen. "Wie aan hen stem geeft stelt de overwinning ter discussie. Wie zich tussen de verliezers begeeft is één van hen."
Kunnen wij dus verwachten, dat Grass nu naar de oostelijke Duitse contreien terugkeert om daar aan zijn landgenoten stem te geven? Aan dat stem geven ging *Trouw* hem voor, één dag voor zijn rede, door het lange ingezonden schrijven van W.A. Gomes royaal te plaatsen. Trouw zette er als kop boven: "Er was veel goeds in het land van de Trabant," dat had ook kunnen luiden: "Geen werkloosheid, armoede, kinderarbeid en kinderprostitutie, zoals in vele kapitalistische landen."
De heer Gomes schrijft namelijk: "In geen enkel kapitalistisch land waren de maatschappelijke en sociale voorzieningen zo goed als in de DDR. Gratis gezondheidszorg. Pre- en post-nataal verlof van 26 weken met volledige doorbetaling Na de geboorte een jaar verlof met 90 procent van het nettoloon. Gratis kinderopvang. Gratis onderwijs, goedkoop openbaar vervoer. Lage prijzen voor kunst en cultuur, lage huren, goedkope eerste levensbehoeften. Sportbeoefening die voor iedereen betaalbaar is. Geen werkloosheid, geen armoede, en geen kinderarbeid en kinderprostitutie, zoals in veel kapitalistische landen. Duidelijke voorbeelden van mensenrechten. Na 9 november 1989 was dit voorbij."
Redacteur Hans Wansink schrijft in de Volkskrant van 11 december over 27 miljoen wegwerpmensen. "Proletariërs aller landen, verenigt u, luidde de oproep uit 1848." Wansink voegt er aan toe: "Die leus van Marx en Engels moeten we weer eens serieus in overweging nemen."
Mij moet van het hart, dat, OF je nou staten hebt, geleid door vertegenwoordigers van het ondernemerdom, met steun van christen- en sociaal-democraten, OF staten, geleid door socialisten en/of communisten, geen van deze twee categorieën het tot nu overtuigend gelukt is armoede, onrecht, misdaad, vervolging en onderdrukking uit te bannen. Funest blijven wapenproductie en dito handel, die mede leiden tot oorlogen en stromen vluchtelingen. Ik kan me voorstellen, dat de gelauwerde Grass het ongepast vond dit als hoofdthema te behandelen, staande voor de Nobel-jury.
Er is één staat waar de bevolking zonder leger voortleeft, Costa Rica.

□ **Wiemer Emmelkamp**

"Mensenrechten fraseologie" (György Konrád).

Nadat de Duitse legers zich op de Balkan overgegeven hadden in 1945, werden de pogingen de totale uitputting, ontreddering en verwoestingen te boven te komen in en van de ruïnes van Belgrado uit geleid door de communistische partij van Tito.
Gesmeed werd een federatie van zes deelrepublieken: Servië, Kroatië, Slovenië, Bosnië-Herzegovina, Macedonië en Montenegro. Milosevic maakte een eind aan de autonomie van het minst ontwikkelde Kosovo en van Vojvodina, het meest ontwikkelde deel, waar Hongaren de meerderheid vormen. Toen met zo'n twintig nationaliteiten te zamen de republiek Joegoslavië vormend.
In deze gewesten zagen na de dood van Tito (1980) nationalistische agitatoren om eigen gewin de kans schoon los te komen van Belgrado, met steun van kerkleiders en uit het buitenland. Kohl was er als de kippen bij het Rooms Katholieke Kroatië te erkennen, destijds zeer pro-nazi- Duitsland, evenals Kosovaarse Albanezen.
Ondanks talloze gemengde huwelijken gingen commando's over tot verdrijven en afslachten. Het meest berucht werd de voor de Serven opererende moordbrigade onder leiding van de inmiddels vermoorde topcrimineel "Arkan de Tijger".
De militair-politieke top van de Navolanden stelde zich "meelevend" op, Nadat Polen, Tsjechië en Joegoslavië's buurland Hongarije zich door de Navo hadden laten strikken, gingen prompt de Verenigde Staten en de overige achttien Navo-staten er toe over Joegoslavië te laten bombarderen.
De Hongaarse schrijver, György Konrád (geb. 1933), bevriend met Hongaren in Vojvodina en met oppositionele Serven, verhief zijn stem tegen de bommen-oorlog. Zijn argumenten zijn door Peter Masthoff vertaald en door "Van Gennep" uitgegeven. Prijs 19,90, titel: "De oorlog in Joegoslavië en wat er na kan komen".
Enkele citaten:
"Andere (Oost-)Europese landen zijn niet ten prooi gevallen aan een dergelijke nationale hysterie. West-Europese staten dulden geen afscheiding, maar met hun zegen werd overgegaan tot de liquidatie van het communistische Joegoslavië van Tito. Die met zijn partisanen de vrijheid op de nazi's bevocht en buiten de Navo bleef.
De internationale militair-politieke elite had kunnen weten, dat zij, door de federatie als een communistische nalatenschap te verwerpen, respect voor de mensenrechten ondergeschikt maakte aan de hysterie van het nationalisme. Zij heeft het geweten, of niet willen weten.
Door de gewelddadige weg van de geweldbestrijding te kiezen deed men het geweld toenemen. Wat zal deze humanitaire actie opleveren? Haat, chaos, ontworteling, cynisme, ellende en niet goed te maken leed.
Van de retoriek van de mensenrechten kan grondig misbruik gemaakt worden, er kunnen allerlei oogmerken achter schuil gaan. Zo nodig kan er een uitbreiding van het oorlogsbudget mee worden gerechtvaardigd en de algemene stemming kan er mee worden gemilitariseerd. Het is een grote vergissing in naam van mensenrechten te bombarderen... Dat betekent modernistische verloedering door de linkse radicalen van gisteren in mensenrechtenfraseologie gestoken.
De rechten van de als warlords (krijgsheren) opererende Navo-leiders moeten in naam van de democratie en van de fundamentele rechten van de mens aan banden worden gelegd en aan controlerende forums worden onderworpen, die hen al dan niet machtigen.
Wij moeten beschermd worden tegen de eventuele fouten van het Navo-besluitvormings-systeem. Hebben de burgers van de negentien Navolanden hun Navo-krijgsmacht gemachtigd Joe-

goslavische onderdanen te doden? Zij werden door niemand aangevallen. Een land bombarderen zonder te zijn bedreigd of aangevallen? Een relatief kleine groep heeft het voor het zeggen over het machtigste onvoldoend gecontroleerd militaire apparaat van de wereld.
Is het vocabulaire van de mensenrechten een weerzinwekkende verpakking geworden? De taal van de mensenrechten als retoriek van militaire en industriële belangen?
Eén enkel bombardement, kosten vijf honderd miljoen dollar.
De geschiedenis kent geen onzelfzuchtige oorlogen. Ik kan enkel wensen, dat de beulen, ook de Servische voor het gerecht komen. Nu mensenrechtenleuzen als etiket op Navo-bommen worden geplakt, verkrijgen ze een cynische betekenis. Zou de leiding van de Navo en van Amerika, dat wapenvriendelijker is dan Europa, zich nu wel uitsluitend laten leiden door mensenrechtelijke motieven? Het ene geweld werd door het Westen als witter gezien, het andere zwarter. Het gekwetste volk verenigt zich rond de nationalistische leider.
Wanneer in Europa zelfs moordenaars niet gedood mogen worden, mogen toevallig uitgekozen Joegoslavische burgers dat dan wèl? Op Vojvodina neergekomen Navo-projectielen maken geen onderscheid tussen Serviërs en niet-Serviërs.
Te Rambouillet verwierp Servië de eis, ondanks zware dreigementen, de Navo-legers binnen te laten. Met militaire dreiging kan geen democratie worden gecreëerd. In de optiek van de Servische oppositie heeft de Navo met haar bombardementen de radicale nationalisten een grote dienst bewezen.
Moorden door Kosovaren zijn beantwoord met massaler Servisch geweld, evenwel een antwoord op het massale Westerse geweld. Absurd is het Navo-optreden als de luchtmacht van Kosovaarse extremisten.
Wie beweert aan het eind van de twintigste eeuw, dat collectieve straf rechtmatig is? Mogen wij bij wijze van vergelding anderen doden, mensen die niet hebben gedood? Wie beschermt ons tegen de rondspokende demonen van onze eigen macht?
Zodra de Navo heeft gekozen moeten miljoenen mensen meewerken aan de uitvoering van een verkeerde en in humanitair opzicht catastrofale keuze, die de moordpartijen deed toenemen. Niet de Joegoslavische bevolking en economie hebben de grootste schade opgelopen, maar het Europese waardenstelsel.
Welke van de volksgroepen, die de orthodox-christelijke, katholieke of islamitische godsdienst belijden hoort volgens de Navo-normen (welke zijn dat? redactie) gesteund te worden en welke mag gebombardeerd?
Zonder aanval op ook maar één Navoland is bij vol verstand in vredestijd tot bombardementen besloten, als logische uitkomst van een ultimatum van grootmachten. Democratische expansie moet en kan zonder wapens worden gerealiseerd.
De vernietiging van bruggen is geen antwoord op de verdrijving van de Kosovaren. Een brug is een symbool van beschaving. Deze luchtoorlog heeft de publieke opinie, loyaal als die aan haar regeringen is, gemilitariseerd. Zelfs tegenstanders van oorlogen worden gewend aan militaire denkpatronen. Ik zie hoe zich onder dissidenten van gisteren conformistische legerscharen in het gelid stellen.
Wij zijn er niet tegen beschermd, dat de Navo doet wat ze vermag, namelijk het schijnbaar zonder risico beginnen van een aanvalsoorlog voor een of ander politiek doel. We worden voor het blok gezet.
Verwoesting van een huis geeft de emoties voldoende voedsel om bij wijze van antwoord een heel dorp in de as te leggen. En als het spel van wie-het-hardst-kan-slaan eenmaal begint, komen de krachten van de waanzin los.
Ik ben weer een anti-politieke dissident geworden, omdat ik het slecht vind als mensen andere mensen doden, mensen die anderen geen kwaad hebben gedaan, alleen uitgerekend in Joegoslavië leven en toevallig wil het ongeluk, dat ze op de plek van een bomexplosie verkeren, laten we zeggen, dat ze net een brug overgaan.
Wiemer Emmelkamp
P.S. Geheel in strijd met zijn betoog vind ik op blz. 58 een zin van Konrád met griezelige inhoud: "Het uitproberen, verbeteren, moderniseren en demonstreren van wapens, de veraanschouwelijking van een dreigende treffzekerheid KAN op zich een legitiem doel zijn". De nazi's zeiden ..IS.. en bombardeerden Guernica en andere open steden tijdens de Spaanse burgeroorlog. Konrád zal proeven, manoeuvres e.d. bedoelen.
Het betoog van Konrád is uiteraard ingegeven door het zich ernstig bezorgd maken omtrent de Hongaren in Vojvodina, de Servische furie vrezend. Ook hij wilde zijn land als Navo-lid, dat gehoorzaamde en zich van zijn bezwaren niets aantrok, wat de consequenties betrof. Ja, Konrád, je bent vóór of tegen de Navo.

□ W.E.

Op plesante wijze onderuit halen

Voor wie zich wel eens lusteloos voelt is nu de beste artsenij voorhanden, niet in de apotheek, maar in de boekhandel, een beeld van een boek.
Titel: "De ontdekking van Amerika door Johan Padan", van de Italiaanse toneelschrijver-acteur-tekenaar Dario Fo. Nobelprijswinnaar voor de literatuur, 1997.
De inhoud is wel heel bijzonder: de Italiaanse tekst, er pal naast op dezelfde bladzijde de vertaling en op elk van de 120 pagina's een schat aan kleinere en grotere, raak-geestige tekst-illustraties van Fo zelf. Grafische kunst bij uitstek, ook die van drukkerij Haasbeek, Alphen aan den Rijn.
De lezer(es), die tevens van ware tekenkunst kan genieten, doet dit naar hartelust met het bekijken van zulke fraaie pagina's, een lust voor het oog. Elk onlustgevoel verdrijvend, het tegengestelde opwekkend, uitnodigend te lezen.
Wat een kunstenaar, een ras verteller. Een hoogst vermakelijk, soms wrang relaas, de onmogelijkste avonturen, wel eens lichtelijk grof verteld, met historische achtergrond als verpakking, onnavolgbaar door Fo en zijn vrouw Franca Rame geschetst in woord en beeld, doorspekt met schimpscheuten aan het adres van hoge pieten in de samenleving en de (R. Katholieke) kerk. Tot lering en tot vermaak. Dat is nog eens geschiedenis brengen met (com-)passie.
Wie de voordracht "Hoe Columbus Amerika ontdekte" in het Gronings bracht, kreeg de handen op elkaar, maar veel om het lijf had ze niet. In Fo's ontdekking doet Columbus er weinig aan toe, de glansrol is die van

BIJSLUITER BIJ MANIFEST Nr. 5:

Bijeenkomst ter herinnering aan de eerste bommen op Joegoslavië.

Het Comité 'NAVO NEE!' biedt ieder die zich over de aanval op het soevereine Joegoslavië en de rol van de 'vrije onafhankelijke' westerse media zorgen maakt de mogelijkheid om daarover van gedachten te wisselen op:

Zaterdag 25 maart om 19.30 u (zaal open 19.00 uur)
De plaats wordt nog nader bekendgemaakt!

Programma:

19.30 Welkom.
19.40 Videofilm "Onder de bommen van de NAVO, 15 Belgen in Joegoslavië", verslag van een reis naar Joegoslavië in mei 1999.
20.30 Toelichting op de film door Michel Collon, journalist en één van de deelnemers aan de reis. Michel schreef het belangwekkende boek 'Blufpoker' over de ontwikkelingen in de Balkan.
20.45 Pauze.
21.00 Discussie onder leiding van Wil van der Klift, die Servië kortgeleden bezocht.
22.00 Sluiting.

Op 24 maart 1999 begon de, 78 lange dagen en vooral nachten durende, NAVO-bommenregen op Joegoslavië. Na een intense mediacampagne en de provocaties van Rambouillet achtten 19 westerse landen zich sterk genoeg om Joegoslavië, middels een blitz-krieg op de knieën te krijgen. Wat door economische wurgmaatregelen en politieke druk niet was gelukt, moest nu maar met geweld gebeuren. Ook Joegoslavië moest zich slaafs en willoos voegen naar de westerse eisen, zoals alle omringende landen ook hadden gedaan. Het werd geen overwinning en kostte vooral veel slachtoffers aan burgerzijde, zieken, vrouwen en kinderen en de bommenregen kwam vooral terecht op burgerdoelen. Geen afzwaaiers, maar een bewuste poging om het Servische volk op de knieën te krijgen. Een misrekening blijkt nu.

De unipolaire Nieuwe Wereldorde van de VS en haar vazallen moet, hoe dan ook, aan de rest van de wereld worden opgedrongen. Socialisme en onafhankelijkheid, het recht op een soevereine ontwikkeling, horen niet in het verhaal van de nieuwe machthebbers thuis. Elk staatshoofd, zoals Milosevic, dat opkomt voor een zelfstandige nationale koers, kan rekenen op een intensieve mediacampagne, die hem of haar zal criminaliseren. Iedere patriot, ieder vrijheidslievende politicus zal vroeg of laat tot dictator worden 'verheven' en mag dan rekenen op benamingen als, de nieuwe Hitler (of Stalin of liever nog tegenwoordig allebei), duivel, machtswellusteling en andere fraaie begrippen die in het vijandbeeld passen. Om de aanval op de Balkan-landen te kunnen begeleiden is er zelfs een schijnrechtbank in Den Haag opgericht, het Joegoslavië Tribunaal, waar politieke en militaire verantwoordelijken te pas en te onpas voor moeten verschijnen, al naar gelang dit het Westen uitkomt. Het cynisme van de westerse propagandamachine kent op dit punt veel variaties en vormen, maar die veelvormigheid is maar schijn: alles mag, ook tegenstellingen over details, om de eigen bevolking om de tuin te leiden, als dat in de kraam van de heersende klasse past.

Het lijkt erop dat het Nederlandse volk en haar spraakmakers in grote meerderheid, bijna slaafs de dominante politieke standpunten hebben gevolg en nog volgen. Nu echter duidelijk wordt dat de westerse bemoeienissen in Kosovo alleen maar tot erger leed leiden en de waan van de televisiebeelden ten tijde van de bommenregen wat is weggeëbd, klinken er steeds meer geluiden die afstand nemen van het NAVO-CNN-verhaal.

Schieten met uranium op mensen

maart 2000

Door: Jan Gevers Leuven

Met dank aan Klarissa Nienhuys, Groningen

In Irak en Kosovo zijn mensen met radioactief uranium beschoten. Dat mag niet, want na militair gebruik kunnen noncombattanten ermee in aanraking komen en daar schade van ondervinden. Dat is niet zomaar collaterale schade, maar onvermijdelijk. Uranium is nondiscriminatoir.

Waarom zit er uranium in een granaat?

Een kogel moet zwaar zijn als je er een gat mee wilt maken. Hij mag niet te groot zijn en op het doelwit mag hij niet vervormen, ook niet als hij gloeiend heet wordt. Kortom, een kogel met een beetje kinetische energie moet hard zijn en een hoog soortelijk gewicht en smeltpunt hebben. Onderstaande tabel geeft de eigenschappen van vier metalen.

In kogels zit geen goud want dat is te zacht. Lood werd tot voor kort gebruikt, maar het is zacht, het smelt bij een relatief lage temperatuur en het is ecologisch niet verantwoord. Hoe hard uranium in feite is, is moeilijk te zeggen, want in een granaat zit een legering met nog wat titanium. Bovendien verandert de hardheid bij oplopende temperatuur etc. Vast staat echter dat uranium harder is dan (legeringen van) goud. Wolfraam is de kampioen, maar het is duurder dan uranium, vooral duurder dan depleted uranium (DU), de uraniumvorm waarover dit verhaal gaat.

Een verdere bijzonderheid is dat uranium kan branden. Bij het passeren van een pantser wordt de uraniummassa door wrijvingswarmte zeer heet. Aan de andere kant van het pantser verschijnt witheet uranium. Het vliegt dan in brand en steekt alles aan wat in een tank kan branden. Alles en iedereen in de ruimte achter het doorboorde pantser wordt gecremeerd (goud, lood en wolfraam kunnen niet branden). Militairen zien in deze brandbaarheid een voordeel. Een gemene bijwerking van deze munitie is, dat het verbrande uranium vrij kan komen als zeer fijn stof. Omstanders ademen dat stof in en de kans bestaat dat ze daarvan gezondheidsschade ondervinden. Naast de toxische werking als zwaar metaal (denk aan lood) is uranium radioactief. Dat was niet zo bedoeld door de wapenfabrikant, maar het is wel de werkelijkheid. Die radioactiviteit is vooral voor de Duitse IPPNW een reden om te protesteren tegen het gebruik van dit wapen. De NVMP protesteert ook.

Wat is DU?

Men schiet niet met natuurlijk uranium. Natuurlijk uranium is een mengsel van drie isotopen. De atoomgewichten zijn 234, 235 en 238 eenheden. De verhouding van de aantallen atomen in het natuurlijke mengsel is 0,0056:0,72:99,27. Dat is overal ter wereld zo; in elke uraniummijn is die verhouding precies hetzelfde.
Het op één na lichtste isotoop, ^{235}U, is nodig voor een kernenergiecentrale, voor een atoombom of voor een onderzoeksreactor. In een verrijkingsfabriek, zoals die van URENCO in Almelo, worden de isotopen van uranium van elkaar gescheiden.

Het is niet mogelijk 100% van het zeldzame splijtbare isotoop te verkrijgen. Wel meer dan 90%. Een mengsel met 90% splijtbaar uranium heet Hoog Verrijkt Uranium, HEU, goed voor een atoombom en sommige wetenschappelijke onderzoeksreactoren, zoals de Hoge Flux Reactoren in Petten en Delft. Een kernenergiecentrale als in Borssele gebruikt uranium met 3,2% splijtbaar isotoop en dat heet Laag Verrijkt Uranium, LEU.

Verarmd uranium is dus het afvalproduct van de verrijkingsfabriek. Het mengsel heet op zijn Engels *Depleted Uranium*, DU, en bevat nog steeds ruim 0,2% splijtbaar uranium. Jammer voor de verrijkers, maar beter is onbetaalbaar. De radioactiviteit van DU is per gram aanzienlijk minder dan natuurlijk uranium doordat de radioactieve rakker ^{234}U samen met ^{235}U in de ultracentrifuge is afgezonderd en met de splijtstof is meegegaan. Tegenover 1 kilo verrijkt uranium van 3,2% staat ongeveer 6 kg DU. Met dit DU is momenteel verder niets te beginnen. Vroeger wilde men het in plutonium omzetten voor de opwekking van kernenergie (met snelle kweekreactoren), maar dat werd te duur. Dus blijft men zitten met DU, een afvalproduct, waar je dan tenminste nog kogels van kunt maken.

Hoeveel DU is er nu eigenlijk op aarde?

De hoeveelheid DU wereldwijd is redelijk nauwkeurig te schatten. Volgens het jaarboek 1995 van het Internationaal Atoomagentschap in Wenen, de IAEA, verbruiken de 437 kernreactoren (de meeste daarvan zijn kernenergiecentrales) per jaar 10.000 ton laag verrijkt uranium, LEU. Als wij de Canadese en de andere kern- ▶

Naam	dichtheid gram/cm³	hardheid	smeltpunt graden Celsius
Uranium	19,1	hard	1132
Goud	19,3	zacht	1064
Wolfraam	19,3	zeer hard	3410
Lood	11,3	zeer zacht	327

Vervolg van pagina 2

komstige Europese leger zal in het vervolg militair ingrijpen in conflicten buiten het eigen grondgebied. Zogezegd een middel om de schending van mensenrechten tegen te gaan en ook de verdediging van onze mondiale belangen te verzekeren. In werkelijkheid een obsolete therapie. Verschrikkelijk duur, met als onvermijdelijk gevolg een verdere verwaarlozing van de sociale sector en dus meer kans op het creëren van interne haarden van geweld. Anderzijds meer slachtoffers veroorzakend en vooral totaal inefficiënt. Volgens het *International Institute for Strategic Studies* zijn 15 van de 16 jongste militaire interventies in gewelddadige conflicten mislukt. Welke arts zou het in zijn hoofd krijgen dergelijke therapie in te stellen? Waar ter wereld zou een geneesmiddel met zulke gevolgen ooit goedgekeurd worden? Als arts zou je gestraft worden als je weens en willens dergelijke fouten begaat. In de internationale politiek wordt de machtige echter nooit gestraft.

Ook in Rusland doen de wapens het goed. De oorlog in Tsjetsjenië zorgt voor een bijkomende bewapeningsimpuls en de recente verhoging van de wapenexport. Men is al bezig met de productie van nieuwe legerhelikopters.

In Hongarije stijgen dit jaar de militaire uitgaven met 43%. Italië heeft beloofd zijn defensiebudget van 1.5% van het BNP op te trekken tot 2%. Frankrijk en de meeste andere NAVO-landen zullen eveneens hun militaire uitgaven verhogen. Oost-Europese landen als Polen en Tsjechië worden als NAVO-lid verplicht hun legeruitgaven te verhogen, terwijl ze nu al moeite hebben om tot een economische integratie te komen.

Deze verhoogde inspanningen voor defensie worden voorgesteld als een morele verplichting. Wie onvoldoende meewerkt wordt een gebrek aan solidariteit verweten. Sommigen spreken zelfs van egoïsme en lafheid, omdat men anderen de kastanjes uit het vuur laat halen. Robertson, die in Kosovo zijn havikgedrag had bewezen en dus voor de Verenigde Staten betrouwbaar was als nieuwe secretaris-generaal van de NAVO, verklaarde dat er meer geïnvesteerd moet worden in militaire capaciteit om de veiligheid van de toekomstige generaties te kunnen waarborgen.

Ook in België komt er, naast de indexering, waarschijnlijk een verborgen verhoging van het budget voor defensie door balansmanipulatie, waarbij de uitgaven voor 'humanitaire' interventies gedeeltelijk op andere budgetten verhaald worden. Over de vervanging van de F-16 gevechtsvliegtuigen is men het echter niet eens. De groenen en de Vlaamse socialisten hebben de moed gehad zich te verzetten tegen het investeren in de opvolger van de F-16, dit in tegenstelling tot de liberalen en de Franstalige socialisten die pro zijn. Dergelijke investering zou in de toekomst een belangrijke automatische verhoging van het defensiebudget meebrengen. De groenen en de Vlaamse socialisten zijn van mening dat het voor een klein land onmogelijk is op alle militair terrein te investeren in geavanceerd nieuw militair materiaal. Ze vinden dat we ons moeten beperken tot bepaalde gebieden. Bovendien vragen ze zich af voor welke interventies de bijkomende materieel nuttig kan zijn.

Hoe kwamen mensen van het establishment als De Waele en Van de Velde erbij om openlijk te schrijven over een grote wapenhandelaar zonder politieke inhoeking en als consequente politieke partij hij vraag zich af, of welke rode socialisme dit wel was, dat niet in staat was zich te bezinnen aan de solidariteit over de grenzen heen met het socialistische gedachtegoed van Jospin, Blair, Schroder en zelfs Kok (sic). Heeft hij ooit al eens de waarde van het gedachtegoed van de wapenfabrikanten kritisch bekeken?

Intussen waarschuwt Kofi Annan voor de nieuwe wapenwedloop. Ergst van al vindt hij de houding van de kernmogendheden die blijven vertrouwen op hun kernwapens. 'We moeten onmiddellijk nieuwe en afdoende maatregelen treffen voor ontwapening en non-proliferatie' zei hij in een toespraak tot de VN-Adviesraad inzake Ontwapeningsvraagstukken. Bijzonder ontmoedigend vond hij de talrijke ontwapeningsmaatregelen die vastgelopen zijn.

Vandaag heerst geen Napoleon meer, die met militair geweld over heel Europa alle jongens kon opeisen als zijn soldaten, het geld kon aanslaan voor wapens, en iedereen kon verplichten te vechten voor de uitbreiding van zijn macht. Er zijn nog wel Napoleonepigonen die het graag zouden doen, maar wij kunnen ons als vrije burgers hiertegen verzetten. Alleen van ons hangt het af. Van ons willen, durven en doen. Voor wie nadenkt over de pro's en de contra's is verzet tegen verdere bewapening een morele verplichting.

Jef De Loof, voorzitter AVV

Ingezonden

Door: W.E. Schotvanger-Kemper

Mag ik als donateur en lezer van de Nieuwsbrief een ogenblik uw aandacht? Terzijde, ik ben leek, maar veel jaren vredesactivist en dat is ook een reden, dat ik donateur ben.

Omdat [illegible] korte [illegible] is het [illegible] waar- [illegible] ven tot [illegible]

[illegible] zin o.a. [illegible] en [illegible] voor- [illegible] eft me [illegible] af, of de [illegible] mensen zijn ingeslagen of politieke belangen zoveel meer dienen dan ze, cynisch maken, heel veel geld verdienen, alleen maar amusement en avontuur zoeken, met vakanties naar verre landen enz.), zodat er geen plaats meer is voor verzet tegen allerlei sluipende uitspraken? Straks zal het te laat zijn, een W.O. III?

Ook het laatste deel van dit artikel over de eveneens sluipende indoctrinatie door de overheid, die de bevolking rijp maakt v.w. de zogenaamde veiligheid, voor de aanschaf van nog gemenere wapens, kernwapens, incl. een zwaarder defensiebudget.

Persoonlijk is het mij niet mogelijk (ik ben een oude vrouw) nog enige actie te ondernemen behalve deze artikelen door te sturen aan mijn vredesgroep (de DVG= doopsgezinde vredesgroep met een klein maar actief aantal leden).

Het gaat ook om de laatste pagina: 'Biologische en Genetische Wapens', door Akke Botzen. De inhoud hiervan is heel beangstigend voor onze wereld. Is er nog steeds bij de bevolking het gevoel dat het ver weg is en toch niet zal gebeuren? Is het niet de aangewezen weg deze artikelen onder de aandacht van onze politieke partijen te brengen? Als zij wel op de hoogte zijn, dringt het grote gevaar dan nog niet tot hun door?

op niet-verrijkt (natuur-
um werken, niet meereke-
ndat ze maar 15% van de totale
nenergie bijdragen en als we aan-
emen dat alle andere commerciële
reactoren laag-verrijkt uranium ge-
bruiken, dan staat tegenover de tien-
duizend ton verrijkt uranium zestig-
duizend ton verarmd uranium, DU,
per jaar, wereldwijd. Nu bestaat de
kernenergie ruim dertig jaar en het
opgestelde vermogen nam ongeveer
lineair toe. De totale hoeveelheid zou
dan komen op 900 000 ton DU, of
althans in die orde van grootte.

En dat is nog niet eens alles. Ook de militairen hebben uranium verrijkt. De twintigduizend atoombommen in de VS bevatten voor een deel ook uranium, deels HEU. Tegenover 1 kilo HEU staan honderden kilo's DU. Alles bij elkaar een zeer grote hoeveelheid afval. En gratis, een reden om DU te gebruiken als munitie in plaats van wolfraam, of voor de pantserplaten van de Abrams M1A1, of in plaats van lood voor bescherming tegen sterke ioniserende straling, of voor de kiel van een dure zeilboot, of als tegenwicht in de balans van de roeren in een verkeersvliegtuig, denk aan de Bijlmer. In de golfoorlog is waarschijnlijk 800 ton DU verschoten, een grote hoeveelheid, maar minder dan 1 promille van het totale aanbod aan DU. De munitie ligt nu her en der verspreid op de verre slagvelden. Het overgrote deel is niet verbrand en ligt als grove stukken op de grond. Het stof van verbrand uranium is inmiddels wel neergedaald. Beide geven zorg.

DU is afval, maar waar laten we het?

Kernbazen vinden dat je DU moet bewaren tot er zich een toepassing voordoet. Hun tijd komt nog wel. Anderen vinden dat het terug in de aarde moet worden gebracht, waar het hoort. Uranium hoort inderdaad thuis in de aardkorst en vervult daar een functie. Zonder uranium zou de aarde onbewoonbaar zijn! Sedert de oertijd heeft uranium-238, samen met thorium-232 en kalium-40, de aarde op temperatuur gehouden door de vervalwarmte van zijn radioactiviteit. Zonder die vervalwarmte zou de aarde een levenloze kogel in de ruimte geworden zijn, een merkwaardige gedachte. De concentratie van uranium in de aardkorst is laag. In een uraniummijn, waar de concentratie uranium per definitie opvallend hoog is, praten we over 0,5%, de rest is steen. De wens om DU terug te sturen naar de aardkorst is onuitvoerbaar als je daarmee de natuur wilt herstellen. Je zou het DU immers moeten verdunnen tot de natuurlijke concentratie uranium. Een mogelijkheid is het DU in poedervorm te mengen met steenafval (tailings) van uraniummijnen. Tailings zijn al grotendeels in poedervorm, dat is handig. Ook in opgeloste vorm in zee kan het, maar dan moet het gelijkmatig over de wereldzeeën worden verdeeld. Hoge concentraties zijn toxisch.

Kortom, het kan niet en het is wel erg principieel dit per se te willen doen. Als terugbrengen in de aardkorst niet op een natuurlijke manier kan, waar laten we DU dan? Opslaan? Een kunstmatige DU-mijn voor de toekomst? Wie er iets nuttigs mee weet te doen zonder bijwerkingen is welkom.

De giftigheid van DU in de omgeving is niet gemakkelijk te meten

Omdat uranium bijna overal in de aardkorst zit, zit het ook in onszelf. Een besmetting met DU moet dus worden gemeten tegen de achtergrond van natuurlijk uranium. Dang et al. (*Health Physics* 62:562 (1992)) vonden bij normale vrijwilligers die altijd in normale omstandigheden geleefd hadden een concentratie in de urine van ongeveer 10 nanogram/liter. Byrne en Benedik vonden 5 nanogram uranium per liter volbloed (*Science of the Total Environment* 107:143 (1991)). Een mens bevat 100 à 125 microgram uranium (RIVM-rapport).

Het in de Bijlmer neergestorte El Al vrachtvliegtuig had 280 kilo DU in de balansen zitten. Omdat uranium kan branden (en DU dus ook; DU is chemisch immers precies hetzelfde als U) zat er mogelijk DU in de rook van het brandende toestel. Bewijs ontbreekt, maar het RIVM rekende uit dat maximaal 0,5 kg DU vrijkwam als uraniumoxidedeeltjes die zo klein waren dat ze, na inademing, bij de omwonenden diep in de longen konden doordringen. Dat zou op zijn ongunstigst 4,5 microgram kunnen zijn met een extra kans op kanker van 1 geval per 100 miljoen mensen. Of dat verwaarloosbaar is, is een vraag die niet door de overheid moet worden beantwoord en ook niet door haar adviseur, het RIVM. Ieder voor zich dient dat uit te maken, op grond van zorgvuldig verkregen informatie.

Het merendeel van het ingeademde uraniumstof komt niet ver in de luchtwegen maar plakt op het roltapijt ervan (trilhaarepitheel). Na ophoesten en inslikken komt het in de darm. Bij ratten en konijnen is de opname van oplosbare uraniumzouten in de darm 0,06% (Tracy et al., *Health Physics* 62:65 (1992)). Van onoplosbaar uranium, zoals opgehoest uraniumoxide, wordt veel minder in de darm opgenomen.

Verlegenheid

De overlevenden in de Bijlmer en op het slagveld in Irak en Kosovo eisen terecht duidelijkheid. Maar de radioactiviteit is een spookachtig gegeven. De overheid draagt in niet geringe mate bij dit gegeven nog enger te maken. Het Ministerie van Defensie van Groot-Brittannië (MoD) waarschuwde haar personeel tegen DU en gaf beschermende kleding mee naar Kosovo. De Hoge Commissaris voor Vluchtelingen van de Verenigde Naties (UNHCR) deed hetzelfde. Wat zeg je nu tegen de mensen, die in besmet gebied wonen en/of daar naar terug moeten? In de VS (Oak Ridge) wordt uraniumstof zorgvuldig weggeveegd.

En kijk naar dit voorbeeld: een Oostenrijkse arts had het gewaagd een stuk DU mee te nemen uit Irak. Hij had het gevonden op de grond. Er lagen duizenden van dat soort stukken overal verspreid. 99% is namelijk niet verbrand. Hij had het opgeraapt om het te laten onderzoeken op radioactiviteit. Toen het inderdaad radioactief bleek te zijn nam de douane het DU in beslag. De arts kreeg een boete wegens het illegaal importeren van radioactief materiaal.

Er is een fijnmazig net van stralingshygiënische regels en DU-kogels schieten daar zeer grote gaten in. DU op het slagveld is in het licht van wat gebeurt in een ziekenhuis of in een laboratorium een gotspe. Na de militaire actie is het slagveld tot in lengte van dagen een besmet terrein.

Vervolg op pagina 6

Vervolg van pagina 5

DU is schadelijk, maar die schade blijft "onzichtbaar"

Hierbij doet zich een klassieke en door actievoerders onbesproken moeilijkheid voor. Wonen zal in de besmette terreinen geen zichtbare ellende geven. Immers, van nature treedt ellende ook op en het verschil tussen kanker door DU of door andere oorzaken is niet te achterhalen. Het aantal gevallen van kanker zal te weinig zijn toegenomen om daaruit een bewijs voor DU als oorzaak te verkrijgen. Daarmee is niet gezegd dat DU niet carcinogeen zou zijn! Er is geen drempelgrens voor radioactiviteit waaronder in het geheel geen schade kan optreden. De zogenaamde *annual limit of intake* (A.L.I.), de jaarlijks maximaal toegestane hoeveelheid straling uit uranium die als zeer fijn verdeeld stof mag worden ingeademd, is door radiologische werkers 9.10⁴ Bq (*International Committee for Radiological Protection*, ICRP-61). Deze hoeveelheid straling komt uit 7 gram natuurlijk uranium. Voor burgers geldt een tiende daarvan, een ALI van 9.10³, nog steeds een enorme hoeveelheid om in te ademen. Van DU zou meer nodig zijn, omdat DU minder radioactief is.

Toch een moreel imperatief

Blijft echter, dat wij geen DU in ons tuintje dulden en dat wij daarom dienen te protesteren tegen militair gebruik van DU. Wij zullen zelfs consequent alle DU-kogels moeten opsporen en netjes opbergen. Minder gevaarlijk dan landmijnen. Betaal maar een prijs voor elke gram DU die wordt aangedragen. In Kosovo zijn 250.000 kogels afgeschoten en in Irak 800.000. Ze zijn echt niet allemaal verbrand!

Advies:

1. Verbeter de voorlichting. Verhalen dat het reuze meevalt zijn bij gedupeerden olie op het vuur.
2. Hou op met wijzen op de radioactiviteit van uranium zonder acht te slaan op de intensiteit daarvan. Het leidt af van de echte gevaren. Maar wijs op inconsequent gebruik van stralenhygiënische regelgeving. Wat gij niet wilt dat u geschiedt, doe dat dan ook een ander niet.
3. Verbied toekomstige beschietingen met DU. Breek de munitie af en berg het DU grondig op.

Verarmd uran

Door: Hugo D'aes, redactielid.

Sommige actiepunten van [illegible] verenigingen blijven onbesproken sieel. Is het de moeite om er onze energie in te steken? Zij we wel geloofwaardig als we druk maken over [illegible] achteraf blijkt dat [illegible] niet waard was?

De voorbije tien dagen de bijdragen vallen van de NAVO tegen Joegoslavië de DU-munitie en [illegible] munitie met verarmd uranium (DU) [illegible] opladen. "Er was sprake van een nieuwe dimensie in de misdaden van de NAVO tegen het Joegoslavische volk", een ander voorspelde zelfs dat Kosovo 'een radioactieve woestenij' zou worden. Ook ten tijde van de Golfoorlog waren deze onheilsprofetieën schering en inslag. Verarmd uranium is volgens sommigen een van de oorzaken van het 'Golfoorlog-syndroom', een teeks chronische aandoeningen die, als men het gelooft, tienduizenden Amerikaanse soldaten heeft aangetast. Men stelt bovendien dat verarmd uranium vreselijke gevolgen heeft gehad in het zuiden van Irak, waar het meeste DU werd verschoten. Het zou daar verantwoordelijk zijn voor een toename in het aantal doodgeborenen, aangeboren afwijkingen, kinderleukemie en andere kankers.

Het artikel van Jan Gevers Leuven (Schieten met uranium op mensen) legt in mensentaal een erg moeilijke materie uit en dat is op zich al een grote verdienste. Bovendien doet JGL niet mee aan de ongefundeerde paniekzaaierij, daar is hij teveel wetenschapper voor. Toch blijft hij geneigd om het protest tegen het gebruik van DU als een punt van actie te beschouwen. Terecht?

In een recent nummer van *The Bulletin of Atomic Scientists* (1) hebben twee experts alle beschikbare informatie samengebracht en kritisch onderzocht. Voor een groot deel zijn hun bevindingen dezelfde als die van Gevers Leuven. Het feit dat ze de [illegible] op 300 ton (en geen 800) [illegible] we als een detail beschouwen, weliswaar tekenend voor [illegible] pad waarop de wetenschap zich bevindt in deze discussie.

Uitwendige straling

Enkele interessante berekeningen wil ik u niet onthouden. Zo probeerden de auteurs een beeld te krijgen van de mogelijke uitwendige gammastralingsniveaus op het slagveld. Ze gingen hiervoor uit van het volgend scenario: 100 ton verarmd uranium ligt gelijkmatig verdeeld over een 1 km brede en 100 km lange strook, zoals de 'Dodensnelweg' tussen Koeweit City en Basra in het zuiden van Irak. De gemiddelde opgelopen stralingsdosis voor iemand die een jaar in dit gebied woont zou één millirem bedragen, zowat tien percent van de dosis van het natuurlijk in de bodem voorkomend uranium. Het stralingsniveau dichtbij een vernielde tank zou tot dertig maal hoger kunnen liggen. Maar ook dit hogere cijfer zou slechts 10 percent extra toevoegen aan de natuurlijke achtergrondstraling.

Inwendige stralingsdosissen zouden echter hoger kunnen liggen. Afhankelijk van de aard van de impact kan een aanzienlijk deel van het DU-projectiel verbranden en oxideren tot een inhaleerbare aërosol. Gezien de lage radioactiviteit van verarmd uranium is de stralingsdosis erg laag. Iemand die op het slagveld één milligram verarmd uranium inademde - een onwaarschijnlijk scenario, omdat hij verschillende inslagen van zeer nabij zou moeten overleven - zou een equivalente '*whole body*' dosis van 0.1 rem ontvangen. Dat is ongeveer de helft van wat een persoon in een doorsnee Amerikaans huisgezin opdoet aan straling door ingeademd radon. Het toegevoegd risico om aan kanker te sterven als gevolg van deze blootstelling kan op 1/20.000 worden geschat. ▶

ch ado about nothing?

De auteurs berekenden ook het collectieve risico voor een bevolking die zich windafwaarts op een afstand van het slagveld bevindt, in de veronderstelling dat 10 percent van de 300 ton verarmd uranium als aërosol door de wind was meegevoerd over een gebied met een bevolkingsdichtheid van 50 mensen per vierkante kilometer (de gemiddelde bevolkingsdichtheid in Irak). Het resultaat: tot 10 dodelijke gevallen van longkanker méér in de blootgestelde bevolkingsgroep, gespreid over een bevolking van 1 miljoen mensen.

DU-implantaten

Alhoewel stralingsdosissen door inademen of inslikken van verarmd uranium een gezondheidsrisico schijnen te vormen dat epidemiologisch niet opspoorbaar is, lijken cumulatieve dosissen rond een ingebed fragment in het menselijk lichaam hoog te kunnen oplopen. Men denkt daarbij vooral aan soldaten die een aanslag met DU-projectielen op hun tank hebben overleefd.

De *Veterans Administration* volgt nauwgezet de gezondheidstoestand van 15 Amerikaanse soldaten waarvan bekend is dat ze besmet zijn met DU-fragmenten door '*friendly fire*'. Deze dienst voert tevens experimenten uit op ratten waarin DU-fragmenten zijn ingeplant. Het aantal Irakese soldaten dat met DU-fragmenten besmet werd zou in de duizenden kunnen lopen.

Wat dan met de chemische giftigheid van verarmd uranium, de zogenaamde zware-metalen-toxiciteit? Het best bekend is de nefrotoxiciteit. Belangrijke weefselschade ontstaat wanneer de concentratie uranium drie deeltjes per miljoen overschrijdt. Voor een gemiddelde man komt dit overeen met een totale nierbelasting van 1 milligram. Rekening houdend met de oplosbaarheid en de nierklaring van uranium kan men berekenen dat hiervoor ongeveer 50 milligram uranium moet worden ingeademd. Zo een vergiftiging komt niet voor bij een kortdurende blootstelling; wel is ze mogelijk als iemand zich in een voertuig bevindt op het ogenblik dat het wordt getroffen, of als men probeert iemand uit zo'n getroffen tank te redden, of bij een onbeschermde schoonmaakoperatie, of bij bepaalde activiteiten die (letterlijk) veel stof doen opwaaien.

Conclusies

Tot slot lijken voor de auteurs de volgende conclusies ten aanzien van verarmd uranium wetenschappelijk verantwoord.

1. Hoewel het gebruik van verarmd uranium controversieel is sinds het einde van de Golfoorlog, zijn de radiologische effecten van blootstelling aan DU zeer waarschijnlijk klein, alleszins te klein om opspoorbaar te zijn. Bijgevolg is het onwaarschijnlijk dat bestraling door verarmd uranium verantwoordelijk is hetzij voor het 'Golfoorlogsyndroom' bij veteranen, hetzij voor enige van de waargenomen ziekten onder de Irakese bevolking.

2. Sommige soldaten in gepantserde tanks die getroffen werden door DU-projectielen, hun redders en ook personen die zonder adequate bescherming langdurig schoonmaakoperaties hebben uitgevoerd in deze voertuigen, hebben mogelijk voldoende DU ingeademd om te lijden aan de zware-metalen-effecten ervan.

3. Kinderen of nieuwsgierige voorbijgangers zouden misschien een kijkje willen gaan nemen in een vernielde Irakese tank. Dat kan gevaar opleveren omwille van DU-stof of patronen die door brand gedestabiliseerd zijn. Deze wrakken moeten daarom ontoegankelijk gemaakt worden, eventueel door ze in te graven en vol beton te storten.

4. Verarmd uranium is een gevaarlijke stof indien het gebruikt wordt bij oorlogsvoering. Maar niet in de eerste plaats omwille van zijn radioactiviteit. Het is gevaarlijk omdat het gemakkelijk pantsers doorboort en vernieling zaait door ontploffing en brand. In termen van gezondheidsimpact op de burgerbevolking in en rond het oorlogsgebied, zijn de effecten van verarmd uranium miniem in vergelijking met alle andere directe en indirecte effecten van oorlog. €

(1)"After the dust settles" door Steve Fetter en Frank von Hippel, in The Bulletin of the Atomic Scientists, november/december 1999, pp 42-45. Volledige tekst (E of NL) beschikbaar op aanvraag. Ook te lezen op www.avv.yucom.be.

Bericht van de NVMP-voorzitter.

Zal het mogelijk zijn een *Nuclear Weapon Convention* geïmplementeerd te krijgen?

Van eind april tot en met mei 2000 zal er in New York vergaderd worden over het Non Proliferatie Verdrag (NPV), het verdrag waarin de ratificerende landen zich verplichtten een bijdrage te leveren aan een zorgvuldige afbouw van het nucleaire wapenarsenaal. Nederland is zich bewust van zijn rol als gidsland binnen de NAVO. Om die reden willen een aantal *Civil Society organisaties* (NGO's), waaronder de NVMP, vóórdat de Nederlandse delegatie naar New York gaat, een dialoog organiseren met parlementariërs, internationale experts en het Nederlandse geïnteresseerde publiek: U!

Op 19 april organiseert de NVMP samen met PENN in de IJsbreker te Amsterdam 's avonds een publieksevenement. Het Bestuur van de NVMP nodigt u allen uit. Een gemobiliseerde publieke opinie, tezamen met lobby binnen het parlement zal mogelijk het regeringsstandpunt wijzigen, zodat in New York Nederland zijn gidsfunctie duidelijk kan laten zien. De uitkomsten van het NPV zullen zeker in Parijs tijdens het IPPNW-wereldcongres ter sprake komen (heeft u zich al ingeschreven!?).

Herman Spanjaard

Met een stoet voorzitters op zoek naar de rode draad

Door: Akke Botzen

De viering van het 30 jarig bestaan van de NVMP had een levendig karakter. Bijna een ieder in het zeer betrokken gehoor had bij de verhalen van de respectievelijke voorzitters 'o ja' ervaringen, frequenter naarmate men langer had meegedaan. Nostalgie, weerzien van oude vrienden, maar ook brainstormen, in de discussie, over een veranderende NVMP tegen de achtergrond van veranderende tijden. Over wat bleef, wat verdween, wat terugkomt en over nieuwe mogelijkheden waar we mee verder kunnen.

Terwijl de overkoepelende IPPNW dateert van 1980, is de NVMP vanaf 1969 actief. De Engelse artsen waren ons in 1950 voorgegaan met de *Medical Association for the Prevention of Nuclear War* (MAPNW), in 1963 gevolgd door de Amerikanen met *Physicians for Social Responsibility* (PSR).

Vietnamoorlog

Emiel Wennen, voorzitter van het eerste uur, gaf aan dat de verontwaardiging over de Vietnamoorlog een belangrijke bindende factor was in die tijd. Kernwapenbewustzijn bestond nog niet in Nederland. Vreemd eigenlijk, want de PSR begon meteen bij de oprichting met een publicatie in de *New England Journal of Medicine* over de medische gevolgen van een atoombom op Boston. De NVMP was toen bezig met de officiersed van de militaire arts, de dienstplicht, de militaire keuring, biologische wapens en met agressie in het algemeen. Veel werd gedaan aan voorlichting.

Emiel Wennen

Eind jaren '70 kwam 'Stop de Neutronenbom' en begin jaren '80 herhaalde de PSR de publiciteit over een kernbom op Boston met het plaatsen van een grote advertentie in de New York Times. Nu sloeg de boodschap wel aan bij de Nederlandse artsen. Een paginagrote advertentie over een atoombom op Rotterdam, ondertekend door 800 artsen, verscheen in de meeste landelijke en een aantal regionale bladen. Deze actie leverde ca. 1000 nieuwe NVMP-leden op.

Wil Verheggen

Kruisraketten, eerste IPPNW Congres, Nobelprijs voor de Vrede

Wil Verheggen nam in 1981 het voorzitterschap van Emiel over. De kruisrakettendiscussie was in volle gang. Wil schetst de ondemocratische en volkomen irrationele wijze waarop kernwapens en het besluit tot plaatsing van kruisraketten tot stand zijn gekomen: berustend op de systematiek van de angstspiraal. Wil bezocht met Emiel de eerste internationale bijeenkomst van 'vredesartsen', op uitnodiging van de PSR, op een oude tabaksplantage in Arlie House bij Washington. Het werd het eerste Congres van de IPPNW (Amerikanen, Russen en een delegatie van kleinere landen, 62 deelnemers). De toen nog nieuwe informatie over de nucleaire arsenalen met 8000 kg TNT per aardebewoner en de misleiding door overheden 'deden je emotioneel bijna van je stoel vallen'. Als pendant op de kruisraketten speelden de thema's Bescherming Bevolking, Angst op recept, de Noodwet geneeskundigen, TV en pers werden steeds belangrijker, evenals contacten met de overheid (contact met minister Van den Broek, Buitenlandse Zaken, over kruisraketten en met minister Rietkerk, Binnenlandse Zaken, over Civiele Verdediging). Hoogtepunt was de uitreiking aan IPPNW van de Nobelprijs voor de Vrede in 1985.

Einde Koude Oorlog?

Jos Weerts, de volgende voorzitter, had te kampen met een conflict in 1989 tussen AB en DB. Gelukkig bleven de afdelingen onveranderd actief. Jos was ook internationaal erg actief. In 1983 bestond in de DDR al een IPPNW afdeling, en hoe! Onder een petitie tegen de kruisraketten leverde de Coordinerende Raad van IPPNW-DDR binnen 2 dagen 60.000 handtekeningen gericht aan het Staatshoofd van de DDR! Een bestuurslid stond voor ca. 10.000 (van niets wetende) leden. Informatie en zeggenschap was de leden onthouden en de partij bepaalde wie naar een Congres mocht. Een resolutie in 1986 bracht verandering. Wat niet wegnam dat Jos in ▶

Jos Weerts

Leeuwarder Courant 22-7-'99
Defensie wil voorkomen dat Nederlandse militairen in Kosovo in contact komen met asbest en verarmd uranium. Voorlichting over detectie (actieve opsporing), beschermende pakken, mondkapjes en handschoenen zijn beschikbaar. Dit omdat de Amerikaanse luchtmacht bij de bombardementen munitie gebruikte met verarmd uranium en eerder in Bosnië en Polen problemen ontstonden met asbest. Bedreigend is het inademen van deeltjes van beide stoffen. In België gaat Defensie van alle manschappen die naar Kosovo gaan bij aanvang en na afloop urine en bloed onderzoeken. De Nederlandse organisaties van defensiepersoneel denken erover dit voorbeeld te volgen.

Milieuzorgen na Kosovo

Leeuwarder Courant 21-6-'99
Door Michail Gorbatsjov.
Pas na verloop van tijd zal milieuschade duidelijk worden. Een vergelijking met Koeweit, waarover gegevens werden gepresenteerd op een internationale conferentie in Washington 1998: 40% van de Koeweitse strategische waterbronnen is onherroepelijk vervuild met olie. Nogal alarmerende verslagen over de Golfziekte bij Amerikaanse en Britse militairen, ook bij hun kinderen. De gevolgen in Irak voor milieu en gezondheid komen om bekende redenen onvoldoende in de pers en worden onvoldoende wetenschappelijk onderzocht.
In Joegoslavie zijn op grote schaal wapens gebruikt met verarmd uranium. Deze verbranden op hoge temperaturen en produceren gifwolken met uraniumoxide. Grote aantallen stofdeeltjes van deze uraniumverbinding komen bij inademen in de longen van hen die zich binnen ca. 300 m van het epicentrum van de ontploffing bevinden. Ambtenaren vertellen ons dat het geen kwaad kan. Zeiden ze ook niet dat nucleaire wapens wel meevallen? Hebben we nog een 'slow Hiroshima' nodig om deze nieuwe vergissing in te zien? Een uitgebreide deskundige milieu-analyse in Joegoslavië en andere landen zou prioriteit moeten krijgen. Maar boven alles is preventie nodig. Als die mislukt moeten er wettelijke grenzen zijn aan het wapengebruik. De protocollen van Genève moeten worden aangevuld om milieuschade door oorlog te beperken. Aanvallen op bijzondere industrieën (kerncentrales, chemische en petrochemische fabrieken) moeten verboden worden, evenals wapens die langdurige milieutechnische en medische gevolgen hebben. Nodig is een tweede conferentie over oorlogsgevolgen voor het milieu met aanvullingen op de internationale wetgeving. Voor de nasleep van milieurampen moet een noodfonds in het leven worden geroepen, zoals Gorbatsjov naar voren bracht op de conferentie in Washington in 1998. Milieudeskundigen, politieke leiders en gewone mensen (publieke opinie) moeten tonen dat ze kunnen leren uit de tragedie van de twintigste eeuw. Het menselijk drama en het drama voor de natuur wegen even zwaar. Hun inspanningen moeten uitmonden in een oproep tot verantwoorde actie.

Verarmd uranium in Kosovo, selectieve waarschuwing

Trouw, 17-11-99
Op 20 oktober heeft een woordvoerder van de UNHCR (Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen) haar medewerkers in Kosovo gewaarschuwd voor mogelijke gevaren van verarmd uranium, te weten een gezondheidsrisico op termijn voor zwangere vrouwen en vrouwen in de vruchtbare leeftijd. Ter discussie staat of zwangere medewerkers weg moeten uit Kosovo. Alle medewerkers krijgen in hun medische dossier een aantekening dat ze in Kosovo waren. En op kosten van de UNHCR kunnen ze zich laten onderzoeken op uraniumbesmetting. Ook mogen personeelsleden hun uitzending naar Kosovo heroverwegen. Kogels met DU (*depleted uranium*) zijn daar gebruikt tegen Servische doelen. De inslag van zo'n kogel gaat gepaard met verbranding waarbij radioactieve stofdeeltjes vrijkomen die bij inademen gevaar opleveren. Het Nederlandse ministerie van Defensie heeft, op aandringen van de soldatenvakbond Acom, richtlijnen opgesteld voor militairen bij vermoeden van (toekomstig) contact met DU (maskers dragen, niets aanraken). De vluchtelingen die terugkeren naar Kosovo worden niet op DU gewezen. Dit om paniek te vermijden. Ook omdat de ernst van het gevaar niet duidelijk is. De WHO zou in december '99 beginnen aan een onderzoek hiernaar.

N. H. van Holst

From: Despotovic Ruza <despot@wishmail.net>
To: n.h.van.holst@freeler.nl
Subject: Fw: Balkan peace activists at Dutch students demonstration for better education
Date: donderdag 20 april 2000 13:16

Nico en Neelte, nog een bericht ter Uw info....tevens een test....
Groetjes, Ruza
-----Oorspronkelijk bericht-----
Van: Herman de Tollenaere <hermantl@stad.dsl.nl>
Aan: office@globalreflexion.org <office@globalreflexion.org>
Datum: donderdag 20, april 2000 2:14
Onderwerp: Balkan peace activists at Dutch students demonstration for better education

>Wednesday, 20 April at the Malieveld; the big meadow in The Hague, where
>many demonstrations against Dutch government policy begin; and hope to
>finish, if unprevented to do so by police.
>
> From all sides, students and teachers arrive. They are here for a
>demonstration for better education. Their financial position, and the
>position of their schools, is getting worse and worse. The government
>seriously considers spending its financial surplus, due to higher tax
>income than expected, on more expensive United States warplanes to replace
>the present F-16s. So, destroying more schools in Balkans, Middle East, or
>... ???, instead of improving them in The Netherlands?
>
>Student unions, teachers union (AOb), and trade unions congress (FNV) send
>supportive speakers to the meeting. The students range in age from eighteen
>to above. They are from polytechnic schools, and similar institutions for
>non-university tertiary education. Eg, art schools are in this category.
>Last year, one Mister Carp, director of the architecture school in Arnhem,
>refused an application to study at that school to a nineteen year old girl,
>as the girl was, shock horror! Serb. And as any C[linton] N[ews] N[etwork]
>viewer knows ... Mr Carp had not the slightest ideas on the views, if any,
>of the girl, on Serbian government, opposition, etc. Mr Carp did not know
>whether the applicant had ever thought one negative thought for one
>millisecond on one single individual happening to be an Albanian, or a US
>Government official, or ... Yet, "as any CNN viewer knows ..." Many people
>denounced this decision by Mr Carp as racist. Today, Mr Carp is largely
>forgotten. "His" war is not.
>
>Not just art school students and teachers arrive. They come from many types
>of education, including university students in solidarity. One of them has
>made a sign of his own out of two signs of the Internationale Socialisten;
>one of many organizations, demonstrating in 1999 against the Balkan war,
>and against government education policy today. The student's sign, proudly
>at the front of the demonstration, says: NO EDUCATION CUTS FOR BOMBS. NATO
>OUT OF THE BALKANS!
>
>Like elsewhere, the movement against the Balkan war in The Netherlands
>continued after the passing of the UN resolution in June 1999. Many of its
>activists from Amsterdam, Utrecht, and elsewhere, would have come to
>today's demonstration anyway, being students or teachers themselves, active
>members in unions. They help to distribute a leaflet, expressing the
>anti-war movement's solidarity with the students' demands.

>
>A twentyish woman with long black hair interviews me for Het Centrum [The
>Centre], the newspaper of the School for Journalism in Utrecht, where she
>studies. Interviewer "Lady Aida", herself Yugoslavian born, especially
>appreciates the Balkan peace activists' presence. Like her colleague
>demonstrators: "Good cause!" "Do you have a leaflet for my classmate too?"
>"And for my other mate!" as groups gather around the leaflets.
>
>The leaflet puts the Dutch students movement into international
>perspective. In France, students and teachers are massively on the streets.
>In Seattle, later in Washington, DC, ten thousands of students demonstrated
>for good education and other people's needs; against money for the fat cats
>of corporate welfare, against money for bureaucracies like WTO, IMF, and
>against money for wars. Money for education; not wars: contrary to present
>Dutch government policy.
>
>Last year, the leaflet says, in spite of NATO occupation and pepper spray,
>students, teachers, and miners in Leposavic, in Kosovo, went on strike.
>Thus, they protested against the arrival in Kosovo of US President Bill
>Clinton; and his bombings. These bombings also killed and wounded many
>students.
>
>NATO-KFOR certainly did not bring peace to Kosovo. Many children in
>Yugoslavia still are in schools, destroyed, including by Dutch planes, and
>still not (completely) repaired after the bombing.
>
>The leaflet pointed out the bank account of the committee "The Netherlands
>restores schools in Yugoslavia" at:
>
>[Dutch] Postbank account 8289610, at stichting OBJ, Tilburg, The
Netherlands.
>
>A Caribbean steel drum band, "The Brotherhood", marches ahead; many over a
>thousand feet follow it. The crowd is varied: from conservatively dressed
>elderly teachers to young people with anarchist capital A's with circles
>sewn on their clothes; from a 20 year old with red New Communist Party of
>the Netherlands Che Guevara flag, to black and white signs.
>
>Many of the signs, and also speaker Carrie from Rotterdam, denounce Nina
>Brink [Dutch Internet billionaire, well connected to the government; of
>World Online, according to a survey the technically worst Dutch Internet
>provider; now facing a case which in the eyes of some is somewhat similar
>to the Albanian pyramid financial schemes of 1997] . The signs say: Down
>with people like Brink; up with people like us. Carrie also denounces Bram
>Peper: ex-Rotterdam mayor, crony of the former Suharto dictatorship in
>Indonesia. Very recently, Peper stepped down as interior minister, as
>financial scandals from his Rotterdam days became too much at last.
>
>As the march passes the US embassy, the blinds are down. Not a soul to be
>seen. A case of "ovophobia", fear of eggs? Non-doctors should be careful on
>diagnoses.
>
>However, others make up for this lack of interest. Bystanders come to
>watch. Hard hatted brown faced construction workers reach for the leaflets
>of the peace movement, explaining the education-Balkans link; as do blond
>to bald-headed office workers. A secretary opens a window of her ground
>floor office to eagerly accept her leaflet. A seventyish lady on a bicycle
>says: "I agree. I join your demonstration. The government is also not
>paying my pension due to me."
>

>A good demonstration. No one was arrested.
>
>Well; not on *this* march. We hear that this very day, police in Leiden
>jailed an anarchist for distributing flyers. People with pots, pans, and
>music instruments organized a demonstration, hoping that the arrested
>person might hear them. An echo of Seattle, or of Washington, D.C.?
>
>Many of the people at today's demonstration may see one other again on May
>Day in The Hague.
>
>May Day 1999 in The Hague was marked by thousands of demonstrating
>Yugoslavs and their supporters. How will May Day 2000 be? One may find out
>for oneself at Monday May 1, 17 h.30 at Van der Venneplantsoen, The Hague.
>The march departs there at 18 h.
>Organized by FNV (trade unions congress), Anti War Committees [founded to
>protest the 1999 NATO war against Yugoslavia], Prime (asylum seekers'
>committee), and many others.
>
>According to Socialist Party Member of Parliament, Jan de Wit, the Dutch
>parliament will probably discuss the NATO/Yugoslavia war somewhere around
>mid May 2000.
>
>Stay tuned!
>
>----------
>Herman de Tollenaere
>----------
>My Internet site on Asian history and "new" religions:
>
>http://stad.dsl.nl/~hermantl/
>
>See also SIMPOS, information on occult tendencies' impact on society:
>
>http://www.stelling.nl/simpos/simpoeng.htm
>----------
>
>

From: Despotovic Ruza <despot@wishmail.net>
To: Nico /Neeltje Steijnen <n.h.van.holst@freeler.nl>
Subject: Hague Tribunal released Serbs!? (http://www.serbia-info.com/news/2000-04/20/18
Date: donderdag 20 april 2000 14:25

www.serbia-info.com/news [</g3/serbiainfo-logo.gif>] </index.html> [</g3/news-top.gif>]
</news/index.html> **CIVIL ISSUES** **</news/civil/index.html>** [</g3/bullet2.gif>] **POLITICS** **</news/politics/index.html>**
MILITARY **</news/military/index.html>** **KOSOVO AND METOHIA** **</news/kosovo/index.html>** **ECONOMY**
</news/economy/index.html> **CULTURE AND RELIGION** **</news/culture/index.html>** **SPORT** **</news/sport/index.html>**
[</g3/blue-bottom.gif>]
[Print this page!: </g3/printpage.gif>]
</cgi-bin/printpage?filename=/news/2000-04/20/18519.html>
[</g3/1t.gif>] [</g3/1t.gif>] [</g3/header.gif>]
[</g3/header-politics.gif>] </news/politics/index.html>
[</g3/1t.gif>] # Hague Tribunal released Serbs!?

April 20, 2000
[They anyway decided to temporarily, release the Serbs: </g3/images/sudije003.jpg>]
They anyway decided to temporarily, release the Serbs

Hague, April 19th (Mininf) - The Appealing Council of Hague Tribunal refused today the appeal of general prosecutor Carla del Ponte, to the decision of the Tribunal to temporarily release Miroslav Tadic and Simo Zaric from Samac and allowed them to board the plane to Bosnia today.

The plan with Tadic and Zaric, according to the words of their lawyer Igor Pantelic, landed tonight to the airport in Banja Luka. They were escorted by Trivun Jovicic, liaison officer of Republika Srpska with the Hague Tribunal. In Samce they will prepare defense for their trial, which is due to begin at the end of this year, Pantelic stated.

The Appeal Council of the Hague Tribunal decided on April 5th that the two men should be temporarily released, since they voluntarily surrendered to that court, and because of the guarantees from Republika Srpska.

The same Council dismissed today the appeal of general prosecutor ad hoc of the Hague Tribunal, Carla del Ponte, as unfounded, considering that, as it is stated in the Council announcement "not a single mistake performed by the Appealing Council is mentioned in it" Associated Press reports.

[</g3/1t.gif>]
[Home </index.html> | Encyclopedia </enc/index.html> | Facts&Figures </facts/index.html> | News
</news/index.html>]
Copyright © 1998, 1999, 2000 Ministry of Information
Email: mirs@srbija-info.yu <mailto:mirs@srbija-info.yu>

n Servie is grens tussen boven- en onderwere d zoek

27-4-2000

Door onze redacteur
PETER MICHIELSEN

ROTTERDAM, 27 APRIL. Inwoners van Belgrado reageerden gisteren betrekkelijk onverschillig op de moord, een dag eerder, op de directeur van de Joegoslavische luchtvaartmaatschappij JAT. De meesten gingen er van uit dat de moord verband houdt met politiek of met de georganiseerde misdaad, categorieën die in Servië nauw zijn verweven. „Er zwemmen te veel haaien in een te kleine vijver", zei een inwoner van de hoofdstad tegen een verslaggever. „Kennelijk maken ze elkaar onderling af", zei een ander.

Moorden op leden van de politiek-economisch-criminele elite – doorgaans professioneel uitgevoerd: zelden overleeft een doelwit de aanslag en daders worden nooit gepakt – zijn geen zeldzaamheid in een land dat na het uitbreken van de oorlogen in Kroatië en Bosnië door sancties werd getroffen en dat, om ze te omzeilen, smokkelnetwerken opzette. In dat kader werden veel politici, zakenlieden en leiders van veiligheidsdiensten betrokken bij criminele activiteiten. De scheidslijn tussen boven- en onderwereld verdween.

Die tendens werd bewust versterkt door president Milošević: hij gaf prominente politici een eigen economisch domein, waarin ze zich in ruil voor hun loyaliteit en in samenwerking met smokkelaars naar hartelust konden verrijken. Ministers en andere politieke medestanders in de kleptocratie van Milošević leiden tegelijk staatsmonopolies, die nauw verweven zijn met het criminele circuit. Op de vraag of Belgrado een stad van wetteloosheid is zei een commentator van de BBC gisteren dat de gewone burger in 's werelds *murder capital* Washington zijn leven niet zeker is als hij in de verkeerde wijk rondloopt, maar dat de elite betrekkelijk er veilig is. Omgekeerd is in Belgrado de burger op straat veilig – maar moet elk lid van de elite elke dag voor zijn leven vrezen. Een overzicht van het moorden.

15 januari 2000: de politie bergt het lichaam van Željko Ražnatović, alias Arkan, doodgeschoten in een hotellobby in Belgrado. (Foto AP)

7 februari 2000: De politie blokkeert de toegang tot restaurant Rad, na de moord op minister van Defensie Pavle Bulatović. (Foto AP)

20 maart 2000: Het lichaam van de doodgeschoten mafiabaas, zakenman en voormalig Servisch militiechef Branislav Lainović alias Dugi wordt geborgen. (Foto Reuters)

25 april 2000: een laken bedekt de vermoorde Živorad Petrović, JAT-directeur en sinds hun beider jeugd vriend van Milošević. (Foto AP)

1992
• ALEKSANDER 'KNELE' KNEŽEVIĆ, 21, jongste ster aan het firmanent van de Belgradose onderwereld.

1993
• BRANISLAV 'BELI' (Witte) Matić, financier van de SPO, de oppositiepartij van Vuk Drašković.

1994
• GORAN 'MAJMUN' (Aap) Vuković, leider van een mafiagroep.

1996
• RADOJICA NIKČEVIĆ, zakenman met banden met de geheime dienst, Arkan en de Colombiaanse mafia.
• VLADA 'TREF' (Knuppel) Kovačević, topzakenman, vriend van Milošević' zoon Marko.

1997
• MIROSLAV 'BIZA' BIZIĆ, ex-politieman, vermoord bij zijn kantoor.
• ZORAN 'KUNDAK' (Geweerkolf) Todorović, secretaris-generaal van de JUL (de partij van Milošević' vrouw Mira Marković).
• RADOVAN 'BADŽA' (Hulk) Stojičić, chef van de geüniformeerde politie in Servië, onderminister van Binnenlandse Zaken, nauw medewerker van Milošević.
• RADE 'CENTA' ČALDOVIĆ, onderwereldleider.

1998
• JUSUF 'JUŠA' BULIĆ, eigenaar van gokzaken en de voetbalclub Zeleznik, medewerker van topgangster en ex-militieleider Arkan.

1999
• DRAGAN SIMIĆ, politiekolonel, politiecommandant van een van de gemeenten van Belgrado.
• SLAVKO ĆURUVIJA, onafhankelijk journalist en uitgever, criticus van Milošević, vermoord na door diens vrouw Mira Marković te zijn gewaarschuwd dat zijn 'verraad' niet wordt getolereerd.
• MILORAD VLAHOVIĆ, politiekolonel, vice-chef van afdeling moordzaken.

2000
• ŽELJKO RAŽNATOVIĆ alias Arkan, topzakenman, gangster, de beruchtste van alle Servische militieleiders in oorlogen Kroatië, Bosnië en Kosovo.
• PAVLE BULATOVIĆ, minister van Defensie.
• MIRKO TOMIĆ alias 'De Bosniër', mafioso.
• RADOSLAV TRLJAJIĆ, mafioso.
• BRANISLAV 'DUGI' LAINOVIĆ, ex-chef van Servische militie in oorlog in Kroatië, zakenman en mafioso.
• ZORAN DAVIDOVIĆ alias Canda, onderwereldleider.
• ŽIVORAD PETROVIĆ, directeur van Joegoslavische luchtvaartmaatschappij JAT, stadgenoot en huisvriend van Milošević en zijn vrouw, in 1995 lid van Joegoslavische delegatie op het Bosnië-overleg in Dayton.

'Burgeroorlog dreigt als Milošević blijft'

Vuk Drašković over eenheid Servische oppositie

Als Milošević aanblijft, wacht Joegoslavië „de grootst mogelijke tragedie, een burgeroorlog", zegt Vuk Drašković, een van de leiders van de Servische oppositie. Daarvoor moet de oppositie zich verenigen, maar wel onder zijn leiderschap.

Door onze correspondent
YAËL VINCKX

BELGRADO, 27 APRIL. Sommigen noemen hem de 'Koning van de Pleinen' om zijn vermogen menigten in vervoering te brengen. Anderen noemen hem een 'volksmenner'. Vuk Drašković is een omstreden figuur in de Servische politiek. Hij is de leider van de grootste oppositiepartij, Servische Vernieuwingsbeweging SPO, naar maakte tot ruim een jaar geleden deel uit van de regering van Slobodan Milošević. Vuk Drašković kortom, waait met vele winden mee.

De 54-jarige Serviër uit de Vojvodina is een spilfiguur in de Servische oppositie. Maar vaak blijkt hij de oppositie vooral te remmen, door zijn ongemaskeerde aanspraak op het leiderschap van de oppositie en zijn politieke en vooral persoonlijke afkeer van de andere belangrijke oppositieleider, Zoran Djindjić, leider van de Democratische Partij. Even dreigde onlangs de oppositie in Servië zowaar verenigd te raken, vooral onder druk van het Westen. Tijdens een grote demonstratie tegen het regime van Milošević, twee weken geleden, stonden de aartsvijanden Vuk Drašković en Zoran Djindjić naast elkaar op het podium. Het wederzijdse afgrijzen straalde van beiden af. Twee mannen die Milošević haten, maar óók elkaar.

De (hernieuwde) samenwerking lijkt dan ook geen lang leven beschoren; daags na de rally kwam de SPO al niet opdagen op een bijeenkomst waar de oppositiecoalitie Alliantie voor Verandering een gezamenlijke kieslijst voor de komende lokale verkiezingen wilde opstellen. Daartoe was begin dit jaar besloten. Toen spraken de partijen ook af te strijden voor vervroegde verkiezingen in 2000 op elk niveau, gemeenteraadsverkiezingen, verkiezingen voor het Servische parlement en verkiezingen voor het federale parlement van Joegoslavië (Servië plus Montenegro).

Vuk Drašković (Foto AP)

Deze week kwam het opnieuw tot ruzie over de kieslijst. Nu noemt Drašković de voorstellen van Djindjić en de zijnen „belachelijk". Loopt de kersverse samenwerking met de Alliantie voor Verandering nu al weer stuk?

Drašković: „Begin dit jaar spraken we af te strijden voor verkiezingen op alle niveaus: lokaal, nationaal en federaal. Nu dreigt de Alliantie akkoord te gaan met alleen lokale verkiezingen. Wij accepteren dat niet. Wij houden ons aan de afspraak. De oppositie heeft ongeveer 1,8 miljoen stemmen nodig om een meerderheid in het Servische parlement te behalen. Een miljoen mensen stemt op mijn partij. Het is de verplichting van de andere oppositiepartijen, en dat zijn er meer dan honderd, om een eigen lijst op te stellen en de overige achthonderdduizend stemmen binnen te halen. Vervolgens zullen wij een coalitie-regering samenstellen. De lokale verkiezingen verlopen volgens een knock-out constructie. Daardoor zijn we genoopt met gezamenlijke kieslijsten te werken. Met respect voor de sterkste partij natuurlijk."

U bedoelt, de SPO moet die kieslijsten opstellen en aanvoeren?

„Ja. Wij zijn de grootste oppositiepartij. De Serviërs hebben bij de laatste verkiezingen in 1997 op ons gestemd."

Wat is dan de plaats van Djindjić en zijn partij op de kieslijsten? Zij hebben de vorige verkiezingen geboycot en kunnen dus kennelijk geen plek op zo'n gezamenlijke lijst claimen?

„Dat is niet mijn probleem. Djindjić en ik hadden een gentlemen's agreement. Ik zou hem steunen om burgemeester van Belgrado te worden, hij zou mij steunen om president van Servië te worden. Hij werd burgemeester en liet mij daarna vallen. Hij heeft de presidentsverkiezingen geboycot. Nee, sterker, hij heeft mij en mijn partij geboycot. Nu heeft hij een probleem. Maar mijn schuld is dat niet."

Hoe denkt u in zo'n ruziesfeer tot aan eventuele verkiezingen aan het einde van dit jaar verenigd te blijven?

„Dat zal moeilijk zijn, maar de oppositie kan verenigd de verkiezingen ingaan. We moeten dan wel hulp van onze buitenlandse vrienden krijgen. Zij moeten de economische sancties tegen Servië opheffen. Milošević en de zijnen hebben juist geprofiteerd van die sancties; hij zit daardoor in een heel goede positie. Maar helaas, de Europese Unie heeft tot nu toe alleen het luchtembargo opgeschort."

De Servische economie is geheel in handen van Milošević en zijn vrienden. Zal het Westen, door de sancties op te heffen, niet juist met hen zaken gaan doen?

„De Amerikanen zijn daar vreselijk bang voor; ze denken de positie van Milošević te versterken als de sancties worden geschrapt. Maar verkoop mij niet zulke onzin! Opheffen van de sancties zal alleen de democratie ten goede komen. Er kunnen tegenprestaties worden geëist; verkiezingen en de komst van de OVSE om toezicht te houden op die verkiezingen. Nu is Servië een gevangenis. En we kunnen moeilijk voor democratie vechten als we zijn opgesloten."

Wat doet u als de sancties blijven en Milošević alleen lokale verkiezingen toestaat?

„Ik durf daar niet aan te denken. Blijft Milošević aan, dan zal Montenegro zijn eigen gang gaan en op afscheiding van Joegoslavië aansturen. De Montenegrijnen hebben immers laten weten niet mee te werken aan federale verkiezingen zolang Milošević aan de macht is. Dan zal ook Kosovo, dat nog steeds aan Servië toebehoort, buiten ons bereik blijven. In die gevallen dreigt een burgeroorlog. Joegoslavië zal de grootst mogelijke tragedie tegemoet gaan."

'Massamoord in 1994 ook schuld Tutsi's'

24-3-2000

ARUSHA – Bij het Rwanda-tribunaal is een explosief VN-document boven water gekomen over de genocide van 1994. Informanten zeggen daarin dat niet Hutu-extremisten, maar de Tutsi en huidige interim-president van Rwanda, Paul Kagame, opdracht gaf tot het neerschieten van het vliegtuig van de toenmalige Rwandese president Juvénal Habyarimana. Dat voorval vormde het startsein voor de genocide.

Het neerhalen van Habyarimana's toestel, op 6 april 1994, is nog altijd met vraagtekens omgeven. De meest populaire versie van de gebeurtenissen is dat Hutu-extremisten hun eigen 'te gematigde' president uit de lucht schoten omdat hij van plan was een akkoord met de oprukkende Tutsi-rebellen aan te gaan.

Maar dat is nooit bewezen. Rapporten over de genocide van onder meer België, Frankrijk, de VN en *Human Rights Watch* laten uitdrukkelijk in het midden wat er op 6 april precies is gebeurd.

In het document dat nu is opgedoken, komen drie informanten aan het woord die lid zouden zijn geweest van een elite-eenheid onder leiding van de toenmalige rebellenleider en huidige Rwandese president, Paul Kagame. De drie zeggen Habyarimana's vliegtuig in Kagame's opdracht te hebben neergeschoten.

De verklaring van de drie dateert al van 1997, maar zou door de toenmalige hoofdaanklaagster van het Rwanda-tribunaal, Louise Arbour, zijn gelezen, afgelegd en vergeten. Pas deze maand ontstond er alsnog ophef over, nadat de Canadese *National Post* delen uit het rapport had gepubliceerd. VN-secretaris-generaal Kofi Annan gaf opdracht het document alsnog aan het tribunaal in Arusha (Tanzania) over te dragen.

De VN hebben benadrukt dat het om een niet-officieel rapport gaat, en dat nog moet worden bekeken in hoeverre het bruikbaar bewijsmateriaal oplevert. Maar advocaten van verschillende verdachten van het Rwanda-tribunaal schreeuwen moord en brand. „Wij hebben uitdrukkelijk gevraagd of er rapporten over de moord bestonden. Dat is altijd ontkend", liet een van hen weten.

De vraag wie verantwoordelijk is geweest voor de moord op de Rwandese president Habyarimana ligt enorm gevoelig: als het niet Hutu-extremisten maar Tutsi's van het RPF-rebellenleger waren, geeft dat de Tutsi's in de ogen van sommigen een zekere medeverantwoordelijkheid voor de massaslachtingen van 1994, waarbij een half miljoen Tutsi's en gematigde Hutu's om het leven kwamen. Dat is overigens een dubieuze redenering, omdat wel duidelijk is dat de extremistische moordcampagne tegen de Tutsi's al tijden werd voorbereid.

De Rwandese regering heeft de zaak afgedaan als propaganda van Hutu-ballingen die de genocide willen bagatelliseren en de geschiedenis herschrijven.

N. H. van Holst

From: Jug Öster Solibewegby way of Herman de Tollenaere <hermantl@stad.dsl.nl> <joesb@hotmail.com>
To: office@globalreflexion.org
Subject: Petition for freedom for political prisoners in hungerstrikein Kosovo [fwd]
Date: zondag 30 april 2000 11:14

Pls. support this call. We intent to hand over the petition by a solidarity delegation to K Mitrovica. The specific Austrian references will be omitted for the use in Kosovo.

JÖSB, Vienna, April 29, 2000

****

To:
Bernard Kouchner, UNMIK governor
Juan Ortuno, KFOR commander
chief protectorate prosecutor
Kaplan Baruti, president of the court of Kosovska Mitrovica
Sven Eric Laarsen, UNMIK police chief of Kosovska Mitrovica
Benita Ferrero-Waldner, minister of foreign affairs
Albert Rohan, general secretary of the Ministry of Foreign Affairs

Freedom for the political prisoners in Kosovo who are in hunger strike

We, the undersigned individuals and organisations, request the UN protectorate authorities, UNMIK, to immediately release the thirty-six Serbs and Roma who are in hunger strike, as well as their five fellow detainees in the UN prison of Kosovska
Mitrovica, if they are only being accused of summary offences.
We request the Austrian Ministry of Foreign Affairs to bring their influence to bear in this sense.

Substantiation:
1
For almost one year the non-Albanian detainees are being held without the prospect of trials in court. According to press statements, not even preliminary examinations are being conducted.

2
At the same time, assassins motivated by Albanian nationalism, such as the recent case of Dzeljalj Ademi, who threw a hand grenade in the Serb Ghetto of Mitrovica, injuring 22 Serb civilians and 14 French NATO soldiers, are released without being tried.

3
Until now the protectorate judiciary was not at all able to dispel the massive doubts of their impartiality.

4
Under the given circumstances, as the UÇK/KSK is still armed and still acting as a belligerent power in a civil war and expelled great parts of the national minorities and political critics, to own and to carry weapons, which is the main accusation against
the detained non-Albanians, is pure self-defence.

To detain the non-Albanians of Kosovska Mitrovica obviously has political

and nationalist motives and they have to be freed immediately.

Yugoslav Austrian Solidarity Movement
(Jugoslawisch-Österreichische Solidaritätsbewegung)
Vienna, April 27th, 2000

****

Jugoslawisch-Österreichische Solidaritätsbewegung (JÖSB)
PF 217, A-1040 Wien, Österreich
joesb@hotmail.com

Oppositie Servië zoekt bolwerk van regime op

2000

BELGRADO, 5 MEI. De Joegoslavische oppositie wil volgende week demonstreren in een van de belangrijkste bolwerken van president Slobodan Milošević. Het Joegoslavische leger keerde zich gisteren in ongebruikelijk scherpe termen tegen de oppositie.

De oppositie in Servië liet gisteren weten dat ze op 9 mei, onder het motto 'stop de terreur', in de stad Požarevac wil betogen. Požarevac, 80 kilometer ten oosten van Belgrado, is de geboorteplaats van zowel president Milošević als diens politieke zeer invloedrijke vrouw, Mira Marković. De stad geldt als een bolwerk van het regime. Aanleiding voor de demonstratie is de arrestatie van drie activisten van de tegen het regime agerende studentenorganisatie Otpor! (Verzet!).

De drie werden begin deze week in een café aangevallen door gewapende lijfwachten van Marko Milošević, de zoon van het presidentiële paar. De drie studenten werden na het incident gearresteerd en in staat van beschuldiging gesteld wegens poging tot moord; volgens de justitie hadden zij de lijfwachten aangevallen. In de officiële media is Otpor! uitgemaakt voor een fascistische en terroristische organisatie.

Het incident heeft de verhoudingen in Servië op scherp gesteld. Dat bleek gisteren ook uit een verklaring van het Joegoslavische leger, waarin in ongebruikelijk scherpe termen de oppositie werd gewaarschuwd dat dreigementen tegen Milošević niet zullen worden getolereerd. „Brute aanvallen op het instituut en de persoon van de president van Joegoslavië lopen uit op primitieve dreigementen met een brute fysieke liquidatie", zo concludeerde het leger. „Het leger moet objectief reageren op zulke aanvallen en dreigementen, die zijn bedoeld om de defensie te ondermijnen en de veiligheid van het land in gevaar te brengen."

In de verklaring werd niets naders gezegd over de dreigementen, noch over de vraag wie ze wanneer en in welke bewoordingen heeft geuit. In kringen van de oppositie wordt vermoed dat het Joegoslavische leger reageert op toespraken van oppositieleiders op 14 april, toen in Belgrado een manifestatie tegen Milošević' regime werd gehouden. De oppositieleider die zich toen het scherpst tegen Milošević uitsprak, Nenad Čanak, zei gisteren over de verklaring van het leger: „Het regime wacht nu de reacties af om te beoordelen of ze me moeten arresteren of niet. Als ze me niet arresteren tonen ze zwakheid. Als ze me arresteren komen er andere problemen. Ik weet zeker dat het regime dan een keerpunt bereikt, waarna er heel veel non-parlementaire strijdmethoden zullen worden gehanteerd." Čanak zei op 14 april dat Milošević moet worden berecht en bestraft wegens zijn daden.

Het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken bestempelde gisteren naar aanleiding van het incident in Požarevac Milošević' zoon Marko als „een van de rijkste en meest gewelddadige leden van de Servische mafia". Het incident in Požarevac, waarbij volgens het State Department „de politie ongewapende en gewone slachtoffers van een aanval van gewapende schurken arresteerde", onderstreept het bandietenkarakter van het regime van Milošević, aldus een verklaring. Van de drie aangevallen Otpor!-leden liggen er twee nog ernstig gewond in het ziekenhuis. Een van hen heeft een schedelbasisfractuur en raakte een oog kwijt. (Reuters, AP)

Voedselcrisis Servië: brood en melk schaars

2000

Door onze redacteur
PETER MICHIELSEN

ROTTERDAM, 6 MEI. In Servië dreigt een voedselcrisis, ook voor basisproducten met kunstmatig laag gehouden prijzen. De VN-organisatie Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), schreef in haar rapport deze week dat de belangrijkste oorzaak van de voedselcrisis in Servië de inkrimping van de voedselsubsidies door de Servische regering is.

Die subsidies op voedsel werden in drie jaar met zeventig procent teruggebracht. In normale klimatologische omstandigheden kan Servië genoeg voedsel produceren en ook nog voedsel exporteren. De oogst was vorig jaar ruim voldoende om de behoeften te dekken. Maar de regering van Servië beschouwt veel voedselproducten als „strategische goederen", waarvan de distributie moet worden gecontroleerd en gereguleerd. Die etikettering krijgen voedselproducten die in de ruilhandel met Rusland en andere leveranciers van olie en gas – Syrië, Libië en Irak – kunnen worden ingezet. Daar komt bij dat de prijzen voor die voedselproducten in landen waarmee Servië handel drijft – zoals de Servische Republiek in Bosnië, Montenegro en Macedonië – hoger zijn dan in Servië. De verleiding, aldus OCHA, om deze producten te exporteren is daardoor zo groot, dat tekorten voor de eigen bevolking ontstaan. De International Crisis Group meldde deze week dat de opbrengst van de graanexport een kwart uitmaakt van de harde valuta die Servië verdient.

Sommige producten, zoals spijsolie en suiker, zijn in Servië niet of nauwelijks geoogst of worden, als ze wel zijn geoogst, niet industrieel verwerkt als gevolg van de brandstofschaarste. Aan suiker bestaat in Servië een tekort van dertig procent.

Volgens OCHA zijn de prijzen van de meeste basisproducten inmiddels te hoog voor de gemiddelde Serviër. Voor het basisvoedselpakket heeft een gemiddeld gezin inmiddels 70 procent van het gezamenlijke maandinkomen nodig. Als de prijzen niet op last van de regering laag zouden worden gehouden, zouden ze per maand voor de aanschaf van voedsel 25 procent van hun inkomen te kort komen.

Niettemin faalt het systeem van voedselsubsidies, aldus OCHA. De Servische overheid geeft zeventig procent van de staatsinkomsten uit aan defensie. Door dat zwaartepunt op militaire uitgaven blijft voor andere uitgaven steeds minder over. Het budget voor voedselsubsidies beliep in 1998 nog 210 miljoen Duitse mark. Dit jaar wordt aan voedselsubsidies nog maar 65 miljoen mark uitgegeven. De boeren krijgen geen geld meer, als gevolg waarvan zij per saldo de last dragen van de kunstmatig laag gehouden prijzen van hun producten. Hoe meer ze produceren, hoe groter hun verlies, zo concludeert de VN-organisatie. Veel boeren schakelen daarom om naar de productie van voedsel waarvan de prijzen niet op last van de regering laag worden gehouden, waardoor de schaarste aan basisproducten toeneemt. „Sinds september 1999 zijn verstoringen van het marktaanbod aan gesubsidieerde voedselproducten een patroon geworden. Veel van de dagelijks benodigde voedselproducten zijn geheel uit de winkels verdwenen. Begin herfst 1999 waren suiker en spijsolie de enige moeilijk te vinden producten. Eind 1999 was melk onmogelijk te vinden. Sinds kort zijn er tekorten aan goedkoop brood." Op de zwarte markt zijn dergelijke producten nog wel te vinden, maar voor twee tot drie keer hogere prijzen, die de gewone Serviër zich niet kan veroorloven. De regering geeft de schuld voor de tekorten aan particuliere handelaars, die uit winstbejag het voedsel zouden uitvoeren.

Bange stilte in Požarevac

2000

De Servische oppositie wilde betogen in Požarevac, de geboorteplaats van Milošević. De autoriteiten laten dat niet op zich zitten.

Door onze correspondent
YAEL VINCKX

POŽAREVAC, 9 MEI. Reikhalzend hebben de meeste Serviërs uitgekeken naar de demonstratie van de oppositie, vanmiddag in de stad Požarevac. Ze zagen wel eerder betogingen, in oppositiesteden als Belgrado, Niš en Kragujevac. Maar in Požarevac werd zelden een afwijkend geluid gehoord. „Dat moet wel verkeerd aflopen", zegt een inwoner.

Požarevac is het bolwerk van de Milošević-clan. Hier werd de Joegoslavische president in 1941 geboren, doorliep hij de lagere en middelbare school, ontmoette zijn vrouw Mira Marković. En hier zwaait zijn zoon Marko tegenwoordig de scepter over zijn eigen imperium, waaronder pretpark Bambiland en disco Madona.

Op Milošević' geboortegrond werden drie aanhangers van de studentenverzetbeweging Otpor vorige week in elkaar geslagen, naar eigen zeggen door de lijfwachten van Marko Milošević. Na de vechtpartij werden de activisten gearresteerd. De voorgenomen betoging in het hol van de leeuw is een protest daartegen.

De loopgravenoorlog begon gisterochtend. Het regeringsgezinde dagblad *Politika* publiceerde het medische- en politiedossier van de drie arrestanten. De ene „handelt in gouden munten en buitenlandse deviezen en is in 1993 opgepakt met een vals biljet van tweehonderd mark", zo leren we. Deze man, bijgenaamd 'Luka Deviza', is bovendien blijven zitten op de middelbare school. De ander is „herhaaldelijk in een psychiatrische kliniek opgenomen". De derde heeft zich „ten onrechte voor advocaat uitgegeven". Luka Deviza had bovendien een „twijfelachtige verhouding met vrouwen". (Code voor: homoseksueel)

De 'advocaat' is zondag vrijgelaten, Luka Deviza en zijn maat mochten gistermiddag gaan. De autoriteiten hoopten zo de lont uit het kruitvat te halen. Korte tijd later zit het tweetal met blauwe plekken en gebroken neuzen voor de camera's van Studio B, het televisiestation van oppositieleider Vuk Drašković. Althans: dat deel van de bevolking dat Studio B kan ontvangen, want de uitzendingen worden consequent gestoord.

In Požarevac is Milošević nog een held. Weet u de weg naar het (onafhankelijke) radiostation Boom? „Dat radiostation is gelukkig verboden", snauwt een voorbijganger. Zullen we het café bezoeken waar de Otpor-activisten in elkaar geslagen zijn? „Misschien later", zegt onze Servische begeleider, na een blik op vier kale jongens in trainingspakken op het terras. Burgemeester Dušan Andić, een fervent aanhanger van Milošević, heeft dan al laten weten geen betogers in zijn stad te dulden.

Een taxichauffeur rijdt ons zichtbaar nerveus langs de monumenten van Marko Milosević. Hoeveel mensen wonen er in Požarevac? „Ik zeg niks", antwoordt hij. Achter een hek ligt het blauwwitte lunapark Bambiland. Op de heuvel openlucht-discotheek Madona, vol blauwe kantelen en groene torentjes. Marko's huis; een groot hek, daarachter rozenstruiken en lage gebouwen. En overal camera's. [• *Vervolg* POŽAREVAC: pagina 5]

Ex-militieleider Arkan vermoord

4000

Door onze correspondent
YAEL VINCKX

SKOPJE, 17 JAN. De vroegere militieleider en van oorlogsmisdaden beschuldigde Serviër Željko Ražnjatović, alias Arkan, is zaterdag in de Servische hoofdstad Belgrado doodgeschoten. De VS en Groot-Brittannië hebben direct laten weten 'ongelukkig' te zijn met de moord; ze hadden liever gezien dat Arkan was berecht.

De paramilitair Arkan werd door het Joegoslavië-tribunaal in Den Haag gezocht wegens oorlogsmisdaden in Kroatië en Bosnië. Arkan was met zijn Tijger-militie actief in de oorlogen in Kroatië, Bosnië en Kosovo. Zijn moordpartijen en plunderingen maakten hem tot de meest gevreesde paramilitair op de Balkan. Volgens mensenrechtenorganisaties waren de Tijgers verantwoordelijk voor de dood van 24.000 mensen – tien procent van het totale aantal slachtoffers van de oorlogen in Kroatië en Bosnië.

Arkan werd zaterdagmiddag om kwart over vijf in de lobby van hotel Intercontinental in Belgrado neergeschoten door een of meer gemaskerde mannen. Hij werd getroffen in de mond, een oog en een slaap en stierf op weg naar het ziekenhuis. De daders schoten 38 kogels af. Een lijfwacht en een vriend van Arkan – naar later bleek een hoge functionaris van de speciale politie van het ministerie van Binnenlandse Zaken – werden ook gedood. De daders ontsnapten.

Arkan had eerder via zijn advocaat contact gezocht met het Joegoslavië-tribunaal, mogelijk om strafvermindering te krijgen in ruil voor informatie over de betrokkenheid van het regime in Belgrado bij de Balkanoorlogen. De Amerikaanse Balkan-diplomaat Jacques Klein zei: „Ik kan geen tranen plengen voor een psychopathische massamoordenaar. Voor mij is rouwen om Arkan rouwen om [nazi-moordenaar Adolf] Eichmann. Het triestе is echter dat hij nooit is berecht." [• *Vervolg* ARKAN: pagina 5]

• NECROLOGIE: pagina 5

ARKAN (1952-2000)

Etnische zuiveraar

Door onze redacteur
PETER MICHIELSEN

ROTTERDAM, 17 JAN. Arkan stierf zoals hij leefde: met geweld. Drie kogels in het hoofd maakten zaterdag een eind aan het leven van Željko Ražnjatović, alias Arkan, crimineel en massamoordenaar.

Arkan stond aan de wieg van de Bosnische oorlog, die uitbrak toen op 2 april 1992 zijn militie, de Tijgers, de stad Bijeljina binnentrok. Vier dagen eerder waren de veertig Servische leden van de plaatselijke politie met hun wapens weggelopen. De Tijgers bezetten de stad, zetten sluipschutters op de daken, verzamelden de moslim-elite en zaaiden met willekeurige executies een terreurregime. De Bosnische president Alija Izetbegović wendde zich tot het Joegoslavische Volksleger JNA, in de naïeve veronderstelling dat het onpartijdig zou zijn en een eind zou maken aan de terreur. Het JNA toog naar Bijeljina, niet echter om terreur te beëindigen, maar om die voort te zetten. Kort daarop waren de meeste moslims – 58,8 procent van de bevolking – verdreven.

Een week later, op 8 april, was Zvornik aan de beurt. Het werd eerst gebombardeerd door het JNA. De Tijgers kwamen naar de stad en stelden de moslims een ultimatum. Een dag later gaven die zich over. De Tijgers rukten binnen en de etnische zuivering begon. Vervolgens trok het JNA binnen: dat was het patroon dat zich in Bosnië zou blijven herhalen.

De leider van de Tijgers heette Željko Ražnjatović. Zijn *nom de guerre:* Arkan ('Roofkat'). De Amerikaanse diplomaat Richard Holbrooke stelt in zijn memoires dat Arkan 'de etnische zuivering vrijwel heeft uitgevonden'. Nu is etnische zuivering als concept zo oud als de mensheid, maar Arkan heeft wel de strategie van de etnische zuivering bepaald en verfijnd: een paramilitaire militie – niet gehinderd door welke scrupules dan ook – trekt het dorp binnen; de moslim-elite wordt vermoord of weggevoerd; de leiderloze moslim-bevolking wordt met executies, verkrachtingen, brandstichting en het opblazen van de moskee geterroriseerd en verdreven of 'rijp' gemaakt voor een 'vrijwillig' vertrek, met afstaan van hun bezittingen. Vervolgens trekt het reguliere leger van de Serviërs het dorp binnen. Het vuile werk is dan geklaard en de Tijgers (of een van de andere milities) trekken verder, met de buit natuurlijk.

In 1992, als Arkan zijn geurvlag als massamoordenaar uitzet, heeft hij er al een indrukwekkende carrière op zitten. De in 1952 in het Sloveense Brežice geboren zoon van een Montenegrijnse officier begint in de jaren zeventig een loopbaan als bankrover. In 1975 krijgt hij in Brussel vijftien jaar gevangenisstraf. Hij ontsnapt na vier jaar. Op 7 mei 1980 krijgt hij in Amsterdam zeven jaar. In 1981 ontsnapt Arkan opnieuw, nu uit de Bijlmerbajes, om zijn loopbaan voort te zetten in Italië, Duitsland en Zweden.

Er zijn veel aanwijzingen dat Arkan dit werk combineert met dat van geheim agent voor de Joegoslavische geheime dienst, die vaak gebruik maakt van de diensten van criminelen voor aanslagen op in het Westen wonende critici, vooral in de Kroatische diaspora, en die Arkan voorzag van valse paspoorten. Duidelijk is dat Arkan voortreffelijke relaties met het regime onderhoudt en steeds is blijven onderhouden. In 1986 keert hij naar Belgrado terug en opent hij een banketbakkerij. Vier jaar later valt hij op als de grote man bij de voetbalclub Rode Ster Belgrado. Hij leidt er de supportersclub, en met name de gewelddadige harde kern, die zich Delije (Strijders) noemt. Als Arkan, vooruitlopend op de desintegratie van Joegoslavië, op 11 oktober 1990 in het Pokajnica-klooster de Servische Vrijwilligergarde (SDG), bijgenaamd 'Tijgers', opricht, bestaat de kern uit de vechtjassen van Delije. De Tijgers krijgen volop belangstelling van de politieke leiding in Servië. Ze krijgen geld, wapens en toegang tot de Servische media van zowel politieke leiders als van de geheime dienst en de speciale politie van het ministerie van Binnenlandse Zaken MUP. Na 1992 worden de Tijgers als kampioenen van de Servische zaak in Bosnië ook gefinancierd met miljoenen die de Servische bevolking uit de zak zijn geklopt door frauduleuze banken en piramidefondsen als Jukoskandić.

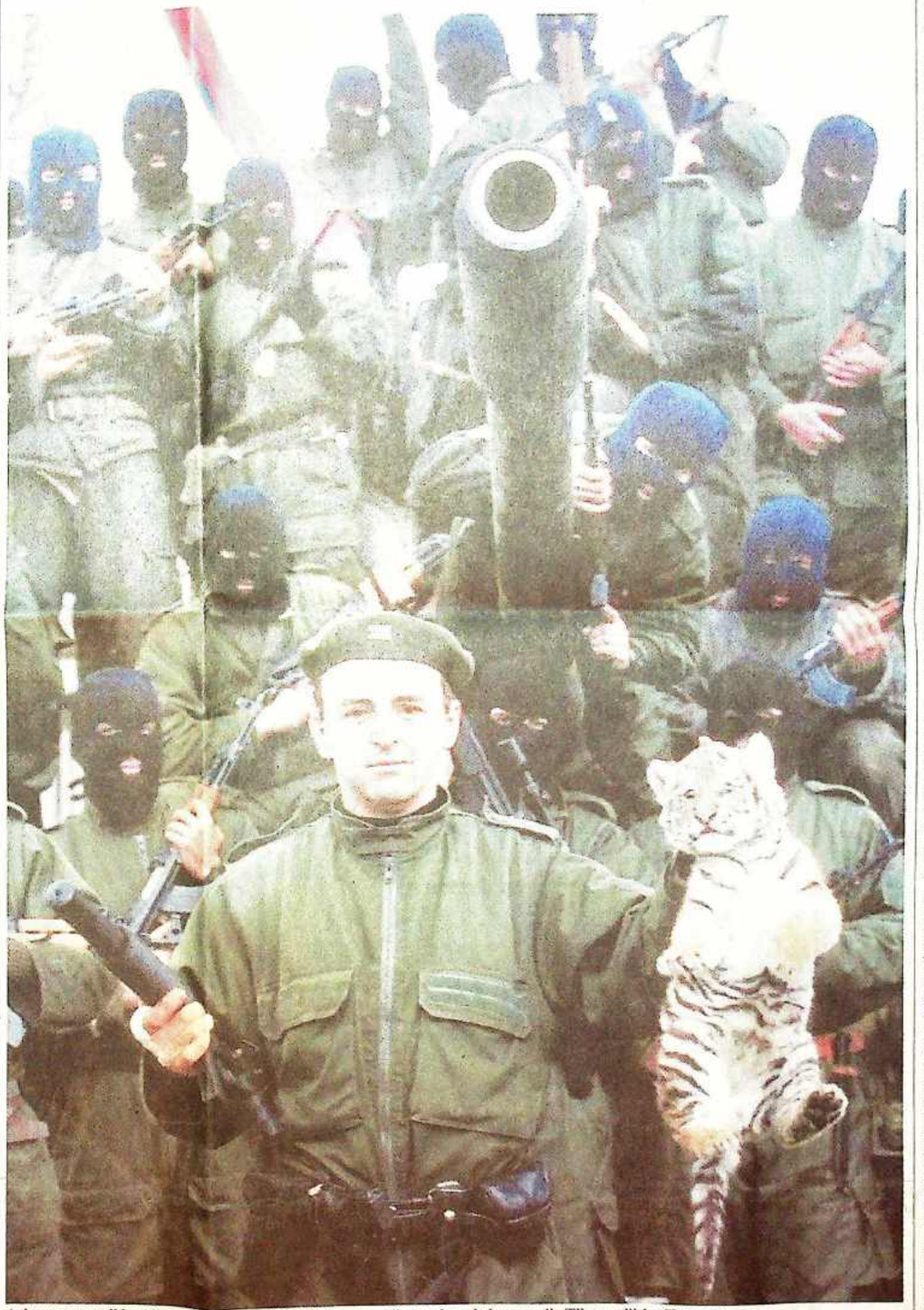

Arkan poseert tijdens de oorlog in Kroatië in 1991 met een tijgerwelp en leden van zijn Tijger-militie. (Foto AP)

Het begin van Arkans carrière als oorlogsmisdadiger is niet veelbelovend: hij wordt op 29 november 1990 door de Kroaten in Dvor gearresteerd als hij Kroatische Serviërs recruteert voor zijn Tijgers. Hij krijgt 20 maanden, maar komt vrij als Milošević daar een miljoen mark voor over heeft. Hij laat zich pas weer in Kroatië zien als een jaar later de oorlog uitbreekt. Hij levert dan zijn bijdrage aan de volledige verwoesting van Vukovar. Zijn Tijgers halen Kroaten uit hun huizen en drijven hen de mijnenvelden door. In het naburige Erdut richt hij een kamp in waar Tijger-recruten – leden van Delije, maar ook uit Servische gevangenissen vrijgelaten gangsters, fanatieke vrijwilligers en Serviërs met een etnische grief – leren dat bij etnische zuiveringen vrouwen, kinderen en bejaarden niet moeten worden gespaard. Het afsnijden van kelen wordt er geoefend op varkens. Later worden in het kamp – dat tot eind 1995 blijft bestaan – ook gevangenen opgesloten.

De toperimineel met het babyface is dan allang steenrijk, niet alleen door het systematisch plunderen van moslims in Bosnië, maar ook door de genereuze subsidies van zijn grote beschermheer Slobodan Milošević en banken als Jukoskandić. Hij investeert zijn oorlogswinsten in de olie-industrie van Oost-Slavonië, geeft forse steekpenningen (en gouden medailles) aan de gangsters-politici die de oliesmokkel regelen, bouwt zich in de luxe wijk Dedinje een vijf verdiepingen hoog huis met kleine raampjes met reflecterende ramen, en opende hotels, cafés, banketbakkerijen en een casino. Arkan is altijd bij uitstek een instrument van Milošević geweest. In vredesoverleg deed de Joegoslavische leider doorgaans of hij nooit van Arkan had gehoord („Is dat niet de lijfwacht van Biljana Plavšić?"), maar als mensen als Holbrooke hem met CIA-informatie wezen op de nauwe banden tussen de Tijgers en Belgrado, bleek kort daarop dat Arkan zijn acties terugschroefde.

In december 1992 probeert hij het even in de politiek: met een groep vrienden stelt hij zich in Kosovo kandidaat bij de Servische parlementsverkiezingen. Hij krijgt slechts 0,3 procent van het electoraat achter zich, maar bemachtigt toch vijf zetels, wegens de totale boycot van de Albanese kiezers. Eind 1993 richt hij op last van Milošević (die een tegenwicht wil tegen de eigengereide fascist Šešelj) een eigen ultra-nationalistische partij op, de Servische Eenheidspartij (SSJ). De partij krijgt veel geld en veel media-aandacht, maar redt het niet: nul zetels.

In de Bosnische oorlog kan Arkan met zijn Tijgers ongestoord zijn gang gaan, óók na de breuk tussen Milošević en de leiders in Pale in 1993: hij geniet de steun van Belgrado. Als eind 1995 de Bosnisch-Servische legerleider Ratko Mladić, woedend over het plunderen en moorden van de Tijgers, Arkan beveelt Bosnië te verlaten, kan die dat simpelweg weigeren. Zijn Tijgers worden verantwoordelijk gehouden voor de dood van 24.000 mensen in Kroatië en Bosnië.

Na 1995 houdt Arkan zich bezig met voetbal – hij schaft zich een andere club aan: Obilić – en zaken. Met veel succes: Obilić wordt kampioen, Arkan multimiljonair. Zijn (derde) huwelijk, met turbofolk-zangeres Svetlana Veličković, alias Ceca, is op 19 februari 1995 de sociale gebeurtenis van het decennium: bij een met enorme luxe en pseudo-traditionele parafernalia omgeven plechtigheid geeft de oorlogsmisdadiger, onder knikkend toezien van een rits Servisch-orthodoxe bisschoppen en de hele criminele, economische en politieke elite van het land, het jawoord aan de popster. De bruidegom heeft zich gestoken in een Montenegrijns officiersuniform uit de Eerste Wereldoorlog. Ceca gaat gekleed als Maagd van Kosovo, die op zoetelijke Servische schilderijen uit de 19de eeuw gewonden uit de Slag op het Merelveld in 1389 verzorgt.

Arkan, onderwereldkoning en massamoordenaar, is zijn rechters ontkomen. Hij stierf de dood die welhaast gebruikelijk is geworden in het met criminaliteit verweven politieke milieu van Belgrado. Voor het laatst deed hij van zich spreken in de oorlog in Kosovo, waar zijn Tijgers nieuwe bijdragen leverden in de etnische zuivering. Hij ontkende dat in een interview met John Simpson van de BBC, die, alle routine ten spijt, zo onder de indruk raakte van de met veel bravoure (en charme) doordesemde uitlatingen van Arkan dat zijn kritisch vermogen ineenschrompelde tot dat van een zak aardappelen.

ARKAN

'Arkan wist te veel'

[• *Vervolg* van pagina 1] Over de motieven voor de moord wordt druk gespeculeerd. In Belgrado houdt men rekening met een criminele afrekening. De 47-jarige Arkan, die zijn loopbaan begon als bankrover en die in 1980 in Amsterdam nog tot zeven jaar gevangenisstraf is veroordeeld, werd tijdens zijn plundertochten in Bosnië steenrijk en bouwde in Joegoslavië een crimineel zakenimperium op. Maar Mirza Hajrić, adviseur van de Bosnische president, stond gisteren ook stil bij de mogelijkheid van een politieke moord. „Arkan had belangrijk bewijs kunnen leveren over de betrokkenheid van [de Joegoslavische president] Milošević bij de oorlogsmisdaden in Bosnië. Iemand heeft bepaald dat een van de sleutelfiguren die te veel wist niet te lang zou leven."

Volgens een woordvoerder van het tribunaal bestonden contacten met „lieden die beweerden Arkan te vertegenwoordigen" maar die wellicht alleen uit waren op het inzien van de dagvaarding tegen Arkan. Volgens geruchten in Belgrado hoopte Arkan op een afspraak waarbij hij in ruil voor informatie over Milošević strafvermindering zou krijgen. Zijn advocaat, Giovanni di Stefano, heeft naar eigen zeggen namens Arkan bewijsmateriaal in Den Haag gedeponeerd. Dat wordt bij het tribunaal ontkend. Er deden ook geruchten de ronde als zou Arkan naar het Westen willen overlopen, al dan niet in ruil voor informatie over de rol van Milošević bij de oorlogen in Kroatië en Bosnië.

Andere bronnen speculeren dat Arkan geenszins van plan was 'uit te pakken' en zich daarom juist zeer veilig voelde; daarom zou hij niet zoveel lijfwachten rond zich hebben als tot voor kort.

{\rtf1\ansi\deff0{\fonttbl {\f0\froman Times;}}
\uc1\pard\lang1043\ulnone\f0 The Permanent Commission (PC) concerning (Dutch) War Crimes in Yugoslavia\par
Couwenhoven 52-05 3703 ER Zeist The Netherlands tel. 00313-06956867 fax. 0031206151120\par
E-mail: office@globalreflexion.org\par
\par
October 1999\par
\par
THE FIRST LEGAL ACTION OF THE PC\par
\par
To take legal proceedings and claim damages for the victims and their surviving relatives of the bombardment of the RTS studios in Belgrade.\par
In this court case before the domestic court in The Hague, not only the State of The Netherlands will be summoned, but also Prime Minister Kok, Minister of Defense De Grave, and Minister of Foreign Affairs Van Aartsen of The Netherlands, the leaders of most political parties in the Dutch Parliament, the highest Dutch commanding officers, and the Dutch military executives, directly involved with the criminal actions against the FRY, all directly individually.\par
\par
The victims of this war crime in Belgrade against the RTS studios will be invited to submit their claims.\par
\par
MOTIVATION FOR THIS CHOICE\par
\par
The intentional character of this beastly and cowardly act of aggression is an established fact.\par
Nobody could argue that is was a mistake or a "bad shot", or only "collateral damage".\par
Moreover, this blatant act of terrorism is openly cheered by the Dutch Prime Minister Kok and the Minister of Foreign Affairs Van Aartsen.\par
This strengthens their personal joint liability.\par
Therefore it is from a legal point of view the strongest case conceivable.\par
\par
Furthermore it is exactly this case that offers side advantages.\par
\par
\b First, \b0 especially this NATO massacre is most controversial, even among the supporters of this NATO aggression.\par
No way can anyone maintain that the RTS studios were a military target in the sense of international law.\par
Besides, the international press does not like this attack.\par
This may be a reason for them to cover especially this court case more then any other similar court case.\par
\par
\b But still more important \b0 is the opportunity that this specific court case will present to expose the anti-Serbian smear campaign and lies.\par
The \b official \b0 argument for demolishing the RTS buildings was always that the Serbian Television called for violence against the Albanians and for ethnic cleansing in Kosovo.\par
\par

But we can easily prove that this was absolutely out of the question. Because members of the PC board have recorded all RTS broadcasts during the whole period of NATO aggression as far as possible. And there is not a shred of evidence of rousing any anti-Albanian popular feelings by RTS broadcasts.\par
On the contrary, all the time during this NATO aggression RTS continued broadcastings also in Albanian language.\par
\par
Because Prime Minister Kok and Minister of Foreign Affairs Van Aartsen always did try to justify this NATO act of terrorism against the RTS studios, with claims about this so called calling for ethnic cleansing by RTS, this evidence we have got gives us the opportunity to summon these two war criminals to appear also personally in court in a kind of pre-proceedings to testify about their - untenable - claims about witch hunting by RTS, calling for ethnic cleansing in Kosovo.\par
This also would give good publicity to this case.\par
\par
The PC in the Netherlands\par
\par
}

Van: Despotovic Ruza
Onderwerp: Fw: NOVEMBARSKI MANIFEST I APEL
Aan: Erwin Steijnen
CC:
Datum:

Erwin, ik doe nog een poging, dit is voor Nico. Zie bijlage....
Groetjes,
Ruza
-----Oorspronkelijk bericht-----
Van: Erwin <erwinsteijnen@zonnet.nl>
Aan: Despotovic Ruza <despot@wishmail.net>
Datum: woensdag 08, december 1999 0:03
Onderwerp: Re: NOVEMBARSKI MANIFEST I APEL

> L.S.,
>
> Sa ubedjenjem da ste vec od gospodina Cedomira Prlincevica obavesteni o
ovoj
> zvanicno osnovanoj Permanentnoj Komisiji u Holandiji,
koja je njemu vec
> introducirana
> 29 otobra 1999 u prostorijama Globalreflexion u Amsterdamu, na cijem je
celu
> advokat Nico Steijnen, inace clan udruzenja 'Juristi za
mir'. Kao sto smo
se
> vec i dogovorili sa gospodinom Prlincevicem saljemo Vam u
prilog dva
dopisa
> koji bi u ovom slucaju trebali da znace pocetak nase
saradnje.
>

> U ime Permanentne Komisije, i svoje licno ime kao i clana
ove komisije Vas
> pozdravljam.
>
> Ruza Despotovic
>
> Rode Kruislaan 709
> 1111 NX Diemen
> Holland
> Tel/fax: 31 20 - 6900742
> E-mail: despot@wishmail.net

Hi Ruza

I'm the cousin of Nico with a very slow modem, so please
send asci text
only. I'm gone snowboarding until 20th of december, after
this date i'm able

to empty my account. Keep up the good work, Rwin.

a: 08-12NOT.TXT

Van: Despotovic Ruza
Onderwerp: Blic ACTION (http://blic.gates96.com/english_daily_pages/action.htm)
Aan: Globalreflexion; Erwin Steijnen
CC:
Datum:

Serbian edition
blic press info servis

Politics
Chronicle
Economy

If you want to read BLIC in the PDF format, you need
Acrobat Reader

Copyright
Blic Press 1998.
last updated
05/01/97

All damages NATO caused by air strikes, material or not material, can be, according to reputable experts on law, compensated according to the citizen rights. Therefore "Blic" has decided to make action for the victims of bombing that will be represented by our lawyers. We shall negotiate with all competent institutions. If agreement about compensation of damage cannot be reached, we shall submit law suits to all countries members of NATO that participated in the aggression against Yugoslavia.

We invite all readers of "Blic" interested in this matter to follow this action.

Compensate the damage

On March 24, 1999 NATO attacked by air strikes the sovereign state of the Federal Republic of Yugoslavia, without the consent of the UN Security Council.

All necessary authorization papers can find in printed edition of "Blic" or can be downloaded here (PDF format)

Conditions for authorization

Law suits for damages caused by bombing

All damages, material and not material, caused by NATO bombing of Yugoslavia can be, according to reputable experts of law, compensated according to the principles of the citizen rights. Such law suits are very expensive and complicated. This even more because there is not a usual practice for such disputes, nor court decisions in the countries which apply the precedent law.

"Blic" action for the readers

"Blic" decided to make the service for "Blic" readers. We shall represent all readers that authorize our lawyers with printed authorizations. In the name of our readers we shall negotiate with all competent institutions and will try to reach agreement on compensation for the damage. In cases when that is not possible, we shall submit legal suits in the name of our readers in the USA and all other countries, NATO members that participated in the aggression on Yugoslavia.

Agreement on compensation of costs

"Blic" will cover all expencess for court and out of court litigations, and keep 30 percent of received compensation in order to cover costs of the procedure and his own costs. In case that this costs are less than 30 percent of received compensation, "Blic" will open a Fund for poor children of Jugoslavija, and transfer the rest of the Money to the fund.

What are damages

Damages suffered by physical entities and legal entities due to bombing are multiple: material damages due to destruction of material goods, houses, land possessions, transport means, production objects, means for production, lost earning due to break of employment, diminished working capability due to physical injuries, costs of medical treatment due to injuries, and non material such as physical pain due to injuries, psychic pain due to diminished general living capabilities due to injuries, invalidity or killing of the close relatives and fear.

In all cases it is important that all damages are described as thoroughly as possible. Relevant proofs such as

receipts, bills, medical certificates, photos, etc. are also to be submitted.

Evaluation of damage should be expressed in German Marks.

This evaluation should include all damages arising in relation to caused damage such as rent for flats due to loss of once own flat due to destruction, transport costs due to loss of once own means of transport, etc.

Who can give an authorization to us

Every physical and legal entity, what understands companies, municipalities, towns, etc.

Copyright - Blic Press d.o.o. 1998., last updated 05/01/97

Turbulent bezoek van De Grave aan Bosnië

Door Jean Dohmen

SISAVA - Soldaten in camouflagepak hebben helm en baret tijdelijk ingeruild voor een rode kerstmuts. Buiten ligt een meter sneeuw. Binnen schuiven 300 Nederlandse soldaten aan voor het kerstdiner.

Minister De Grave (Defensie) bracht gisteren een bliksembezoek aan Nederlandse militairen in het Bosnische stadje Sisava. Na alle aandacht in de media voor de manschappen in Kosovo vond De Grave het een mooi gebaar de soldaten in andere brandhaarden in de Balkan met kerst een hart onder de riem te steken.

Het hoofdkwartier van de Nederlandse vredestroepen is ondergebracht in een voormalig wintersporthotel. Tot de oorlog begin jaren 90 uitbrak was het een populair skioord in de Bosnische bergen. Nu zit er de basis van de Nederlandse militairen die van hieruit voor rust en orde zorgen in een gebied zo groot als Noord-Holland.

De vlucht met de Fokker 50 van de luchtmacht naar Bosnië verliep gistermiddag allesbehalve rustig. Boven de Alpen kwam de kist in hevige turbulentie terecht waardoor het toestel hevig heen en weer schudde. Een kwart van de passagiers slaagde er niet in de kort daarvoor geserveerde kerstlunch van de luchtmacht binnen te houden. De Grave hield zijn lunch wel binnen, maar ook hij kon het strijdtoneel niet ongeschonden verlaten. Toen het vliegtuig plotseling hard omlaag dook, kreeg hij zijn koffie over zijn pantalon. Na de landing in Sarajevo stapte De Grave evengoed opgewekt uit het toestel. Tijdens zijn bezoek aan Sisava is zijn grote glimlach niet van zijn gezichtte branden, ook als hij een soldatenslaapkamer binnenstapt en vrolijk wordt toegelachen door tien blote dames die met punaises aan de muur zijn opgehangen.

De ontmoetingsruimte beneden in het voormalige hotel is voor de gelegenheid omgetoverd tot oecumenische kerk. Een aalmoezenier, een dominee en een raadsman gaan de militairen voor in een alternatieve kerstmis. De raadsman spreekt wijze woorden: „Wij vieren hier kerst ver weg van de mensen die ons dierbaar zijn, maar onze toekomst is zonnig. Dat geldt niet voor de mensen hier in Bosnië. Voor hen zal de winter nog lang duren." Het zaaltje zingt vervolgens Stille Nacht. „Heel bijzonder," vond ook De Grave na afloop.

De manschappen wachtte die avond een zevengangendiner: de 300 mannen en acht vrouwen doen zich onder meer tegoed aan meloencocktail en chateaubriand. De minister heeft inmiddels een papieren kerstkroontje op zijn hoofd gezet en verhuist na elke gang van tafel om met de manschappen te praten. In een hoekje nemen de soldaten eerste klas Sebastiaan (18) en Nigel (20) een hap van hun kippensoep. Uit hun mond geen kwaad woord over het leven op de basis. „Kerst vieren is op deze manier heel apart. Ik heb het nog nooit meegemaakt", zegt Nigel. Maar na een korte pauze: „Hoe leuk het ook is, je kijkt er toch naar uit om straks weer naar huis te gaan."

Oorlog 7-12-96

Willem van Toorn in *Raster*: 'Op de televisie gezien tijdens het begin van de oorlog in Joegoslavië: een scène op een heuveltop; zes of zeven dikke mannen staan in een groepje bijeen, pilsje in de hand, continu sigaretten rokend, onder een stralend blauwe hemel. Onder hen ligt Dubrovnik, beeldschoon als in de folder van een reisbureau. Af en toe loopt een van de mannen bedaard naar een stuk geschut, dat een meter of tien van hen af staat, drukt ergens op en met een doffe klap vertrekt een granaat richting eeuwenoude binnenstad. De man kijkt niet eens wat hij aanricht, wandelt terug naar zijn makkers, steekt weer een sigaret op en lijkt een mop te vertellen: de andere mannen brullen van het lachen.'

Mogelijk ook Nederlandse infanterie naar Mitrovica

24-2-2000

Een Nederlandse infanteriecompagnie van ongeveer honderd man wordt mogelijk ingezet in de Kosovaarse stad Mitrovica.

Op verzoek van commandant Reinhardt van de vredesmacht KFOR staat de infanteriecompagnie paraat voor inzet. De Nederlanders blijven voorlopig op hun basis in Prizren.

Als in Mitrovica de nood aan de man komt, zullen ze daar in het zuidelijk (Albanese) deel van de stad worden ingezet. Volgens een woordvoerder van Defensie ziet het er niet naar uit dat de Nederlandse militairen in het onrustige noorden van de stad of op de brug over de Ibar moeten patrouilleren.

Huiszoekingen

Na enkele dagen van onlusten heeft de internationale vredesmacht KFOR gisteren betrekkelijk probleemloos huiszoekingen kunnen verrichten in Kosovska Mitrovica. Amerikaanse soldaten vonden een wapenvoorraad en arresteerden een niet nader genoemd aantal personen.

Franse militairen sloten het overwegend door etnische Serviërs bewoonde noordelijke stadsdeel hermetisch af. Terwijl de huizen werden doorzocht, floot een groepje Serviërs de KFOR-militairen uit. Zondag, de eerste dag van operatie Ibar, trokken Amerikaanse militairen die ook naar wapens op zoek waren, zich uit de Servische wijk terug, toen woedende Serviërs hun voertuigen met stenen en flessen bekogelden.

KFOR hoopt met de operatie, die is genoemd naar de rivier die door de stad stroomt, de geheime wapenvoorraden van Albanezen en Serviërs op te rollen. De zoektocht werd maandag tijdelijk opgeschort, omdat duizenden Albanezen uit de Kosovaarse hoofdstad Pristina naar het zuiden van Mitrovica optrokken. Zij eisten toegang tot het Servische gedeelte van de stad. (RTR/DPA/ANP)

DONDERDAG 24 FEBRUARI 2000

Del Ponte: **verhoor in land van misdaad**

NEDERLAND De hoofdaanklager van het Joegoslavië-Tribunaal en het Rwanda-Tribunaal, Del Ponte, overweegt verhoren voor bepaalde rechtszaken in de betreffende landen te laten plaatsvinden. Zij zei het plan aan de rechters te hebben voorgelegd. Del Ponte zei dit in Arusha in Tanzania, waar het Rwanda-Tribunaal is gevestigd. Dit VN-gerechtshof onderzoekt de genocide in Rwanda en Burundi, zoals het Joegoslavië-Tribunaal dat voor de Balkan doet.

Del Ponte hoopt op deze manier de zichtbaarheid van het tribunaal te vergroten en het wantrouwen over haar werk bij de plaatselijke bevolking weg te nemen. De processen worden nog steeds in Den Haag gehouden, maar voor bepaalde verhoren zou het hof kunnen afreizen naar Bosnië of Rwanda. (ANP)

Despotovic, Ruza

Van: Despotovic Ruza [despot@wishmail.net]
Verzonden: maandag 10 januari 2000 0:49
Aan: Ruza Despotovic; Herman TI; Globalreflexion
Onderwerp: news.suc.org - Kosovo Forum (http://news.suc.org/forums/read.php3?num=1&thread=

<http://news.suc.org/>
<http://news.suc.org/images/news_menu.gif>

Kosovo Forum

Sign out <http://news.suc.org/forums/logout.html>

New Topic <http://news.suc.org/forums/post.php3?num=1> | Go to Top <http://news.suc.org/forums/list.php3?num=1> | Go to Topic <http://news.suc.org/forums/list.php3?num=1&thread=4153&action=-1> | Search <http://news.suc.org/forums/search.php3?num=1>
Previous Message <http://news.suc.org/forums/read.php3?num=1&thread=4152&action=1&loc=0&> | Next Message <http://news.suc.org/forums/read.php3?num=1&id=4155&loc=1&thread=4152&>

Author: smiley <mailto:kblj@earthlink.net?subject=NATO UNDER FIRE> (ip121.los-angeles17.ca.pub-ip.psi.net)
Date: 01-06-2000 21:39

Nato under fire for choice of targets in Kosovo

Kosovo: special report

Richard Norton-Taylor
Friday January 7, 2000

Nato's conduct of the Kosovo conflict breached international law, according to a leading human rights group which is drawing up detailed reports to be submitted to the war crimes tribunal in the Hague.
Human Rights Watch, a New York based organisation, will accuse Nato of deliberately bombing Serbia's civil infrastructure. It will strongly criticise the use of cluster bombs and allege that Nato bombs killed significantly more civilians than the number claimed by the alliance.
Targets chosen by Nato were "disproportionate and should be found violations of international humanitarian law", Kenneth Roth, the group's executive director, said yesterday. Electricity grids, oil refineries and radio and television stations are among the examples.
The report will also attack the use by US and British aircraft of thousands of cluster bombs, many of which lie unexploded in Kosovo, where the group says they are still killing or maiming two civilians a day. Their failure rate is officially admitted to be at least 5%.
Human Rights Watch estimates that about 600 Serbian civilians were killed by Nato bombing, three times as many as the Pentagon has admitted but substantially fewer than the 2,000 claimed by Belgrade.
Though the group does not expect any Nato leader to be charged with a criminal offence, the Hague tribunal is obliged to scrutinise all

levant submissions.
It is incumbent on the tribunal to continue its mandate, which covers all the participants in armed conflict in the former Yugoslavia," Paul Risley, spokesman for the chief war crimes prosecutor, Carla del Ponte, said yesterday.
But he made clear that a formal investigation into Nato actions during the Kosovo conflict was unlikely.
The tribunal has already been caught up in a controversy over a separate dossier sent to it last year by group of international lawyers led by Michael Mandel, a law professor at York university in Toronto, Canada. The dossier accused Nato of "grave violations of international humanitarian law", including "wilful killing". It referred to civilian deaths from Nato bombing raids, including the mistaken attack on a hospital in Nis in central Serbia.
"This is a historic opportunity to demonstrate the even-handedness of international justice," Professor Mandel said after delivering the dossier last year.
Other international lawyers argued that such statements could be counter-productive and place the tribunal in an untenable position. "The even-handedness we expect of the chief prosecutor does not mean treating allegations equally," Diane Orentlicher, director of the war crimes research office at the American university in Washington, said yesterday.
She told the Guardian that while "problematic aspects" of Nato's conduct merited examination, it was "plainly inappropriate for Del Ponte to focus on shortcomings in Nato's performance when the tribunal can scarcely begin to address the atrocious crimes it was created to prosecute".
The Pentagon argues that attacks on Serbian civil infrastructure hastened the end of the war and thus the Serbs' repression of ethnic Albanians in Kosovo.
• Nato videos of its bombing of a passenger train on a bridge in Yugoslavia last spring show that it was travelling at three times the normal speed, bolstering the impression that hitting the train was unavoidable, the German newspaper Frankfurter Rundschau reported yesterday.
Nato officials said at the time that the train appeared on the bridge so fast that there was no time to redirect the missiles. At least 14 people were killed in the air strike near the Serb town of Grdelicka on April 12.

Reply To This Message
Previous Topic <http://news.suc.org/forums/read.php3?num=1&thread=4152&action=1&> | Next Topic <http://news.suc.org/forums/read.php3?num=1&thread=4152&action=2&>

[redacted] [redacted] [redacted]
NATO UNDER FIRE **smiley** 01-06-2000 21:39
<http://news.suc.org/forums/images/t.gif> RE: Smiley <http://news.suc.org/forums/read.php3?num=1&id=4155&loc=1&thread=4152> Nadine 01-06-2000 22:01
<http://news.suc.org/forums/images/t.gif> Nadine <http://news.suc.org/forums/read.php3?num=1&id=4157&loc=2&thread=4152> Robert D. 01-06-2000 22:39
<http://news.suc.org/forums/images/l.gif> RE: NATO UNDER FIRE <http://news.suc.org/forums/read.php3?num=1&id=4184&loc=3&thread=4152> Stan 01-08-2000 07:32
New Topic <http://news.suc.org/forums/post.php3?num=1> | Go to Top <http://news.suc.org/forums/list.php3?num=1> | Go to Topic <http://news.suc.org/forums/list.php3?num=1&thread=4153&action=-1> | Search

ttp://news.suc.org/forums/search.php3?num=1>

[redacted]

Powered by Phorum <http://www.phorum.org>

<http://news.suc.org/images/1px.gif>

home <http://news.suc.org/> | suc home <http://www.suc.org/> | suc info <http://www.suc.org/sucinfo/> | site map <http://www.suc.org/sitemap.html> | membership <http://www.suc.org/membership.html> | contact <http://news.suc.org/comments.html>

© 1996-99 Serbian Unity Congress.

Despotovic, Ruza

Van: Despotovic Ruza [despot@wishmail.net]
Verzonden: maandag 10 januari 2000 0:51
Aan: Ruza Despotovic; Globalreflexion; Herman TI
Onderwerp: news.suc.org - Kosovo Forum (http://news.suc.org/forums/read.php3?num=1&thread=

<http://news.suc.org/>
<http://news.suc.org/images/news_menu.gif>

Kosovo Forum

Sign out <http://news.suc.org/forums/logout.html>

New Topic <http://news.suc.org/forums/post.php3?num=1> | Go to Top <http://news.suc.org/forums/list.php3?num=1> | Go to Topic <http://news.suc.org/forums/list.php3?num=1&thread=4149&action=-1> | Search <http://news.suc.org/forums/search.php3?num=1>
Previous Message <http://news.suc.org/forums/read.php3?num=1&thread=4148&action=1&loc=0&> | Next Message <http://news.suc.org/forums/read.php3?num=1&thread=4148&action=2&loc=0&>

Author: smiley <mailto:kblj@earthlink.net?subject=KOSOVO MINE> (ip121.los-angeles17.ca.pub-ip.psi.net)
Date: 01-06-2000 21:29

IT IS WORTH MORE THAN CHRISTIAN SCIENCE MONITOR WILL LET ON. THIS PAPER IS A REAL TRUE ENEMY TO THE SERBS. THEIR SO CALLED JOURNALISTS ARE TRUL LIARS.

THURSDAY, JANUARY 6, 2000

What's an old mine worth in Kosovo?

Serbs and ethnic Albanians in Kosovo covet control of the old Trepca industrial complex as a key to rebuilding prosperity.
Richard Mertens
Special to The Christian Science Monitor
TREPCA, YUGOSLAVIA
Wheels turn and cables whir as an elevator hauls miners up from the cold, wet depths of the Stari Trg mine. The elevator clanks to a halt just below the surface and the men emerge, their headlamps burning and water streaming from their heavy canvas jackets.
A lead and zinc mine, Stari Trg was once one of the richest in Europe and the centerpiece of the Trepca industrial complex. Yet years of neglect, underinvestment, and political upheaval have left Trepca a decaying monument to a once glorious past.
•Opinion: Rekindling Kosovo
Today, workers descend almost to the bottom, 2,640 feet below, in an effort to free a jammed elevator.
"I think we can do it," says Aziz Neziri, a rugged, square-jawed man with a thick black mustache.
Confidence comes easily to the Stari Trg miners, who have recently

urned to work for the first time since Serbian authorities fired them almost 10 years ago. But a stuck elevator is only one of their problems. Much of the mine's equipment is broken or outdated. Millions of gallons of water have flooded its lower extremities. And the mine's fate is caught up in political and economic uncertainties from which not even the toughest miners can free it.
MINERS: Mehmet Mehmetaj (l.) and Aziz Neziri (r.) are two of the 200 workers to have returned to the Stari Trg mine - once a flourishing source of zinc and lead - near Mitrovica, Yugoslavia.
RICHARD MERTENS

Trepca's future is one of the most difficult and emotional questions facing Kosovo. In addition to Stari Trg, Trepca includes several lesser mines, processing plants, and dozens of factories that turn Kosovo's mineral wealth into products ranging from batteries to paint. In the former Yugoslavia, Trepca employed thousands of workers and was the pride of Kosovo.
Little of this vast enterprise is operating today. But to many people, it remains Kosovo's most valuable economic asset. For ethnic Albanians especially, in charge in Kosovo after long years of struggle, Trepca stands as a glittering symbol of hope.
"Trepca was the most important industrial engine of Kosovo," says Muhamet Mustafa, president of an economic research institute in Pristina, Kosovo's capital. "I think it will have real importance."
STAFF

Legacies of the war

Most of the complex lies in northern Kosovo around the city of Mitrovica. Last October, the International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia investigated rumors that Serbs had hidden the bodies of hundreds of ethnic Albanians in the mines. But nothing was found. A once-mixed community, Mitrovica is now bitterly divided between Serbs and ethnic Albanians.
Both sides covet Trepca, but neither controls all of it. The Stari Trg mine lies in an ethnic Albanian area, while the lead smelter that once refined much of its ore is Serbian. Both sides have managers that claim to be the true masters of Trepca.
The question of who owns Trepca is also disputed. The Serbian management says the enterprise, once state-owned, was sold in the 1990s. At least two foreign companies claim an interest in Trepca based on deals made with the Serbian government during that same period. Ethnic Albanians repudiate these transactions and insist that Trepca belongs to its workers.

Trepca's real value

Perhaps the biggest question, rarely asked in Kosovo, is how much Trepca is really worth. Western officials say that the expectations for Trepca exaggerate its true value - a problem, they say, with most state-owned enterprises here. To these officials, Trepca is a Communist-era antique that should be broken up and only the profitable bits salvaged from the dustbin of history.
"The problem is that a lot of people look backward and this is what I don't like," says Renzo Daviddi, head of private sector development for the United Nations administration in Kosovo. "They talk about 1989, about Trepca, about the giants of the past. If they continue to look into the past, they are in trouble."
Kosovo has a long mining past. The region contains the greatest

[redacted]centration of mineral wealth in southeastern Europe. Silver was mined [redacted]ere even before the Romans came. During World War II, when Germany occupied most of Yugoslavia, Stari Trg supplied 40 percent of the lead used in German war industries. It is widely suspected that the real reason Serbia fought to keep possession of Kosovo is the wealth of the Trepca mines.
In the tradition of miners everywhere, the men at Stari Trg were at the forefront of protests against the Serbian regime in the late 1980s. At the time, Stari Trg employed 3,000 miners, most of them ethnic Albanian. But in 1989 Belgrade began to wrest control of Kosovo away from its ethnic Albanians, and ethnic Albanian miners were fired. Without experienced workers, the mine and the rest of Trepca declined.
DAMAGED GOODS: Workers huddle around a wood stove in the old machine shop of a refining plant next to the Stari Trg mine. Years of neglect and political upheaval have left the complex in ruins.
RICHARD MERTENS

So far, Kosovo's UN administration has been unable to shine much light into Trepca's future. Two teams of foreign experts plumbed the question of Trepca's value but failed to reach bottom.
Nor has the UN resolved the rival claims over ownership and management. It has tried, so far in vain, to persuade Trepca's Serbs and ethnic Albanians to work together. An early, ambitious plan to install an international management team came to nothing when foreign donors refused to pay for it.
"Something has to be done with the bloody thing," says Carolyn McCool, head of the Mitrovica office of the Organization for Security and Cooperation in Europe. "The question is, what?"

UN officials have been tight-lipped about their plans. Last week, Serbian officials refused to admit a reporter to their headquarters next to the lead smelter in Zvecan, just outside Mitrovica.
"It will work, but nobody knows when," says a guard at the entrance, gazing up at the clear sky above the smelter's smokestack. "The Albanians have Stari Trg."
Of all the parts of Trepca, Stari Trg may be the real prize. The mine probably still contains valuable minerals, although officials say it will need an injection of capital to be truly profitable.
For the moment, only 200 miners have returned to work, a mere handful of the legions that once labored there. With the UN's blessing, they are assessing the condition of the mine, repairing equipment, pumping out water - preparing, they believe, for the day when Stari Trg will work again.
"I feel optimistic that we can start producing again, to earn money to buy our bread," says Aziz Neziri just before he leaves the mine. "How can I not be optimistic?" All of Kosovo is watching.

Reply To This Message
Previous Topic <http://news.suc.org/forums/read.php3?num=1&thread=4148&action=1&> | Next Topic <http://news.suc.org/forums/read.php3?num=1&thread=4148&action=2&>

[redacted] [redacted] [redacted]
KOSOVO MINE **smiley** 01-06-2000 21:29
New Topic <http://news.suc.org/forums/post.php3?num=1> | Go to Top <http://news.suc.org/forums/list.php3?num=1> | Go to Topic <http://news.suc.org/forums/list.php3?num=1&thread=4149&action=-1> | Search <http://news.suc.org/forums/search.php3?num=1>
[redacted]

Powered by Phorum <http://www.phorum.org>

<http://news.suc.org/images/1px.gif>

© 1996-99 Serbian Unity Congress.

Despotovic, Ruza

Van: Despotovic Ruza [despot@wishmail.net]
Verzonden: maandag 10 januari 2000 0:59
Aan: Ruza Despotovic; Herman TI; Globalreflexion; Dolf Loth
Onderwerp: news.suc.org - Kosovo Forum (http://news.suc.org/forums/read.php3?num=1&thread=

<http://news.suc.org/>
<http://news.suc.org/images/news_menu.gif>

Kosovo Forum

Sign out <http://news.suc.org/forums/logout.html>

New Topic <http://news.suc.org/forums/post.php3?num=1> | Go to Top <http://news.suc.org/forums/list.php3?num=1> | Go to Topic <http://news.suc.org/forums/list.php3?num=1&thread=4131&action=-1> | Search <http://news.suc.org/forums/search.php3?num=1>
Previous Message <http://news.suc.org/forums/read.php3?num=1&thread=4130&action=1&loc=0&> | Next Message <http://news.suc.org/forums/read.php3?num=1&id=4137&loc=1&thread=4130&>

Author: petar <mailto:petar@freewwweb.com?subject=War crimes ?> (ppp-196.nyc.smartworld.net)
Date: 01-06-2000 19:02

"Definitly not" according Pentagon spokesman
on NBC news!

GERMAN DAILY UNVEILS NATO PROPOGANDA LIES

BONN - Frankfurt daily Frankfurter Rundschau carried on the front page of its
Thursday issue yet another NATO propaganda machination carried out during last
year's aggression on the Federal Republic of Yugoslavia with aim of convincing the
public that the bombing of a passanger train in the Grdelica Ravine on April 12, 1999
was not intentional.

According to the German paper, at a press conference in Berlin held the very next day,
NATO Supreme Commander General Wesley Clark ran two video tapes, now proven to
be doctored, which led to the preliminary conclusion that the passanger train had
suddenly appeared on the bridge, thus making a direct hit unavoidable.

At the press conference Gen. Clark apologized for the "collateral damage" (14 dead) -
NATO term for the killing of innocent civilians, and justified the action by the video
footage which was run at three times its normal speed, creating the

isual illusion
about the sudden appearence of the train, Frankfurter Rundschau said.

"Clark then promised that in the future every effort would be made to avoid 'collateral
damage.' However, only a few days later the NATO warplanes bombed a column of
refugees killing 80 people," the daily set out.

The fake video scandal emerged several months later but the Brussels spokesman of
the U.S. Airforce, which carried out these bombings, said that the Americans "did not
consider it useful to go public with this information," the paper said.

Reply To This Message

Previous Topic <http://news.suc.org/forums/read.php3?num=1&thread=4130&action=1&> | Next Topic <http://news.suc.org/forums/read.php3?num=1&thread=4130&action=2&>

[redacted]

War crimes ? petar 01-06-2000 19:02

<http://news.suc.org/forums/images/t.gif> RE: War crimes ? <http://news.suc.org/forums/read.php3?num=1&id=4137&loc=1&thread=4130> nadzornik 01-06-2000 20:44

<http://news.suc.org/forums/images/t.gif> RE:HONEST MISTAKE <http://news.suc.org/forums/read.php3?num=1&id=4139&loc=2&thread=4130> smiley 01-06-2000 20:58

<http://news.suc.org/forums/images/l.gif> RE:HONEST MISTAKE <http://news.suc.org/forums/read.php3?num=1&id=4142&loc=3&thread=4130> Nadine 01-06-2000 21:09

New Topic <http://news.suc.org/forums/post.php3?num=1> | Go to Top <http://news.suc.org/forums/list.php3?num=1> | Go to Topic <http://news.suc.org/forums/list.php3?num=1&thread=4131&action=-1> | Search <http://news.suc.org/forums/search.php3?num=1>

[redacted]

Powered by Phorum <http://www.phorum.org>

<http://news.suc.org/images/1px.gif>

home <http://news.suc.org/> | suc home <http://www.suc.org/> | suc info <http://www.suc.org/sucinfo/> | site map <http://www.suc.org/sitemap.html> | membership <http://www.suc.org/membership.html> | contact <http://news.suc.org/comments.html>

© 1996-99 Serbian Unity Congress.

zurück RundSchau

Die Nato verteidigt sich

Echo auf verfälschte Kriegs-Videos / Position zu Angriff bleibt

Von Arnd Festerling und Axel Vornbäumen

FRANKFURT A. M./BERLIN, 6. Januar. Die Nato sieht keinen Anlass, sich im Fall ihrer verfälschten Videos aus dem Kosovo-Krieg einen Vorwurf zu machen. Dass die Videos zu schnell liefen, sei ein technischer Fehler, der die Beurteilung des Bombenangriffs vom 12. April 1999 auf eine Brücke bei Grdelicka nicht beeinflusse, sagte Nato-Sprecher Jamie Shea der *Frankfurter Rundschau* am Donnerstag. Die Nato bedaure den Angriff - bei dem mindestens 14 Menschen in einem Personenzug starben, der bei dem Bombardement auf die Brücke fuhr - zutiefst.

Shea beharrte darauf, dass dies ein Unfall gewesen sei, der wegen des schnellen Erscheinens des Zuges leider nicht zu vermeiden gewesen sei. Tatsächlich fuhr der Zug allerdings viel langsamer, als es das Nato-Video erscheinen ließ.

Der Nato-Sprecher bestand ferner darauf, dass die Informationspolitik der Nato nach bestem Gewissen offen und ehrlich sei. Er habe während und nach dem KosovoKrieg namens der Nato bereits etliche Fehlinformationen korrigiert, sobald sie ihm bekannt geworden seien. Schließlich habe auch die *FR* alle erfragten Informationen im Fall der Grdelicka-Videos erhalten.

Shea sagte, er selbst habe erst kurz vor Weihnachten von dem Video-Fall erfahren, als deutsche Journalisten in der Sache angefragt hätten. Am Mittwoch hatte das Oberkommando der US-Luftwaffe in Europa erklärt, es sei bereits vor einiger Zeit durch einen anonymen Hinweis, der auch die *FR* erreichte, auf den "technischen Fehler" aufmerksam geworden.

Im Übrigen, so Shea, sei die Pressekonferenz, in der US-General Wesley Clark die Videos gezeigt habe, vom Oberkommando der Nato-Streitkräfte in Europa veranstaltet worden und nicht von ihm selbst, dem Sprecher der Nato.

Ein Sprecher des Bundesverteidigungsministeriums in Berlin verwies auf Anfrage der *FR* zu den Videos am Donnerstag auf die Zuständigkeit der Nato. Die Hardthöhe will damit eine politische Einschätzung der Angelegenheit vermeiden.

Während des Kosovo-Kriegs hatte es unter den Nato-Staaten des öfteren Meinungsverschiedenheiten über die Informationspolitik des Militärbündnisses gegeben - sowohl was die Beschaffung und interne Weitergabe von Aufklärungsmaterial als auch was die Weitergabe an die Öffentlichkeit anging. Militärexperten verwiesen im Gespräch mit der *FR* auf den "enormen Druck", den die Medien seinerzeit entfacht hätten, um Material zu erhalten, das nicht von den Serben stamme.

[dokument info]
Copyright © Frankfurter Rundschau 2000
Dokument erstellt am 06.01.2000 um 20.45 Uhr
Erscheinungsdatum 07.01.2000

zurück RundSchau

Despotovic, Ruza

Van: Despotovic Ruza [despot@wishmail.net]
Verzonden: donderdag 30 december 1999 0:52
Aan: Ruza Despotovic
Onderwerp: International Police Arrest Serb in Kosovo Enclave (http://news.excite.com/news

Excite News <http://news.excite.com/img/exc/hdr/news.gif>

Excite Home <http://www.excite.com/> | News Home <http://news.excite.com/>

WIN $5,000. <http://image.eimg.com/ads/112689_elvis_01.gif> Enter your e-mail to WIN <http://image.eimg.com/ads/112689_elvis_fan.gif>

Click here to WIN $5000! <http://www.excite.com/relocate/ad=112689_htmlad.gif|pk=3618460;http://lifeminders.com/e/index.asp?mktg=ELQE136>

Win Your Amazon.com Wish List! <http://ad.preferences.com/click.ng;spacedesc=SN_Excite_60x1_ntinternationalm2_Any&af=29900&cr=snamazon%252Fwin%255Fyour%255Fa%252D60x1%252Ehtml&ml_pkgkw=%252D%253A%2522%2522&ml_pbi=-1&ml_crid=91501&TG_NETLOC=xnt/international/reuters/story/reuters/international-yugoslavia-kosovo&click=http%3A%2F%2Fwww%2Eamazon%2Ecom%2Fexec%2Fobidos%2Fredirect%3Ftag%3Dexcite%2Dchannel%2Dlinks%26path%3Dsubst%2Fwishlist%2Fwishlist%2Dcontest%2Ehtml>

International Police Arrest Serb in Kosovo Enclave

Updated 8:00 AM ET December 28, 1999

ORAHOVAC, Serbia (Reuters) - A Serb in the western Kosovo town of Orahovac has been arrested for alleged crimes committed during the conflict between Serb forces and separatist Albanian guerrillas, international police said Tuesday.

"He is suspected of abductions and intimidation during the period of the conflict," said police spokesman Dmitry Kaportsev.

Kaportsev said the man's name had not been released and that he should not be described as a war criminal, saying this implied more serious crimes than those of which he was accused. He was arrested Monday, Kaportsev said.

Ethnic Albanian guerrillas fought a campaign for more than a year against Serb rule in Kosovo. The campaign ended earlier this year after NATO launched air strikes against Yugoslavia.

A Serb woman in the town said the arrested man was her husband. She is among remaining

rbs holed up in a few streets guarded by international peacekeepers against attack by local lbanians who say there are war criminals among them.

"KFOR troops apprehended him at the Orahovac checkpoint, asking for an ID and arrested him," Vidosava Matic told Reuters, referring to the NATO-led Kosovo peacekeeping force.

"Two hours later I learned he was transferred to the Prizren county prison where the investigation will take place on alleged crimes he was accused of by Albanians."

She said her husband, 41-year-old teacher Sava Matic, was on his way out of the town to visit a relative being held in a U.N. detention center in the northern town of Kosovska Mitrovica for alleged war crimes.

Serbs are free to leave Orahovac, one of several enclaves where they have gathered for security since Serb forces withdrew in June, but few dare to run the gauntlet of the surrounding Albanian population without an international escort.

Those left complain they are trapped by fear of arrest if they try to leave and say the international community is making little effort to arrest Albanians guilty of attacks on them.

The Dutch peacekeeping troops who patrol the town say that due to the extent of the atrocities committed in the area by Serb forces and paramilitaries, they do not want to let any suspected criminals go.

Local sources say more than a dozen Serbs have been detained in Orahovac so far. Two were freed after investigation and one after a trial. Other investigations are still going on.

The head of the Serb Orthodox church in Kosovo, Bishop Artemije, condemned the arrest during a visit to the town and Orahovac Serbs protested outside local UNMIK and KFOR offices.

Matic's wife said he had not served in the security forces during the bombing.

Related Stories
Annan Says Violence Targets Kosovo Minorities
<http://news.excite.com/news/r/991229/06/international-yugoslavia-kosovo> (Dec 29 6:29 am ET)
Ten Wounded in Bomb Attack on Kosovo Serb Cafe
<http://news.excite.com/news/r/991228/00/international-yugoslavia-kosovo> (Dec 28 12:15 am ET)
Belgrade Seeks Return to Kosovo One Way or Another
<http://news.excite.com/news/r/991227/08/international-yugoslavia-kosovo> (Dec 27 8:47 am ET)

Archive: Wed Dec 29 <http://news.excite.com/international/reuters/?date=991229> Tue 28 <http://news.excite.com/international/reuters/?date=991228> Mon 27 <http://news.excite.com/international/reuters/?date=991227> Sun 26 <http://news.excite.com/international/reuters/?date=991226> Sat 25 <http://news.excite.com/international/reuters/?date=991225> Fri 24 <http://news.excite.com/international/reuters/?date=991224> Thu 23 <http://news.excite.com/international/reuters/?date=991223>

Reuters International News

Millennium Bug Gnaws at New Year Buildup <http://news.excite.com/news/r/991229/18/international-millennium-leadall>
Taliban Presses for Swift End to Hijack <http://news.excite.com/news/r/991229/14/international-india-plane>
German Prosecutors to Start Kohl Crime Probe <http://news.excite.com/news/r/991229/09/international-germany-

ml>
Israel Destroys Graveside Shrine to Hebron Gunman <http://news.excite.com/news/r/991229/10/international-gunman-shrine>
Palestinians Greet Freed Prisoners As Heroes <http://news.excite.com/news/r/991229/14/international-mideast-prisoners>
Chechen Rebels Pushed Back in Grozny <http://news.excite.com/news/r/991229/13/international-russia-chechnya>

Venezuela Flood Survivors Brace for Heavy Rains <http://news.excite.com/news/r/991229/15/international-venezuela-leadall>
Two Arrests After Fire-Bombs in North Spain <http://news.excite.com/news/r/991229/16/international-spain-basques>

Ouattara Flies in After Ivorian 'Revolution' <http://news.excite.com/news/r/991229/16/international-ivorycoast-leadall>
Road Accident Kills at Least 30 in Rwanda <http://news.excite.com/news/r/991229/12/international-crash-rwanda>

5.9-Magnitude Mexican Quake Causes No Major Damage <http://news.excite.com/news/r/991229/10/international-quake-mexico>
Iraq Sanctions Kill Over 1.25 Mln People -Paper <http://news.excite.com/news/r/991229/09/international-iraq-sanctions>
Cargo Plane Missing Off Turkey <http://news.excite.com/news/r/991229/09/international-plane-crash>
Russian Tanker Sinks in Turkey, Spills Oil <http://news.excite.com/news/r/991229/08/international-turkey-ship>
Indonesia Military Takes Control in Ambon <http://news.excite.com/news/r/991229/07/international-indonesia-unrest>

Annan Says Violence Targets Kosovo Minorities <http://news.excite.com/news/r/991229/06/international-yugoslavia-kosovo>

Reuters <http://news.excite.com/img/news/reuterslogo.gif>

© 1999 Reuters Limited. All rights reserved. Republication and redissemination of the contents of this screen are expressly prohibited without Reuters prior written consent.

Printer-friendly format <http://news.excite.com/news/r/991228/08/international-yugoslavia-kosovo?printstory=1>
Send this story to a friend <http://news.excite.com/mailstory/?story=/news/r/991228/08/international-yugoslavia-kosovo>

Help <http://www.excite.com/info/> Add URL <http://www.excite.com/info/add_url> Advertise on Excite <http://www.excite.com/r/co=exnews_advertise_bottom;/info/advertising> Excite Affiliates <http://www.excite.com/r/co=xhm_affil;http://affiliate.excite.com/> Press Releases <http://corp.excite.com/News/> Jobs@Excite <http://corp.excite.com/jobs>
Copyright © 1995-1999 Excite Inc. All rights reserved. Disclaimer <http://www.excite.com/info/disclaimer> and Privacy Statement <http://www.excite.com/privacy_policy>

10-1-2000

Judging by western media reports, the international military forces in Kosovo and Metohija (KFOR) are well on their way towards the same media fate as the NATO aggression on Yugoslavia.

Just like the six-digit figures allegedly depicting the number of missing and killed ethnic Albanians, designed by the State Department and launched by CNN, are gradually losing their zeros with the passing of time, the story about the official role of KFOR and UNMIK is increasingly changing together with the evaluations about their capability to carry out this role.

Former KFOR commander, British General Michael Jackson, claimed that the plan was for "KFOR to be a peacekeeping force."

A recently uncovered confidential British Army report says that "there was absolutely no legal basis for KFOR operations and that it was unclear what exactly was the task of the military mission in Kosovo and Metohija."

According to the latest report by Amnesty International, "the international community launched the Kosovo and Metohija operation under the pretext of protecting human rights and now, six months later, the violation of these rights is even greater and on a daily basis."

Linked to this assessment is a description of the situation in Serbia's southern province carried by the London Times which said that "six months after the deployment of the international military forces, Kosovo and Metohija is in a state of 'bloody anarchy'."

In an attempt to explain the vanishing of its peacekeeping role, KFOR is targeting its closest associate - the UN Civilian Mission (UNMIK).

Thus, KFOR members are increasingly telling the western press that the UN administration is unable to fulfil its obligations, illustrating this with the fact that almost 90 percent of ethnic Albanian criminals have been released from jail.

SERB KILLED IN GNJILANE

An Albanian terrorist killed on Sunday, around 13.30, Serb Rodoljub Gasic (47), former soccer referee, outside his house in the center of Gnjilane, while he was cutting firewood, radio amateurs reported.

The murderer fired four times at Gasic after he refused to hand over his electrical saw for cutting wood, and then ran away.

KFOR members came to conduct an investigation one hour later, although they were called right away.

ETHNIC ALBANIANS BEAT UP SERB COUPLE

A Serb couple, Stojan and Ljubica Matic, from Obilic were abducted and beaten up by a gang of ethnic Albanians on Friday evening and transferred to the hospital in Kosovo Polje by the Italian KFOR troops on Saturday evening.

e ethnic Albanians forced the Matic to a field near their house and beat them senseless using lunt objects. They were then left lying in a pool of blood until an ethnic Albanian found them much later and informed KFOR.

Ljubica sustained head injuries and broken ribs, while her husband's skull is cracked. Both are not in critical condition.

ETHNIC ALBANIAN TERRORISTS KILL TWO SERB REFUGEE WOMAN FROM KRAJINA

Ethnic Albanian terrorists killed two Serb woman in Prizren on Friday, the first day of Orthodox Christmas, the Centre for Peace and Tolerance of Prizren has said quoting KFOR sources.

A gang of ethnic Albanians stopped the two women who were on their way to the Serbian Orthodox Church in the center of the city to attend a Christman mass.

The identity of the victims has so far not been determined but it is known that they are refugees from Krajina.

HORRIBLE SIGHT OF DESTROYED SERBIAN HOUSES

A group of displaced Serbs from the village of Zegra in the vicinity of Gnjilane, came Friday upon a horrible sight of their houses destroyed and burned to the ground, knocked down tombstones and devastated Church, when they arrived accompanied by KFOR from neighbouring Donje Budrige to lay flower on Christmas on the graves of their relatives.

Waiting for the Serbs at the entrance to the village were local villagers, ethnic Albanians who sprayed the convoy with stones, hurting two persons, radio amateurs reported.

U.S. troops who accompanied the convoy did not intervene, or attempt to protect Serb civilians.

At the cemetary the sight was horrible. Almost all tombstones were destroyed. Not far from the cemetary, at the site where once stood the Church of St Elias is now a pile of stones. Albanians, after expelling the Serbs, first looted the Church, then burned it and finally destroyed it to the ground.

SERBIAN VILLAGE COMES UNDER MORTAR ATTACKS, ON ORTHODOX CHRISTMAS

Friday evening, at 19.30, were carried out two mortar attacks on the large Serbian village of Gorazdevac in Pec municipality, radio amateurs reported.

Mortar attacks were launched from the surrounding ethnic Albanian villages of Zahach and Romule.

No details are available yet about the consequences of the attacks.

Two shells fell outside the church in the center of Gorazdevac.

KFOR is searching for the attackers.

CLARK TO LEAVE OFFICE OVER CLASH WITH NATO COMMANDERS

NATO Supreme Commander General Wesley Clark will step down from his post on May 3, three months before the expiry of his mandate, following a series of contradictory statements which led to the discovery that he had been engaged in spreading lies and because he clashed with a number of NATO commanders.

Clark is being charged of waging, under the auspices of U.S. President Bill Clinton, a personal war against the Federal Republic of Yugoslavia and making decisions on his own on the bombing of civilian targets.

Clark was one of the main participants of the latest affair concerning the broadcasting at three times the normal speed of video footage of a passenger train in the Grdelica Ravine, Serbia, when NATO bombs killed 14 civilians.

The German daily Frankfurter Rundschau recently uncovered that NATO stage-managed the footage of this NATO air raid with the aim of demonstrating that allegedly in question was "collateral damage" rather than the planned bombing of civilian targets.

KOUCHNER'S GROSS FABRICATIONS

UN Civilian Mission Chief (UNMIK) in Kosovo and Metohija Bernard Kouchner has grossly fabricated the facts by stating for the Saturday issue of the Bulgarian daily newspaper Demokratija that in that Serbian province "live around 7,000 Serbs," and that "earlier there were there around 20,000 Serbs."

Responding to the remark of the journalist interviewing him that there are no Serbs left in Kosovo and Metohija, Kouchner said "that is not true."

Kouchner owes the Bulgarian public an explanation - that after the arrival of KFOR on June 10 more than 250,000 Serbs and other non-Albanians were forced to leave their homes, more than 600 have been perfidiously and brutally killed, and the same number has disappeared.

In the past six months in Kosovo and Metohija have been burned, devastated and desecrated more than 70 churches and monasteries of the Serbian people, and thousands of Serb homes have been looted.

Kouchner, a great friend of Albanians, said that "now the most important thing is to ensure the security of citizens, then peace and finally to enter co-existence," expressing fear that it was "too early to talk about reconciliation." He did not condemn at all the genocide over Serbs.

NATIONAL BANK OF YUGOSLAVIA AIMS FOR STABILITY OF PRICES, DINAR EXCHANGE RATE

The National Bank of Yugoslavia (NBY) has announced that the main goal of the monetary policy in the year 2000 is the stability of domestic prices and of the exchange rate of the national currency (dinar).

n a decision signed by Governor Dusan Vlatkovic, NBY said that in order to achieve this the central bank will step up the control of monetary transactions and the monetary policy, on the one hand, while on the other, its measures will secure that the money mass, which includes other demand and short-term time deposits in new dinars, in 2000 is not increased compared to December 31 1999.

This is why the creation and withdrawal of primary funds will primarily aim to maintain the planned level of money mass as the basic quantitative task of this year's monetary policy.

NBY will conduct a policy of realistically positive interest rates. Discount rates (price of money from the primary issue) will be realistically positive at annual levels and will be formed on the basis of interest rate movements on the short-term stock market in which NBY participates.

NBY said that the overall discount rate would amount to a monthly two percent in the first three months this year.

JERUSALEM PATRIARCH DECORATES ORTHODOX STATESMEN

Patriarch Diodorus of Jerusalem on Thursday conferred the Order of Peace on statesmen from Orthodox Christian lands on the occasion of Orthodox Christmas, celebrated on Jan. 7.

The highest Church decoration has gone to former Russian President Boris Yeltsin, Belarus President Alexander Lukashenko and Ukrainian President Leonid Kuchma, among others.

Yugoslav Ambassador to Israel Mirko Stefanovic was decorated with the Order of the Grand Cross of the City of God.

Statesmen and dignitaries from Eastern Church states who foregathered in the Holy Land for Orthodox Christmas then proceeded along the streets of Jerusalem to the Jaffa Gate.

Thence, with police escort, they went on to Bethlehem, to join thousands of pilgrims where legend says Jesus Christ was born 2000 years ago.

Later on Thursday, the Eastern Church statesmen and dignitaries will visit Palestinian leader Yasser Arafat in Bethlehem.

On Wednesday, they were guests of Israeli President Ezer Weizman and before that, of Jerusalem Mayor Ehud Olver.

They attended a concert given by Greek, Georgian, Romanian and Slavic choirs in their honour, and toured an exhibition of modern icons.

YUGOSLAVIA-BULGARIA 3.0

The men volleyball team of Yugoslavia has qualified for the Olympiad in Sidney in the year 2000, after beating Sunday, in the finals of the qualifier, Bulgaria 3.0 (25.22, 25.13, 25.16).

Despotovic, Ruza

Van: Despotovic Ruza [despot@wishmail.net]
Verzonden: maandag 10 januari 2000 22:31
Aan: Ruza Despotovic
Onderwerp: Borba English daily - 10.01.2000 (http://www.borba.co.yu/daily.html)

map.gif (7766 bytes) <http://www.borba.co.yu/images/map.gif>

www.gif (1949 bytes) <http://www.borba.co.yu/images/www.gif>

BORBA YESTERDAY AND TODAY

Borba is a political daily, whose founder is the government of the Federal Republic of Yugoslavia. The first issue of the daily appeared on February 19. 1922, but a newspaper under this title has occasionally been printed in Yugoslavia since January 1, 1881.

Borba was the only newspaper published in the occupied part of Europe during the World War II.

On the pages of Borba dominate information, analytical articles, comments, photographs and caricatures and we are the only newspaper in Yugoslavia with a daily supplement in English.

We would appreciate it if you would write us, sending suggestions and comments, because your opinion is highly valued.

We will be with you every day except Saturday and Sunday.

head.jpg (27780 bytes) <http://www.borba.co.yu/images/head.jpg>
anim.jpg (5761 bytes) <http://www.borba.co.yu/images/anim.jpg>

YUGOSLAV PRESIDENT MILOSEVIC RECEIVES SENIOR YUGOSLAV ARMY OFFICERS

Yugoslav President Slobodan Milosevic, who is also the Supreme Commander, received on Thursday senior Yugoslav Army officers who have been transferred to new duties.

Milosevic said that these officers are going to new duties after years of successfully doing their jobs, undergoing professional development and achieving excellent results in the combat training of their units and work in the institutions of the Yugoslav Army, as confirmed during the struggle against the NATO aggressors.

The experiences gained from the defence of the country, when demonstrated were the high professional quality of the Yugoslav Army officers, their morale and especially their attachment to the people and motherland - should be affirmed during the training of the troops and incorporated into the educational programs of the military schools, academies and the National Defence School.

Milosevic set out that the Federal Republic of Yugoslavia has set an example how a small county and people can oppose the policy of force through the strong unity of the people, the armed forces and the country's leadership in the defence of freedom and independence.

The achieved unity will always be a powerful deterrent, the Yugoslav president told the senior officers wishing them success in their new duties.

Speaking on behalf of the officers, the head of the Yugoslav Army Inspection, General Ninoslav

Krstic, expressed gratitude to the Supreme Commander on the extended trust adding that the Yugoslav Army members would consistently carry out all their duties in the interest of strengthening the country's defence.

The ceremony was attended by Chief of the General Staff Army General Dragoljub Ojdanic and other top officers.

YUGOSLAV PRESIDENT MILOSEVIC RECEIVES REPRESENTATIVES OF BANK ASSOCIATIONS

Yugoslav President Slobodan Milosevic received on Thursday the representatives of the Association of Yugoslav Banks, headed by its president Milos Milosavljevic, who is also the general director of Jugobanka.

Milosevic told the bankers that a reform of the banking system and its operation for the economy, and a production growth and export activities, are crucial for the dynamic economic development of the country.

According to Milosevic, the banks should shortly revive saving accounts and consumer credits.

The bankers expressed readiness for beginning an intensive internal consolidation parallel with the revival of the economy, integration and stronger business ties between economic and financial subjects and other measures that should enable their more successful operation.

The key tasks of the banks in the realization of the country's stabilization and development economic policy in the year 2000 are the more efficient concentration and investment of funds aimed at stimulating production and exports.

The bankers expressed full support to the government's economic policy whose key orientation is the stablilzation of the conditions of business transactions on the basis of realistic economic categories and the financing of the budget out of real sources.

The talks were attended by National Bank Governor Dusan Vlatkovic.

SLOBODAN MILOSEVIC PROPOSED FOR PRESIDENT OF SPS

Socialist Party of Serbia (SPS) main board executive council member Zoran Vujovic said on Sunday in Gornji Milanovac he wanted that "we continue to successfully preserve peace, freedom, state and territorial integrity of Serbia and Yugoslavia and that we consistently continue to pursue the policy of Slobodan Milosevic whom we propose from this meeting of socialists for president of SPS."

Explaining the proposal for Slobodan Milosevic to be re-elected president of SPS, Zoran Vujovic said that "unity that was manifested in the defense of Yugoslavia has amazed the world and opened prospects for the policy of peace, as opposed to the policy of dictate and blackmail."

Yugoslav President Slobodan Milosevic has become a figure and statesman of great repute and respect in a large part of the globe, precisely as a symbol of successful resistance of small peoples who are ready to defend with determination their freedom and independence in spite of the might of those want to enslave them, Vujovic said.

"For those reasons, we consider Slobodan Milosevic is the right personality who should continue to be at the head of SPS," Vujovic said.

FEDERAL INFORMATION MINISTER GORAN MATIC AT THE ANNIVERSARY CEREMONY OF "FILMSKE NOVOSTI"

New NATO Goal – Serbs on Serbs

Federal Information Minister Goran Matic said on Saturday that "Filmske Novosti", an institution which posses a very rich archive on events from the second half of the 20-th century, was one of the cornerstones for right interpretation of historical and political developments and institutions of the future, because it would disable the creators of the new history to hide the truth on NATO aggression on FR Yugoslavia..

At the ceremony on the occasion of 55-th anniversary of "Filmske Novosti", Matic said, before domestic and foreign journalists, that we were faced with several retrograde processes, rooted in historical revisionism, which intended to present the 20-th century rather differently than it had actually been.

The most recent example of such revisionism, referring to NATO aggression and consequences of KFOR actions in Kosmet, should be considered also as a political revisionism, since, according to Matic, the essence of rewriting of history is to carry out the political revision of forces and relations in our society.

At the ceremony in "Filmske Novosti" a filmed excerpt was shown in which the head of the arrested terrorist group "Spider" Jugoslav Petrusic said that he had taken Vuk Draskovic to the French intelligence service on several occasions, where Draskovic demanded money and where "Danica talked much more than Vuk".

MENTORS AND EXECUTORS

Serbian minister in charge of human rights and the rights of national minorities, Ivan Sedlak said on Sunday that the recent NATO aggression on Yugoslavia had equally threatened all nations and nationalities, that everyone had been a potential target and that this awareness had most certainly given a strong boost to the reconstruction stage, enabling its successful realization through dedication and sacrifices.

"The Republic of Serbia has established a good basis of interethnic relations. Good foundations require a good superstructure, and both are of equal importance. This is why the republican government is constantly analysing the state of interethnic relations and fixing everything that is not adequately carried out in practice. The reason for this is that the policy of national equality is a lasting fundamental orientation of the state and this is best illustrated by the decades-long joint life in this northern part of our country," Sedlak set out.

Serbia has always treated all national communities equally, and all who are concerned about the interethnic relations are in fact doing them a disservice, Sedlak said.

"If the Hungarian government really cares about the ethnic Hungarians in Vojvodina, it would never have allowed NATO to bomb their homes in this northern Serbian province. The NATO war

planes, which took off from air bases in Hungary, threatened everyone equally, including the ethnic Hungarians for whose rights they are allegedly worried," Sedlak stated.

He added that the same could apply for the Republic of Croatia which, although not a NATO member, offered its bases to the Alliance during the aggression.

RETAIN QUALITY, QUICK CONSTRUCTION STANDARDS

In the reconstruction of the country so far, which has been successful, of good quality and on schedule, the same enthusiasm has been manifested, through the unity of the people and the leadership, as the one manifested in the defense of the country from NATO's aggression, said on Sunday the director of the directorate for the reconstruction of the country, Milutin Mrkonjic, while visiting road infrastructure and housing construction sites in Serbia.

Mrkonjic, Radio-Television Serbia reported Sunday evening, pointed out that key road and railroad sections had been opened for traffic, and that into newly-built apartments and houses in Serbia have moved more than 520 families.

All reconstruction projects in the country, Mrkonjic recalled, are financed from real sources.

"In the reconstruction everyone has proved that projects can be completed much more quickly than what our previous standards were," Mrkonjic said, noting that "the achieved standards of quality and quick construction should not be reserved only for the period of reconstruction, but that they should also be applied in future construction."

FRENCH "SPIDER" GROUP CHIEF ON SECRET CONTACTS WITH DRASKOVIC IN PARIS

Head of the arrested terrorist group "Spider" Jugoslav Petrusic, on a video tape shown on Saturday to Yugoslav and foreign journalists, at the anniversary of Filmske novosti, speaks about the contacts Vuk Draskovic, leader of the Serbian Renewal Movement, had with senior officials of the French intelligence service.

Speaking about the meetings Draskovic had with "Patrique," a top official of the French intelligence service, Petrusic said: "I know that he had contacts with Vuk Draskovic on two occasions. Vuk Draskovic gave him his signed book."

Petrusic, whose group committed a series of crimes in the former Yugoslavia, planned to assassinate Yugoslav President Slobodan Milosevic and liquidated people across the world, said that Draskovic met once with senior officials of the French intelligence service in 1996 or in 1997.

Petrusic mentioned a second "recent" meeting of Draskovic with Patrique. "He saw him for the second time when he was in Paris and talked with him," Petrusic said.

Yugoslav Information Minister Goran Matic said when he met today with journalists that also on the basis of this account it was clear that Draskovic is "directly talking with the heads of foreign intelligence services, with whom he wants to reach agreements."

OTHER SIDE OF KFOR - MONITORING CRIMES

Despotovic, Ruza

Van: Despotovic Ruza [despot@wishmail.net]
Verzonden: donderdag 30 december 1999 0:53
Aan: Ruza Despotovic; Dolf Loth
Onderwerp: Annan Says Violence Targets Kosovo Minorities (http://news.excite.com/news/r/99

Excite News <http://news.excite.com/img/exc/hdr/news.gif>

Excite Home <http://www.excite.com/> | News Home <http://news.excite.com/>

[redacted] Enter your e-mail to WIN $5000!

Click to win FREE VIDEOS FOR ONE YEAR! <http://www.excite.com/relocate/ad=115614_htmlad.gif|pk=3681830;http://www.lfmn.com/l/index.asp?MKTG=ELQE147>

Win Your Amazon.com Wish List! <http://ad.preferences.com/click.ng;spacedesc=SN_Excite_60x1_ntinternationalm2_Any&af=29900&cr=snamazon%252Fwin%255Fyour%255Fa%252D60x1%252Ehtml&ml_pkgkw=%252D%253A%2522%2522&ml_pbi=-1&ml_crid=91501&TG_NETLOC=xnt/international/reuters/story/reuters/international-yugoslavia-kosovo&click=http%3A%2F%2Fwww%2Eamazon%2Ecom%2Fexec%2Fobidos%2Fredirect%3Ftag%3Dexcite%2Dchannel%2Dlinks%26path%3Dsubst%2Fwishlist%2Fwishlist%2Dcontest%2Ehtml>

Annan Says Violence Targets Kosovo Minorities

Updated 6:29 AM ET December 29, 1999

UNITED NATIONS (Reuters) - Despite progress by the U.N. mission in Kosovo over the past six months the level of violence remains unacceptable, especially against minorities, Secretary-General Kofi Annan said Tuesday.

In a report to the Security Council, he said the demilitarization of the Kosovo Liberation Army (KLA) was "an important step forward."

But, referring to the security situation for Serbs, Roma and other minorities, he said that despite the efforts of the NATO-led Kosovo Force (KFOR) and the U.N. Interim Administration Mission in Kosovo (UNMIK), "the level and nature of the violence in Kosovo, especially against vulnerable minorities, remains unacceptable."

KFOR and UNMIK entered Kosovo in June after an 11-week NATO bombing campaign to force Yugoslavia to halt oppression of the province's ethnic Albanians and secure the withdrawal of Belgrade's troops and police.

Annan said UNMIK, headed by his special representative, former French health minister Bernard Kouchner, had made "good progress" in carrying out its mandate during the past six months.

But more resources were needed to allow for a rapid deployment of international police officers and increased support for the Kosovo police service.

He also recommended the strengthening of the judiciary and penal system, warning that a "strong response" was needed to address the problem of "unofficial law-enforcement actors" that had been reported to operate within the area.

According to Annan's report, which the Security Council was expected to discuss during closed-door consultations on Wednesday, at least 810,000 refugees who fled during a crackdown by Yugoslav forces earlier this year had returned to their homes and efforts had increased to provide emergency housing rehabilitation.

Most of the occupants of some 50,000 houses deemed beyond repair were living with host families for the winter, Annan said.

Related Stories
International Police Arrest Serb in Kosovo Enclave
<http://news.excite.com/news/r/991228/08/international-yugoslavia-kosovo> (Dec 28 8:00 am ET)
Ten Wounded in Bomb Attack on Kosovo Serb Cafe
<http://news.excite.com/news/r/991228/00/international-yugoslavia-kosovo> (Dec 28 12:15 am ET)
Belgrade Seeks Return to Kosovo One Way or Another
<http://news.excite.com/news/r/991227/08/international-yugoslavia-kosovo> (Dec 27 8:47 am ET)

Indonesia Military Takes Control in Ambon
<http://news.excite.com/news/r/991229/07/international-indonesia-unrest> *(Previous story)*
French Storm Death Toll Climbs; Troops Called Out
<http://news.excite.com/news/r/991229/04/international-weather-europe> *(Next story)*

Archive: Wed Dec 29 <http://news.excite.com/international/reuters/?date=991229> Tue 28 <http://news.excite.com/international/reuters/?date=991228> Mon 27 <http://news.excite.com/international/reuters/?date=991227> Sun 26 <http://news.excite.com/international/reuters/?date=991226> Sat 25 <http://news.excite.com/international/reuters/?date=991225> Fri 24 <http://news.excite.com/international/reuters/?date=991224> Thu 23 <http://news.excite.com/international/reuters/?date=991223>

Reuters International News

Millennium Bug Gnaws at New Year Buildup <http://news.excite.com/news/r/991229/18/international-millennium-leadall>
Taliban Presses for Swift End to Hijack <http://news.excite.com/news/r/991229/14/international-india-plane>
German Prosecutors to Start Kohl Crime Probe <http://news.excite.com/news/r/991229/09/international-germany-kohl>
Israel Destroys Graveside Shrine to Hebron Gunman <http://news.excite.com/news/r/991229/10/international-gunman-shrine>
Palestinians Greet Freed Prisoners As Heroes <http://news.excite.com/news/r/991229/14/international-mideast-prisoners>
Chechen Rebels Pushed Back in Grozny <http://news.excite.com/news/r/991229/13/international-russia-chechnya>

Venezuela Flood Survivors Brace for Heavy Rains <http://news.excite.com/news/r/991229/15/international-

venezuela-leadall>
Two Arrests After Fire-Bombs in North Spain <http://news.excite.com/news/r/991229/16/international-spain-basques>

Ouattara Flies in After Ivorian 'Revolution' <http://news.excite.com/news/r/991229/16/international-ivorycoast-leadall>
Road Accident Kills at Least 30 in Rwanda <http://news.excite.com/news/r/991229/12/international-crash-rwanda>

5.9-Magnitude Mexican Quake Causes No Major Damage <http://news.excite.com/news/r/991229/10/international-quake-mexico>
Iraq Sanctions Kill Over 1.25 Mln People -Paper <http://news.excite.com/news/r/991229/09/international-iraq-sanctions>
Cargo Plane Missing Off Turkey <http://news.excite.com/news/r/991229/09/international-plane-crash>
Russian Tanker Sinks in Turkey, Spills Oil <http://news.excite.com/news/r/991229/08/international-turkey-ship>
Indonesia Military Takes Control in Ambon <http://news.excite.com/news/r/991229/07/international-indonesia-unrest>

Annan Says Violence Targets Kosovo Minorities

Reuters <http://news.excite.com/img/news/reuterslogo.gif>

© 1999 Reuters Limited. All rights reserved. Republication and redissemination of the contents of this screen are expressly prohibited without Reuters prior written consent.

Printer-friendly format <http://news.excite.com/news/r/991229/06/international-yugoslavia-kosovo?printstory=1>
Send this story to a friend <http://news.excite.com/mailstory/?story=/news/r/991229/06/international-yugoslavia-kosovo>

Help <http://www.excite.com/info/> Add URL <http://www.excite.com/info/add_url> Advertise on Excite <http://www.excite.com/r/co=exnews_advertise_bottom;/info/advertising> Excite Affiliates <http://www.excite.com/r/co=xhm_affil;http://affiliate.excite.com/> Press Releases <http://corp.excite.com/News/> Jobs@Excite <http://corp.excite.com/jobs>
Copyright © 1995-1999 Excite Inc. All rights reserved. Disclaimer <http://www.excite.com/info/disclaimer> and Privacy Statement <http://www.excite.com/privacy_policy>

Vrijdag, 24 maart 2000, 12:30 uur
Malieveld, Den Haag

Stille tocht ter herdenking van de misdadige bombardementen van de NAVO op Joegoslavië

Het is steeds duidelijker geworden dat de NAVO het publiek opzettelijk misleid heeft om het bombarderen van Joegoslavië te rechtvaardigen. De bommencampagne op zich was een oorlogsmisdaad. Opzettelijk werd de civiele infrastructuur als doelwit gekozen, terwijl de rapporten over grote militaire successen tegen het Joegoslavisch leger in Kosovo achteraf gewoon leugens bleken te zijn. Na de bombardementen hebben de NAVO-landen hun misdaad nog vergroot door de sancties te handhaven en alle hulp voor de herbouw van civiele installaties te blokkeren. Onder verantwoordelijkheid van Kfor oefent het UÇK terreur uit tegen Serven, Zigeuners, Joden en andere minderheden en ook tegen iedereen die niet gediend is van de praktijken van het UÇK. De bewezen betrokkenheid van het UÇK in deze terreur heeft nog nooit geleid tot één enkele beschuldiging van oorlogsmisdaden.

Genocide
De NAVO-bommen op Joegoslavië hebben veel bedrijven, scholen en andere instellingen verwoest en de landbouw en de energievoorziening ernstig beschadigd. Daardoor zijn massa's Joegoslaven zonder werk gekomen. De miljoenen werklozen en de vluchtelingen uit Kosovo en andere delen van voormalig Joegoslavië moeten leven van ongeveer dertig gulden per maand. Voedsel en andere levensbehoeften zijn schaars en duur geworden. De sterfte onder ouden van dagen en kleine kinderen is al met 80% gestegen als gevolg van gebrek aan medische hulp en medicijnen.

Illegaal & immoreel
De eerste verjaardag van deze illegale en immorele oorlog is een goed moment om de onmiddellijke opheffing van de sancties te eisen en te wijzen op de noodzaak van snelle economische hulp voor de herbouw van heel Joegoslavië.

STOP sancties
•
Snelle hulp
•
Veroordeelt de NAVO-misdaden

De stille tocht voert van het Malieveld langs de ambassades van de Verenigde Staten, Engeland, Frankrijk, Duitsland en het Ministerie van Buitenlandse zaken, waar petities zullen worden aangeboden, en via het Vredespaleis weer terug naar het Malieveld.

Despotovic, Ruza

Van: Despotovic Ruza [despot@wishmail.net]
Verzonden: maandag 6 maart 2000 23:52
Aan: Ruza Despotovic; Globalreflexion
Onderwerp: 5 (http://news.suc.org/bydate/Mar_03/5.html)

<http://news.suc.org/> [redacted]

Search suc.org:
[redacted] <http://news.suc.org/images/black1px.gif> Choose S.U.C. Page About S.U.C. S.U.C. Activities News from Serbia Kosovo Crisis Bosnia, Croatia Help children BLAGO Fund Serbian History Serbian Art Book Library Become a member
<http://news.suc.org/images/black1px.gif> <http://news.suc.org/images/suc_grb.gif>

<http://news.suc.org/images/1px.gif>

Heroin Heroes, 'Mother Jones', Jan/Feb 2000

The United States propped up the KLA in the Kosovo conflict. With Milosevic gone, and no one in control, the former freedom fighters are now transforming the province into a major conduit for global drug trafficking.

by Peter Klebnikov

When the bombs stopped falling over Yugoslavia last June, a flood of humanity swept through the Balkans as thousands of Kosovar Albanians returned home from refugee camps. But over the craggy mountains separating Yugoslavia and Albania, a far less innocent traffic returned. A fleet of Mercedes sedans without license plates lined the streets of Kosovo's capital, Pristina, and young men with hooded eyes and bulky suits checked into the top floors of showcase hotels such as the Rogner in Tirana, the Albanian capital. It was time for criminal elements with close ties to America's newest ally to reopen the traditional Balkan Road -- one of the biggest conduits for global heroin trafficking.

Law enforcement officials in Europe have suspected for years that ties existed between Kosovar rebels and Balkan drug smugglers. But in the six months since Washington enthroned the Kosovo Liberation Army in that Yugoslav province, KLA-associated drug traffickers have cemented their influence and used their new status to increase heroin trafficking and forge links with other nationalist rebel groups and drug cartels.

The benefits of the drug trade are evident around Pristina -- more so than Western aid. "The new buildings, the better roads, and the sophisticated weapons -- many of these have been bought by drugs," says Michel Koutouzis, the Balkans region expert for the Global Drugs Monitor (OGD), a Paris-based think tank. The repercussions of this drug connection are only now emerging, and many Kosovo observers fear that the province could be evolving into a virtual narco-state under the noses of 49,000 peacekeeping troops.

For hundreds of years, Kosovar Albanian smugglers have been among the world's most accomplished dealers in contraband, aided by a propitious geography of isolated ports and mountainous villages. Virtually every stage of the Balkan heroin business, from refining to end-point distribution, is directed by a loosely knit hierarchy known as "The 15 Families," who answer

to the regional clans that run every aspect of Albanian life.

The Kosovar Albanian traffickers are so successful, says a senior U.S. State Department official, "because Albanians are organized in very close-knit groups, linked by their ethnicity and extended family connections."

The clans, in addition to their drug operations, maintained an armed brigade that gradually evolved into the KLA. In the early 1990s, as the Kosovar uprising in Yugoslavia grew, ethnic Albanian rebels there faced increased financial needs. The 15 Families responded by boosting drug trafficking and channeling money and weapons to the rebels in their clans. As traffickers started taking bigger risks, drug seizures by police across Europe skyrocketed from a kilo or two in the early 1980s to multimillion-dollar hauls, culminating in the spectacular 1996 arrest at Gradina, Yugoslavia, of two truckers running a load of more than half a ton of heroin worth $50 million.

German Federal Police now say that Kosovar Albanians import 80 percent of Europe's heroin. So dominant is the Kosovar presence in trafficking that many European users refer to illicit drugs in general as "Albanka," or Albanian lady.

The Kosovar traffickers ship heroin exclusively from Asia's Golden Crescent. It's an apparently inexhaustible source. At one end of the crescent lies Afghanistan, which in 1999 surpassed Burma as the world's largest producer of opium poppies. From there, the heroin base passes through Iran to Turkey, where it is refined, and then into the hands of the 15 Families, which operate out of the lawless border towns linking Macedonia, Albania, and Serbia. Not surprisingly, the KLA has also flourished there. According to the State Department, four to six tons of heroin move through Turkey every month. "Not very much is stopped," says one official. "We get just a fraction of the total."

Initially, the Kosovar traffickers used the direct Balkan route, carrying goods overland by truck from Turkey and Yugoslavia into Europe. With the Bosnian war, the direct route was shut down and two splinter routes developed to bypass Yugoslavia.

The ascent of the Kosovar families to the top of the trafficking hierarchy coincided with the sudden appearance of the KLA as a fighting force in 1997. As Serbia unleashed its campaign of persecution against ethnic Albanians, the diaspora mobilized. Hundreds of thousands of expatriate Kosovars around the world funneled money to the insurrection. Nobody sent more than the Kosovar traffickers -- some of the wealthiest people of Kosovar extraction in Europe. According to news reports, Kosovar Albanian traffickers launder $1.5 billion in profits from drug and arms smuggling each year through a shadowy network of some 200 private banks and currency exchange offices. A congressional briefing paper obtained by Mother Jones indicates: "We would be remiss to dismiss allegations that between 30 and 50 percent of the KLA's money comes from drugs."

As the war in Kosovo heated up, the drug traffickers began supplying the KLA with weapons procured from Eastern European and Italian crime groups in exchange for heroin. The 15 Families also lent their private armies to fight alongside the KLA. Clad in new Swiss uniforms and equipped with modern weaponry, these troops stood out among the ragtag irregulars of the KLA. In all, this was a formidable aid package. It's therefore not surprising, say European law enforcement officials, that the faction that ultimately seized power in Kosovo -- the KLA under Hashim Thaci -- was the group that maintained the closest links to traffickers. "As the biggest contributors, the drug traffickers may have gotten the most influence in running the country," says Koutouzis.

The congressional brief explains how groups like the KLA become involved with drug barons. "Such groups had it easier during the Cold War when they could seek out patron states," it notes.

"But today, with the decline in state sponsorship of insurgent groups, private funding is critical to keep the revolution alive."

The KLA's dependence on the drug lords is difficult to prove, but the evidence is impossible to overlook:

* In 1998, German Federal Police froze two bank accounts of the "United Kosovo" organization in a DYsseldorf bank after they discovered deposits totaling several hundred thousand dollars from a convicted Kosovar drug trafficker. According to at least one published report, the accounts were controlled by Bujar Bukoshi, prime minister of the Kosovo government in exile.

* In early 1999, an Italian court in Brindisi convicted an Albanian heroin trafficker named Amarildo Vrioni, who admitted obtaining weapons for the KLA from the Mafia in exchange for drugs.

* Last February 23, Czech police arrested Princ Dobroshi, the head of a Kosovar drug gang. While searching his apartment, they discovered evidence that he had placed orders for light infantry weapons and rocket systems. No one questioned what a small-time dealer would be doing with rockets. Only later did Czech police reveal he was shipping them to the KLA. The Czechs extradited Dobroshi to Norway, where he had escaped from prison in 1997 while serving a 14-year sentence for heroin trafficking.

In Kosovo, it's hard to separate a legal organizational structure from an illegal one. "A trafficker can sell blue jeans one day and heroin the next," says Koutouzis. "The same supply network is used. There are no ethical distinctions. Heroin is just another way of making money."

It was the disparate structure of the KLA, Koutouzis says, that facilitated the drug-smuggling explosion. "It permitted a democratization of drug trafficking, where small-time people get involved, and everyone contributes a part of his profit to his clan leader in the KLA," he explains. "The more illegal the activity, the more money the clan gets from the traffickers. So it's in the interest of the clan to promote drug trafficking."

According to Marko Nicovic, the former chief of police in Belgrade, now an investigator who works closely with Interpol, the international police agency, 400 to 500 Kosovars move shipments in the 20-kilo range, while about 5,000 Kosovar Albanians are small-timers, handling shipments of less than two kilos. At one point in 1996, he says, more than 800 ethnic Albanians were in jail in Germany on narcotics charges.

In many places, Kosovar traffickers gained a foothold through raw violence. According to a 1999 German Federal Police report, "The ethnic Albanian gangs have been involved in drugs, weapons trafficking blackmail, and murder. They are increasingly prone to violence."

Tony White of the United Nations Drug Control Program agrees with this assessment. "They are more willing to use violence than any other group," he says. "They have confronted the established order throughout Europe and pushed out the Lebanese, Pakistani, and Italian cartels."

Few gangs are willing to tangle with the Kosovars. Those that do often pay the ultimate price. In January 1999, Kosovar Albanians killed nine people in Milan, Italy, during a two-week bloodbath between rival heroin groups.

Daut Kadriovski, the reputed boss of one of the 15 Families, embodies the tenacity of the top Kosovar drug traffickers. A Yugoslav Interior Ministry report identifies him as one of Europe's biggest heroin dealers, and Nicovic calls him a "major financial resource for the KLA." Through his family links, Nicovic says, Kadriovski smuggled more than 100 kilos of heroin into New York and Philadelphia. He lived comfortably in Istanbul and specialized in creative trafficking solutions,

once dispatching a shipment of heroin in the hollowed-out accordion cases of a popular traveling Albanian folk music group. German authorities eventually arrested him in 1985 with four kilos of heroin. They confiscated his yachts, cars, and villas, and sent him to prison. Kadriovski's reign appeared to be over.

But Kadriovski greased his way with narco-dollars. He escaped from prison by bribing guards, and in 1993 he headed for the United States, where it's believed he continues to operate.

According to Nicovic, Kadriovski reportedly funneled money to the KLA from New York through a leading Kosovar businessman and declared KLA contributor. "Kadriovski feels more secure with his KLA friends in power," Nicovic says.

The U.S. representatives of four other heroin families are suspected by Interpol of having sent money for the uprising, according to Nicovic. These men typically maintain links with local distributors, he says, and move heroin through a network of small import-export companies in New York and Philadelphia.

Now free of the war and the repressive Yugoslav police machine, drug traffickers have reopened the old Balkan Road. With the KLA in power -- and in the spotlight -- the top trafficking families have begun to seek relative respectability without decreasing their heroin shipments. "The Kosovars are trying to position themselves in higher levels of trafficking," says the U.N.'s Tony White. "They want to get away from the violence of the streets and attract less attention. Criminals like to move up like any other business, and the Kosovars are becoming business leaders. They have become equal partners with the Turks."

Italian national police discovered this new Kosovar outreach last year when they undertook "Operation Pristina." The carabinieri uncovered a chain of connections that originated in Kosovo and stretched through nine European countries, extending into Central Asia, South America, and the United States.

"People from Pristina worked all over Europe and the world," says JYrgen Storbeck, director of Europol, the cooperative police force of the European Union. "They used sophisticated methods, taking advantage of places where police work was not so successful, like Eastern Europe." Eventually, 40 people were arrested and 170 kilos of heroin were seized in an operation that involved seven European police departments.

As their business reaches a saturation point in Europe, Kosovar traffickers are looking more to the West. It's a smart business move. The United States has seen a marked shift from cocaine to heroin use. According to recent DEA statistics, Afghan heroin accounted for almost 20 percent of the smack seized in this country -- nearly double the percentage taken four years earlier. Much of it is distributed by Kosovar Albanians.

The Clinton administration has launched a vigorous crackdown on Colombian heroin. As the campaign intensifies, some White House officials fear Kosovar heroin could replace the Colombian supply. "Even if we were to eliminate all the heroin production in Colombia, by no means do we think there would be no more heroin coming into the United States," says Bob Agresti of the White House Office of National Drug Control Policy. "Look at the numbers. Colombia accounts for only six percent of the world's heroin. Southwest Asia produces 75 percent."

Perhaps most alarmingly, Kosovar drug dealers associated with the KLA have begun to form partnerships with Colombian traffickers -- the world's most notorious drug lords. "We have an all-new situation now," says Europol's Storbeck. "Colombians like to use Kosovar groups for distribution of cocaine. The Albanians are getting stronger and stronger, and there is a certain job sharing now. They are used by Turks for smuggling into the European Union and by Colombians

for distribution of cocaine."

Washington clearly hopes the KLA will disentangle itself from its drug-running friends now that it's in power, but this may not be easy. "The KLA owes a lot of debts to the traffickers and holy warriors," says Koutouzis. "They are being pressured to assist other insurrections." Already, the OGD has reports of KLA weapons being routed to the newest Muslim holy war in Chechnya.

The congressional brief addresses the KLA's future: "One of the problems you have with organizations that engage in drug trafficking is that they become addicted to the trade and the income it brings," the report notes. "Later on in life, even if they want to stop trafficking in drugs, it's not always possible."

Marko Nicovic, the former Belgrade police chief, puts it a bit more succinctly: "If Kosovo gets full autonomy, they may well double the production of heroin," he says. "Kosovo will become a smuggler's paradise, its doors open to every global criminal."

The U.S. Foreign Assistance Act of 1961 prohibits aid to any entity that has colluded with narcotics traffickers. Similarly, the Balkan peace agreement brokered in June prohibits the KLA from engaging in criminal activity. And so the Clinton administration tries to steer clear of questions suggesting the KLA has joined a rogues' gallery of narco-leaders. KLA drug-running is the last thing the administration wants to tackle with the success of its "moral war" already open to question.

Late last spring, Senator Charles Grassley (R-Iowa) sent a letter to President Clinton requesting an assessment of KLA drug trafficking. The president responded quickly, telling Grassley in a June 15 letter that he had demanded an intelligence assessment from the CIA and the DEA on Kosovar drug trafficking. "Neither agency," the president wrote, "has any intelligence that indicates the KLA has either been engaged in other criminal activity or has direct links to any organized crime groups." Clinton did acknowledge that crime groups "have contributed at least limited funds and possibly small arms to the KLA." He promised to "monitor" narcotics distribution there in the future.

"There was no action," said a congressional source close to Grassley. "It was a nonanswer."

White House officials deny a whitewashing of KLA activities. "We do care about [KLA drug trafficking]," says Agresti. "It's just that we've got our hands full trying to bring peace there."

The DEA is equally reticent to address the issue. According to Michel Koutouzis, the DEA's website once contained a section detailing Kosovar trafficking, but a week before the U.S.-led bombings began, the section disappeared. "The DEA doesn't want to talk publicly [about the KLA]," says OGD director Alain Labrousse. "It's embarrassing to them."

High-ranking U.S. officials are dismayed that the KLA was installed in power without public discussion or a thorough check of its background. "I don't think we're doing anything there to stem the drugs," says a senior State Department official. "It's out of control. It should be a high priority. We've warned about it."

Even if it tried to stop Kosovar heroin, the U.S. would be hard-pressed to do so. "Nobody's in control in Kosovo," adds the State Department official. "They don't even have a police force."

Regardless of what it says, there's little indication that the administration wants to do anything with the intelligence available about its newest ally. "There is no doubt that the KLA is a major trafficking organization," said a congressional expert who monitors the drug trade and requested anonymity. "But we have a relationship with the KLA, and the administration doesn't want to damage [its] reputation. We are partners. The attitude is: The drugs are not coming here, so let

others deal with it."

That phrase is troublingly familiar. It raises the question: Is our embrace of the KLA the latest in an ignoble tradition of aiding drug traffickers for political reasons? Similar recipients of U.S. largesse have included the Nicaraguan Contras, former Panamanian strongman Manuel Noriega, the Afghan Taliban, and Burma's Khun Sa.

Early in 1999, as the war against Serbia raged, Congress voted to fund the KLA's drive for independence. In the days ahead, our embrace of the KLA may come to haunt us. Elections scheduled for this spring in Kosovo have been delayed; but no matter when they occur, observers say, their outcome is already certain. The time-honored clans will win. And the men in oversized suits -- the kind who sing allegiance to democracy and global capitalism while conducting business in the back of an unlicensed Mercedes -- will be running the show.

[redacted]

home <http://news.suc.org/> | suc home <http://www.suc.org/> | suc info <http://www.suc.org/sucinfo/> | site map <http://www.suc.org/sitemap.html> | membership <http://www.suc.org/membership.html> | contact <http://news.suc.org/comments.html>
© 1996-2000 Serbian Unity Congress.

Ephimenco

27-11-94

Ik ontwaakte badend in het zweet. Nare droom of slecht geweten? Ik had zojuist de gehele nacht in het verwoeste Grozny doorgebracht. Het regende Russische raketten om me heen. Grote zwarte pluimen van stof en rook. De geur van kadavers. Skeletten van grijze betonnen kolossen. Alleen nog een kwart van de bevolking verbleef in dit maanlandschap. De allerarmsten die niet konden vluchten. In de flitsen van de explosies zag ik schaduwen over het puin sluipen als ratten die uit hun holen kruipen. Daar een man met zijn dode kind in zijn armen. Hier een vrouw met een weggeschoten gezicht. Ze sloten me in. Steeds talrijker. Hoe is het met de oorlog bij jullie, vroegen ze cynisch. Ik wist niet wat ik moest antwoorden. Nee, niet de mestoorlog en ook niet de afbraak van het poldermodel, maar de columnistenoorlog: wie is er voor de bombardementen en wie is er tegen? Heeft Marcel van Dam al een twintigtal stukjes geschreven over de onrechtmatigheid van de Russische interventie? Er was, zei ik ongemakkelijk, geen stukjesschrijversoorlog in Nederland. Wij hadden handenvol werk aan het huis met vierentwintig camera's uit Almere. En de schrijvers dan? *Ik legde de kreupele en zieke Tsjetsjenen uit* dat onze schrijvers wel in een strijd verwikkeld zaten, met petities en al, maar ze kenden Herman Brusselmans niet. Een flat stortte in na een raketinslag. Maar de bisschoppen, Jan Nou En Mulder, Groenlinkse Van Gent? Ik probeerde mijn ondervragers duidelijk te maken dat het anti-Russisme in Nederland allang niet zo sterk was als het anti-Amerikanisme. Bovendien was de situatie in Tsjetsjenië anders dan in Kosovo. De schaduwen werden boos. Hoe zo anders? We zijn een moslimvolk dat door Slavische orthodoxen wordt verpletterd. En was het UCK niet even terroristisch als onze krijgsheren? Moet de gehele burgerbevolking boeten voor de wandaden van een gewapende minderheid? Waarom die stilte? Rusland is een kernmacht, antwoordde ik zachtjes. Maar met het dreigen van economische sancties ontketen je nog geen atoomoorlog, zei een spook. Zelfs dat pressiemiddel hebben jullie niet willen inzetten tegen de Russen. Ze liepen van me weg en door de explosies hoorde ik iemand een sinterklaasliedje zingen en een andere 'prettige feestdagen' roepen. Toen werd ik wakker. Kleddernat.

Sylvain Ephimenco

Mladic: Neem 'n sigaretje, het zal je laatste niet zijn

27-11-94

Videobeelden Srebrenica

George Marlet

HILVERSUM – Zo ogenschijnlijk hartelijk als het afscheid is, zo hard en bedreigend gaat Ratko Mladic kort na de val van Srebrenica tekeer tegen Dutchbat-commandant Thom Karremans.

Uit de videobeelden die Nova vanavond uitzendt, blijkt dat de Bosnisch-Servische generaal des duivels is over het door Dutchbat beschieten van zijn troepen. Mladic bedreigt Karremans persoonlijk („Wilt u uw vrouw en kinderen terugzien?") en als commandant: „U kunt hier met z'n allen wegkomen of allemaal hier blijven of allemaal doodgaan."

In die intimiderende sfeer vindt het toast-incident plaats dat Karremans zwaar is aangerekend. Aanvankelijk weigert hij omdat „ik militair ben en mijn mannen ook geen bier krijgen", maar hij neemt toch een glas aan als Mladic blijft aandringen. De spanning is even gebroken.

Karremans heeft zijn optreden steeds verdedigd door te wijzen op de 'onmogelijke' opdracht van het licht bewapende Dutchbat-3. In de maanden voor de val van de moslim-enclave Srebrenica raakte het bataljon uitgeput door een reeks gijzelingen, voedsel- en brandstoftekort en ophef in Nederland over vermeend wangedrag van Dutchbatters.

„De situatie is de laatste vier maanden heel moeilijk. Daarom heb ik mij niet aan de militaire zaak kunnen wijden. Ik heb mij meer gericht op hulp", zegt Karremans tegen Mladic.

Na de val van Srebrenica is Mladic militair en zeker ook psychologisch de Nederlanders de baas. Karremans is zichtbaar nerveus onder Mladic' geraas, die ook beweert dat Dutchbat-militairen hem in Srebrenica beschoten hebben. Karremans weet daar niets van „maar als dat zo is, bied ik daarvoor mijn excuses aan, als mens en als militair. Normaal gesproken schieten we niet op generaals." Mladic wisselt behendig van rol, dan weer eens woedend, dan weer eens joviaal en begripvol. „Een sigaretje? Steek er eentje op. Het zal je laatste niet zijn. Neem maar."

Mladic gaat niet in op het door Karremans overgebrachte verzoek van generaal Nicolai op het VN-hoofdkwartier in Sarajevo om een vrijgeleide voor de burgerbevolking van Srebrenica en Dutchbat. Hij wil Karremans wel helpen „al verdient u dat niet".

„Niet als mens en ook niet als officier, maar ik doe het voor die jongens, die kinderen van Unprofor, omdat ik niet wil dat ze in een doodskist naar hun moeder worden teruggestuurd. Ik wil ook de moslimburgers helpen, want die hebben geen schuld aan wat er is gebeurd. (...) De strijdkrachten van Unprofor zijn ondanks het optreden van de Navo-luchtmacht en het schieten van uw leger op het mijne vooralsnog geen doelwit van mijn operatie. Al uw officieren, maar ook u, hebben maar één leven."

Nova toont ook een interview van een Servische tv-journalist met een 'overgelopen' Dutchbatter na de val van de enclave. „U kreeg de kans", vraagt de journalist, „om terug te gaan naar Srebrenica, maar u koos voor de Servische kant." De militair: „We vreesden voor ons leven en we moesten onze observatiepost verlaten. Toen konden we twee kanten uit. En we kozen deze kant."

Joegoslavië-tribunaal kiest Franse voorzitter

17-11-94

DEN HAAG – De vertrien rechters van het Joegoslavië-tribunaal hebben gisteren uit hun midden de voormalige Franse officier van justitie en rechter in oorlogsmisdaden Claude Jorda tot voorzitter benoemd. De 61-jarige Jorda volgt de Amerikaanse Gabrielle Kirk McDonald op. Jorda pleegt getuigen en beklaagden ongewoon indringend te ondervragen. Vorig jaar zorgde hij voor opschudding met de stelling dat de achterstand bij het tribunaal dusdanig is dat het, zelfs als de Joegoslavische president Slobodan Milosevic zelf zou worden gearresteerd, maanden zou duren voordat deze kan worden berecht.

Mladic fêteerde geïntimideerde Karremans

27-11-94

Van onze correspondent

HILVERSUM – Dutchbat-commandant Karremans heeft bij vertrek uit Srebrenica cadeaus aangenomen van de Bosnisch-Servische generaal Mladic.

Dat blijkt uit film, op 21 juli 1995 geschoten door de Bosnische Serviërs. Mladic schenkt Karremans een lamp en een fles slivovitsj. Karremans en de Nederlandse VN-generaal Nicolai hebben ook 'op de vrede' getoast met Mladic, nadat deze Karremans had ingewreven dat hij de moslims van Srebrenica had „bewapend en voorbereid om te vechten tegen de Serviërs". Nova zendt de beelden vanavond (22.10) uit.

MEER NIEUWS OP PAGINA 5
EN PAGINA 31

NIEUWSMAKERS / *Tudjman's vervanger*

22-11-94

Het constitutionele hof van Kroatië heeft gisteren officieel vastgesteld dat de doodzieke president Franjo Tudjman 'tijdelijk niet in staat is' het land te besturen. De macht is overgedragen aan Vlatko Pavletic, de voorzitter van het parlement. Hij is voor zestig dagen benoemd.

De 69-jarige Pavletic is lid van Tudjmans Kroatische Democratische Unie HDZ. Hij moet het politieke proces weer op gang helpen, dat de afgelopen drie weken vrijwel tot stilstand is gekomen door de ziekte – kanker – van de autoritaire Tudjman. Pavletic moet onder meer de datum van nieuwe verkiezingen vaststellen. Zijn partij streeft naar 28 december, maar dan moet Pavletic vandaag nog een decreet ondertekenen. Hij beschouwt een rustige opmars naar de verkiezingen als zijn belangrijkste verantwoordelijkheid.

De 69-jarige geldt als gematigd, maar is gespeend van charisma. Hij was literatuurwetenschapper in Zagreb, voordat hij de eerste minister van cultuur en onderwijs werd in het onafhankelijke Kroatië. Pavletic was in de jaren zestig directeur van de belangrijkste uitgever in Kroatië. Hij heeft bijna veertig boeken met gedichten en verhalen op zijn naam staan, en publiceerde vele literaire kritieken. In 1971 kreeg hij zes maanden cel voor het ondertekenen van een 'subversieve' petitie over de Kroatische taal. In Joegoslavië, waar alleen het Servo-Kroatisch werd erkend, was dat strafbaar.

Sinds 1995 is Pavletic voorzitter van het parlement. Hij beschouwt zichzelf als discreet en pragmatisch, en probeert een bemiddelende rol te spelen in de strijd tussen de extremistische en gematigde vleugels van de HDZ.

redactie buitenland

Vlatko Pavletic

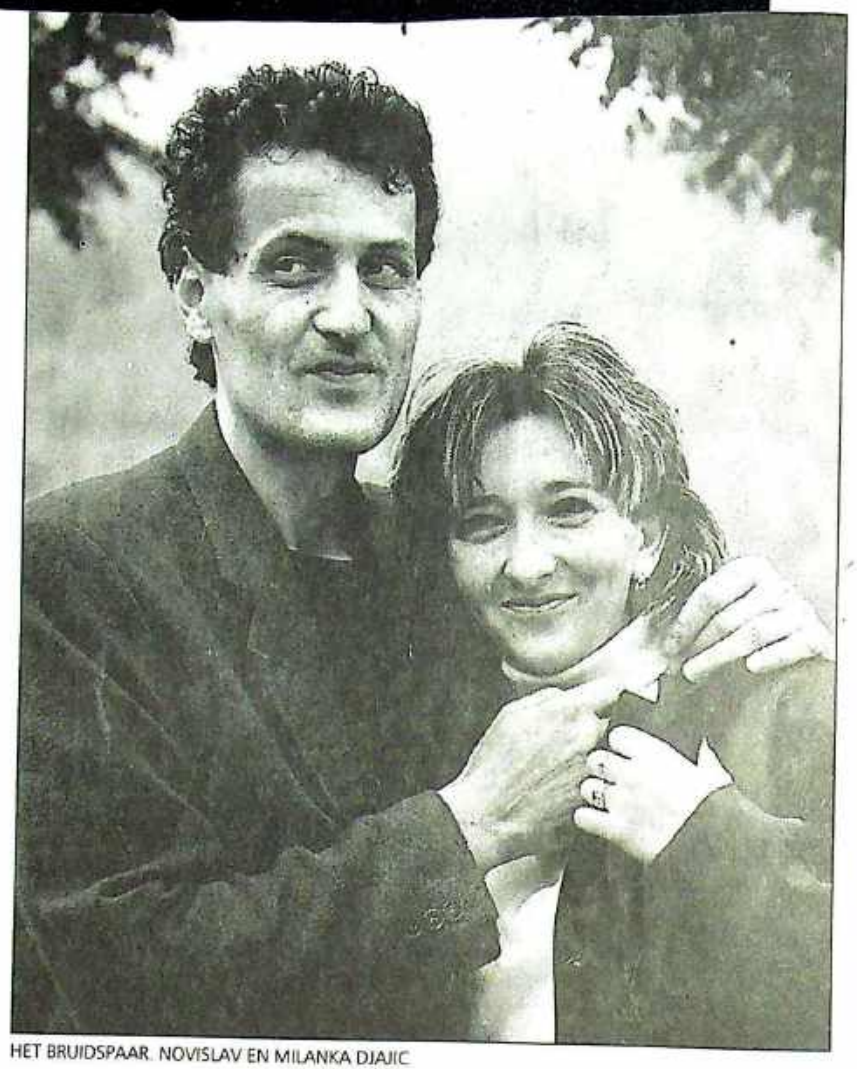

HET BRUIDSPAAR. NOVISLAV EN MILANKA DJAJIC

PETER HANDKE, BRUIDEGOM EN BRUID, SLAVICA KOVAC, MILANKA'S GETUIGE, EN MILANKA'S BROER ZORAN FOTO'S THOMAS DEICHMANN

13-11-99

Op 22 mei publiceerde Peter Handke in Letter & Geest een fragment uit zijn nieuwste toneeltekst over voormalig Joegoslavië. In de tekst kwam een aantal allegorische types voor, die niet direct te duiden waren. Vorige maand in Brod oversteeg de werkelijkheid weer eens de fictie, toen Handke getuigde op de bruiloft van zijn eigen personages. De bruidegom is veroordeeld wegens medeplichtigheid aan moord in veertien gevallen

De huwelijksvoltrekking voor de burgerlijke stand had eigenlijk op zaterdag moeten plaatsvinden. Maar een van beide getuigen, de schrijver Peter Handke, arriveert pas aan het einde van de middag. Onverwijld wordt de plechtigheid verschoven naar de volgende morgen.

Op zondag, de tiende oktober, verzamelt het kleine bruiloftsgezelschap zich in de Bosnische stad Brod voor de ambtenaar van de burgerlijke stand: de ouders van de bruidegom, de broer van de bruid, de tweede getuige alsmede twee vrienden van de schrijver die hem op veel van zijn reizen naar Joegoslavië hebben vergezeld. Peter Handke staat naast de bruidegom, de bruid heeft haar beste vriendin aan haar zijde, Slavica Kovac, wier man Radomir op 26 juni 1996 werd aangeklaagd door het Joegoslavië-tribunaal. Pas enkele weken voor de bruiloft werd Kovac door Sfor-troepen in Foca gearresteerd en overgedragen aan Den Haag. De jonge vrouw heeft tijdens de plechtigheid en de daaropvolgende familiebijeenkomst steeds weer tranen in de ogen – van verdriet en van woede om het eigenmachtige optreden van de westerse gemeenschap, die haar man en alle Serviërs in gelijke mate demoniseert. Daar is Slavica Kom een etnische groepering uit te roeien. De gevangenisstraf van vijf jaar werd uiteindelijk niet opgelegd wegens betrokkenheid bij volkenmoord, maar wegens medeplichtigheid aan moord in veertien gevallen en poging tot moord in één geval. (Een vijftiende moslim was bij de aanval van de brug gesprongen en slaagde erin te ontkomen.) Het oordeel bleef omstreden. Waarnemers van het proces vermoeden dat Djajic is geofferd door de Duitse justitie, die meende een voorbeeld te moeten stellen.

Dat vermoeden wordt ook gewekt door de bedachtzame en sympathieke wijze waarop Djajic vertelt over zijn odyssee en zijn vlucht uit het oorlogsgebied, in een vroeg stadium van de oorlog. In november 1992 ging hij op weg naar Duitsland, waar hij langs allerlei omwegen aankwam.

Djajic verkreeg een werk- en verblijfsvergunning en werkte een paar maanden als tegelzetter. Maar het was zijn wens ook zijn verloofde naar Duitsland te halen: „Ik zocht ergens werk waar wij allebei aan de slag hadden gekund. Daarom begon ik in een restaurant bij Garmisch-Partenkirchen."

De afgifte van de benodigde documenten voor Milanka werd echter keer op keer vertraagd, en ook Djajic' verblijfzijn proces had doen toekomen.

Handke bestudeerde de geschiedenis zorgvuldig en noemde Djajic kort daarna, in zijn openingsrede bij de Belgradose Boekenbeurs op 21 oktober 1997, een 'symbool van het tragische Joegoslavische conflict'. In mei 1998 bezocht de schrijver tijdens een reis door het voormalige Joegoslavië ook Djajic' huidige echtgenote Milanka, die hem kan hebben geïnspireerd tot het personage van de 'Bontvrouw'. Deze eigenaardige benaming verwijst vermoedelijk naar de rode vachtachtige deken waarop Milanka zat tijdens het gesprek dat Handke met haar had gevoerd.

Wat de auteur in het stuk (waarvan de handeling zich afspeelt tien jaar na de 'laatste', dat wil zeggen de Bosnische oorlog) voorvoelde, namelijk hoe moeilijk en misschien zelfs onmogelijk het is om, zelfs na lange tijd, terug te keren tot een normaal leven, daarvan kon hij zich nu ook in de Bosnische realiteit overtuigen, bij gelegenheid van de bruiloft van zijn 'Woudloper' met zijn 'Bontvrouw'.

Want het jonge paar is niet gelukkig met zijn huidige situatie. Evenals in het toneelstuk vormen in hun werkelijke

Zal ik je eens iets geks vertellen

zelf besloten om zich in Brod of Foca in hechtenis te laten nemen omwille van hun eigen veiligheid, in de hoop dat ze dan naar Gorazde zouden mogen vluchten of tegen Serviërs zouden worden uitgewisseld. Zo zou het goeddeels met hun eigen instemming zijn gebeurd dat de moslims uit de naburige wijken werden gehaald en op weg naar de Drina brug werden begeleid door Servische soldaten, negen in totaal.

Djajic beweert dat geen van deze soldaten, ook niet commandant Jankovic, heeft gepland of ook maar kon voorzien wat er korte tijd later op de brug geschiedde. Niemand wist dat er bij de brug een stelletje *killers* stond te wachten. De moslims werden eerst bij de brug verzameld. Kort daarop is volgens Djajic een personenauto met bewapende en gemaskerde paramilitairen op hen gestuit, en heeft een van de gemaskerde mannen (het zou een radicale Serviër uit Montenegro zijn geweest, Jazarevic genaamd) het vuur op de moslims geopend. „Wij waren verlamd en sprakeloos. Jankovic schreeuwde naar hen, maar wat kon hij uitrichten, herinnert Djajic zich. „Op de terugweg naar Trnovace hebben we nauwelijks een woord gesproken. We

geval.„Ik ben naar mijn grootmoeder gegaan en heb tegen haar gezegd: 'Oma, er zijn geen buren meer'."

door Thomas Deichmann

De bruiloft van woudloper en bontvrouw

Een groot bruiloftsfeest, zoals vroeger gebruikelijk was, zal er niet zijn. „Er is nog te veel verdriet om de slachtoffers hier", verklaart de bruidegom. Misschien zal er de volgende zomer alsnog een feest worden gegeven, maar dan zeker niet in deze streek. De tegelzetter zou graag gauw uit Bosnië-Herzegovina willen vertrekken, naar Oostenrijk. Hij hoopt dat hij zal behoren tot het kleine aantal vakmensen dat tot dit land wordt toegelaten. Duitsland komt voor hem namelijk niet meer in aanmerking. Daar zat hij tot februari van dit jaar een gevangenisstraf uit. Al bij de uitspraak van het vonnis werd zijn naam opgenomen in de annalen van de rechtsgeschiedenis van de Bondsrepubliek: Novislav Djajic. Het proces dat in 1997 tegen hem werd aangespannen wegens medeplichtigheid aan volkenmoord, moord en vrijheidsberoving, was het eerste proces tegen een oorlogsmisdadiger sinds de processen van Neurenberg.

De man die nu door Peter Handke naar de ambtenaar van de burgerlijke stand wordt begeleid, wordt ervan verdacht medeverantwoordelijk te zijn voor het doodschieten van veertien moslims op de Drina-brug bij Brod, in juni 1992. Djajic ontkent elke medeplichtigheid. Tijdens het proces werd vastgesteld dat Djajic wel op de brug was geweest maar niet had geschoten. Bovendien kon volgens de rechtbank niet worden bewezen dat de aangeklaagde de opzet had vergunning was allang verlopen toen hij ten slotte in januari 1996 werd gearresteerd.

De nu 36-jarige Djajic was niet alleen de eerste die door een Duitse rechtbank werd veroordeeld in verband met de oorlog in Bosnië-Herzegovina. Hij is nu ook de eerste die weer op vrije voeten is, en terug is gekeerd naar zijn vaderland. Wegens goed gedrag werd hij vervroegd uit hechtenis ontslagen en in mei van dit jaar, tijdens de oorlog van de Navo tegen Joegoslavië, werd hij uitgewezen naar Boedapest. Van daaruit bereikte hij zijn woonplaats Trnovace bij Brod, een paar kilometer ten zuiden van Srbinje, dat vroeger Foca heette en door Serviërs en moslims nog steeds zo wordt genoemd.

Novislav Djajic is echter niet alleen de rechtgeschiedenis ingegaan maar ook de theatergeschiedenis. Ten tijde van zijn avontuurlijke reis vanuit Boedapest door Servië, dat beefde onder de Navo-bombardementen, repeteerde Claus Peymann bij het Weense Burgtheater Peter Handke's 'Die Fahrt im Einbaum oder Das Stuck zum Film vom Krieg' (De tocht met de boomstamkano, of Het stuk naar de film van de oorlog), een toneelstuk over de onnoemelijke ellende die de oorlogen van de afgelopen jaren teweeg hebben gebracht, over de diepe smart en de uitzichtloosheid in het verwoeste Joegoslavië – een vernietiging die tot in families, vriendschappen en individuen haar diepe weerslag had.

In Handke's stuk wordt een centrale rol gespeeld door iemand die de 'Woudloper', soms ook de 'Dwaler' of de 'Bijstander' wordt genoemd, een personage waarin de auteur mede de lotgevallen heeft verwerkt van Djajic, wiens geschiedenis ten dele heel concreet wordt naverteld. De schrijver, die voor zijn nadrukkelijke pleidooi voor 'gerechtigheid voor Servië' in heel Europa scherp is bekritiseerd, had al vroeg contact met Djajic, nadat deze hem de stukken van

naoorlogse leven begrippen als 'buren' een emotionele last, ook in hun relatie tot elkaar en anderen. De echtelieden zouden nu niets liever willen dan de tijd terugdraaien, weer in staat zijn om te reizen, in het buitenland te werken en om te gaan met hun oude vrienden. Een verlangen naar vrede, dat in Handke's 'Tocht met de boomstamkano' tot het eind een visioen blijft.

Niet alleen de werkloosheid en de uitzichtloosheid bezwaren Djajic' gemoed, maar ook het feit dat zijn oude vrienden en bekenden zich nu van hem afkeren: „Wij zijn meestal alleen. Ik voel me hier als een vluchteling en een gevangene." Hoe grotesk zijn situatie tegenwoordig moet zijn, wordt duidelijk als men weet dat de enige moslim die het bloedbad op de Drina-brug overleefde een jeugdvriend van Djajic was: Esad Mujanovic. De families Djajic en Mujanovic kenden elkaar al tientallen jaren en onderhielden voor de oorlog goede betrekkingen. Dat wordt ook bevestigd door omwonenden in het dorp. Tegenwoordig is het anders. Esad Mujanovic trad in het proces tegen Djajic op als de voornaamste getuige à charge. Het was een bittere teleurstelling dat Esad voor de rechtbank een zeer negatief beeld van hem schetste en de jarenlange vriendschap verloochende. Ook diens moeder verzweeg de vriendschappelijke relatie tussen beide families, maar ze reikte Djajic na haar belastende verklaring de hand en vroeg hem met tranen in de ogen om begrip. Vanuit zijn standpunt beschrijft Djajic het bloedblad van 22 juni 1992 als volgt. In de loop van de dag werd hem en andere soldaten door hun Bosnisch-Servische commandant in Trnovace, Nebojsa Jankovic (die een paar maanden later in een gevecht werd gedood), bevolen om drie moslims van Trnovace naar Brod te brengen. Op grond van de dreigende escalatie van de situatie hadden de daar nog overgebleven mannelijke moslims ren woedend, sommigen hebben ge huild. We voelden ook dat dit voorva nog een nare nasleep zou kunnen heb ben. Ik ben naar mijn grootmoeder ge gaan en heb tegen haar gezegd: 'Oma, er zijn geen buren meer'."

Sinds zijn terugkeer uit de gevangenis wordt Djajic ook door zijn Servische buren gemeden. Ze vermoeden, ten onrechte, dat hij tijdens het proces in München belastende verklaringen heeft afgelegd tegen voormalige superieuren en soldaten van het leger. Djajic' vervroegde vrijlating staafde velen in hun scepsis. „Mijn situatie hier", zegt Djajic, „is op het ogenblik heel slecht, ook vanwege de politieke toestand, maar niet alleen daarom."

Dat hem door de hechtenis ook het zware oorlogsleed, de angst en het verdriet bespaard bleven is misschien een reden temeer waarom veel mensen hem niet mogen. Inderdaad verraadt alleen zijn uiterlijk al dat, ook al werd hij in Duitsland onder twijfelachtige omstandigheden van zijn vrijheid beroofd, hem juist daardoor veel andere ellende werd bespaard. Bij de meeste bewoners van het voormalige oorlogsgebied gapen bij voorbeeld grote gaten tussen de tanden, vanwege de jarenlange miserabele voedselvoorziening. Ook Djajic' vrouw Milanka houdt bij het lachen en praten meestal de hand voor haar mond, om zo'n gat te verbergen. Djajic' tanden daarentegen zien er veel gezonder uit. Zijn kennismaking met Peter Handke zou hem bovendien nog een carrière als schrijver kunnen opleveren. Voor het vertrek van de auteur toont Milanka nog een kartonnen doos waarin ze alle brieven bewaart die Novislav haar uit de gevangenis heeft geschreven. Het zijn er meer dan honderd. „Daarin staat mijn geschiedenis", zegt Djajic. Hij vertelt dat hij erover denkt een boek te schrijven. Handke moedigt hem aan en belooft hem te helpen bij het zoeken naar een uitgever.

En tot slot geeft hij Novislav nog een advies: hij moet in de toekomst meer proza schrijven dan lyrische poëzie. De gedichten waren hem weliswaar ook bevallen, maar de brieven en prozateksten nog meer. Deze voorkeur strookt met de waardering die Handke al in oktober 1997, in zijn rede ter opening van de Belgradose Boekenbeurs, had uitgesproken voor Djajic' slotpleidooi bij de Münchense rechtbank – 'als een voorbeeld van literatuur, een mogelijkheid van literatuur die geen literatuur wil zijn'.

Vertaling Hans Dijkhuis

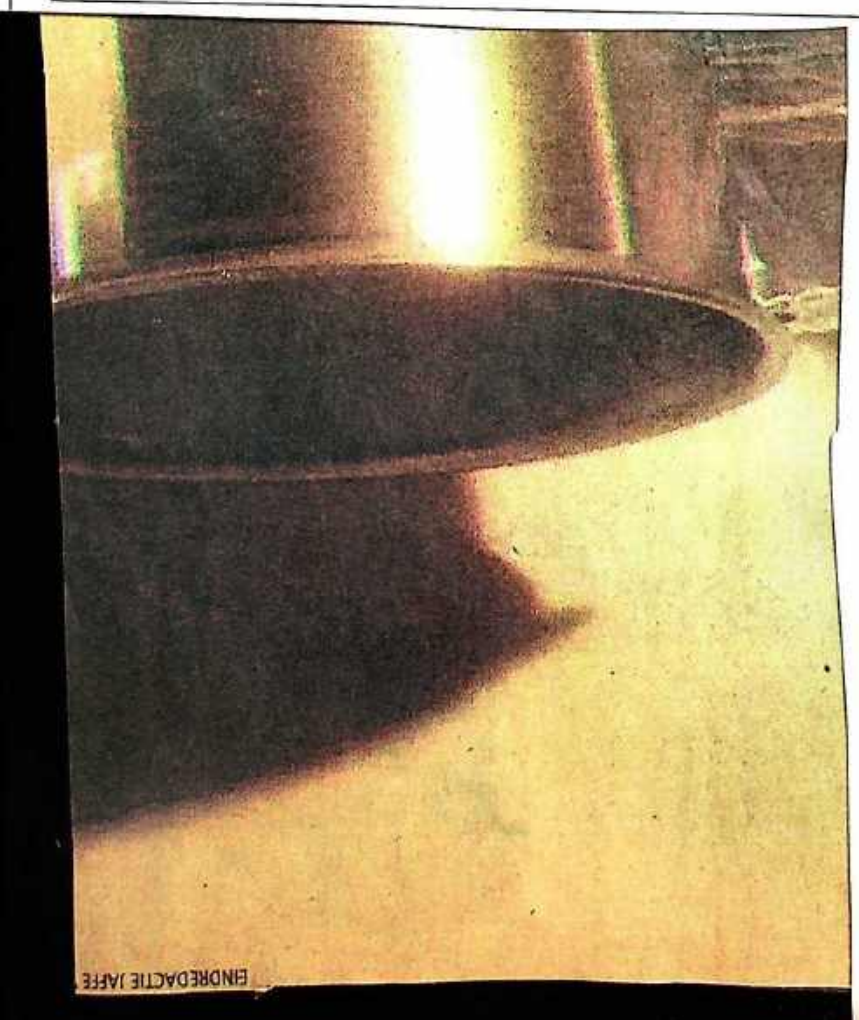

François Mitterrand

Wat waren die West-Europese politici hun leven lang voorstander geweest van 'de bevrijding van Jalta', zoals François Mitterrand placht te zeggen. En wat schrokken ze toen de Oost-Duitsers in die laatste weken van 1989 aanstalten maakten zich inderdaad te bevrijden.

Hoe weinig waard bleken toen al die rituele steunbetuigingen aan het ideaal van de opheffing van de Duitse deling. Mitterrand ging het verst in zijn onhandige pogingen de vaart van de geschiedenis te stoppen, maar hij wist zich verzekerd van de morele steun van een groot aantal West-Europese leiders.

Margaret Thatcher, misschien meer nog dan Mitterrand, vreesde een machtig Duitsland zo zeer, dat zij haar anticommunistische over-

Achter de façade

BOSNIË VULT ZIJN ZAKKEN

In Bosnië regeert de schone schijn. Ondanks krampachtige inspanningen van de Moslims varen Serviërs en Kroaten een extreem-nationalistische koers. De internationale gemeenschap probeert de schande van de vroege jaren negentig af te kopen met miljardensteun. En Bosnië fraudeert op grote schaal.

JOOP HOLTHAUSEN

ven er nog 406.000 mensen in de Bosnische hoofdstad: 30.000 Serviërs, 26.000 Kroaten, 5000 joden, 10.000 mensen van diverse nationaliteiten en 335.000 Bosniaken, van wie een groot aantal vluchtelingen uit de provincie. Het kosmopolitische, multi-etnische karakter van Sarajevo is definitief veranderd.

Ex-frontsoldaat Jihad, die anders dan zijn voornaam doet vermoeden allesbehalve een fundamentalist is, troont ons mee. Hij wijst op de bergen die de stad omringen, toont ons de bastions van waaruit de Serviërs meer dan drie jaar lang dood en verderf zaaiden in Sarajevo. Elke plek in de Bosnische hoofdstad waar meer dan drie mensen tegelijk werden gedood, is gemarkeerd met rode verf.

len. Ruud Lubbers trachtte zijn vrees voor de bevrijding van de Oost-Duitsers te verbergen achter intellectualistisch gebazel over de Oder-Neisse grens.
Mitterrand ging de boer op, met geheven vinger naar Bonn om voorzichtigheid te betrachten. Zijn zelfoverschatting bracht hem ook naar Kiev, waar hij Michail Gorbatsjov de raad gaf de DDR niet te laten barsten. Het stemt wat droef de krantenknipsels van eind 1989 en begin 1990 te herlezen. Achteraf gezien, inderdaad altijd makkelijk praten, maakte Mitterrand zich volstrekt belachelijk. Hij had niet door dat de DDR op sterven na dood was en bezocht premier Hans Modrow in Oost-Berlijn. Mitterrand zei precies wat zijn gastheer wilde horen: samenwerking met Bonn is prima, maar een hereniging zou de naoorlogse grenzen in Europa maar in gevaar brengen. Dezelfde houding van een quasi-staatsman mat hij zich aan in gesprekken met studenten in Leipzig. Commentatoren in Frankrijk zouden Mitterrand dat later zeer kwalijk nemen. Uitgerekend hij, die zichzelf beschouwde als een visionair van een ongedeeld Europa, had zich in die cruciale maanden gedragen als een Don Quichot, voordat de geschiedenis hem opzij duwde.

RENÉ TER STEEGE

DE TRANEN kwamen bij Vahid Tamovic tweeëneenhalf jaar na de val van de Muur. Anders dan in 1989 bij de 'Ossies' in de DDR waren het bij de Bosnische zakenman geen vreugdetranen. Hij herinnert zich nog wel het jaar waarin de Oost-Duitsers Ulbrichts *anti-fascistische Schutzwall* sloopten. Maar de datum, neen, dat zegt hem bar weinig. Prachtig voor die Duitsers, geweldig voor de Tsjechen, de Polen en al die andere volkeren die nu ook eindelijk vrijheid kenden – voor Tamovic en de andere Bosniërs was de val van de Muur amper een thema.
Joegoslaven konden immers al overal in de wereld gaan en staan waar ze wilden. Ze konden een privé-onderneming starten en mochten zelfs voorzichtig kritiek uitoefenen op de regering, al noemde die zichzelf nog altijd communistisch.
Pas jaren later, toen hij de kaart van het voormalige Joegoslavië bestudeerde, begreep hij dat met dat de val van de Muur de kiem was gelegd voor de bloedigste reeks oorlogen in Europa sinds 1945. Maar dat kon hij in 1989 nog niet vermoeden.
De spanningen groeiden. Slovenië maakte zich als eerste los van de Joegoslavische Federatie, Kroatië volgde na een meedogenloze oorlog, maar nog altijd was Vahid Tamovic ervan overtuigd dat Bosnië gespaard zou blijven.
We zitten in Sarajevo op een terras voor het gebouw dat tot 1992 eigendom was van de communistische partij van Bosnië. Buiten aan de muur, in de straat die evenwijdig loopt aan de drukke Maarschalk Titostraat, herinnert een grote plaquette nog aan het roemrijke verleden: de eerste antifascistische conferentie in 1945, de totstandkoming van de linkse vrouwenbeweging en de oprichting van de communistische partij in 1948. Vijftig min of meer gelukkige jaren, waarin het communisme een menselijker gezicht had dan overal elders in Europa.
De negende november 1989 zegt Tamovic weinig, de vierde april 1992 des te meer. Een half jaar eerder was hij nog vol vertrouwen een eigen onderneming begonnen op het gebied van gasinstallaties. Zelfs toen de eerste schermutselingen waren uitgebroken, kon hij nog niet geloven dat Sarajevo, de etnische smeltkroes met zijn rijke cultuurschatten, onder moordend vuur zou komen te liggen van Serviërs met wie de Moslimbevolking toch tientallen jaren vreedzaam onder één dak had geleefd.
Maar toen in de nacht van 4 april de eerste granaten insloegen in de stad, was hij in een hartverscheurend huilen losgebarsten. Het was het begin van een nachtmerrie die zou duren tot 14 december 1995, de dag dat de Servische president Slobodan Milosevic, de Kroatische leider Franjo Tudjman en het Bosnische staatshoofd Alija Izetbegovic hun handtekening zetten onder het akkoord van Dayton.
Vier jaar later swingt Sarajevo weer. De Bosnische schonen paraderen hooggehakt door de Ferhadija, de winkelstraat die uitmondt in Bascarsija, het oude hart van Sarajevo. Op de volgepakte terrassen stroomt het bier rijkelijk en weinig doet nog vermoeden dat op deze plek luttele jaren geleden dagelijks slachtoffers vielen in een gruwelijke strijd.
In Bascarsija herinneren slechts kogelgaten in de muren en de voortdurende aanwezigheid van troepen van de Sfor-vredesmacht aan de oorlog die nog maar net achter de rug is. Maar Bascarsija is Sarajevo niet en Sarajevo nog minder Bosnië, weet ook Vahid Tomavic.
Trouwens, Sarajevo is niet eens Sarajevo meer. Voor de oorlog telde de stad 525.000 inwoners: 150.000 Serviërs, 80.000 Kroaten, 65.000 joden en 30.000 inwoners die zichzelf Joegoslaven noemden. De andere ruim 200.000 inwoners waren Moslims of, zoals ze tegenwoordig heten, Bosniaken. Nu leaan de weg die bekend werd als 'Snipers Alley', en neemt ons mee naar de overkant van de weg, waar de geraamten van een geblakerde stadswijk luguber afsteken tegen de strakblauwe hemel. 'Hirosjima' heet die wijk inmiddels in de volksmond, en dat geeft beter dan wat ook het karakter weer van de nietsontziende strijd die zich hier tussen 1992 en 1995 heeft afgespeeld.
Er wordt, in en buiten Sarajevo, driftig gebouwd. De donorlanden mogen dan nog niet allemaal hun toezeggingen zijn nagekomen, de miljarden stromen binnen. De bezoekers struikelen over de hulporganisaties, die samen met Sfor met name in de hoofdstad het straatbeeld beheersen.

KOSMOPOLITISCH SARAJEVO IS DEFINITIEF VERLEDEN TIJD

DE INTERNATIONALE gemeenschap heeft voor niet minder dan 5,1 miljard dollar (ruim 10,5 miljard gulden) steun beschikbaar gesteld. Het geld komt onder meer van het Internationaal Monetair Fonds, van de Wereldbank en vooral uit de Europese Unie en de Verenigde Staten. Maar zowel buiten de Bosnische landsgrenzen als in het land zelf worden grote vraagtekens gezet bij de besteding daarvan.
Iedere Bosniër weet te vertellen dat volksvertegenwoordigers corrupt zijn en dat politici, zowel op landelijk als op lokaal niveau, de hulp in de eerste plaats gebruiken om hun eigen zakken te vullen. Jihad, zelf ooit een fel aanhanger van Izetbegovic' Moslimpartij, zegt dat zelfs de zoon van de president, die actief is in de wederopbouwsector, zich op onbeschaamde wijze verrijkt. Overal moeten gebouwen worden hersteld, en altijd wordt er te veel geld gevraagd.
Jihad geeft een voorbeeld. Als iemand voor een bepaald project van een van de donors tien miljoen gulden vraagt en krijgt, mag je ervan uitgaan dat hij in werkelijkheid maar zes miljoen gulden nodig heeft. Hij vindt een uitvoerder die, tegen betaling van steekpenningen, de klus krijgt toegewezen. Vervolgens spekt dat aannemersbedrijf weer zijn zakken door veel slechter materiaal te gebruiken dan in het oorspronkelijk plan stond. De kans dat de Europese Unie ingrijpt, is vrijwel nihil.